

ÇİMENTO İŞVEREN

<http://www.cmis.org.tr/cmis/dergi>

ÇİMENTO MÜSTAHSİLLERİ İŞVERENLERİ SENDİKASI YAYIN ORGANI

Atatürk Diyor ki:

Medeniyetin geri olduğu, cehalet devirlerinde, fikir ve vicdan hürriyeti tahakküm ve tazyik altında idi, insanlık bundan çok zarar görmüştür. Bilhassa din muhafızlığı kisvesine bürünenlerin, hakikati düşünebilenler, söyleyebilenler hakkında reva gördükleri zulüm ve işkenceler, insanlık tarihinde daima kirli facialar olarak kalacaktır.

Türkiye Cumhuriyetinde, her reşit dinini intihapta hür olduğu gibi, muayyen bir dinin, merasimi de serbesttir. Yani ayin hürriyeti masundur. Tabiatile, ayinler asayiş ve umumi adaba mugayir olamaz, siyasi numayiş şeklinde de yapılamaz. Mazide çok görülmüş olan bu gibi hallere, artık, Türkiye Cumhuriyeti asla tahammül edemez.

Ankara Vilayet Konağı kapısının önünde Nevşehirli Hasan Fehmi Efendi tarafından yapılan duayı dinlerken (27 Aralık 1919)

Medeniyetin geri olduğu, cehalet devirlerinde, fikir ve vicdan hürriyeti tahakküm ve tazyik altında idi, insanlık bundan çok zarar görmüştür. Bilhassa din muhafızlığı kisvesine bürünenlerin, hakikati düşünebilenler, söyleyebilenler hakkında reva gördükleri zulüm ve işkenceler, insanlık tarihinde daima kirli facialar olarak kalacaktır.

Türkiye Cumhuriyetinde, her reşit dinini intihapta hür olduğu gibi, muayyen bir dinin, merasimi de serbesttir. Yani ayin hürriyeti masundur. Tabiatile, ayinler asayiş ve umumi adaba mugayir olamaz, siyasi numayiş şeklinde de yapılamaz. Mazide çok görülmüş olan bu gibi hallere, artık, Türkiye Cumhuriyeti asla tahammül edemez.

CİLT : 14
SAYI : 6
KASIM 2000

Kuleli Sokak No: 14 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara

Sahibi

Çimento Müstahsilleri
İşverenleri Sendikası Adına
A. Mesut Erez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. İ.Sancar Bayazıt

Editör

Burçak Çubukçu

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Yusuf Alper
Prof.Dr. İsmail Ataay
Prof.Dr. Tankut Centel
Prof.Dr. Toker Dereli
Prof.Dr. Nusret Ekin
Prof.Dr. Münir Ekonomi
Prof.Dr. Ahmet Kumrulu
Prof.Dr. Fevzi Şahlanan
Prof.Dr. Nahit Töre
Prof.Dr. A.Can Tuncay

Çimento İşveren

Basın Ahlak Yasası'na uymayı
taahhüt eder.

Dergide yayınlanan yazıların
her hakkı saklıdır.

Yazılı izin alınmadan iktibas
edilemez.

Dergide yayınlanan yazılar
yazarın kişisel görüşüdür.

Çimento Müstahsilleri
İşverenleri Sendikası'nı
bağlamaz.

Dergiye gönderilen yazılar
yayınlanmasa dahi iade
edilmez.

Yayına Hazırlık

Çimento Müstahsilleri
İşverenleri Sendikası

Tasarım ve Baskıya Hazırlık

Fil Reklamcılık Ltd.Şti.
Tel: +90 312 230 6191

Baskı ve Montaj

Tel: +90 312 229 8247

**Çimento Müstahsilleri
İşverenleri Sendikası**

Kuleli Sokak No: 14
G.O.P. 06700 ANKARA

Tel: +90 312 447 2025

Faks: +90 312 447 8517

e-posta: cmis@bigfoot.com

ÇİMENTO İŞVEREN

Çimento Müstahsilleri İşverenleri Sendikası

tarafından iki ayda bir yayınlanır.

<http://www.cmis.org.tr/cmis/dergi>

KASIM 2000, Cilt 14, Sayı 6

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN

2

Yard. Doç. Dr. Güngör TURAN

**Sendikaların Ekonomik Etkinlik ve Enflasyon
Üzerine Etkileri**

3

Celal TOZAN

İşverenin İş Kazası İle İlgili Yükümlülükleri

11

HABERLER

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun
İş Güvencesi Yasa Taslağı'na İlişkin Özet Görüşleri

Türk Hür Teşebbüsü Ortak Deklerasyonu

14

KİTAP TANITIMI

Türkiye'de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları

18

KARAR İNCELEME KÖŞESİ

Dr. H. İbrahim Sarıoğlu

19

HUKUK

Yargıtay Kararları

26

İSTATİSTİK

33

Merhaba, 2000 yılının son sayısı ile tekrar sizlerle birlikteyiz.

Sendikaların varoldukları andan buyana ekonomik ve sosyal yaşantıya etkileri olmuştur. Toplu pazarlık nedeniyle artan ücretler, ekonomi üzerinde çeşitli etkiler oluşturmıştır. Sendikaların oluşturduğu bu ekonomik dalgalanma enflasyon, ücretler, istihdam ve verimlilik üzerinde çeşitli etkiler ortaya koymuştur. Bu konular ile ilgili olarak, Uluslararası Türkmen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Güngör Turan gelecek sayımıza da sarkacak bir makale dizisinin ilk bölümü olan “Sendikaların Ekonomik Etkinlik ve Enflasyon Üzerine Etkileri” başlığını taşıyan ilk makalesiyle bu ay dergimizde yer alıyor.

İkinci makalemiz Sosyal Sigortalar Mevzuatı ile ilgili. Bu konuda yıllardan beri bürokrat olarak çalışmakta olan Celal Tozan tarafından kaleme alınan makalenin konusu “İşverenin İş Kazası İle İlgili Yükümlülükleri”.

Üyesi bulunduğumuz, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu’nun (TİSK) İş Güvencesi Yasa Taslağına İlişkin Görüşlerini “Haberler” bölümünde bulabilirsiniz. Aynı konu ile ilgili olarak yapılan toplantı sonunda kamuoyuna açıklanan “Türk Hür Teşebbüsünün Ortak Deklerasyonu” da dergimiz sayfalarında yer alıyor.

Karar İnceleme Köşemizde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Araştırma Görevlisi Dr. H. İbrahim Sarıoğlu “İhbar Önelllerinde Kıdem Tazminatından Yararlanma” konusunda bir Yargıtay kararını inceliyor.

Bu sayıda “Mevzuat” ekini de dergimizin içerisinde bulabilirsiniz.

Dergimizi İnternet’ten takip etmeniz mümkün. Bunun için aşağıda yeralan İnternet adresimize ulaşmanız yeterli.

İki ay sonra tekrar buluşmak dileğiyle.

Burçak Çubukçu

Dergimizin İnternet adresi (URL):

<http://www.cmis.org.tr/cmis/dergi>

Yard. Doç. Dr. Güngör TURAN

**Uluslararası Türkmen
Türk Üniversitesi, İİBF,
Öğretim Üyesi**

1988 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesinden mezun olan TURAN, aynı fakültenin Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde araştırma görevlisi olarak akademik hayata başlamıştır. 1991 yılında "Türkiye'de İşgücü Verimliliğini Ölçüm Kriterleri Üzerine Bir Araştırma" konulu tezi ile yüksek lisans, 1996 yılında "Türkiye'de Toplu Pazarlık Sisteminin Ekonomik Analizi" konulu tezi ile de doktora çalışmalarını tamamlayarak bilim doktoru unvanını almıştır. TURAN, 1996 yılından itibaren Uluslararası Türkmen Türk Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

SENDİKALARIN EKONOMİK ETKİNLİK VE ENFLASYON ÜZERİNE ETKİLERİ

1.GİRİŞ

Sendikaların ekonomik etkilerine ilişkin tartışmalar ve çalışmalar uzun bir tarihsel geçmişe dayanmaktadır. Pek çok ekonomist, sendikaları, üyelerinin ücretlerini sendikasız işçiler ve ulusal ekonomik etkinlik aleyhine yükselten monopolist örgütler olarak görmüştür. Sendikaların yüksek ücret kazanımları sağlamak için istihdamdan vazgeçmeleri ya da fedakarlıkta bulunmaları nedeniyle istihdam kayıpları oluşur ve işten çıkarılan işçilerin sendikasız işyerlerinde toplanması sonucu işgücünün dağılımında meydana gelen dengesizlik ekonomik etkinliği düşürür.

Bu çalışmada, sendikaların ücret artışları yoluyla ekonomik etkinlik ve enflasyon üzerine etkileri ampirik çalışmalarla elde edilen sonuçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

2.TEORİK ANALİZ

Ekonomistler zaman zaman sendikaların monopolist güçlerini eleştirerek, sendikaları "rekabetçi sisteme saldırı"¹, "ekonomik yapıyı sarsan bir güç"² ve "en önemli ekonomik sorun"³ olarak görmüşlerdir.

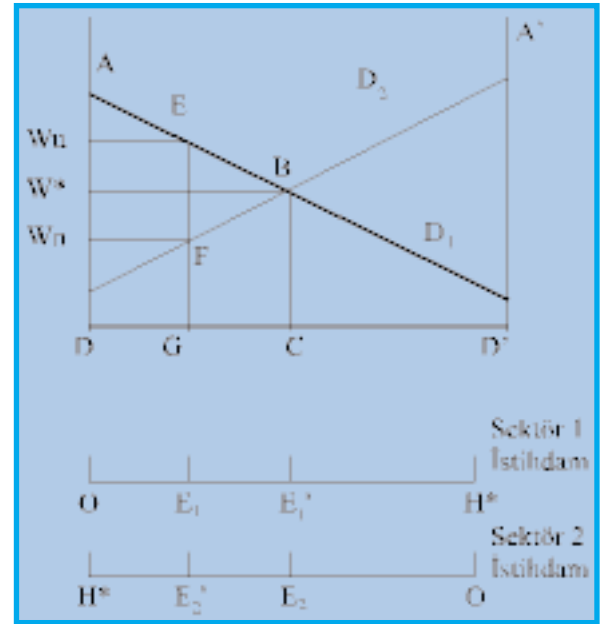
Sendikaların monopolist yaklaşımla eleştirisel analizi, ücret artışları ile bu ücret artışlarının firmalarda daha az istihdam ve çıktıya yol açması, dolayısıyla ekonomik etkinliğin azalması ve gelir dağılımının bozulması üzerinde yoğunlaşmıştır. Sendikaların

ücretleri yükseltmeleri sendikali işverenleri daha az sendikali emek kullanmaya yöneltir ve sendikali işgücünde azalmaya neden olur. Yüksek ücret nedeniyle işten çıkarılan işçiler, sendikali sektörde ulusal çıktıya sağladıkları katkıdan daha az katkı sağlayacakları yerlerde istihdam edilmeye zorlanacaklardır. Emeğin sendikali sektörden üretme katkılarının az olduğu sendikasız sektöre kayması ulusal çıktıyı ve böylece ekonomik etkinliği azaltacaktır.⁴ Çünkü rekabetçi ekonomilerde marjinal ürünün değerinde bir ücret ödemesi yapılır. Ücret oranı her bir sektörde marjinal işçi tarafından üretilen çıktının değerine eşit olacağından işçilerin daha düşük ücret oranındaki işlere kaymaları aynı zamanda daha az değerde çıktı üreten işlere geçmeleri anlamını taşır. Böylece, toplam ulusal çıktı azalır.⁵

“Eleştirisel yaklaşım” olarak analiz edilebilecek bu görüşe göre, sendikaların ücret etkilerine bağlı olarak, sendikalı sektörde istihdam kayıpları şeklinde ve nihayet işten çıkarılan işçilerin sendikasız sektörde toplanması gibi olumsuz etkileri bulunmaktadır.⁶ Bu görüşe uygun olarak, işverenler sık sık sendikaların esnek olmayan uygulamaları ve işi durdurma eylemlerinden yakınır. Çoğunlukla, sendikalar, sosyal sorumluluk taşımayan, elitist, antidemokratik ve kaynak israfına neden olan örgütler olarak kabul edilirler.

Sendikalar potansiyel olarak kaynakların yanlış şekilde tahsisine neden olurlar.⁷ Sendikaların ücret artışını zorlamaları sonucu olarak işverenler talep eğrisi üzerinde hareket ettiğinde; sendikalar, sendikalı firmalarda istihdamın azalmasına ve sendikalı sektörde işten atılan işçi-

lerin sendikasıız sektörlerle kayması sonucunda sendikasıız firmalarda istihdam artışına yol açarlar. Ücretler ile emeğin marjinal ürün değeri iki sektör arasında farklılık göstereceğinden sendikacılık ekonomide kaynak tahsisinde etkinliğin düşmesine neden olur. Sendikasıız firmalar tarafından işe alınan marjinal işçi sendikalı sektörde çalışmış olsaydı verimliliği daha yüksek olacak ve dolayısıyla bazı işçiler sektörler arasında yeniden dağıtıldığında emeğin değerinin ulusal gelire katkısı artacaktır.

Şekil 1. Sendikalaşmanın ekonomik etkinlik üzerine etkisi.⁸

Yanlış kaynak tahsisinin ekonomiye maliyeti nedir? Şekil 1, talep eğrisi üzerinde hareket eden sendikaların ücret-istihdam kombinasyonları varsayımı altında neden olduğu etkinlik kayıplarını gösterir. Sektör 1 ve Sektör 2 olmak üzere ekonomide iki sektör yer almaktadır. Sektör 1'in emek talebi eğrisi D1, Sektör 2'nin talep eğrisi ise D2 olarak verilmiştir. Kolay olması için, her iki talep

eğrisi aynı şekil üzerinde verilmiştir. Sektör 1 için talep eğrisi tipik, Sektör 2 için ise sağdan sola doğru gösterilmiştir. Son olarak, emek arzı eğrisinin esnek olmadığı varsayımı söz konusudur. Bu nedenle H^* toplam işçiler iki sektörden birinde istihdam edilecektir.

Rekabetçi ücret W^* ücret seviyesine eşittir. Bu ücret seviyesinde, bütün işçiler iki sektörden birinde istihdam edilmektedir. Sendikalaşmadan önce Sektör 1'de E_1 işçileri, Sektör 2'de E_2 işçileri (ya da $H^* - E_1$) çalışmaktadır. Çünkü emek talebi eğrisi emeğin marjinal ürün değerini verir. Talep eğrisi altındaki alan toplam ürün değerini ölçmektedir. Dolayısıyla bir sendikanın sektöre girmesinden önce, Sektör 1'de çıktı değeri ABCD ikizkenar yamuk alanına eşit olacaktır. Sektör 2'de ise çıktı değeri A'BCD' ikizkenar yamuk alanına eşittir. Bu iki alanın toplamı ulusal gelire eşit olacaktır.

Sektör 1'in sendikalaştığı ve W_u kadar bir ücret artışını sağladığı varsayılın. Sendikalı sektörde istihdam E'_1 seviyesine düşecektir. Sendikasızsız sektörde ise istihdam E'_2 seviyesine yükselecek ve ücret W_n kadar düşecektir. Sendikalı sektörde çıktı değeri şimdi AEGD ikiz yamuk alanı kadardır. Sendikasızsız sektörde ise çıktı değeri A'FGD' ikiz yamuk alanı kadar artacaktır. Dikkat edilmesi gereken nokta, bu iki alanın toplamı sendikaların mevcut olmadığı varsayımına göre daha küçüktür ve EBF üçgen alanı kadardır. Bu üçgen alanı, sendikalı sektörün çok az, sendikasızsız sektörün ise gereğinden fazla işçi istihdam etmesi sonucu ortaya çıkan etkinlik kaybıdır.

Yukarıdaki analiz, ekonomide sendikalaşmanın yol açtığı etkinlik kayıplarının hesaplanmasında izlenen basit bir yoldur.⁹ Şekildeki EBF üçgen alanı şu şekilde formüle edilebilir:

$$\text{Etkinlik kaybı} = \frac{1}{2} \times (W_u - W_n) \times (E_1 - E'_1)$$

Eşitlikteki terimler yeniden düzenlendikten sonra, etkinlik kaybı ulusal gelirin bir kısmı olarak şu şekilde verilebilir:

Eleştirisel yaklaşıma en önemli katkıyı ve sendikalizme en şiddetli, en etkili

$$\begin{aligned} \text{Etkinlik kaybı} / \text{Ulusal gelir} &= \frac{1}{2} \times (\text{sendikalı-sendikasızsız ücret farkı} \%) \\ &\quad \times (\text{sendikalı sektörde istihdam azalışı} \%) \\ &\quad \times (\text{işgücünün sendikalı kısmı}) \\ &\quad \times (\text{emeğin ulusal gelirden aldığı pay}) \end{aligned}$$

eleştiriyi neoklasik ekonomistler getirmişlerdir. Simons, sendikaları monopolist karakterli örgütlerin en etkili olarak görmüştür. Sendikaların üretimi azaltmak ve maliyetleri yükseltmek amacıyla hareket ettiklerini ileri sürmüştür. Simons'a göre, sendikalar amaçlarına ulaşabilmek için eşi benzeri görülmemiş bir özgürlüğe ve güce sahiptirler. Bunun yanı sıra, aşırı emek maliyetleri ile endüstriyi devamlı yıpratırken, sahip oldukları sınırsız güçleri ile endüstriyel sermayeyi kontrol altında tutarlar. Tüketiciler fahiş üretim maliyetleri ile sömürülür. Sonuçta, sendikalar bütün bağımsız güçleri gasp ederek şiddet ve saldırı yoluyla özel çıkarları için demokratik sistemi tehdit ederler. İstikrarsız bir ekonomi ve sosyal sistem demokrasi ile bir arada yaşayamaz. Milton ve Rose Friedman, daha sonraları benzer eleştiriler getirerek Simons'un yaklaşımına katkılarda bulunmuşlardır.

Sendikaları tüketiciler ve sendikasız işçiler için zararlı monopoller olarak görmüşler ve monopolleşmenin sendikaların tek amaçları olduğunu savunmuşlardır.

Neoklasik görüşün muhafazakar ekonomistleri, günümüzde de Simons'un temel yaklaşımını benimsemektedirler. Ekonomi yeterli düzeyde rekabetçi olduğunda; yeterli iletişim, esnek ücret oranları, tam istihdam, iş değiştirmenin önemli maliyetler doğurması, işçilerin birleşerek güçlerini bir araya getirmemesi gibi faktörler ile işçilere yeterli koruma sağlanacaktır. İşinden hoşnut olmayan bazı işçiler işinden ayrılıp daha iyi bir işe geçebileceklerdir. İşçi mevcut işler içinde daha iyi bir iş bulamıyorsa ya beceri düzeyini yükseltmek ya da beklentilerini azaltmak zorunda kalacaktır.

Sendikaların bulunmadığı bir ekonomide piyasanın yeterince rekabetçi olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle, sendikaların varlığı durumunda, işgücünün sendikalı sektörden sendikasız sektöre kayması ulusal çıktıyı azaltacak ve ekonomik etkinliği düşürecektir. Kaynak dağılımındaki yetersizliğin büyüklüğü bundan etkilenen işçi sayısı ile sendikalı ve sendikasız sektördeki çıktının değerindeki farklılığa bağlıdır. Bu nedenle, sendikalı işçiler tarafından elde edilen monopolist kazanımlar ekonomistler ve pek çok vatandaş tarafından sosyal bakımdan zarar vereceği gerekçesiyle arzu edilmez. Diğer yandan, sendikalar ekonomi üzerinde olumsuz etkilerde bulunduklarından kamu politikaları vasıtasıyla da desteklenmemeleri gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, ekonomistler sendikaların monopolist taraflarına dikkat

çekmelerine rağmen, geliştirilen monopolist sendika davranışı analizleri monopolist firma analizlerinden daha azdır. Bunun temel nedeni, sendikaların ekonomi kitaplarındaki gibi basit monopoller olmamaları, fakat daha çok farklı çıkarları bulunan işçilerin örgütleri olmalarıdır. Karları maksimize etmek amacıyla fiyat tespiti yapan firmalardan farkları, sendikaların ücretleri nadiren belirleyebilme gücüdür.

Sendikalizmin monopolist yanının analizinde, sendikanın monopolist gücünün kaynağının incelenmesi önem taşır. Sendikalar tam rekabetçi piyasalarda faaliyet gösteriyorlarsa ve hepsinin amacı ücretleri rekabet düzeyinin üzerinde yükseltmekse, sendikalı firmalar diğer firmalardan daha yüksek üretim maliyetlerine sahip olacaklarından sendikalar güç duruma düşeceklerdir. Böyle piyasalarda sendikaların varlıklarını devam ettirebilmelerinin bir yolu tüm endüstri ya da sektörde örgütlenmektir. Sektördeki tüm işletmelerin üretim maliyetleri daha yüksek olursa, çıktı ve istihdam düzeyi sendikaların bulunmadığı sektörlerdekinden daha düşük olacaktır. Fakat sektör ayakta kalacaktır.

Alternatif olarak, sendikalar, sendikacılığa bağlı olmayan nedenlerden dolayı farklı maliyet yapılarına sahip firmaların bulunduğu piyasalarda örgütlenmişlerse, normal karların veya rantların üzerine ücretleri yükselterek daha düşük maliyetlerle örgütlendikleri firmalar tarafından ayakta tutulabilirler. Sendikanın monopol gücü muhtemelen örgütlendiği sektörün piyasa gücü ile yakından ilgilidir. Sendikalar rekabet endişesi olmayan firmalarda örgütlendiklerinde, firmanın

yaşamalarına ilişkin bir endişeleri olmaksızın ücretleri yükseltebileceklerdir.

3.AMPRİK ÇALIŞMALAR VE BULGULAR

Sendikaların monopolist ücret etkilerine bağlı olarak ulusal çıktı kayıplarını tahminleyen çalışmalarda, monopolist ücret kazanımlarının neden olduğu yanlış kaynak tahsisinin maliyeti gayri safi milli hasılanın %2'si olarak hesaplanmıştır.¹⁰ Ancak, yüksek sendika ücret artışları sendikasız sektördeki ücretleri düşürmek yerine işsizliğin artmasına yol açarsa, sendikaların kaynak tahsisinin maliyeti önemli ölçüde yükselir. Sendikaların kaynakların optimal tahsisi ve ekonomik etkinlik üzerindeki etkisinin büyüklüğü, sendikalı-sendikasız sektörlerdeki işçilerin çıktı miktarları arasındaki farka ve işten çıkarılan işçi sayısına bağlıdır.¹¹

Sendikalar, bir yandan üyeleri için ücret artışları sağladıklarında enflasyonist baskıların ortaya çıkmasına, diğer yandan firmalar için işçi kullanmayı çok daha pahalı hale getirerek işsizlik artışına katkıda bulunurlar. Ancak sendikalar her iki sonucun da kendi sorumlulukları olmadığını belirtmektedir. Sendikalar, üyelerini yalnızca yükselen fiyatlara karşı korumayı ya da onlar için daha iyi yaşam standartları sağlamayı amaçlarlar. Ancak pek çok sendika eş zamanlı olarak ücretleri yükselttiğinde, enflasyonist bir baskıya yol açar ve aynı zamanda işsizliğe neden olur.¹²

Modern bir ekonomide genellikle enflasyon bir spiral biçiminde oluşur. Fiyatlar yükselir, sonra ücretler yükselir; ardından fiyatlar, sonra ücretler ya da ücretler yükselir, sonra fiyatlar yükselir; ardından ücretler sonra fiyatlar.

Enflasyonun nedeninin fiyatlar mı yoksa ücretler mi olduğu sorusuna ilişkin olarak büyük bir tartışma yapılmaktadır. Ücret artışları enflasyonun başlangıcı ise sendikalar özel bir sorumluluk yüklenir. Fiyat artışları enflasyonun başlangıç nedeni ise firmalar özel bir sorumluluk yüklenir. Ancak bu soyut bir tartışmadır. Ücretlerle fiyatlar ve ekonomik olaylar arasında enflasyona yol açan sistematik karşılıklı bir ilişki yatar.

Sendikalı ücretlerdeki artışların enflasyon üzerindeki etkisini inceleyen önemli bir çalışmada Freeman-Medoff, A.B.D.'de 1975-81 döneminde sendikalı ücret artışlarının %9 olduğunu, aynı dönemde %68 olan enflasyon oranına sendikaların etkisinin %2,3 oranında gerçekleştiğini tahminlemiştir.¹³

Sendikaların enflasyon üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar önemli ölçüde sendikalı ücret artışlarının sendikasız ücretler üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Sendikasız işyerlerinde ücretleri dengeleyici ya da telafi edici eğilimlerden dolayı sendikalı ücretlerin sendikasız ücretler üzerindeki etkisini belirlemek oldukça güçtür. Sendikalı ücretlerin sendikasız ücretler üzerindeki etkisi “yayıma etkisi” ve “tehdit etkisi” ile açıklanmaktadır.¹⁴

Sendikalı sektörde ücretlerin yükselmesi ve böylece sektörde çalışan işçi sayısındaki azalma yoluyla sendikalar sendikasız sektörde işgücü arzını arttırırlar. Bu işgücü arzındaki artış sendikasız sektördeki ücretleri azaltma eğiliminde olacaktır. Sendikasız sektördeki bu ücret azalmaları “yayıma etkisi” olarak tanımlanır. Öte yandan, sendikasız işverenler işyerlerinde sendikalaşmayı önlemek

amacıyla en azından nitelikli işçilere sendika ücret oranında ya da bu orana yakın bir ücret ödeyebilirler. En azından bazı işçiler için sendikasız ücret oranlarında meydana gelecek bu yükselme “tehdit etkisi” olarak açıklanır. Tehdit etkisi büyük firmalar ya da monopolist karlar elde eden firmalar için daha büyük olacaktır. Çünkü, sendikalar öncelikle bu tür firmaların faaliyet gösterdikleri rekabetçi olmayan sektörlerde organize olarak monopolist karlardan ücret kazanımları yoluyla pay almayı hedefler.

Yayılma ve tehdit etkilerine ilişkin amprik çalışmalar, emek piyasasında sendikasız ücretler ile piyasadaki sendikalaşma oranı arasındaki ilişkiye dayandırılmaktadır. Bu ilişkinin olumsuz olması, diğer bir deyişle, sendikalaşmanın yüksek olduğu emek piyasalarında sendikasız ücretlerin düşüklüğü yayılma etkisinin varlığını gösterir. İlişki olumlu ise tehdit etkisi söz konusudur. Araştırmalar, sendikaların sendikasız ücretler üzerinde hem tehdit hem de yayılma etkisinin varlığını göstermektedir.¹⁵

Büyük ve monopolist karlar sağlayan firmalarda sendikasız ücretlerin yüksek olması tehdit etkilerine ilişkin birtakım deliller ortaya kaymıştır. Yayılma ve tehdit etkilerinin görece önemini incelemek amacıyla sektörde sendikalaşmaya bağlı olarak sendikasız ücretlerin yükselme ya da düşme eğilimi gözlenmeye çalışılmıştır. Freeman-Medoff, Holzer, Kahn bu yaklaşımı kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalarda, sendikalı ücretlerin sendikasız ücretler üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmışlardır.¹⁶ Bu çalışmalarda, sendikalaşmanın yüksek olduğu sektörlerde sendikasız ücretlerin

yüksek olduğu belirlenmiştir. Ne var ki, amprik çalışmalarda yayılma etkisini destekleyici birtakım sonuçlar da elde edilmiştir. Sendikalaşma oranı yükseldiğinde istihdam düşmekte işsizlik yükselmektedir.¹⁷

Freeman-Medoff çalışmalarında, 1973-78 döneminde sendikasız işçilerin yüksek sendikalaşmanın olduğu bölgelerde, sendikalaşmanın düşük bulunduğu bölgelere göre, daha yüksek ücret aldıklarını belirlemiştir. Ne var ki, aynı çalışmada yüksek sendikalaşma oranının bulunduğu bölgelerde, sendikasız işçilerin işsizlikten etkilendiklerini gösteren veriler de elde etmişlerdir. Sendikalaşma oranının daha yüksek olduğu bölgelerde işsizlik oranları daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, Freeman-Medoff, sendikasız büyük firmalarda ve sendikalaşma tehlikesine karşı “olumlu endüstri ilişkileri” geliştiren firmalarda sendikasız işçilerin sendikalaşmadan yarar sağlayabileceklerini, aksine niteliği düşük işçilerin ise sendikalaşmadan zarar görebileceklerini belirtmiştir.¹⁸

Kahn, bir dizi araştırmasında, uzun dönemde yayılma etkisinin tehdit etkisine baskın olduğunu, güçlü sendikal örgütlenmenin olduğu coğrafi bölgelerde ve sektörlerde sendikalı işçi ücretleri ile karşılaştırıldığında sendikasız işçi ücretlerinin düşme eğitiminde olduğunu tartışmıştır.¹⁹ Sendikalı ücretler yükseldiğinde, eş zamanlı olarak, sendikasız işçi ücretlerinde azalmaların meydana gelmesi sendikaların enflasyon üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı anlamını mı taşımaktadır?

Kahn, kısa döneme göre uzun dönemde farklı bir etkinin söz konusu olduğunu

hesaplamıştır. Kısa dönemde, güçlü sendikal örgütlenmenin olduğu sektörlerde, sendikalı ücret artışları sendikasız ücretlere yansıtılmaktadır. Böylece, Kahn, kısa dönemde sendikaların enflasyonist etkileri olduğu, ancak bu etkinin sendikasız ücretlerin aşağıya doğru çekme eğiliminde olduğu ve dolayısıyla uzun dönemde yüksek ve düşük ücretli işçiler arasında gelir dağılımının bozulduğu sonucuna varmıştır.

Kahn tarafından yapılan çalışmalar önemli ve ilginç sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ancak sonuç olarak kabul edilemez. Çünkü kısa dönemli tehdit etkisinin hangi süreçle uzun dönemli yayılma etkisine dönüştüğünü tanımlayamamıştır. Diğer yandan, Kahn çalışmalarını zorunlu olarak belirli emek piyasalarında, belirli sektörlerde ve belirli zaman sürelerinde yoğunlaştırmış ve bazı belirsizliklerle birlikte genelleştirmiştir.

ABD’de 1980’li yılların başındaki resesyon dönemi sonucunda 1989 yılına kadar, en düşük ücret alan işçilerin reel ücret gelirleri, 1970 yılına göre önemli ölçüde azalmış ve düşük ücret-yüksek ücret açığı önemli ölçüde artmıştır.²⁰ Bu durum sendikalarla ilgili çeşitli soruları gündeme getirmiştir. Sendikalar, gelir eşitsizliğindeki artışın nedeni midir? Sendikaların bu artışa katkısı nedir? Sendikalar, sendikalı-sendikasız ücretler arasındaki farklılığın nedeni ise bu ABD’de ücret eşitsizliğinin artmasında önemli bir faktör müdür? Ne var ki, değişen vergi yasaları, uluslararası rekabet, üretimde hizmet ekonomisi yönünde meydana gelen değişim, ekonomik faaliyetlerin kuzey ve doğudan güney ve batıya kayması gibi diğer faktörlerin çok

daha önemli etkisinin olduğu görülmektedir.²¹

4. SONUÇ

Sendikalar istihdamdan vazgeçerek üyelerinin ücretlerini en üst düzeye çıkarmayı hedeflemişse, ücret artışlarının üretim artışları ile dengelenmemesi halinde, işverenler makul bir kar seviyesini sürdürmek amacıyla fiyatları yükseltmek zorunda kalabilir. Talebin esnek olduğu rekabetçi piyasalarda fiyat artışları mamul talebini etkileyecek ve satışları azaltıp işçilerin işten çıkarılmalarına yol açabilecektir. Sendikaların yüksek ücret kazanımları için istihdamdan vazgeçmeleri istihdam kayıplarına yol açarak, işten çıkarılan işçilerin sendikasız işyerlerinde toplanmaları sonucu işgücü dağılımında bir dengesizlik oluşabilecektir.

Monopolist açıdan bakıldığında, sendikalar, muhtemelen yeni firmaların girmekte zorlandığı ya da bazı işletmelerin rakiplerine karşı maliyet avantajları sağladığı sektörlerde var olacaklardır. Sendikaların monopolist gücü, yalnızca sendikalı firmaların ya tam olarak baskın oldukları bir piyasada ya da rekabetçi olmayan bir piyasada faaliyette bulunduklarında önem taşır. Sendikalara karşı ılımlı olan bazı serbest teşebbüs taraftarı ekonomistler, piyasaların sendikaların monopolcü ücret artışları elde edemeyeceği kadar rekabetçi olduğuna ve bu tür piyasalarda sendikaların güçsüz oldukları ya da çok az bir güce sahip olduklarına inanırlar.

Gerçekte, sendikaların enflasyon üzerindeki etkisi, verimlilik etkisi nötr kalmak koşulu ile, sendikalı ücretlerin sendikasız ücretler üzerindeki etkisine ve

dolayısıyla maliyetler üzerindeki etkisine bağlıdır. Sendikalı ücretlerdeki hızlı ve yüksek artışlar, sendikasıız ücretleri önemli derecede etkiliyorsa sendikaların enflasyonist etkileri söz konusudur. Sendikasıız işverenler işyerlerinde sendikalaşmayı önlemek amacıyla işçilerinin ücretlerini sendikalı ücretlerin seviyesine çıkarabilirler. Böylece, sendikalı ücret etkisi enflasyon üzerinde kendisini hissettirecektir. Diğer yandan, sendikaların ücret artışlarının enflasyonist etkileri verimlilik artışlarıyla dengelenebilir ya da işverenler daha rasyonel yönetim ve personel politikalarıyla ücret artışlarının getireceği fiyat baskılarını ortadan kaldırabilir.

Belirtmek gerekir ki toplu pazarlık, ücret artışları, işsizlik ve enflasyon nedenler ve sonuçlar ağının bir karışımıdır. Ekonomistler çeşitli yollarla bu ağı çözmeye çalışmaktadır. Hiçbir yol tam olarak tatmin edici değildir. Ancak her birinin gerçek bir tarafı bulunmaktadır. Sendikalar verimlilik artışlarından daha yüksek ücret artışı arayışlarıyla maliyet enflasyonuna ve ücret artışlarının satın alma gücünü artırması yoluyla da talep enflasyonuna katkıda bulunur.

DİPNOTLAR:

- 1 Lindblom E. Charles, *Unions and Capitalism*, New Haven: Yale University Press, 1949, s. 4;
- 2 Simons C. Henry, "Some Reflections on Syndicalism", *Journal of Political Economy*, March 1944, s. 2.
- 3 Haberler Gottfried, *Wage Policy and Inflation*, Charlottesville, University of Virginia Press, 1959, s. 63.
- 4 Marshall F. Ray, King G. Allan, Briggs M. Vernon, *Labor Economics: Wages, Employment and Trade Unionism*, Irwin, Homewood, Ontario, 1980, s.349.
- 5 Reynolds G. Lloyd, Masters H. Stanley, Moser H. Colletta, *Labor Economics and Labor Relations*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1991, s.547.
- 6 Genel olarak sendikalara olumsuz yaklaşan bu görüş için bkz: Simons Henry, "Some Reflection on Syndicalism" *Journal of Political Economy*, 1944, s.1-25; Friedman Milton, *Friedman Rose, Capitalism and Freedom*, Chicago, 1962; *Free to Cheese*, New York, 1980;
- 7 Rees Albert, "The Effect of Unions on Resource Allocation", *Journal of Law and Economics*, October 1963, s.69-78; De Fina H. Robert, "Unions, Relative Wages, and Economic Efficiency," *Journal of Labor Economics*, October 1983, s.408-429.
- 8 Borjas J. George, *Labor Economics*, McGraw-Hill, Inc., Singapore, 1996, s.396.
- 9 Borjas, s.395-396.
- 10 De Fina, s. 408-429; Rees, s.69-78.
- 11 Reynolds, Master, Moser, s.548.
- 12 Mills Q. Daniel, *Labor Management Relations*, McGraw-Hill, Inc., Singapore, 1994, s.645.
- 13 Freeman B. Richard, Medoff L. James, *What Do Unions Do?*, Basic Books, New York, 1994, s. 59.
- 14 Kahn M. Lawrance, "Union Spillver Effects on Unorganized Labor Markets", *Journal of Human Resources*, Winter 1980, s.87-98; Ichniowski Casey, Freeman B. Richard, Lauer Harrison, "Collective Bargaining Laws, Threat Effects and the Determinants of Police Compensation", *Journal of Labor Economics*, April 1989, s.191-209; Hirsh T. Barry, Connolly A. Robert, "Do Unions Capture Monopoly Profits?", *Industrial and Labor Relations Review*, October 1987, s.118-136.
- 15 Kahn M. Lawrance, "The Effect of Unions on the Earnings of Nonunion Workers", *Industrial and Labor Relations Review*, January 1978, s.205-216.
- 16 Kahn M. Lawrance, "The Effect of Unions"; "Union Spillver Effects"; Holzer J. Harry, "Unions and the Labor Market Status of White and Minority Youth", *Industrial and Labor Relations Review*, April 1982, s.392-405; Freeman, Medoff, s.158-159;
- 17 Montgomery Edward, "Employment and Unemployment Effects of Unions", *Journal of Labor Economics*, April 1989, s.170-190; Wooden Mark, Hawke Anne, "Unions and the Employment Growth: Panel Data Evidence", *Industrial Relations*, January 2000, s.88-107.
- 18 Freeman-Medoff, s. 158-159.
- 19 Kahn M. Lawrance, "Unionism and Relative Wages: Direct and Indirect Effects:", *Industrial and Labor Relations Review*, July 1979, s.520-532; "Union Strength and Wage Inflation," *Industrial Relations*, Spring 1979, s.144-155.
- 20 Ryscavage Paul, Henle Peter, "Earnings Inequality Accelerates in the 1980's", *Monthly Labor Review*, December 1990, s.3-16; Maury Gittleman, "Earnings in the late 1980's: An Occupational Perspective", *Monthly Labor Review*, July 1994, s.16-27.
- 21 Mills, s.643.

Celal TOZAN

**SSK Genel Müdürlüğü
Tahsisler Dairesi Eski
Başkanı**

İşverenin İş Kazası İle İlgili Yükümlülükleri

YASAL DAYANAK

İşveren, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 15 inci maddesinde "İş kazasına uğrayan sigortalıya, Kurumca işe el konuncaya kadar sağlık durumunun gerektirdiği sağlık yardımlarını yapmakla", 27 nci maddesinde ise "iş kazasını, o yer yetkili zabıtasına derhal Kuruma da en geç iki gün içinde bildirmekle" yükümlü kılınmıştır.

Görülüyor ki işverenin iş kazası ile ilgili iki temel yükümlülüğü sözkonusudur. Bunlardan birincisi iş kazasına uğrayan sigortalıya derhal gerekli sağlık yardımlarını yapmaktır. Bu yükümlülüğü sigortalının Kurumca tedavi altına alınmasına kadar devam etmektedir. Kurumun sigortalıyı tedavi altına almasında gecikmesi, işverenin kazaya uğrayan sigortalıyı tedavi ettirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Söz konusu yükümlülük kurumca tedavi başlatılınca kadar devam eder.

İşverenin diğer yükümlülüğü ise iş kazasını bildirmesine ilişkindir. Kanunun ilgili maddesinde işverene, iş kazasını iki yere bildirme ödevi vermiştir. Bunlardan biri iş kazasının o yer yetkili zabıtasına derhal bildirilmesidir. Bu ödevin yerine getirilmesinde kanun koyucu şekil şartı aramamıştır. Ancak iş kazasının Kuruma bildirilmesi ödevinin yerine getirilmesini hem

süre ile sınırlı tutulmuş, hem de şekil şartına bağlanmıştır.

İşverenin, iş kazasını örneği Kurumca hazırlanan haber verme kağıdı ile en geç iki gün içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirmesi öngörülmüştür.

İŞVERENİN TEDAVİ GİDERLERİNİ İSTEME HAKKI

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 15 inci maddesi işvereni, iş kazasına uğrayan sigortalıyı derhal tedavi altına almakla yükümlü kılmış, aynı madde ile işverenin de bu amaçla yaptığı yol ve tedavi giderlerini belgelemesi halinde Kurumca kendisine ödenmesini öngörmüştür.

Yasa koyucunun bundaki amacı işkazasına uğrayan sigortalının derhal gerekli tedavisine başlanılarak tedavinin gecikmesinden kaynaklanacak olumsuzlukların önlenmesini, işverenin de tedavi nedeniyle doğacak giderlerinin karşılanmasını amaçlamıştır.

Ancak, işveren yaptığı her türlü giderleri Sosyal Sigortalar Kurumundan isteme hakkına sahip değildir. Kurumdan sadece sigortalının geçirdiği iş kazası ile ilgili yaptığı yol ve tedavi giderlerini belgeleyerek isteyebilecektir. Yasaların öngördüğü şekilde düzenlenmemiş belgelere dayalı olarak yaptığı giderleri istemesi sözkonusu değildir. İstenilecek giderler sigortalının geçirdiği iş kazası ile ilgili yapılan tedavi ve yol giderleri ile sınırlıdır.

İşverenin yasal belgelere dayanarak iste-

diği giderlerini Kurum ödemekle yükümlüdür. Tümü ile sigortalının geçirdiği iş kazasına bağlı giderlerini belgedeki miktarlar üzerinden kurum ödemek zorundadır.

YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ YERİNE GETİRMEYEN İŞVERENE KURUMCA UYGULANAN YAPTIRIMLAR

İşverenin iş kazasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda Kurumca uygulanacak hukuki yaptırımlarda maddelerde açıkça belirtilmiştir. Maddelerde öngörülen yaptırımlar Kurumun doğacak zararlarını işverene ödettirmesi, işverenin yaptığı tedavi giderlerini ödememesidir.

Kurumun ödettirme hakkı maddede öngörülen koşulların birlikte gerçekleşmesine bağlı bulunmaktadır.

506 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca Kurumun ödettirme hakkının doğması,

İşverenin iş kazasına uğrayan sigortalıya derhal gerekli sağlık yardımlarını başlatmaması, tedaviyi savsaması veya geciktirmesi,

Savsama ve geciktirme nedeniyle sigortalının tedavi süresinin uzaması veya maluliyet derecesinin artması,

Sigortalının tedavi süresinin uzamasının veya maluliyet derecesinin artmasının işverenin yükümlülüğünü yerine getirmesinden kaynaklandığının raporla belgelenmesi, koşullarının birlikte gerçek-

leşmesine bağlı bulunmaktadır.

Söz konusu koşullardan birinin dahi gerçekleşmemesi durumunda Kurumun ödettirme hakkı doğmayacaktır. Örneğin, iş kazası sonucu işverenin tedaviyi geciktirdiği, savsadığı saptansa, sigortalının maluliyet derecesinin artması dahi söz konusu olsa maluliyetin tedavinin gecikmesinden ileri geldiği uzmanlar tarafından düzenlenen raporla belgelenmedikçe Kurumun ödettirme hakkı doğmayacaktır.

27 nci maddede öngörülen ödettirme hakkının doğması da benzer koşulların gerçekleşmesine bağlı bulunmaktadır.

Buna göre;

- İşverenin iş kazasını iki günlük süre içinde Kuruma bildirmemesi,
- Kasdı veya ağır ihmalinin bulunması,
- Haber verme kağıdındaki yazılı bilgilerin noksan veya hatalı olması,
- Her iki halde de Kurumun bu nedenlere dayalı olarak zarara uğradığının belgelenmesi,

koşullarının birlikte gerçekleşmesi halinde Kurumun işverene ödettirme hakkı doğacaktır.

Görülüyor ki burada da Kurumun ödettirme hakkının doğması öngörülen koşulların birlikte gerçekleşmesine bağlı bulunmaktadır. Ancak buradaki koşulların gerçekleşmesi iki ayrı şekilde değerlendirilmelidir. Biri işverenin iş kazasını

süresinde bildirmemesi, ağır ihmali ile kasdı sonucu Kurumun zarara uğraması, diğeri ise haber verme kağıdındaki bilgilerin yanlışlığı veya noksanlığı ve bu nedenlere bağlı olarak Kurumun zarara uğramasıdır. Her iki halden birinin gerçekleşmiş olması durumunda Kurumun ödettirme hakkı doğacaktır.

506 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde öngörülen diğer bir yaptırım ise işverenin iş kazasını iki günlük süre içinde bildirmemesi halinde, bildireceği tarihe kadar iş kazası ile ilgili olarak yaptığı harcamaların kendisine ödenmeyeceğidir. Bir başka söyleyişle işveren 15 inci maddede öngörülen yükümlülüğünü yerine getirerek iş kazasına uğrayan sigortalıyı derhal tedavi altına alsa dahi, bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya geç getirir ise bildirim yükümlülüğünü yerine getirdiği tarihe kadar yaptığı harcamalar Kurumca ödenmeyecektir.

Öte yandan, gerek 15 inci gerekse 27 nci maddeler uyarınca Kurumun ödettirme hakkı sınırsız da değildir.

Kurum sadece işverenin yükümlülüğünü yerine getirmemesinden doğan zararlarını ödettirme hakkına sahiptir.

Tedavi süresinin uzamasında veya maluliyet halinin artmasında sigortalının kusuru var ise sigortalının kusuru yüzünden Kurumun uğrayacağı zararları işverenden isteme hakkı yoktur.

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU'NUN İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI'NA İLİŞKİN ÖZET GÖRÜŞLERİ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın hazırladığı ve İşçi Sendikalarının teşkilatlanma açısından yapması gereken kendi işlerini, kanun zoruyla ve zorlamayla gerçekleştirmeye çalıştırılan **"İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI"**na ilişkin olarak Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun özet görüşlerine yanda yer verilmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca hazırlanarak Bakanlar Kurulu'na sunulmuş bulunan **"İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI"** yasalaştığı takdirde bir işçi çalıştıran işverenimizden en büyüğüne, başta KOBİ'ler olmak üzere tüm işyerlerimiz;

- Bir işçisinin iş akdini fesh ederken -suçlu dahi olsa- bunun sebebini açıkça belirtecek,
- Hangi nedenin **HAKLI**, hangi nedenin **HAKSIZ** olduğunu bilmeksizin feshin **HAKLI BİR NEDENE** dayandığını ispat etmek zorunda kalacak,
- Bunu ispat edemediği takdirde kötü niyetli feshin sonucuna katlanarak ihbar önellerinin üç katı tutarında tazminat ödeyecek,
- Ayrıca kıdem tazminatı ödeyecek,
- İşsizlik sigortası devreye girecek,
- İşveren, neler olduğu belli olmayan **HAKLI NEDENİ İSPAT ETME** becerisini gösterebilir ise yine ihbar ve kıdem tazminatlarını ödemek zorunda kalacak,
- Her iş akdi feshi sonucu açılacak davalar nedeniyle üretim yerine adliye koridorlarında uğraş verecek,
- Mahkemelerimiz de mevcut yetersiz yapılarına rağmen her iş akdi feshi nedeniyle açılacak davalarla başa çıkmaya çalışacak, mahkemelerde onbinlerce dava birikip yığılacak; işçi de işveren de mağdur olacak,

- İlk defa toplu iş sözleşmesi kapsamına girecek işyerleri ise bir işçinin iş akdini fesh ettiği ve işçi mahkemeden işe iade kararı aldığı takdirde, bütün bu yüklerle ilave olarak, işçiyi tekrar işe alacak, işten çıkarma ile işe iade kararı arasında geçen süreye ilişkin işçinin ücret ve tüm haklarını da ödeyecek, buna rağmen işçi işe başlamayabilecek,
- İşe iade kararı verilen işçiyi işveren işe başlatmaz ise işçiye ayrıca bir yıllık ücreti tutarında tazminat ödeyecek,
- Her halde, işyeri huzuru bozulacak, çalışma barışı aksayacak ve hür teşebbüsün yatırım gücü zarar görecektir.

Dünya çalışma hayatında yaşanan gelişim ve değişime bütünüyle aykırı düşen, mevcut ihbar tazminatı, kıdem tazminatı, kötüniet tazminatı, sendikal tazminat, işsizlik sigortası gibi güvenceleri dikkate almadan İş Kanunu'nun iki, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun bir maddesinin adeta cımbızla çekilmesi suretiyle karşımıza çıkarılan ve dünyanın hiçbir yerinde bir örneği daha olmayan **İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI**, nasıl bir hukuk mantığının ürünüdür anlayabilmiş değiliz.

Özellikle ILO'nun "Hizmet İlişkisine İşveren Tarafından Son Verilmesine İlişkin 158 sayılı Sözleşmesini"nin, onaylanmasını takiben, mevzuatımızı söz konusu sözleşmeye uygun hale getirme gerekçesiyle mevcut güvenceleri göz ardı ederek yeni güvenceler içeren ve İş Mahkemelerimizin yapısını dikkate almadan onların yükünü artıran İş Güvencesi Yasa Taslaklarının çıkarılmasını endişeyle karşıladığımızı belirtmek isteriz. Kaldı ki bu Taslak, mevzuatımızı 158 sayılı ILO sözleşmesine adapte edecek düzenlemeler içermemesi nedeniyle, yakın

gelecekte **bir başka İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI** gündeme getirilebilecektir.

Oysa dünyada çalışma hayatında yaşanan gelişmelere göz attığımızda, ülkemiz uygulamaları ile taban tabana zıt uygulamaların geçerli olduğunu görmekteyiz. Zira dünyayı adeta tek bir pazar haline dönüştüren küreselleşme, giderek yoğunluk kazanan uluslararası rekabet ve yaşanan hızlı teknolojik devrim çalışma hayatını derinden etkilemekte; endüstri ilişkileri alanındaki mevcut kurumsal yapıları değişime zorlanmakta; uluslararası arenada rekabet ettiğimiz tüm ülkeler çalışma mevzuatlarında buna paralel değişimi gerçekleştirmektedir.

Artık çalışma hayatının işletme ve ülke düzeyinde ekonomik kalkınma strateji ve hedefleriyle uyumlu şekilde düzenlenmesi temel bir gereklilik olmuştur. İşletme odaklı politikalar önem kazanmış, işsizlikle mücadelede hükümetlerin ve sosyal tarafların ortak çabaları ve işbirliği kural haline gelmiş, sosyal devlet yeniden tanımlanarak ekonomik gelişmeyi gözetken bir yapıya dönüştürülmüş; esneklik süreçlerinin egemen olduğu yeni bir çalışma düzeni oluşturularak devletin işçi-işveren ilişkilerinde daha az rol alması, **çalışma mevzuatının katı ve ayrıntılı hükümlerden arındırılması**, sosyal taraflara toplu iş sözleşmeleri ve hizmet akitleriyle çalışma şartlarını düzenleme serbestisi tanınması uygulamalarına geçilmiş, hükümet-işçi-işveren diyalogu ön plana çıkarılmıştır.

ABD Ekonomisinin ekonomik büyüme, istihdam yaratma, yatırım ve verimlilik artışı, teknolojik ilerleme alanlarında son dönemlerde elde ettiği büyük başarının çalışma mevzuatındaki esnekliğe dayandığı, başta bu başarının mimar-

larınca ifade edilmektedir.

Avrupa Hükümetleri ise bundan ilham alarak özellikle işe alma ve işten çıkarmanın girişimciliği ve yatırımı destekler şekilde kolaylaştırılması gayreti içindedir; pek çok Avrupa ülkelerinde de bu konuda önemli mesafe alınmıştır.

Dünyada, ekonomik alandaki gelişmelere bağlı olarak çalışma hayatında yaşanan bu değişime karşılık, ülkemizde ihtiyacımız olan değil rakiplerimizin terkettiği uygulamaların getirilmeye çalışılması endişe vericidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; çalışma hayatını düzenleyen yasalara ilişkin taslakların hazırlığında, Anayasamızın tanıdığı çalışma ve sözleşme hürriyeti çerçevesinde hareket etmeli, serbest piyasa ekonomisi ile taban tabana zıt nitelikte, yatırım, üretim ve istihdamı engelleyecek, işçi çıkarmayı önlemek isterken aksi sonuçlar doğuracak, sanayileşmemize, kalkınmamıza, uluslararası rekabet gücümüze sekte vuracak, çalışma barışını bozacak ve kaçak işçiliği, kayıt dışı sektörü daha da büyütecek düzenlemelerden kaçınmalıdır.

Söz konusu Taslak, yasalaştığı takdirde, Türk ekonomisinin dünyada örnek gösterilen dinamizmi yok edilecektir.

Vurgulamak isteriz ki, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın esas görevi; OECD ülkeleri içinde en katı hükümleri içeren çalışma mevzuatımızı, İŞ GÜVENCESİ olup olmadığı tartışılabilir olan birkaç maddelik Yasalar ile daha da katılaştırmak yerine Ülkemizi, 1936 tarihli İş Kanunumuzun dar kalıplarından kurtarabilecek ÇAĞDAŞ BİR İŞ KANUNU'NA KAVUŞTURMAKTIR.

TÜRK HÜR TEŞEBBÜSÜ ORTAK DEKLARASYONU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın hazırladığı **"İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI"** na karşılık olarak, TİSK tarafından İş Kanunu'nun bir bütün olarak ele alındığı **"ÇAĞDAŞ BİR İŞ KANUNU TASLAĞI"** hazırlanmış bulunmaktadır. **06 Ekim 2000 Cuma günü saat 10.00'da** İstanbul Sabancı Center'da, Türk Özel Sektörünün bir araya geldiği ve Yeni İş Kanunu Taslağının ve isteklerin ortak imzayla Hükümetimize iletilmek ve kamuoyuna açıklanmak üzere düzenlenen toplantı sonucunda yayımlanan **"Türk Hür Teşebbüsü Ortak Deklarasyonu"** aşağıda yer almaktadır.

Türk Hür Teşebbüsünün temsilcileri olarak bizler 6 Ekim 2000 tarihinde Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun daveti üzerine biraraya gelmiş ve aşağıdaki hususların Hükümetimize, sosyal taraflara ve kamuoyunun bilgisine sunulmasını kararlaştırmış bulunuyoruz.

1. *Türk Hür Teşebbüsünün temsilcileri olarak, Ülkemizin geleceği açısından, Hükümetimizce uygulamaya konulan Enflasyonla Mücadele ve Ekonomik İstikrar Programı'nı bugüne kadar destekledik ve desteklemeye devam edeceğiz.*

2. *Bugün mevcut ve önemli bölümü sendikalaşmış büyük sanayi kuruluşlarımızdan en küçüğüne kadar tüm işletmelerimiz; bütün dünya devleri ile hem iç piyasalarda hem uluslararası arena da rekabet mücadelesi vermektedir.*

Bu mücadeleden başarılı çıkmamızın; rekabet gücümüzü geliştirecek, "YATIRIM, ÜRETİM ve İSTİHDAM"a yönelik girişimlerimizi engellemeyecek düzen-

lemelere bağılı olduğunu biliyoruz.

3. Bu beklentilerimize karşılık, karşımıza çıkartılan sosyal düzenlemelerin, rakiplerimizin terkettiği ya da terk etmeye çalıştığı düzenlemeler olmasından, üzerimize yüklenen ekonomik ve sosyal faturaların altında ezilmekten endişe ve üzüntü duyuyoruz.

4. Bugün burada Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın hazırlayıp Bakanlar Kuruluna sunduğu, işletmelerimizin ve sanayiimizin beklentileri ile taban tabana zıt hükümler öngören "**İş Güvencesi Yasa Taslağı**"nı değerlendirmiş bulunuyoruz.

Türk Hür Teşebbüsünün temsilcileri olarak, hiçbir kimse ya da kurumun;

- İşçi ve işveren kuruluşlarının mutabık oldukları taslakları, sebep göstermeden ve sübjektif bir davranışla bir tarafa itmeye;
- Bizleri İş Mahkemelerinin mevcut yapısıyla işlemesi mümkün olamayacak uygulamalarla karşı karşıya bırakmaya,
- Kıdem ve ihbar tazminatı gibi mevcut güvenceleri yok sayarak yeni güvenceler ve ilave tazminatlarla bizi karşı karşıya bırakmaya,
- Ülkemiz bizden yeni yatırımlar, üretim ve istihdam beklerken işsizliğe ve yabancı sermayenin kaçmasına sebebiyet vermeye,
- Bölük pörçük yasa düzenlemeleri ile çalışma barışını çalışanlarımız ve onların temsilcileri ile birlikte sağladığımız uzlaşma ortamını bozmaya,

hakkı olmadığına inanıyoruz.

5. **Bizler Hükümetimizden;** iki dünya savaşının arasındaki sıkışık bir devrede, 1936 yılında yürürlüğe konulmuş ve artık mevcut katı hali ile Türk işverenlerinin ihtiyaçlarını karşılamayan İş Kanunu'nda bazı düzenlemeler yerine **YENİ VE**

ÇAĞDAŞ BİR İŞ KANUNU İSTİYORUZ.

6. Bize göre; işsizliği azaltmanın, yatırım, üretim ve ihracatı artırarak kalkınmamızı hızlandırmanın ve rekabet gücümüzü artırmanın önde gelen koşulu, **çağın gereklerine uygun bir İŞ KANUNU'nun** biran önce yürürlüğe konulmasıdır.

7. Bu görüşümüzden yola çıkarak;

- Uluslararası normlara ve ILO'nun 158 sayılı Sözleşmesine uyumlu,
- AB'nin getirdiği sosyal düzenlemelere uygun,
- İşsizlik Sigortasının yürürlüğe girmesi ve İş Güvencesinin tartışmaya açılması nedeniyle, bu fonksiyonları da üstlenen kıdem ve ihbar tazminatlarını yeniden düzenleyen,
- Özellikle iş süresinde, ücrette ve istihdamda, işletmelerin ekonomik değişimlere hızla adapte olabilmelerini sağlayacak esnek uygulamalara imkan tanıyan,
- Atipik çalışma modellerini düzenleyen,
- Uygulanabilirlik kapsamını genişleten ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilen,
- Artık uygulama alanı kalmamış hükümlerden arındırılmış,

ÇAĞDAŞ BİR İŞ KANUNU TASLAĞINI üniversiter camianın katkılarıyla hazırlamış bulunuyoruz.

8. Bu toplantımızda; Türk Hür Teşebbüsünün temsilcileri olarak hazırladığımız "**İŞ KANUNU TASLAĞI**"mızı önce Hükümetimize ve sosyal taraflara sunmayı ve kamuoyunda tartışmaya açmayı kararlaştırmış bulunuyoruz.

9. Yirmibirinci yüzyılda temel hedef "**önce işletmenin korunması**"dır. İşyerinin korunması gerçek "iş güvencesidir".

Dr. H. İbrahim Sarıoğlu**İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi****Çalışma Ekonomisi
Bölümü**

Halil İbrahim Sarıoğlu, 1962 yılında Sivas'ta doğdu. 1985 yılında İ.Ü. Hukuk Fakültesini, 1988 yılında İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Endüstri İlişkileri bilimselinde yüksek lisansını bitirdi. 1997 yılında Sosyal Bilimler Enstitüsü'n-de sürdürdüğü doktora çalışmasını "Toplu İş Sözleşmelerinin Kişiler Bakımından Uygulama Alanı" konulu tezi ile tamamladı.

Halen İ.Ü. İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

İNCELENEN KARAR**T.C.****YARGITAY****9.HUKUK DAİRESİ****İHBAR ÖNELLERİNDE YÜKSELEN KIDEM
TAZMİNATINDAN YARARLANMA****ESAS NO : 1999/10450*****KARAR NO : 1999/11622****KARAR TARİHİ: 28.06.1999**

KARAR ÖZETİ : Hizmet Akdinin İşveren Tarafından Derhal Feshi İşçinin İhbar Süresine İlişkin Fark Kıdem Tazminatı Talebi

Toplu iş sözleşmesinde "işçinin bildirim süresine ait ücretinin peşin olarak ödenmesi veya bildirim süresinin kullanılmasına bakılmaksızın mevcut çalışmalarına bu sürenin de ilavesiyle bu toplu iş sözleşmesine göre ek bir hak kazanması halinde bu haktan yararlanacaktır" kuralına yer verilmiş olup fesih tarihinden itibaren bildirim süresinin eklenmesi halinde kıdem tazminatı tavanının yükselmiş olması, fark kıdem tazminatı isteme hakkı vermez. Mahkemece 01.08.1996 ve 01.02.1997 tarihlerinde %30'lar oranlarında ücret zamlarının yapılmış olmasından dolayı davacının ücret farkı alacağı karara bağlanmış olduğuna göre bu zamlardan dolayı çalışma primi ve verimlilik primi için de fark alacaklar doğduğu kabul edilmiştir."

DAVA : Davacı, ihbar, kıdem tazminatı, ikramiye, izin ücreti ve ücret alacağının ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm, süresi içinde taraflar avukatlarınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

* İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Yargıtay Kararları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2000, s.148.

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, tarafların aşağıdaki bendlerin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.
2. Toplu iş sözleşmesinin 58/A-c maddesinde "işçinin bildirim süresine ait ücretinin peşin olarak ödenmesi veya bildirim süresinin kullandırılmasına bakılmaksızın mevcut çalışmalarına bu sürenin de ilavesiyle bu toplu iş sözleşmesine göre ek bir hak kazanması halinde bu haktan yararlanacaktır" kuralına yer verilmiş olup fesih tarihinden itibaren bildirim süresinin eklenmesi halinde kıdem tazminatı tavanının yükselmiş olması, dairemizin kararlılık kazanmış uygulamalarında işçiye fark kıdem tazminatı isteme hakkı vermez. Anılan kuralın sadece toplu sözleşmeden doğan bir hakkın sözkonusu olması halinde uygulanabilirliği vardır. Böyle olunca mahkemece fark kıdem tazminatlarının ve buna bağlı olarak geçmiş günler faizinin hüküm altına alınması hatalıdır.
3. Mahkemece 01.08.1996 ve 01.02.1997 tarihlerinde %30'lar oranlarında ücret zamlarının yapılmış olmasından dolayı davacının ücret farkı alacağı karara bağlanmış olduğuna göre bu zamlardan dolayı çalışma primi ve verimlilik primi için de fark alacaklar doğduğu kabul edilmelidir. Bu hususta gerektiği takdirde bilirkişiden ek rapor alınmak suretiyle hesaplattırılarak istek doğrultusunda hüküm kurulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 28.06.1999 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARARIN İNCELENMESİ

1. Kararda yer aldığı kadarıyla verilerden anlaşılan maddi gelişmeleri kısaca özetlemekte fayda mülahaza ediyoruz: Toplu iş sözleşmesi, ihbarlı fesihlerde, bu süre içinde doğabilecek işçilik hakları bakımından önelin çalışılarak geçmesiyle ihbar önellerine ilişkin ücretin peşin ödenerek "derhal feshi" arasında bir fark olmadığı yönünde bir düzenleme getirmektedir. Uyuşmazlığın tarafı işçinin ihbarlı fesihle işten çıkarıldığının anlaşıldığı kararda, açık olarak ifade edilmemekle birlikte, toplu sözleşmeyle son bir yıl içinde getirilen ücret artışlarının kıdem tazminatına esas ücretin hesabında dikkate alınmasına karar veren yerel mahkemenin kararı onaylanmış; bu artışların çalışma primi ve ikramiye alacaklarına da yansıtılmasına hükmedilmiştir. Buna karşılık, ihbar öneli içinde kıdem tazminatı tavanında meydana gelen artıştan işçinin yararlanamayacağı gerekçesiyle bidayet mahkemesinin kararı bozulmuştur.

Sözkonusu uyuşmazlıkta hizmet akdinin derhal fesih yoluyla mı, ihbar önellerinde çalışılarak mı sona erdiği açık değildir. Bu nedenle derhal fesih halinde bildirim önellerinin kıdemden sayılmayacağına dair yerleşik içtihadı nedeniyle eleştirilen Yargıtay'ın bu görüşünü terk ettiğini gösteren bir kararı olduğu söylenemez. İlk bakışta ihbar önellerinde çalışıldığı izlenimi edinilmektedir. Ancak daha dikkatli bakıldığında, pek de başarılı sayılmayacak ifadelerden, olayda bir derhal feshin bulunduğu sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, asıl tartışmanın, toplu sözleşme gereği kідeme eklenmesi halinde

bile bu süre içinde doğabilecek haklar açısından kanundan doğan haklarla sözleşmeden doğan haklar arasında bir ayırım yapılmasında yattığı görülmektedir.

Her ne kadar sadece "toplu sözleşmeden doğan bir hak"la ilgili olduğu takdirde ihbar süresinde ortaya çıkan hakların talep edilebileceğinden bahsedilmişse de, tahsisi olarak sözleşmeden doğan haklardan sözettiği için, kanundan doğan hakların talep edilemeyeceği görüşünde olduğu sonucuna varmaktayız.

2. Hizmet akdinin fesih bildirimiyle sona ermesi halinde (m.13), işyerinde bulunması işveren tarafından uygun görülmeyen işçilere bildirim önellerine ilişkin ücretin peşin olarak ödenip işyeri ile ilişkilerinin kesilmesi, işverene tanınmış bir yetkidir. "Ancak, kanun koyucu böyle bir hüküm koyarken işçiyi de ihbar öneli içerisinde gerçekleştirecek işçilik haklarından yoksun bırakmak istediği de düşünülemez"¹. İşveren, bu yetkiyi kullanırken, işçi işi ifa borcundan, işverenin kendisi de ifayı kabul yükümünden kurtulmaktadır. Bu durumda, hizmet sözleşmesinin hangi anda sona erdiğine dair tartışmada doktrinde büyük çoğunluk, bildirim süresinin sonu olduğu görüşündedir². Gerçekten de 13. maddenin açık ifadesi karşısında, sözleşmenin ihbar süresinin dolmasıyla sona ereceğinde kuşku yoktur. Ancak, Yüksek Mahkeme'nin aksi yöndeki içtihadı da yerleşmiştir³. Derhal fesihte fiili çalışma olmadığı için ihbar döneminden bahsedilemeyeceği (bu yüzden bu dönemde doğan haklardan yararlanılamayacağı) görüşü de savunulmuştur⁴. İşverenin ifayı kabulden kaçınarak sözleşmeyi feshetmesi, Yargıtay'ca derhal fesih olarak algılanmış, sözleşmenin fesihte sona erdiği sonucuna varılmıştır. Doktrinde baskın görüş, bunun teknik anlamda bir "derhal fesih" olmadığı yönündedir. Buna göre de feshe bağlı sonuçlar bu tarihte ortaya çıkmaktadır. Örneğin, işverenin feshe bağlı borçları bu tarihte muaccel hale gelmektedir; bu cümleden olmak üzere, ödenmeyen alacaklara (kıdem tazminatı dahil), bu tarihten itibaren faiz yürütülmektedir; ihbar süresinin dolmasından itibaren değil. Kısaca, bu tür fesihte sonuçları arasındaki uygulamalar bakımından Yargıtay kararları tutarlıdır. Olayda Yüksek Mahkemenin bu görüşünü sürdürüp sürdürmediği belirsizdir.

Bildirim önellerinin hukuki temeli, tarafları fesih sonrası döneme hazırlamaktır. Gerçekten de yasakoyucu bu dönemde işçiye ücreti işveren tarafından ödenen yeni iş arama izni tanımakta, bu iznin verilmemesi bildirimli feshi "usülsüz fesih" haline getirmektedir. Bu

1 Turhan Esener, İş Hukuku, Ankara, 1978, s.228.

2 Nuri Çelik, İş Hukuku Dersleri, 14. Bası, İstanbul,1998, s.166; Esener, s.227; Münir Ekonomi, "Ferdi İş İlişkisinin Kurulması ve Sona Ermesi Açısından Yargıtayın 1984 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi", Yargıtayın İş Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 1984, İstanbul,1986, s.25; Tankut Centel, İş Hukuku, İstanbul, 1994, C:I, s.189; Toker Dereli, Labour Law and Industrial Relations in Turkey, Kluwer,1997, s.141; Sümer, H.Hadi, İş Hukuku, Konya, 1998, s.89.

3 9HD. 8.5.1991 t., E.1991/9-148, K.1991/245, Gıda İşveren D., Ocak 1992, s.8-9;8.11.1995 t., E.1995/13382, K.1995/33668, Tekstil İşveren D., Mart 1996, s.13; HGK 5.6.1987 t., E.1986/9-666, K.1987/457, Tekstil İşveren D., Mart 1988, s.20; HGK 19.2.1982 t., E.1981/9-1200, K.1982/132, Osman Usta, İş Hukukunda Tazminatlar ve Uygulamaları, Ankara, 1998, s.879.

4 Hizmet akdinin askıda olduğu, fiilen çalışmanın bulunmadığı pek çok durumda bu sürelerin işçilik haklarının hesabında dikkate alınması gerektiğine dair yasal hükümleri ve uygulamayı yönlendiren Yargıtay kararlarını hatırlatalım.

noktadan hareketle, tarafların fesih serbestisini başka bir gerekçeyle ağır kayıtlar altına sokmama gerektiği de kuvvetle savunulabilir. İşçilik maliyetlerindeki muhtemel yüksek artışlardan kaçınmak için işverene böyle bir yetki tanınması tartışılabilir. Şüphesiz, pazarlık güçleri, taraflara bu hususta akdi vecibeler getirerek karşılıklı hareket alanlarını belirleyecektir. Nitekim, yasalarla bildirim önellerinin süresi, kıdem tazminatının yıllık süresinin asgari sınırı belirlenmiş, bunların nispi emredici olduğunu gösteren ibareler, ilgili maddelerin sonuna eklenmiştir. Uygulamada da bu asgari sınırlar genellikle toplu iş sözleşmesi ile yükseltilmektedir.

"Derhal fesih" yoluyla işsiz kalması halinde işçinin gelir kaybına uğraması önlenmiş görünmektedir. İşsizlik sigortasının bulunmadığı bir çalışma çevresinde, ihbar kurumunun önemi daha bir artmaktadır. Başka bir deyişle, ihbar tazminatı, işsizlik ödeneği fonksiyonu görmektedir. İşveren yeni iş arama süresinin ücreti de dahil bu dönemde doğacak ücret alacaklarını peşinen ödediğine göre, sözleşmeden doğan yükümünü yerine getirmektedir. Hatta, bu dönemde işçi ihbar önellerinin tamamında yeni iş arama imkanına kavuşmaktadır. Yine, fesih işveren tarafından haklı bir nedene dayanmadan yapılmışsa kıdem tazminatı yükümü doğmaktadır Gözardı edilmemesi gereken bir başka nokta, Kanun'un (m. 13) açık ifadesine rağmen, ihbar önelleri derhal fesih suretiyle ortadan kaldırılır ve hizmet akdinin fesih iradesinin karşı tarafa ulaştığı tarihte sona erdiği kabul edilirse, bu dönemde doğabilecek muhtemel kanuni ve akdi bazı menfaatlerin ortadan kaldırılmasıdır. Sorgulanması gereken husus, işverene işçiye bu menfaatleri sağlama borcunun kanun veya sözleşmelerle yüklenip yüklenmediğidir. Gerçekten, eşit işlem borcu çerçevesinde işverenin tüm işçilerine fırsat eşitliği sağlama borcu vardır. Sözleşmenin sona ermesi tarihi dikkate alınarak işçiler arasında bir ayırım yapılması, sözleşmeye ve kanuna aykırılık teşkil edecektir. Örneğin tüm işçilere ödenen bayram ikramiyesi fesih ihbarında bulunan / bulunulan işçiye de ödenecektir.

Gerek yasa, gerekse sözleşmelerde yer alan bazı ödemelerin kıdeme bağlı olması da bildirim önellerinin toplam çalışma sürelerine eklenmesi sorununun önemini artırmaktadır. Gerçekten de yıllık ücretli izin hakkının doğup doğmadığında yahut izin süresinin miktarında; kıdem tazminatı hakkı ve miktarında; toplu sözleşme ile belirlenen işten çıkarmada benimsenen prensiplerin uygulanmasında kısa sayılabilecek süreler önem kazanabilmektedir. Yasanın ihbar önelleri beklenmeden (ücreti peşin ödenerek) yapılan fesihle ilgili ifadesinin netlik taşınamaması ve Yargıtay'ın da bu süreyi hizmet sözleşmesinin süresine eklenmeyeceğine dair içtihadı, sendikaların bu hususu toplu iş sözleşmesi ile düzenleme taleplerini artırmıştır.

Zaman zaman işverenler muhtemel menfaatleri ortadan kaldırmak için Yargıtay'ın yönlendirdiği uygulamayı sürdürmekte, kötü niyetli olarak derhal fesih yoluna gitmektedirler⁵. Bunun aynı maddede yer alan kötüniyet tazminatı ile önlenebileceği savunula-

5 İşverenin kötüniyetli olarak, sırf ihbar önelleri içinde doğacak haklardan işçiye mahrum bırakmak amacıyla yaptığı derhal fesihlerde, bu süre içinde doğan hakların talep edilebileceğine dair Yarg.9.HD 8.4.1991 t., E.1990/4473, K.1991/ 7311 için bkz. Yargıtay Kararlar Dergisi, Temmuz 1991, s.1028.

bilir. Ancak, kimi zaman bu tazminat dahi işçinin gerçek zararını karşılayamamaktadır. Kararda sözü edilen toplu iş sözleşmesinde de bunu önlemek üzere akdi bir yükümlülük getirilmiştir. Yargıtay, sözleşmelere konan bu tür hükümlerin geçerliğini uzun süredir kabul etmemiştir. Son dönemde bu doğrultuda başka kararlar da veren Yargıtay'ın⁶ bu görüşünü değiştirerek 1963 yılındaki HGK kararında yer alan eski görüşünü benimsediği gözlenmektedir.

3. Yukarıda kısaca değindiğimiz gibi, kararda, ihbar önelleri içinde doğan haklardan ücret artışı, ikramiye artışı gibi yine ücrete müteallik haklardan yararlanmaya engel bir husus görülmemiştir. Bunların sözleşmeden doğması halinde, yararlanmanın mümkün olduğu belirtilmiş; kanundan doğan menfaatler bakımından ancak kanunla belirlenen sınırlar içinde hareket serbestisi olduğu anlayışı benimsenmiştir. Bu yorumunda Yargıtay'ın işçi lehine yorumdan ayrıldığını görüyoruz. Üstelik, örneğin asgari ücretin yükselmesinden yararlanacağına kuşku yokken, neden kıdem tazminatı açısından benzer bir sonuca varmadığını anlamak zordur. Kıdem tazminatı ile ilgili yasal hükümlerden tavana dair ifadenin mutlak emredici olduğu gerek Yargıtay, gerekse doktrin tarafından kabul görmektedir. Genel olarak diğer hususlarda sözleşme özgürlüğü olduğu kabul edilmektedir. Yargıtay burada tavanla ilgili emredici hükmün kapsamını biraz genişletecek bir yorumu benimsemektedir.

Yargıtay'ın yorumunun özünde, kıdem tazminatını doğuran olay olarak hizmet akdinin sona erme anını değil fesih tarihini kabul etmesi vardır. Fesih tarihi ile sona erme tarihi, kural olarak, farklılaşabildiğine (m. 13 gibi) ve tarafların bu süreyi uzatma imkanı bulunduğu göre, taraflara bunlardan birini seçme hakkı tanınması da işin doğasında vardır. Yani, taraflar bu konuyu sözleşme ile düzenleyebilirler. Sözleşme ile düzenlenemeyecek husus ise tavanın yasayla belirlenen yöntem sonucunda ortaya çıkan miktardan fazla ödemenin mümkün sayılmasıdır. Bu sınırı aşmamak kaydıyla, tarafların yıllık miktarı hesaplama metodu açısından da sözleşme özgürlüğü olduğunu söyleyebiliriz.

Kıdem tazminatına esas ücretin kapsamının genişlemesine ve yıllık miktarının (gün olarak) yükselmesine açık ve net ifadelerle izin veren yasal düzenlemelerin tersine miktar sınırlaması (tavan) getiren hükmün gerekçesini hatırlamak, emredici hukuk kuralının kapsamını tayinde yararlı olacaktır: Uygulamada işçinin kıdem tazminatı ile memurun emekli ikramiyesi arasında niteliği bakımından bir benzerlik kurulmuş, ilgili hukuki kuralarda paralellik sağlanmaya çalışılmıştır. Gerçekten, özellikle ücretin milli gelirden aldığı payın reel olarak yükseldiği dönemde kıdem tazminatının yıllık süresi sözleşmelerle hatırı sayılır bir rakama, yıllık 75 güne kadar çıkmıştı. Kamu kesimindeki işçi-memur ayrımının keskinleşmesine de yol açan bu uygulama sonucu işçinin kıdem tazminatı ile aynı işi yapan bir memurun emekli ikramiyesi arasında uçurum oluşmuş, dahası, sıradan bir işçi ile emri altında çalıştığı genel müdür arasında işçi lehine bir fark doğmuştu.

6 Yargıtay HGK 8.5.1991 tarihli kararının İbrahim Subaşı tarafından incelemesi için bkz. İş Hukuku Dergisi, Nisan-Haziran 1993, s.235-246.

Ancak sınırlama hükmü dışında bu iki ödeme arasında denge/paralellik kurma çabasından pek bahsedilemez; örneğin kendi isteği ile işten ayrılan işçi, kıdemi ne olursa olsun kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır.

Tavanın en önemli gerekçesi işçi-memur ayrımı ile ilgili olmakla⁷ birlikte, çok sayıda işçinin bir anda yahut kısa bir dönemde kıdem tazminatına hak kazanacak biçimde (işyerinin nakli gibi bir sebeple) işten ayrılmaları halinde işverenlerin zor durumda kalmaları -hatta işyerini kapamak seçeneğiyle yüzyüze gelmeleri- de önemli bir baskı unsuru olmuştur.

Her ne kadar 1927 s.lı Kanun ve onunla getirilen "asgari ücretin 7,5 katı" kriteri kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesiyle⁸ ortadan kaldırılmış olsa da tavan getirme ihtiyacı duyması bakımından önemlidir. Sınır, 12 Eylül sonrasında⁹ en yüksek dereceli devlet memurunun emekli ikramiyesine endekslenerek gerçek amaç daha bir belirgin hale getirilmiştir.

Kıdem tazminatı tavanı yasalarda miktar olarak belirli değildir. Bütçe Kanunu'na ve verdiği yetkiye dayanarak belirlenen katsayı ve diğer faktörler, Başbakanlık Müsteşarının aylık ücretini (bugünkü uygulamada) 6 ayda bir ve açıklandığı tarihten geçerli olmak üzere değiştirmektedir. Başka bir ifadeyle, bir idari işlemle karşı karşıyayız. Daha ileri bir tarih tesbit edilmemişse, yayımı tarihinde yürürlüğe giren bu karar, yürürlük tarihinden itibaren hem memur maaşları hem de iş mevzuatı ile düzenlenen hususlar için geçerli olacaktır. Kıdem tazminatı tavanı bakımından da yürürlük tarihinde henüz ödenmemiş (kıdem tazminatına esas ücretin miktarıyla ilgili sözleşme serbestisi olduğuna göre miktar olarak dahi belirlenmemiş) tazminatlar için bu idari işlem yürürlük tarihinden itibaren uygulanmalı ve yükselen tavandan ödeme yapılmalıdır. Aşılması kamu düzenine ilişkin olan tavan, ihbar önelleri işlediği için sözleşmenin henüz sona ermediği tarihte ilan edilen miktardır. Oysa Yargıtay, E.1999/165, K.1999/345 no.lu kararında ihbar önelleri içinde sözleşmeden doğan hakların ödeneceğine dair toplu sözleşme hükmünü yorumlarken fesih tarihindeki tavanın dikkate alınıp hiçbir surette aşılamayacağını kabul ederek işçinin kıdem tazminatı tavanının yükselmesinden yararlanamayacağı sonucuna varmaktadır.

4. Kıdem tazminatının tavanını oluşturan en yüksek dereceli devlet memurunun emekli ikramiyesi, memurun kamu hizmetinden ayrılarak emekli olmak istediği tarihte geçerli olan (ve kazanılmış hakları dikkate alan) kural ve miktarlara göre belirlenmektedir. Bu tarihten itibaren de idare ile memur arasında çalışma ilişkisi sona ermektedir. Memur, hak ettiği ancak henüz kullanmadığı yıllık iznini ekleyerek talep tarihinden ileri bir tarihi emeklilik tarihi olarak belirleyebilmektedir. Bu benzerlikten yola çıkarak işçinin kıdem tazminatı tavanıyla ilgili olarak da hizmet ilişkisinin hukuken sona erdiği ihbar sürelerinin

7 Reisoğlu, Safa. Kıdem Tazminatı, TÜTİS Yay., Ankara, 1976, s.72.

8 Karar 14.4.1979 tarihinde yayımlanmış, bir yıl sonra yürürlüğe girmiştir.

9 Yapılan yasal değişiklikler ve uygulaması ile ilgili bkz. Usta, s.602-614.

bitim tarihinde geçerli olan tavanın uygulanması görüşü savunulabilir.

5. Kıdem tazminatı, esas itibariyle kanundan kaynaklanan bir tazminattır. Konuyu düzenleyen 1475 s.lı Kanunun 14. maddesinde nisbi emredici olanlar yanında mutlak emredici kurallar da yer almaktadır. Kuşkusuz mutlak emredici kuralların hangileri olduğunu belirlerken de hem borçlar, hem de iş hukukunun temel ilkelerini gözardı edemeyiz. Sözleşme özgürlüğünü ve işçi lehine yorumu bir arada düşünmek gerekir. Yine, sözleşme özgürlüğünün ancak işçi lehine sınırlanmasının kural, başka bir gerekçeyle sınırlanmasının ise istisna olduğunu belirtmeliyiz. Burada amaç işçilere, yasalarla getirilen asgari hak ve menfaatleri geliştirme fırsatı vermektir. Çalışanların bu imkanları değerlendirerek asgari yasal düzenlemelerin üstünde sözleşmeler imzalamaları, kıdem tazminatının yasadan doğan bir hak olma karakterini çok fazla etkilemeyecektir. Hatta yasadan doğan hakların sözleşmelerle geliştirilmesi halinde hem yasadan, hem de sözleşmeden doğan hakların sağladığı hukuki korumadan yararlanma imkanı vardır.

Kanunlarda ismen zikredilen ve asgari hadleri belirlenen haklar için yasal haklar (yasadan doğan haklar); kanunda belirtilmekle birlikte sözleşmelerle geliştirilen veya sadece sözleşmelerde düzenlenen hakların ise akitten doğan haklar olarak nitelenmesi yaygındır. Kuşkusuz, tarafların yasanın bir hükmünü aynen sözleşmeye geçirmeleri halinde yarışan haklardan söz edilebileceği gibi, yasal düzenlemenin değişmesi ihtimalinde sözleşmeden doğan hak varlığını sürdürecektir. Yasal hükmün sözleşmeyle tekrarlanması halinde, yasadan doğduğu için sınırlamaya tabi olduğu kabul edilen bir hak nitelik değiştirerek sınırlama dışı (tavan sınırlaması dışında) kalacağı için Yargıtay kararındaki kriterin sağlamlığı tartışılabilir. Taraflar kolayca bir hakkın niteliğini değiştirebileceği için böyle bir kritere dayalı olarak haklar arasında böyle bir ayırım yapılması sun'i ve gereksiz görünmektedir. Her ne kadar, taraflar aksine düzenleme yapma yetkisine / imkanına sahip olmalarına rağmen yasadaki kuralı değiştirmedikleri takdirde, bu, borcun kaynağını değiştirmek istemedikleri biçiminde de yorumlanabilirse de, uygulama açısından tarafların borcun kaynağına dikkat etmemeleri (önem vermemeleri), Yargıtay'ın borcun kaynağına dayanarak ayırım yapmasının sonucunu gerçekten ağırlaştırmaktadır.

6. Yargıtay, bu kararındaki çözümünü hizmet akdinin sona erdiği tarih olarak sözleşmeden doğan haklarla kanundan doğan haklar arasında ayırım yapmaktadır. Sözleşmeden doğan alacaklar için taraflara sözleşme özgürlüğü tanımakta, başka bir deyişle bu dönemde hizmet akdinin devam ettiğini kabul etmektedir. Kanundan doğan haklar için ise fesih ihbar tarihini sözleşmenin sona erdiği tarihi kabul ederek ihbar tarihinden sonra yükselen kıdem tazminatı tavanından yararlandırmamaktadır. Kararın eleştirisi konusu olmaya aday en önemli çelişkisi buradadır.

7. Sonuç olarak, Yargıtay'ın uzun yıllar sürdürdüğü ihbar önelleri içinde doğan haklardan yararlanılamayacağı yönünde doktrinde eleştirilen içtihadından kısmen döndüğünü görüyoruz. Bunun olumlu bir gelişme olduğunu ancak haklar arasında yapay bir ayırım yaptığı için tatmin edici bulmadığımızı söyleyebiliriz.

HUKUKT.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2000/7314
Karar No : 2000/11276
Karar Tarihi : 12.09.2000

KARAR ÖZETİ : İŞVERENİN HİZMET AKDİNİ HAKLI NEDENLE FESHİ

İşçinin işyerinde üretilen bazı malları işverenin bilgisi dışında işyeri dışına çıkarmaya çalışması ve takibeden günlerde de işe devamsızlığı tutanaklar ve tanık beyanlarıyla kanıtlandığından, hizmet sözleşmesinin işveren tarafından haklı olarak feshedildiği kabul edilmelidir.

DAVA : Davacı, ihbar,kıdem ve kötünıyet tazminatıyla ücret alacağının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünöldü.

YARGITAY KARARI:

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacı işçi, hizmet sözleşmesinin işverence haksız olarak feshedildiğini ileri sürerek ihbar ve kıdem tazminatı isteklerinde bulunmuş, davalı ise davacının işyerinde üretilen bazı malları bedelini ödemediği halde, izinsiz olarak işyeri dışına çıkarmaya çalıştığını, durumun tutanakla tespit edildiğini, takibeden günlerde ise işyerine gelmediğini, gerek bu olay ve gerekse sonrasındaki devamsızlık sebebiyle sözleşmesinin feshedildiğini savunmuştur. Mahkemece davacının haklı neden olmaksızın çıkarıldığı gerekçesiyle istekler hüküm altına alınmıştır.

Dosya içerisinde bulunan 27.11.1998 tarihli tutanakta davacının işyerinde üretilen bazı malları işverenin bilgisi dışında işyeri dışına çıkarmaya çalıştığını yazılıdır. Tutanakta imzası bulunan bir kısım şahıslar mahkemece tanık olarak dinlenmişler ve davacının işyerinden satın aldığı mallar yanında diğer ürünleri de çantasına koymuş olduğunu ve durumun işyeri çıkışında tespit edildiğini ayrıntılı biçimde açıklamışlardır. Davacının takibeden günlerde de işe gelmediği bu konuda düzenlenen tutanaklar ve tanık beyanlarıyla sabittir. Dosya içerisinde bulunan bu deliller karşısında davacı tanıkları ise olaya uyan somut anlatımda bulunmamışlardır. Bu olgulara göre davacı işçinin sözleşmesinin davalı işveren tarafından haklı olarak feshedildiği kabul edilmelidir. Davacı işçi bu durumda kıdem, ihbar tazminatlarına hak kazanamaz. Mahkemece kıdem ve ihbar tazminat isteklerinin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2000/7570
Karar No : 2000/11633
Karar Tarihi : 14.09.2000

KARAR ÖZETİ : KIDEM TAZMİNATI

Bir Kamu kuruluşundan diğer bir kamu kuruluşuna intikal etmenin istifa dışında başka bir yolu bulunmamaktadır. Buradaki istifa bir hukuki prosedürün tamamlanmasıdır. İstifa hali kıdem tazminatı ödenmesine yasal bir engel ise de, bu olaydaki istifanın bu şekilde değerlendirilmemesi gerekir.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme davayı reddetmiştir. Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI:

Davacı mahkemenin de kabulünde olduğu şekilde 14.01.1997 tarihinde emeklilik suretiyle işyerinden ayrılmıştır.

Davacı 03.01.1972-06.01.1977 tarihleri arasında Müessesesi işyerinde geçen hizmetlerinin de kıdem tazminatı belirlenmesinde göz önünde alınmasını istemiş, mahkeme ise bu işyerinden ayrılmanın istifa suretiyle meydana geldiğini belirterek isteği ve dolayısıyla davayı red etmiştir.

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacı Müessese Müdürlüğünden davalı kuruluşa geçmek amacıyla istifa etmiştir. Bir kamu kuruluşundan diğer bir kamu kuruluşuna intikal etmenin istifa dışında başka bir yolu bulunmamaktadır. Buradaki istifa bir hukuki prosedürün tamamlanmasıdır. Gerçekten istifa hali kıdem tazminatı ödenmesine yasal bir engel ise de, bu olaydaki istifanın bu şekilde değerlendirilmemesi gerekir. Ayrıca her iki kuruluştaki çalışmalar arasında bir ara vermede bulunmamaktadır. Bütün bu olgular davacının gerçek iradesinin istifa olmayıp yasal prosedürün tamamlanması olduğunu ortaya koyduğundan, tartışmalı süreninde kıdem tazminatı hesaplanmasında değerlendirilmesi gerekirken aksine düşüncelerle davanın reddine karar verilmesi hatalı olduğundan hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 14.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2000/7291
Karar No : 2000/11615
Karar Tarihi : 14.09.2000

KARAR ÖZETİ : HİZMET İLİŞKİSİNİN TESPİTİ

Ücretin üçüncü kişilerce verilmesinin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 26. maddesinde yer aldığı dikkate alındığında taraflar arasında hizmet ilişkisinin mevcudiyetini kabul etmek gerekir.

DAVA : Davacı, ihbar, kıdem tazminatı, yıllık izin, bayram parası ve fazla mesai ücretinin ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.
Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.
Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI:

Davacı, davalı işyerinde depo görevlisi olarak çalıştığı sırada iş akdinin davalı tarafından haksız feshedildiğini ileri sürerek ihbar, kıdem ve diğer işçilik alacaklarını istemiştir.

Davalı şirket davacının kendi işçisi olmadığını aralarında hizmet akdinin bulunmadığını, davacının depodan otobüslere ikram malzemeleri taşıma karşılığında otobüs şoför ve muavinlerinden bahşiş aldığını belirterek davanın reddini ister. Mahkemece savunmaya itibar edilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Taraflar arasında davacının davalı şirketin şehirlerarası sefer yapan otobüslerde yolculara ikram edilen yiyecek ve içecek malzemeleriyle kargo eşyalarını otobüslere taşıdığını, bunun karşılığında otobüs şoför ve muavinlerinden bahşiş aldığı konusunda uyuşmazlık yoktur. İhtilaf davacı ile davalı şirket arasında hizmet ilişkisi olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Dosyadaki bilgi ve belgelerden tanık beyanlarından davacının münhasıran davalı şirketin otobüslerine malzeme taşıdığı, bu işi iki vardiya halinde çalışarak yaptığı, iş olmadığı zamanda davalı şirket yetkilisinin emir ve talimatına hazır şekilde beklediği anlaşılmış olup iş akdinin bağımlılık unsurunun gerçekleştiği saptanmıştır. Ücretin üçüncü kişilerce verilmesinin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 26. maddesinde yer aldığı dikkate alındığında taraflar arasında hizmet ilişkisinin mevcudiyetini kabul etmek gerekir. Böyle olunca davanın yazılı şekilde reddi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 14.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2000/7638
Karar No : 2000/10695
Karar Tarihi : 11.09.2000

KARAR ÖZETİ : KIDEM TAZMİNATI - ÜCRET ALACAĞI

Belirli süreli hizmet akdinin akitte yer alan bir hükme dayanılarak işveren tarafından yenilenmeyeceği işçiye bildirilmesi ve bu sebeple iş akdinin haklı sebep olmaksızın sona erdirilmesi halinde, işçi kıdem tazminatına hak kazanır. Davacı dershanede ortak müdür olarak çalışmış ise de salt bu durum ücretlerinin ödendiğini göstermez.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatı ile ücret alacağının ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI:

Davacı, davalıya ait özel dershanede 625 sayılı yasa hükümleri uyarınca 03.09.1997 tarihinden itibaren belirli süreli hizmet akdi ile çalışmakta iken işveren tarafından sözleşmenin yenilenmeyeceği belirtilmek suretiyle işine 31.07.1998 tarihli yazı ile son verilmiştir.

Davacı kıdem tazminatı ile ödenmeyen ücret ve ek ders ücretlerini talep etmiş; mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

1475 sayılı İş Kanunu'nun kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddesinde belirli süreli hizmet akitlerinde, kıdem tazminatının ödenmeyeceğine dair bir hüküm yoktur. Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre belirli süreli hizmet akdinin akitte yer alan bir hükme dayanılarak işveren tarafından yenilenmeyeceğinin işçiye bildirilmesi ve bu sebeple iş akdinin haklı sebep olmaksızın sona erdirilmesi halinde, işçi kıdem tazminatına hak kazanır. Bu nedenle gerçekleşecek kıdem tazminatının hüküm altına alınması gerekir.

Öte yandan davacı dershanede ortak müdür olarak çalışmış ise de, salt bu durum ücretlerinin ödendiğini göstermez. Ücret, bir iş ve hizmet karşılığı olup, ödendiğinin davalı tarafça somut delillerle kanıtlanması gerekir. Dosyada bu hususta yeterli bilgi ve belge bulunmamaktadır. O halde tarafların tüm delillerinin toplanarak, özellikle işyerinin muhasebe kayıtlarının da celbedilmek suretiyle ve gerekirse yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Eksik inceleme ve değerlendirme ile karar verilmesi hatalı olup, kararın bu nedenlerle bozulması gerekmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 11.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2000/12519
KARAR NO : 2000/11380
KARAR TARİHİ : 13.09.2000

KARAR ÖZETİ : CEZAI ŞART

Toplu iş sözleşmesinde sözü edilen cezai şartın 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17/II. maddesi dışında keyfi ve haksız bir sebeple işten çıkarmalarda uygulanacağı madde metninden anlaşıldığından, feshin keyfi ve haksız bir sebebe dayandığı da kanıtlanamadığından davacının haksız fesih tazminatına dair isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

DAVA : Davacı, ihbar ve kıdem, iş güvencesi ile haksız fesih tazminatlarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacı, davalı belediyeye ait işyerinde çalışmakta iken iş akdinin siyasi nedenle haksız olarak fesh edildiğini ileri sürerek kıdem ve ihbar tazminatı ile TİS.de yer alan haksız fesih tazminatının hüküm altına alınmasını istemiş mahkemece talep doğrultusunda karar verilmiştir.

Davalı savunmasında, iş akdinin siyasi nedenle olmayıp ekonomik nedenlerle fesh edildiğini bildirmiş, mahkeme kararında ise feshin ekonomik kriz nedeniyle gerçekleştiği kabul edilmiştir.

TİS.nin 16. maddesinde sözü edilen cezai şartın 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17/II. maddesi dışında KEYFİ ve HAKSIZ bir sebeple işten çıkarmalarda uygulanacağı madde metninden açıkça anlaşılmaktadır. Aksini düşünmek, aynı yasanın 13. maddesinin uygulamasını tamamen ortadan kaldırmak sonucunu doğurur ki böyle bir yoruma gitmek mümkün değildir. Olayda davacının ekonomik kriz nedeniyle iş akdinin fesh edildiği gerek savunma gerek diğer delillerden anlaşılmış, feshin keyfi ve haksız bir sebebe dayandığı kanıtlanamamıştır. Mahkemenin gerekçeli kararında da bu husus kabul edilmiştir.

Bu durumda davacının haksız fesih tazminatına dair isteminin reddine karar verilmesi gerekirken hüküm altına alınması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 13.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2000/7316
KARAR NO : 2000/11278
KARAR TARİHİ : 12.09.2000

KARAR ÖZETİ : KÖTÜNİYET TAZMİNATI-FAZLA MESAI ALACAĞI-TALEPLE BAĞLILIK

Kötüniyet tazminatına hak kazanabilmek için kötüniyetin varlığının somut biçimde kesin ve net olarak kanıtlanmış olması gerekir. Fazla mesai alacağı hüküm altına alınırken hayatın olağan akışı dikkate alınmalıdır. Kıdem tazminatı için reeskont faizi yürütülmesi istendiği halde mahkemece bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faize karar verilmesi HUMK md.74'de yer alan taleple bağlılık kuralına aykırıdır.

DAVA : Davacı, ihbar ve kıdem tazminatı, fazla çalışma ve yıllık izin ücreti hafta ve genel tatil gündelikleri ile kötüniyet tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere göre davacı işçinin hizmet sözleşmesinin ekonomik krize bağlı olarak işyerinin kapatılması sebebiyle sona erdirildiği anlaşılmaktadır. Davacının istek konusu kötüniyet tazminatına hak kazanabilmesi için kötüniyetin varlığını somut biçimde kesin ve net olarak kanıtlanmış olması gerekir. Davacı işçi tarafından kötüniyet konusunda somut bir iddia ve delil ileri sürülmediğine göre, mahkemece bu isteğin kabulüne karar verilmesi hatalı olmuştur.

3. Davacı işçinin 9 yıla yakın bir süre içinde haftada 6 gün ve günde 3 saat sürekli fazla mesai yaptığı kabul edilerek bu istek hüküm altına alınmıştır. Dairemizin yerleşmiş uygulamasına göre bir işçinin uzun süre bu şekilde çalışması hayatın olağan akışına aykırı olarak kabul edilmektedir. Gerçekten de hastalık, rapor, izin gibi sebeplerle bu şekilde çalışılmayan günlerin olması olağandır. Mahkemece belirlenen fazla mesai alacağından hakkaniyete uygun bir miktar indirim yapılması gerekir.

4. Kıdem tazminatı için reeskont faizi yürütülmesi istendiği halde mahkemece bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faize karar verilmesi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 74. maddesinde yazılı olan istekle bağlılık kuralına aykırıdır. Bu konuda yapılması gereken kıdem tazminatı için banka reeskont faizini aşmamak üzere en yüksek banka mevduat faizine karar vermektir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.09.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2000/11844
KARAR NO : 2000/11577
KARAR TARİHİ : 14.09.2000

KARAR ÖZETİ : TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ YAPMA YETKİSİ İÇİN ÇOĞUNLUK TESPİTİ

Davalı sendikanın davaya konu çoğunluk tespit için başvuru tarihi 14.03.1995 tarihi olup, Ocak 1995 istatistiğine göre davalı sendika %10 barajını aşmış ve bozmadan önce yapılan bilirkişi incelemesi ile toplanan delillere göre işyerinde davalı sendikanın yeterli çoğunluğa sahip bulunduğu da kesinleşmiş olduğundan, davanın reddine karar verilmelidir.

DAVA : Vakfı adına Avukat ile 1. İş Sendikası adına Avukat 2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı adına Avukat aralarındaki dava hakkında Eskişehir İş Mahkemesinden verilen 23.05.2000 günlü ve 57-251 sayılı hüküm Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

Mahkemece; Dairemizin, taraflar arasındaki çoğunluk tespitine itirazda uyuşmazlık konusu olan davalı sendikanın %10 luk barajı aşp aşmadığının öncelikle araştırılması ve Temmuz 1994 ve Ocak 1995 istatistiklerine itiraz davalarının sonucunun belirlenerek yapılacak değerlendirmeye göre karar verilmesi yönündeki bozma kararına uyularak araştırma yapılmış ve istatistik yönünden davalı sendikanın çoğunlukta bulunmadığı sonucuna varılarak itirazın kabulüne ve davalı sendikanın çoğunluğun bulunmadığının tespitine karar verilmiştir.

Oysa, davalı sendika ile ilgili Temmuz 1994 istatistiğine itiraz davasında davalı sendikanın %7.35 oranında üyesi bulunduğu tespit edilerek kesinleşmiş ise de, davalı bakanlıkça Ocak 1995 istatistiğinde davalı sendikanın üye oranının %12.52 olarak saptandığı ve bu orana itiraz ile ilgili Ankara 6. İş Mahkemesinin, 5. İş Mahkemesinin 1995/59 esas ile birleştirilerek görülen 1995/745 Esas 1999/62 karar sayılı davasında davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği ve böylece Ocak 1995 istatistiğinin de bu şekilde kesinleştiği anlaşılmaktadır.

Davalı sendikanın davaya konu çoğunluk tespit için başvuru tarihi 14.03.1995 tarihi olup, Ocak 1995 istatistiğine göre davalı sendika %10 barajını aşmış ve bozmadan önce yapılan bilirkişi incelemesi ile toplanan delillere göre işyerinde davalı sendikanın yeterli çoğunluğa sahip bulunduğu da kesinleşmiş olduğundan, davanın reddine karar verilmelidir. Buna göre, yerel mahkeme kararının bozularak ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle:

1. Eskişehir İş Mahkemesinin 23.05.2000 tarih ve 1997/58 Esas-2000/252 Karar sayılı kararının bozularak ortadan kaldırılmasına,
2. İtirazın reddine
3. Harç alınmış olduğundan yeniden alınmasına yer olmadığına,
4. 4.000.000 TL. maktu vekalet ücretinin davacıdan alınıp davalılara verilmesine,
5. Yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 14.09.2000 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Mevzuat

Hazırlayan: Av. Füsün Gökçen

01 Eylül 2000 - 31 Ekim 2000 tarihleri arası
Resmi Gazete'de
yayınlanmış bulunan ve
Endüstri ilişkileri konularına ilişkin Mevzuat

R.G. 08 Eylül 2000 - Sayı: 24164

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Hazine Müsteşarlığından:

Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları

A - SİGORTA KAPSAMI

A.1 - Sigortanın Kapsamı

587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binalar içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tabidir.

Bu sigorta ile, depremin, yangın, infilak ve yer kayması dahil, sigortalı binalarda ve temellerinde, doğrudan neden olacağı maddi zararlar, sigorta bedeline kadar

Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından teminat altına alınmıştır.

A.2 — Sigorta Kapsamı Dışında Kalan Binalar

2.1 - Kamu kurum ve kuruluşlarına ait binalar,

2.2 - Köy yerleşim alanlarında yapılan binalar,

2.3 - Tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar,

2.4 - 27 Aralık 1999 tarihinden sonra inşa edilmiş olan ancak ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı bulunmayan binalar.

A.3 - Teminat Dışında Kalan Haller

Aşağıdaki haller sigorta teminatının dışındadır:

3.1 - Enkaz kaldırma masrafları, kâr kaybı, iş durması, kira mahrumiyeti, alternatif ikametgah ve işyeri masrafları, mali sorumluluklar ve benzeri başkaca ileri sürülebilecek diğer bütün dolaylı zararlar,

3.2 - Her türlü taşınır mal, eşya ve benzerleri,

3.3 - Ölüm dahil olmak üzere tüm bedeni zararlar,

3.4 - Manevi tazminat talepleri.

A.4 - Sigorta Bedelinin Tespiti

Sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için Hazine Müsteşarlığına yayımlanan "Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı"nda belirlenen metrekare bedeli ile aynı meskenin brüt yüzölçümünün (veya yaklaşık yüzölçümünün) çarpılması sonucu bulunan tutar esas alınır. Zorunlu deprem sigortası yapılan bir meskenin sigorta bedeli, her halde "Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı"nda belirlenen azami teminat tutarından çok olamaz.

A.5 — Aşkın Sigorta

Sigorta bedeli, sigortalanan meskenin değerini aşarsa, sigortanın bu değeri aşan kısmı geçersizdir. Cari yıla ait fazla alınan prim sigorta ettirene gün esaslı üzerinden iade edilir.

A.6 — Muafiyet

Her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasarın bu şekilde bulunan muafiyet miktarını aşan kısmından sorumludur. Muafiyet uygulaması açısından, her bir 72 saatlik dönem bir hasar sayılır.

A.7 — Sigortanın Başlangıcı ve Sonu

Sigorta, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde, aksi kararlaştırılmadıkça, Türkiye saati ile öğleyin saat 12.00'de başlar ve öğleyin saat 12.00'de sona erer.

B — HASAR VE TAZMİNAT

B.1 — Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde, Sigorta Etti- renin Yükümlülükleri

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür.

1.1 — Rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç on beş işgünü içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumuna veya Sigorta ettiren için sağlanmasi mümkün gerekli bilgi ve belgeleri, gecikmeksizin Doğal Afet Sigortaları Kurumuna vermek,

1.2 — Doğal Afet Sigortaları Kurumu görevlilerinin veya yetkili kıldığı kimselerin, hasara uğrayan binalara makul amaçlarla ve uygun şekillerde girmesine ve zararı azaltmaya yönelik girişimlerde bulunmasına izin vermek,

1.3 — Doğal Afet Sigortaları Kurumunun isteği üzerine zarar miktarıyla delilleri saptamaya, rücu hakkının kullanılmasına yararlı ve sigorta ettiren için sağlanmasi mümkün gerekli bilgi ve belgeleri, gecikmeksizin Doğal Afet Sigortaları Kurumuna vermek,

1.4 — Zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirimi, makul ve uygun bir süre içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumuna veya yetkili kıldığı kimselere vermek,

1.5 — Sigortalı bina/yer üzerinde zorunlu deprem sigortası dışında, deprem teminatı bulunan başkaca sigorta sözleşmeleri varsa bunları Doğal Afet Sigortaları Kurumuna bildirmek.

B.2- Hasarın Tespiti

Bu sözleşme ile sigorta edilmiş binalarda meydana gelen zararın nedeni, niteliği ve miktarı Doğal Afet Sigortaları Kurumunun veya yetkili kıldığı kimselerin belirlemelerine göre taraflar arasında yapılacak anlaşmayla tespit edilir.

Taraflar zarar miktarında anlaşamadıkları takdirde, zarar miktarının tayini, hakem-bilirkişilerce aşağıdaki esaslara uyulmak suretiyle saptanır ve Doğal Afet Sigortaları Kurumundan tazminat talep edilmesi veya Doğal Afet Sigortaları Kurumunun dava edilmesi halinde zarar miktarıyla ilgili hakem-bilirkişi raporu tazminatın saptanmasına esas teşkil eder. Şu kadar ki, tek hakem-bilirkişi seçilmiş ise atandığı tarihten itibaren, diğer hallerde ise üçüncü hakem-bilirkişinin seçilmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde ve her halükarda rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı ay içinde raporun tebliğ edilememesi halinde taraflar zarar miktarını her türlü delille ispat edebilirler.

Taraflar, uyuşmazlığın çözümü için tek hakem-bilirkişi seçiminde anlaşamadıkları takdirde, taraflardan her biri kendi hakem-bilirkişisini seçer ve bu hususu noter aracılığı ile diğer tarafa bildirir. Taraflarca seçilen hakem-bilirkişiler ilk toplantı tarihinden itibaren yedi gün içerisinde ve inceleme-ye geçmeden önce, bir üçüncü hakem-bilirkişi seçerler ve bunu bir tutanakla saptarlar. Üçüncü hakem-bilirkişi, ancak taraflarca seçilen hakem-bilirkişilerin anlaşamadıkları hususlarda, anlaşamadıkları hadler içinde kalmak suretiyle, diğer hakem-bilirkişilerle birlikte tek bir rapor halinde karar vermeye yetkilidir. Hakem-bilirkişi raporu taraflara aynı zamanda tebliğ edilir.

Taraflardan herhangi biri, diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde hakem-bilirkişisini seçmez, yahut ta-

raflarca seçilen hakem-bilirkişiler üçüncü hakem bilirkişinin seçimi konusunda yedi gün içinde anlaşamazlarsa, üçüncü hakem bilirkişi taraflardan birinin isteği üzerine hasar yerindeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme tarafından uzman kişiler arasından seçilir.

Hakem bilirkişilere, uzmanlıklarının yeterli olmadığı nedeniyle itiraz olunabilir. Hakem bilirkişinin kimliğinin öğrenilmesinden sonra yedi gün içerisinde kullanılmayan itiraz hakkı düşer.

Hakem bilirkişi ölür, görevden çekilir veya reddedilir ise, yerine aynı usule göre yenisi seçilir ve göreve kalan yerden devam olunur.

Hakem bilirkişiler, zarar konusunun saptanması konusunda gerekli görecekları deliller ile sigortalı binanın rizikonun gerçekleşmesi sırasındaki değerini saptamaya yarayacak kayıt ve belgeleri isteyebilir ve hasar yerinde incelemede bulunabilir.

Hakem bilirkişilerin veya üçüncü hakem bilirkişinin zarar konusunda verecekleri karar kesindir, tarafları bağlar.

Taraflar kendi seçtikleri hakem bilirkişilerin ücret ve masraflarını öderler. Tek hakem bilirkişinin veya üçüncü hakem bilirkişinin ücret ve masrafları taraflarca yarı yarıya ödenir.

Zarar miktarının saptanması bu sözleşmede ve mevzuatta mevcut hüküm ve şartları ve bunların ileri sürülmesini etkilemez.

B.3 — Tazminatın Hesabı

3.1- Sigorta tazminatının hesabında, rizikonun gerçekleştiği yer ve tarihte, binanın piyasa rayıçlarına göre bulunan yeni inşaa bedeli esas alınır.

3.2 - Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren mümkün olan en kısa süre içerisinde gerekli incelemeleri tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit ederek sigortalıya bildirmek zorundadır.

B.4 - Tazminatın Ödenmesi

Tazminat miktarının yasa ve bu poliçe hükümlerine göre tespit edilmesinden sonra Doğal Afet Sigortaları Kurumu, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç takip eden bir ay içerisinde hak sahibine ödemek zorundadır.

B.5 — Tazminat Hakkının Eksilmesi veya Düşmesi

Binanın ve her bir bağımsız bölümün projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına neden olan veya buna imkan veren malik veya intifa hakkı sahibi, meydana gelen zararın bu nedenle ortaya çıktığının veya arttığının tespit edilmesi durumunda bu tutar kadar tazminat alma hakkını kaybeder.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, sigortadan kaynaklanan toplam yükümlülüklerini ve sahip olduğu kaynakları dikkate alarak reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sigortacılık tekniğinin gerektirdiği şekilde ve yeterli düzeyde koruma temin eder. Ancak, sigortalı hasarın beklenenin üstünde olması ve bunun Kurum kaynaklarını ve temin edilen koruma miktarını aşması durumunda, ortaya çıkan zarar, Kurum kaynakları ve koruma miktarının toplamının zorunlu

deprem sigortası kapsamında ödenmesi gerekli toplam tazminata olan oranı dahilinde karşılanır.

Sigorta ettirenin, sigorta süresi içinde sigortalı meskende mevzuata aykırı değişiklik yapması halinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu sözleşmeyi fesh edebilir.

B.6 - Hasar ve Tazminatın Sonuçları

6.1- Doğal Afet Sigortaları Kurumu, yaptığı tazminat ödemesi tutarınca hukukten sigortalının yerine geçer ve sigortalının zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde Doğal Afet Sigortaları Kurumuna intikal eder.

6.2 - Deprem sonucu tam hasar meydana geldiği takdirde, tazminatın ödenmesi ile birlikte sigorta teminatı sona erer. Kısmi hasar halinde, sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren, ödenen tazminat tutarı kadar eksilir.

Sigorta bedelinin eksildiği hallerde, hasarlı binanın, hasardan bir gün önceki haline getirildiği tarihten itibaren başlamak üzere, gün esaslı ile prim alınmak suretiyle sigorta bedeli yükseltilir.

C — ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

C.1 — Sigorta Ücretinin Ödenmesi, Doğal Afet Sigortaları Kurumunun Sorumluluğunun Başlaması ve Sona Ermesi

Sigorta primi her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Sigorta priminin tamamı, sözleşme yapılır yapılmaz poliçenin teslimi karşılığında peşinen ve nakden ödenir. Sigorta priminin tamamı, poliçenin teslimine rağmen ödenmemiş ise Doğal Afet Sigortaları Kurumunun sorumluluğu başlar. Bu şart poliçenin ön yüzüne yazılır. Sigorta primi alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Sigorta sözleşmesinin, sona ermesinden itibaren bir ay içerisinde yenilenmemesi durumunda Doğal Afet Sigortaları Kurumunun sigortadan kaynaklanan sorumluluğu sona erer. Bu süre içerisinde yenilenen sigorta sözleşmeleri, önceki sözleşmenin sona erme tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Bu sigorta sözleşmesi Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigorta sözleşmesi yapmak üzere aracı sıfatıyla yetkili kılınan sigorta şirketi tarafından yapılmıştır.

C.2 — Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü

Doğal Afet Sigortaları Kurumu bu sigorta sözleşmesini, sigorta ettirenin, rizikonun gerçek durumunu bildiren beyanına dayanarak yapmıştır.

Sigorta ettirenin beyanının gerçeğe aykırı veya eksik olması halinde Doğal Afet Sigortaları Kurumunun sözleşmeyi daha ağır şartlarla yapmasını gerektirecek durumlarda, Doğal Afet Sigortaları Kurumu veya aracı kılınan ilgili sigorta şirketi durumu öğrendiği andan itibaren 15 gün içerisinde prim farkının ödenmesi hususunu sigorta ettirene ihtar ile prim farkını talep ve tahsil eder. Prim farkının süresinde isnenilmemesi halinde fesih hakkı düşer.

Gerçeğe aykırı beyan hali, zararı doğuran olayın meydana gelmesinden sonra öğrenilmişse, bu zarardan dolayı ödenmiş ve ödenecek tazminatın;

a) Gerçeğe aykırı beyan, kasden yapılmış olması halinde tamamı için,

b) Kasıt olmaması halinde ise, ödenecek tazminatın, alınan prim ile alınması gereken prim arasındaki oran kadar dışında kalan miktarı için, sigorta ettirene rücu edebilir.

C.3 — Birden Çok Sigorta

Aynı bina/yer için birden çok zorunlu deprem sigortası yaptırılamaz. Zorunlu deprem sigortası yapılan meskenin değeri zorunlu deprem sigortası için belirlenen azami teminat tutarının üzerinde ise, bu tutarın üzerindeki kısım için sigorta şirketleri tarafından ihtiyari deprem sigortası yapılabilir.

C.4 — Menfaat Sahibinin Değişmesi

Sözleşme süresi içinde, menfaat sahibinin değişmesi halinde, sigortanın hükmü devam eder. Bu durumda, sigorta ettiren ve sigortanın varlığını öğrenen yeni hak sahibi, durumu 15 gün içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumuna veya sözleşmeye aracılık yapan sigorta şirketine bildirmekle yükümlüdür.

C.5 — Tebliğ ve İhbarlar

Sigorta ettirenin bildirimleri, Doğal Afet Sigortaları Kurumu adına sözleşmeye aracılık yapan sigorta şirketine noter kanalıyla veya taahhütlü mektupla yapılır.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu veya adına yetkili kıldığı sigorta şirketinin bildirimleri de sigorta ettirenin poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse, son bildirilen adresine aynı şekilde yapılır.

Taraflara imza karşılığı elden verilen mektup veya telgrafla yapılan bildirimler de taahhütlü mektup hükmündedir.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından yapılan fesih ihbarı, postaya veya notere verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.

C.6 — Yetkili Mahkeme

Bu sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle Doğal Afet Sigortaları Kurumu aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, Doğal Afet Sigortaları Kurumunun bulunduğu veya rizikonun gerçekleştiği yerde, Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından açılacak davalarda ise, davalının ikametgahının bulunduğu yerde, ticaret davalarına bakmakla görevli mahkemelerdir.

C.7 — Zaman Aşımı

Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler, iki yılda zaman aşımına uğrar.

C.8 — Yürürlük

Bu genel şartlar 27 Eylül 2000 tarihinde yürürlüğe girer.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Hazine Müsteşarlığından:**Zorunlu Deprem Sigortası****Tarife ve Talimatı**

587 sayılı "Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükümünde Kararname"ye istinaden yapılacak zorunlu deprem sigortasına aşağıdaki tarife ve talimatlar uygulanır.

1. Tarife

Ödenecek prim, 3 üncü maddede belirtilen esaslara göre tespit edilen sigorta bedeline, deprem bölgesine ve yapı tarzına göre yukarıdaki tarife uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Deprem bölgeleri ayırımında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası" esas alınır.

Yukarıdaki tarifiede belirtilen yapı tarzlarının tanımı aşağıdaki gibidir:

A- Çelik, Betonarme Karkas Yapılar: Çelik veya betonarme taşıyıcı karkas bulunan yapılardır.

B- Yığma Kagir Yapılar: Karkas olmayan ve taşıyıcı duvarları moloz taş, kesme taş, tuğla veya boşluklu, boşluk-suz beton briket gibi malzemeden yapılan, döşeme, merdiven ve tavanları beton veya betonarme olan yapılardır.

C- Diğer Yapılar: Yukarıdaki gruplara girmeyen yapılardır.

2. Azami Teminat Tutarı

Zorunlu deprem sigortası kapsamında, bir mesken için verilebilecek azami teminat tutarı tüm yapı tarzları için 20 Milyar TL'dir.

3. Sigorta Bedelinin Tespiti

Sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için aşağıda belirtilen metrekare bedeli ile aynı meskenin brüt yüzölçümünün (veya yaklaşık yüzölçümünün) çarpılması sonucu bulunan tutar esas alınır. Zorunlu deprem sigortası yapılan bir meskenin sigorta bedeli, her halde 2 nci maddede belirtilen azami teminat tutarından çok olmaz.

4. Muafiyet

Her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasarın bu şekilde bulunan muafiyet miktarını aşan kısmından sorumludur.

Muafiyet uygulaması açısından, her bir 72 saatlik dönem bir hasar sayılır.

5. Sigortanın Süresi

Sigortanın süresi bir yıldır.

6. Yetkili Sigorta Şirketleri ve Primlerin Tahsili

Zorunlu deprem sigortası, Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına sözleşme yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve bu şirketlerin acenteleri tarafından yapılır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigor-

tası yapmaya yetkili sigorta şirketleri, bu tarife ve talimatlarla göre belirlenen prim tutarını peşin olarak tahsil ederler.

7. Yetkili Sigorta Şirketlerine Ödenecek Komisyon

Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketlerine, kendileri veya acenteleri tarafından yapılan zorunlu deprem sigortası primi tutarının %12,5'i oranında komisyon ödenir.

8. İhtiyari Sigorta

Doğal Afet Sigortaları Kurumu dışındaki kişi ve kuruluşlar zorunlu deprem sigortası yapamazlar. Ancak, zorunlu deprem sigortası yapılan bağımsız bölüm veya binaların değeri 20 Milyar TL'nin üzerinde ise, 20 Milyar TL'nin üzerindeki kısım için, zorunlu deprem sigortasının yapılmış olması kaydıyla, sigorta şirketleri tarafından ihtiyari deprem sigortası yapılabilir.

9. Yürürlük

Bu tarife ve talimat 27 Eylül 2000 tarihinde yürürlüğe girer.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 09 Eylül 2000 - Sayı: 24165

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ**Tebliğler****Sermaye Piyasası Kurulu'ndan :****Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**

(Seri : VII, No: 16)

Madde 1 - 19/12/1996 tarihli ve 22852 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Seri: VII, No:10 sayılı "Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği"nin değişik 36 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 36 - Katılma belgesi, temsil ettiği değerlerin tam olarak nakden ödenmesi şartıyla satılabilir.

Katılma belgelerinin itibari değeri yoktur. Fon pay değeri, fon toplam değerinin tedavüldeki katılma belgelerinin kapsadığı pay sayısına bölünmesiyle elde edilir.

A tipi fonlarda katılma belgesi alım-satımlarında içtüzük hükümleri uyarınca verilen alım-satım emirleri, emrin verilmesini takip eden ilk hesaplamada bulunacak pay fiyatı üzerinden yerine getirilir. İçtüzüklerinde hüküm bulunmak kaydı ile aynı gün içinde iki fiyat açıklanabilir.

Fon içtüzüğünde belirlenen esaslara göre hesaplanan pay değerleri, katılma belgelerinin alım-satım yerlerinde açıkça görülebilecek şekilde asılan ilanlarla duyurulur.

Bu Tebliğ'in değişik 47 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen durumlarda, Kurul'ca uygun görülmesi halinde, katılma belgelerinin birim pay değerleri hesaplanmayabilir ve katılma belgelerinin alım satımları durdurulabilir."

Madde 2 - Aynı Tebliğin değişik 45 inci maddesinin (b) bendinin (i) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"i) Borsada işlem gören varlıklar değerlendirme gününde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyat ve oranlarla değerlendirilir."

Madde 3 - Bu Tebliğ 01/01/2001 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu Tebliğ hükümlerini Sermaye Piyasası Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 13 Eylül 2000 - Sayı: 24169

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Maliye Bakanlığından :

Harcırah Kanunu Genel Tebliği

(Seri No: 36)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33/b maddesine, 14/01/1988 tarihli ve 311 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesi ile eklenen "Bu şekilde gündelik ödenenlerden, yatacak yer temini için ödedikleri ücretleri fatura ile belgelendirenlere fatura bedelini aşmamak üzere gündeliklerinin yarısına kadar olan kısmı ayrıca ödenir." fıkrası hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak, 34 Sıra No'lu Harcırah Kanunu Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır. Ancak, geçen zaman içinde, denetim elemanlarının teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma için gittikleri yerlerde otel, pansiyon veya kamu misafirhanesi bulamamalarından dolayı, konaklamak amacıyla, Vergi Usul Kanununa göre fatu- ra düzenlemek zorunda olmayan özel şahıslardan "ev veya pansiyon kiralama" yöntemine başvurmaları sonucunda or- taya çıkan tereddütlerin giderilmesi amacıyla aşağıdaki a- çıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

Harcırah Kanununun 33/b maddesinde belirtilen denetim elemanlarının, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma için gönderildikleri yerlerde yatacak yer sağlamak üzere özel şahıslardan kiraladıkları evler ile pansiyonlara (ticari işle- melere dahil olanlar hariç) ödedikleri ücretler, kira sözleş- mesi ile birlikte Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliğinde belirtilen şekil ve esaslara göre düzenlenecek "Harcama Pusulası" ve ödemeye ilişkin "Banka Makbuzu" ile belge- lendirmeleri halinde, aşağıda belirtilen koşullara da uymak şartıyla Kanunda belirtilen esas ve miktar dikkate alınarak ödenecektir.

1) Harcama Pusulaları ve Banka Makbuzları (Dekont) aylık dönemler itibarıyla düzenlenecektir.

2) Ortak kiralamalarda harcama pusulaları her denetim e- lemanı için ayrı ayrı kendi ödedikleri tutarlar üzerinden dü- zenlenecektir.

3) Konaklama yerinden yararlanan denetim elemanı sayı- sının birden fazla olması halinde tümünün ismi ve unvanı sözleşmede ayrı ayrı yer alacaktır. Kira sözleşmesi konut- tan yararlanan denetim elemanı sayısı kadar düzenlenebi- lecek veya düzenlenen kira sözleşmesi denetim eleman sayısı kadar çoğaltıp tasdik edilmek suretiyle ibraz edile- cektir.

4) Kira sözleşmelerinde kiranın başladığı tarih ile kira bitim tarihinin yanı sıra kiralama süresi gün olarak da belirtilecek- tir. İlgili denetim elemanının görevlendirilen yerde ikamet ettiği günler dikkate alınarak ödeme yapılacaktır.

5) Kira sözleşmelerinin asılları ilk yolluk bildirimine eklene- cektir. Kalınan sürede birden fazla yolluk bildirimi düzen- lendiği takdirde daha sonraki bildirimlere kira sözleşmeleri- nin tasdik edilmiş fotokopileri eklenecektir.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 14 Eylül 2000 - Sayı: 24170

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Maliye Bakanlığından :

Katma Değer Vergisi Genel Tebliği

(Seri No: 74)

1. İndirimli Orana Tabi İşlemlerde İade Uygulaması

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin 2 numaralı fıkrasında 4369 sayılı Kanunla ya- pılan değişiklikle indirimli orana tabi işlemlerle ilgili olup yılı içinde indirilemeyen ve tutarı Bakanlar Kurulunca belirlene- cek sınırı aşan verginin mükelleflere iade imkanı getirilmiş, bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esasların tespiti konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir.

Bu şekilde iade edilecek vergiye ilişkin alt sınır 2000/1074 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 3 1 milyar lira olarak tespit edilmiştir. Madde hükmünün verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlığımızca iade uygulaması ile ilgili olarak belirlenen usul ve esaslar ise aşağıda açıklanmıştır.

1.1. İade Uygulamasının Kapsamı ve Ait Olduğu Dönem

İade uygulamasına Katma Değer Vergisi Kanununun 28 in- ci maddesine göre Bakanlar Kurulunca vergi oranları indiril- len teslim ve hizmetlerle ilgili olup yılı içinde indirim yoluyla telafi edilemeyen vergiler girmektedir. İade edilecek vergi takvim yılının tamamı itibarıyla hesaplanacak, bu tutarın in- dirimle telafi edilemeyen kısmının 1 milyar lirayı aşması ha- linde aşan kısım mükelleflere nakden veya mahsuben iade edilecektir.

Yıllık iade uygulaması 01/01/1999 ve daha sonraki teslim ve hizmetler için geçerlidir. Bu tarihten önce gerçekleşen

indirimli orana tabi işlemler yıllık iade hesabına dahil edilmeyecektir.

1.2. İade Tutarının Hesaplanması

İade tutarı vergilendirme dönemleri esas alınarak takvim yılı itibarıyla hesaplanacaktır. 1999 takvim yılında iade edilecek vergi, aynı yılın Ocak-Aralık arasındaki 12 aylık vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tespit edilecektir.

İndirimli orana tabi işlemlerde tam veya kısmi istisna kapsamına girenler bu istisnaların uygulanmasına ilişkin genel esaslara tabi olacaktır. İndirimli orana tabi işlemler kısmi istisna kapsamına giriyorsa, işlemlerin bünyesine giren verginin indirim konusu yapılmaması, tam istisna kapsamına giren işlemlere ait yüklenilen vergilerin ise indirim konusu yapılması, indirimle telafi edilememesi halinde, o istisnanın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde iade olarak talep edilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle indirimli orana tabi olup tam ve kısmi istisna kapsamına giren işlemler dolayısıyla yüklenilen vergiler bu tebliğde belirtilen iade hesabına dahil edilmeyecektir.

İade tutarının hesaplanmasına her takvim yılının ocak ayı itibarıyla başlanacaktır. Ocak döneminde varsa indirimli orana tabi işlemlerin bünyesine giren vergiler ile indirimli orana tabi işlemler nedeniyle hesaplanan vergi, defter ve belgeler esas alınarak mükellefler tarafından hesaplanacaktır. İndirimli orana tabi işlemler nedeniyle yüklenilen vergiden hesaplanan vergi çıkarılarak ilk hesaplama yapılacaktır. Bu ilk hesaplama aynı dönem beyannamesinde yer alan "sonraki döneme devreden vergi" tutarı ile karşılaştırılacaktır. Beyannamede sonraki döneme devreden vergi yer almıyorsa, ocak dönemi için indirimli orana tabi işlemlerin bünyesine giren vergi tutarı yıllık iade hesabına dahil edilmeyecektir. Sonraki döneme devreden vergi mevcutsa ve indirimli orana tabi işlemlerin bünyesine giren vergi ile bu işlemler nedeniyle hesaplanan katma değer vergisi arasındaki vergi farkını aşmıyorsa, bu vergi farkının tamamı, aşmıyorsa devreden vergi tutarı "aylık iade edilebilir vergi" olarak kabul edilecektir.

Bu hesaplama Şubat dönemi için de yapılarak, Şubat döneminde varsa indirimli orana tabi işlemlerin bünyesine giren vergiler ve bu işlemlerle ilgili olarak hesaplanan katma değer vergisinin farkı hesaplanacak, bu fark Ocak dönemine ait iade edilebilir vergi ile toplanacak, bu toplam Şubat dönemi beyannamesinde yer alan sonraki döneme devreden vergi tutarı ile mukayese edilecektir. Sonraki döneme devreden vergi yoksa, ilk iki ay yıllık iade hesabına dahil edilmeyecektir.

Devreden vergi mevcutsa ve yukarıda hesaplaması verilen toplamı aşmıyorsa toplamın tamamı yıllık iade hesabına dahil edilecek, devreden vergi sözü edilen toplamı aşmıyorsa, Şubat dönemi beyannamesindeki devreden vergi tutarı ilk iki ay için "iade edilebilir vergi" olarak dikkate alınacaktır.

Bu hesaplamalar Aralık ayına kadar diğer aylar için de yukarıdaki açıklamalara göre yapılacaktır. Aralık ayındaki indirimli orana tabi işlemlerin bünyesine giren vergiler ile bu işlemlerle ilgili olarak hesaplanan vergi arasındaki fark, Kasım sonu itibarıyla hesaplanan "iade edilebilir vergi" ile toplanacaktır. Bu toplam Aralık ayı devreden vergisi ile mukayese edilecek, devreden vergi yoksa 1999 yılına ilişkin olarak iade talep edilmeyecektir. Devreden vergi mevcutsa ve tutarı bu toplamı aşmıyorsa bu toplam, aşmıyorsa Aralık a-

yındaki devreden vergi tutarı 1999 yılı için "iade edilebilir vergi" olarak dikkate alınacaktır.

Bu tutar 1999 takvim yılı için 2000 yılının Ağustos dönemi-ne ait olup 25 Eylül 2000 tarihine kadar verilecek beyannamede yer alan sonraki döneme devreden vergi ile mukayese edilecektir. Bu mukayesede yukarıdaki açıklamalar esas alınacak ve yıllık iade tutarı hesaplanacaktır. 2000 yılının ilk 7 ayı 1999 yılına ait iade hesabına dahil edilmeyecektir.

Buna göre, Ağustos dönemi beyannamesinde devreden vergi yoksa iade söz konusu olmayacaktır. Devreden vergi varsa ve Aralık sonu itibarıyla tespit edilen yıllık iade edilebilir vergi miktarını aşmıyorsa iade edilebilir verginin tamamının, aşmıyorsa devreden vergi tutarının nakden veya mahsuben iade edilmesi mümkündür.

Ancak iadenin yapılabilmesi için iade tutarının 1 milyar liradan az olmaması gerekmektedir. Mükellefe 1 milyar lirayı aşan kısım iade edilecektir.

Bu şekilde hesaplanan iade edilecek tutar Ağustos 2000 dönemi beyannamesinde devreden vergi hesabından çıkarılacaktır.

İadenin nakden veya mahsuben talep edilmesi mümkündür. Mükelleflerin kendi vergi borçları için yapacakları mahsuben iade talepleri, miktara bakılmaksızın, inceleme ve teminat aranmadan yerine getirilecektir. Nakden talep edilecek iade tutarının 2 milyar lirayı aşmaması halinde de talep, teminat ve inceleme aranılmadan yerine getirilecektir. Nakden iade talebinin 2 milyar lirayı aşması halinde aşan kısım için teminat gösterilerek iade alınabilecektir. İadenin yeminli mali müşavir tasdik raporu ile alınmak istenmesi halinde genel hükümlere göre işlem yapılacaktır.

2. Teşvik Belgeli Makine-Teçhizat Teslimlerinde İstisna Uygulanması

Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesine 4369 sayılı Kanunla eklenen (d) bendi ile yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimlerinde katma değer vergisi istisnası uygulamasına ilişkin olarak 69 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır.

Bakanlığımıza intikal eden olayların değerlendirilmesi sonucu, 69 Seri No'lu Genel Tebliğe ilgili olarak aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek duyulmuştur.

2.1. Hastane yatırımları için ambulanslar makine ve teçhizat olarak değerlendirileceğinden, Tebliğin "1.1.1. Kapsam ve Tanım" bölümünde istisnadan yararlanacağı belirtilen taşıt araçları kapsamına, hastane yatırımlarına ilişkin teşvik belgelerinde yer alan ambulanslar da dahil edilmiştir.

2.2. Tebliğin "1.1.2.2. Eski Teşvik Belgeleri" bölümündeki, 01/08/1998 tarihinden önce verilen teşvik belgeleri yenileneinceye kadar, teşvik belgesi eki listelerdeki mallardan makine ve teçhizat kapsamına girenlerin yatırımın yapıldığı ildeki sanayi ve ticaret müdürlüklerince belirlenmesi uygulamasına son verilmiştir. Buna göre, 01/08/1998 tarihinden önce alınan teşvik belgelerinden bu Tebliğin yayımı tarihine kadar sanayi ve ticaret müdürlüklerine tespit yaptırmayanlar, bu tespiti belgeyi veren kurumlara yaptıracaklardır.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 15 Eylül 2000 - Sayı: 24171

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükmünde Kararname

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı : KHK/615

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılması; 29/06/2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 24/07/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1- 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"3. Teşebbüslerden iktisadi devlet teşekkülü olanlar anonim şirket şeklinde de kurulabilir. Ancak bankacılık alanında faaliyet gösteren iktisadi devlet teşekküllerinin anonim şirket şeklinde kurulabilmeleri için sermayelerinin en az % 91'inin Devlete ait olması şarttır. Anonim şirket şeklinde kurulan iktisadi devlet teşekküllerinde Türk Ticaret Kanununun 277 nci maddesinde sözü edilen 5 kurucunun bulunması şartı aranmaz, genel kurulu ve denetçileri bulunmaz."

Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 16 Eylül 2000 - Sayı: 24172

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelik

Karar Sayısı : 2000/1212

Ekli "İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Kurulunun Çalışması-na ve Fon Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in yürürlüğe konulması; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 28/07/2000 ta-

rihli ve 019828 sayılı yazısı üzerine, 4447 sayılı İşsizlik Si-gortası Kanunu'nun 53 üncü maddesine göre, Bakanlar Ku-rulu'nca 24/08/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Kurulunun Çalışmasına ve Fon Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Amaç, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı; İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Kurulunun çalışma usul ve esasları ile İşsizlik Si-gortası Fonu kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 53 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmış-tır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Bakan : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanını,

Kurum : İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğünü,

Fon Yönetim Kurulu : İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Ku-rulunu,

Fon : İşsizlik sigortası primleri ile bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratların, Devletçe sağla-nacak katkı ve yardımların, işçi ile işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizler ile diğer her türlü gelir ve kazançların toplandığı ve işsizlik sigortası ile ilgili giderlerin yapıldığı İşsizlik Sigortası Fonunu,

Fonun portföy değeri : Fon portföyünde yer alan devlet iç borçlanma senetleri, repo ve ters repo işlemleri, mevduat ve yatırım fonlarının değerini,

Fon kaynakları : Fon portföy değeri ile içinde bulunan ayda yatırılmış olan ve yatırıma hazır bir şekilde elde bulu-nan tutarın toplamını,

Yatırım araçları : Fon kaynaklarının değerlendirileceği devlet iç borçlanma senetleri, repo ve ters repo, mevduat ve yatırım fonlarını,

Sosyal taraflar : En fazla işçi ve işvereni temsil eden işçi ve işveren konfederasyonlarını,

ifade eder.

İKİNCİ KISIM

Fon Yönetim Kurulunun Oluşturulması, Çalışma Usul ve Esasları

Fon Yönetim Kurulunun oluşturulması

Madde 4 - Fon Yönetim Kurulu, Bakanın ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine müşterek kararname ile atanan birer temsilci ile en fazla işçi ve işvereni temsil eden işçi ve işveren konfederasyonları tarafından seçilen birer temsilci olmak üzere toplam dört üyeden oluşur. Fon Yönetim Kuruluna Bakanlık temsilcisi başkanlık eder.

Üyelerin görev süresi, seçilme ve atanma şartları

Madde 5 - Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. İlk defa atanan ve seçilen üyelere, ikinci yılın sonunda biri kamu diğeri sosyal taraflardan noter huzurunda yapılacak kura sonucu belirlenen iki üyenin yerine dört yıllık görev süresi için yeni üye seçimi ve ataması yapılır.

Süreleri biten üyeler yeniden seçilebilir. Üyeliklerde süre dolmadan herhangi bir nedenle boşalma olduğu takdirde, boşalan üyelikler için bunların görev sürelerini tamamlamak üzere bir ay içinde atama veya seçim yapılır. Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak, atanmaları veya seçilmeleri için gerekli şartları kaybettikleri tespit edilenler ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen mahkumiyet kararı kesinleşenler, süreleri dolmadan atanmalarındaki veya seçilmelerindeki usule göre görevden alınırlar.

Fon Yönetim Kurulu üyelerinin, Devlet memurluğuna atanabilme şartlarını taşımaları ve siyasi parti organlarında görevli bulunmamaları, ayrıca atama ile gelecek üyelerin, hukuk, iktisat, maliye, finans, işletme, kamu yönetimi, sosyal politika veya iş hukuku dallarında en az lisans düzeyinde öğrenim yapmış olmaları zorunludur.

Üyelerin mali hakları

Madde 6 - Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu başkan ve üyeleri, her ay 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki Kamu İktisadi Teşebbüsleri Yönetim Kurulu üyelerine tanınan mali haklar ile bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki sözleşmeli personele ödenecek harcıraha ilişkin hükümlerden yararlanırlar.

Üyelerden mazereti olanların toplantıdan evvel mazeretlerini yazılı veya şifahi olarak Başkana bildirmeleri, hasta olanların hastalıklarını Kurum doktoru veya resmi sağlık kuruluşları doktoru raporu ile belgelemeleri gereklidir. Mazeretlerini bildirmeksizin veya hastalıklarını belgelemeksizin toplantıya katılmayan üyelerin net aylık ücret tutarlarından

o toplantıya isabet eden miktarı Yönetim Kurulu Kararı ile kesilir. Bir ayda üç defa toplantıya katılmayan üyenin ücretinin tamamı kesilir.

Fon Yönetim Kurulunun görevleri

Madde 7 - Fon Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

a - İşsizlik sigortası fon kaynaklarını bu Yönetmelik ile belirlenen çerçevede piyasa şartlarında değerlendirmek,

b - İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Kurum tarafından talep edilen giderlerin karşılanması ile hizmet binası kiralanması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılımı ve donanımı ile gerekli ekipmanın alınması hususlarında onay vermek,

c - Fon gelir ve giderlerinin üçer aylık dönemler itibarıyla denetlettirilmesini ve denetim raporlarının kamuoyuna açıklanmasını sağlamak, denetim sonuçlarını yönetim kurulu toplantısında değerlendirmek,

d - Yönetim Kurulu kararlarını gereği için yazılı olarak Kuruma bildirmek,

e - Fona ilişkin aktüeryal projeksiyonları yaptırmak,

f - Günlük fon hareketlerinin izlenmesini, kayıtlarının tutulmasını ve genel kabul görmüş muhasebe standartlarına uygun olarak muhasebeleştirilmesini sağlamak.

Toplantı

Madde 8 - Fon Yönetim Kurulu, önceden belirlenecek gün ve saatlerde haftada en az bir kere olağan toplanır. Başkının isteği veya en az iki üyenin yazılı teklifi üzerine Başkının çağırısı ile olağanüstü toplanabilir. Fon Yönetim Kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Toplantılara Fon Yönetim Kurulu Başkanı başkanlık eder. Başkanın bulunmadığı toplantılarda, üyeler kendi aralarında bir Başkan vekili seçerler. Kurum İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanı da Fon Yönetim Kurulunun isteği üzerine oy hakkı olmaksızın toplantılara katılabilir.

Toplantı yeri Kurumun merkezidir. Ancak, Yönetim Kurulu kararı ile merkez dışında da toplantı yapılabilir. Her toplantının sonucu, Yönetim Kurulu sekreteryaya hizmetlerini yürüten İşsizlik Sigortası Dairesi tarafından tutanağa bağlanır ve kararlar toplantı sonunda üyeler tarafından imzalanır.

Gündem

Madde 9 - Gündem, Fon Yönetim Kurulu Başkanı tarafından hazırlanır ve toplantı tarihinden en az 24 saat önce varsa öneriler ile birlikte üyelere dağıtılır. Fon Yönetim Kurulu kararı ile gündemdeki sıralama değiştirilebilir. Önemli ve ivedi konularda gündem dışı önerilerin gündeme alınması Fon Yönetim Kurulu tarafından kararlaştırılır.

Karar yeter sayısı

Madde 10 - Kararlar toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile alınır. Oylarda eşitlik olması halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır. Toplantıya katılmayan üyeler vekalet vermek suretiyle oy kullanamazlar. Toplantılarda çekimser oy kullanılmaz.

Karar

Madde 11 - Toplantıda her gündem maddesi İşsizlik Sigortası Dairesinden bir görevli tarafından tutanağa bağlanır ve bu tutanağa göre, kararlar anılan Dairece hazırlanarak üyeler tarafından imzalanır. Kararlara aykırı görüşler gerekçeleri ile yazılı olarak en geç bir sonraki toplantıya kadar hazırlanarak, Yönetim Kurulu Başkanına verilir. Karar metninde silinti, kazıntı ve çıkıntı yapılamaz. Bu metinlerde geçen paraya ilişkin rakamlar ayrıca yazı ile belirtilir.

Kararlar karşı oy gerekçelerini de ihtiva edecek şekilde iki nüsha hazırlanır ve imzalı birer nüshası tarih sırasına göre yıllık olarak ciltlenir. Diğer nüshalar İşsizlik Sigortası Dairesi tarafından dosyalanarak saklanır. Yönetim Kurulu Kararlarının uygulanmasında Kuruma, Kararların onaylı örnekleri verilir, bunlarda karşı oy gerekçeleri bulunmaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM**Fonun Gelir ve Giderleri, Fon Yönetimi ve Fon Kaynaklarının Değerlendirilmesi,****Denetim, İzleme ve Periyodik Raporlar****Fonun gelir ve giderleri**

Madde 12 - Fonun gelir ve giderleri aşağıda sıralanan kalemlerden oluşur;

A) Fonun gelirleri:

- İşsizlik sigortası primlerinden,
- Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,
- Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılardan,
- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden,
- Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan.

B) Fonun giderleri:

- Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,
- Hastalık ve analık sigortası primlerinden,
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderlerinden,
- İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Fon Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralınması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alınması, Yönetim Kurulu üyelerinin ücret ve yolluk ödemelelerinden,

oluşur.

Fonun yönetimi, fon kaynaklarının değerlendirilmesi ve saklanması

Madde 13 - Fon, Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde, Kurum tarafından işletilir ve yönetilir. Fon Yönetim Ku-

rulunun aldığı kararların tatbik edilmesinden ve Fonun yönetimine ilişkin görevlerin yerine getirilmesinden, Kurumun İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı sorumludur.

Fon Yönetim Kurulu, aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde fon kaynaklarının değerlendirilmesini sağlar.

a) Genel esaslar

1. Fon kaynaklarının piyasa şartlarında değerlendirilmesi esastır.

2. Fon portföyü, riskin dağıtılması esası ve Fonun aktüeryal dengeleri dikkate alınmak suretiyle yönetilir. Bu çerçevede; piyasa koşulları, yatırım araçlarının riskleri, vadeleri ve fonun nakit akış durumu dikkate alınır.

3. Yatırıma konu edilen fon kaynaklarının fon giderlerini karşılamak üzere nakde dönüştürülmesinde, yatırımların vadesi ve getiri durumları birlikte dikkate alınarak, mümkün olan en az getiri kaybının sağlanmasına çalışılır.

b) Yatırım araçları

Fon kaynakları; devlet iç borçlanma senetleri, repo ve ters repo, mevduat ve yatırım fonları katılma belgelerine yatırılmak suretiyle değerlendirilir.

1. Devlet iç borçlanma senetleri

Devlet iç borçlanma senetlerine yatırım yoluyla değerlendirilecek fon kaynakları, Hazine Müsteşarlığına ihale, halka arz vb. yöntemlerle kamuya açık olarak ihraç edilen devlet iç borçlanma senetlerine yatırılır. Fon doğrudan, ihale yöntemiyle ihraç edilen devlet iç borçlanma senetlerini, her ihraçta oluşan ortalama faizden alır.

Fon, devlet iç borçlanma senetlerinin alım satımını, ayrıca bankalar aracılığıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tahvil ve bono piyasasından da yapabilir.

2. Ters repo ve repo

Fon, geri satış vaadi ile alım (ters repo) ve geri alım vaadi ile satış (repo) yapabilir. Fon, bu işlemleri doğrudan yapabileceği gibi, bankalar aracılığıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası nezdinde de yapabilir.

3. Mevduat

Fon kaynaklarının bankalar nezdinde açtırılacak mevduat (Türk Lirası ve döviz) hesaplarında değerlendirilmesinde, bir önceki yıl sonu bilançolarındaki toplam aktif büyüklüklerine göre ilk on sırada bulunan bankalardan teklifler alınır. En az üç bankadan teklif alınmak suretiyle banka seçimi yapılır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda hangi bankaya en fazla ne kadar mevduat yapılabileceğine Fon Yönetim Kurulunca karar verilir. Her halükarda, tek bir banka nezdinde tutulacak mevduat tutarı (Türk Lirası ve döviz olarak) 01/06/2001 tarihinden itibaren Fonun portföy değerinin yüzde 5' ini geçemez.

Mevduat hesaplarının Türk Lirası veya döviz cinsinden olmalarına ve vadelerine, piyasa koşulları ve fonun nakit akış durumu dikkate alınarak karar verilir.

4. Yatırım fonları

Fon kaynakları, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre oluşturulan yatırım fonu katılma belgeleri vasıtasıyla değerlendirilebilir. Yatırım fonu katılma belgelerinin toplam değeri, fon toplam portföy değerinin % 10'unu; her halükarda tek bir kurucu tarafından kurulan yatırım fonu katılma belgelerinin toplam değeri ise fon portföy değerinin % 3'ünü geçemez.

c) Fon portföyünün saklanması

Devlet İç Borçlanma Senetlerinin ilk ihraçları hariç, menkul kıymetler, Sermaye Piyasası Kurulunca yetki verilmiş olan merkezi saklama kuruluşlarında saklanır.

d) Portföy sınırları

Bu Yönetmelik tarafından belirlenen portföy sınırlamaları ay sonu itibarıyla, aylık ortalamalar esas alınarak hesaplanır. Portföy sınırlarının aşılması halinde, takip eden ayın ilk on günü içinde düzeltilir.

Denetim, izleme ve periyodik raporlar

Madde 14 - Fon, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetlenir. Fon Yönetim Kurulu; fon gelir ve giderlerini üçer aylık dönemler halinde 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip, meslek mensubu yeminli mali müşavirlere denettirerek, denetim raporlarının kamuoyuna açıklanmasını sağlar. Yeminli mali müşavirlerin seçiminde aranacak koşullar ve ihale yöntemi Fon Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

İkinci fıkrada belirtilen denetimlerden yılın son üç aylık dönemine ilişkin olanı, fonun aktüeryal denge yönünden de denetimini kapsayacak şekilde yapılır.

Denetimlerle ilgili masraflar fondan karşılanır.

Aylık bazda Fonun mali tablolarının düzenlenmesinden, belge, kayıt ve defter düzeninin takibinden Kurum sorumludur. Fonun portföyündeki yatırım araçlarının hareketleri ve performanslarına ilişkin bilgileri içeren periyodik (aylık ve yıllık) raporlar İşsizlik Sigortası Dairesi tarafından hazırlanır.

a) Aylık rapor

Aylık rapor, Fon portföy araçlarının ay içerisindeki performansına ilişkin bilgiler ve fonun aylık durumuna ilişkin bilgileri içerecek şekilde hazırlanır. Aylık rapor, ilgili ayı takip eden 15 gün içinde Fon Yönetim Kuruluna sunulur.

b) Yıllık rapor

Fonun yıllık faaliyetleri ile bilançosu, Fon portföyündeki sermaye piyasası araçlarının hareketleri ve performansları ile mevduatta değerlendirilen Fon kaynaklarının performanslarını içerecek şekilde hazırlanır. Yıllık rapor her hesap döneminin bitimini takip eden 3 ay içinde Fon Yönetim Kuruluna sunulur. Fon hesap dönemi takvim yılıdır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yatırım danışmanlığı ve portföy yönetim hizmeti satın alınması

Madde 15 - Fon Yönetim Kurulu, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından izin verilmiş yatırım danışmanlığı ve portföy yöneticiliği yetki belgesine sahip kuruluşlardan hizmet satın alabilir. Bu amaçla hizmet alımında bulunulacak kuruluşların seçiminde, alınan fiyat tekliflerinin yanı sıra firmaların teknik kapasiteleri de dikkate alınır. İhale yöntemi Fon Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

İstisna akdi ile hizmet alımı

Madde 16 - Fon Yönetim Kurulu, konusunda en az üç yıl deneyimli yerli veya yabancı uzmanlardan istisna akdi çerçevesinde yararlanabilir.

Satın alma

Madde 17 - İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için gerekli olan hizmet ve mal satın alımında 27/06/1984 tarihli ve 84/8277 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Fonlar İhale Yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre işlem yapılır.

Yürürlük

Madde 18 - Bu Yönetmelik 01/06/2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19 - Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 19 Eylül 2000 - Sayı: 24175

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından :

Merkezi Sınav Kapsamındaki Özürlü ve Eski Hükümlüler ile Kapsam Dışındaki Özürlü ve Eski Hükümlülerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Olarak Alınmalarına İlişkin Tebliğ

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlüler Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliği ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği 11/09/1999 tarihli ve 23813 sayılı Resmî Gazete'de ayrı ayrı yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Yönetmelikler gereği, kamu kurum ve kuruluşlarında işçi olarak istihdam edilecek özürlü ve eski hükümlülere ilişkin yarışma sınavı İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) tarafından Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığına yaptırılacaktır. Ayrıca ilk merkezi yazılı sınavın yapılacağı tarihe kadar, kamu kurum ve kuruluşları tarafından Özürlü ve Eski Hükümlülerin İstihdamı Hakkında

Tüzükler doğrultusunda özürlü ve eski hükümlü istihdamına devam edilecektir.

Eski hükümlülere ilişkin Yönetmelikte 06/04/2000 tarihli ve 24012 sayılı Resmî Gazete'de, özürlülere ilişkin Yönetmelikte de 14/04/2000 tarihli ve 24020 sayılı, 30/05/2000 tarihli ve 24064 sayılı Resmî Gazetelerde yayımlanan değişikliklerle zihinsel ve ruhsal özürlü olanlar ile okur-yazar ve ilkokul mezunu özürlü ve eski hükümlüler, merkezi sınav kapsamı dışına çıkartılmış bulunmaktadır.

Merkezi sınav kapsamında ve merkezi sınav kapsamı dışında bulunan özürlü ve eski hükümlülerin kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmesine ilişkin hususlarda kamuoyunu bilgilendirmek bakımından aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

MERKEZİ SINAV KAPSAMINDA BULUNAN ÖZÜRLÜ VE ESKİ HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK İŞLEMLER

Özürlü ve Eski Hükümlü İstihdam Etmek Zorunda Olan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yapacakları Bildirim

1) Kamu kurum ve kuruluşlarının, her yıl nisan ayı içerisinde tebliğ ekindeki çizelgeleri özürlü açık kontenjanları için ayrı ve eski hükümlü açık kontenjanları için ayrı olmak suretiyle doldurmaları ve bulundukları yerdeki İİBK şube veya bürolarına bildirmeleri gerekmektedir. Doldurulacak çizelgelerde, çalışan toplam işçi ve daimi işçi sayısı, çalışan özürlü ve eski hükümlü sayısı, özürlü ve eski hükümlü kontenjan açığı veya fazlalığı, istihdam edilecek özürlü ve eski hükümlülerde aranılan koşullara yer verilecektir.

Bildirimlerde ve taleplerde, işin gerektirdiği özel niteliklerin dışında, adayların başvuru koşullarını kısıtlayıcı nitelikler ileri sürülemeyecektir. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından eski hükümlüler arasında suç tasnifine göre ve işin niteliği gerektirmediği sürece de özür grupları arasında bir ayırım yapılamayacak, özürlülük oranına da bir üst sınır getirilemeyecektir. Kabul edilmesine engel bir durumu olan talepler ile yöre şartlı talepler kabul edilmeyecektir.

ÖSYM Başkanlığı tarafından sınav sonuçlarının bildirilmesi üzerine İİBK şube ve bürolarınca, nisan ayı içerisinde bildirimde bulunan açık kontenjan sahibi kamu kurum ve kuruluşları ile açık kontenjan sayısının değişip değişmediğinin tespiti ve talep koşullarına ilişkin varsa eksikliklerin tamamlanması için en seri şekilde varılacak mutabakata dayanarak özürlü ve eski hükümlü işgücü talebi açılacaktır.

İşgücü Taleplerinin İlanı

2) İİBK şube ve bürolarınca kamu kurum ve kuruluşlarından alınan işgücü talepleri Resmî Gazete'de ve gerektiğinde ulusal düzeyde yayın yapan bir gazetede yayımlanacaktır. Yayımlanacak ilan metninde;

- a) Talep sahibi kamu kurum ve kuruluşunun adı ve adresi,
- b) İşe alınacak özürlü veya eski hükümlü sayısı,
- c) Adaylarda aranılan genel nitelikler (öğrenim durumu, meslek, yaş v.b.)

d) Öğrenim durumu, sınava başvuru tarihinden sonra değişen ve sınava son öğrenim durumu itibarıyla katılanların, bu durumu kanıtlayan belgeyi ibraz etmeleri,

e) Durumu talep şartlarına uygun olanların, Resmî Gazete'deki ilan tarihinden itibaren 10 (on) gün içerisinde ÖSYM sınav sonuç belgesiyle birlikte kayıtlı oldukları İİBK şube ve bürolarına şahsen başvurmaları gerektiği,

f) Durumu talep şartlarına uygun olanlarla talebin iki katına ulaşamayacak olması halinde durumu talep şartlarına uygun olmayanların da aynı süre zarfında talebin verildiği ve kayıtlı oldukları İİBK şube veya bürosuna ÖSYM sonuç belgesiyle birlikte şahsen başvurmaları gerektiği,

g) 10 (on) günden sonra yapılan başvuruların dikkate alınmayacağı.

hususlarına yer verilecektir.

İşgücü Taleplerine Adayların Gönderilmesi

3) Açık kontenjana ilişkin ilan verilen talep için ilanda belirtilen süre içerisinde adaylarca yapılan başvurular İİBK şube ve bürolarınca kabul edilecektir.

İİBK şube ve büroları tarafından başvuru süresinin bitimini izleyen 5 (beş) gün içinde talep şartlarına durumu uygun, en yüksek puanı alan adaydan başlamak üzere talep sayısının iki katını geçmeyecek şekilde belirleme yapılacaktır. Bu belirlemede; adayın kayıtlı olduğu şube adı, İİBK Numarası, adayın adı-soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihi, öğrenim durumu, meslek adı ve kodu, merkezi sınav puanı ve adayın adresi gösterilecektir. Yapılan belirlemeye ilişkin liste, bu kişilere ait İş İstem Formları ile özürlüler için sağlık kurulu raporu, eski hükümlüler için de eski hükümlü belgesinin birer fotokopisiyle birlikte, 5 günlük belirleme süresi içerisinde talebi alan ve nihai değerlendirmeyi yapacak yetkili İİBK şube veya bürosuna gönderilecektir.

Talebi alan İİBK şube veya bürosu kendine doğrudan yapılan başvurularla diğer şube veya bürolardan gelen listeleri, talep sayısı ve niteliklerini dikkate alarak merkezi sınav puan durumuna göre sıralamaya tabi tutacak ve talep sayısının iki katını geçmeyecek şekilde bir liste düzenleyecektir. Düzenleyeceği liste adayların adı, soyadı, merkezi sınav puanı ve adreslerini içerecek ve bu liste adayların sözlü sınava tabi tutulmaları için başvuru süresinin bitimini izleyen 15 inci günün sonunda açık kontenjan (talep) sahibi kamu kurum ve kuruluşuna gönderilecektir.

Bu şekilde talep sayısının iki katına ulaşamaması halinde, talebi alan şube veya büroda kayıtlı olan ve ilanda belirtilen süre içerisinde başvuran talep şartlarına uygun olmayan adaylar arasından yapılacak puan sıralamasına göre talep sayısının iki katına ulaşılacaktır. Talep şartlarına uygun olmayan adaylar için yapılacak değerlendirmede meslek, öğrenim durumu, işin niteliği gerektiriyorsa özür grubu ve yaş gibi hususlardan biri veya birkaçı burada yer verilen sıralamaya (meslek, öğrenim durumu, işin niteliği gerektiriyorsa özür grubu ve yaş) göre öncelikle kriter olarak alınacaktır. Bu kriterlere uygun başvurunun olmaması durumunda, her hangi bir kriter dikkate alınmaksızın gönderilecek özürlü ve eski hükümlüler belirlenecektir. Yapılacak olan göndermelerde son gönderilen adayla aynı puanı alan aday veya adayların olması halinde bu kişiler de gönderilecektir.

Sözlü Sınav

4) Kamu kurum ve kuruluşları, İİBK şube veya bürolarınca gönderilen listelerin kendilerine ulaşmasını müteakip 30 gün içinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlüler Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliği ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinin 10 uncu maddesi çerçevesinde listede yer alanlara gerekli bildirim yapılarak, sözlü sınav yapmak zorundadırlar. Özürlülere ilişkin Yönetmeliğin 10 uncu maddesine göre, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu tarafından belirlenecek bir kişinin de sözlü sınav komisyonuna üye olarak katılması ve bu üyeye sözlü sınavın yapılacağı tarihten en az 5 (beş) gün önce kamu kurum ve kuruluşu tarafından konu hakkında yazılı olarak bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, kamu kurum ve kuruluşunca komisyon üyesinin belirlenmesi hususu Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan (Sosyal İş Hanı No:108 Kızılay-Ankara Tel:0312 4345100, Faks:0312 4341025) istenilecektir.

Sözlü sınavda görevin özelliğine göre adayların mesleki bilgileri ile davranışları değerlendirilecek ve ihtiyaç duyulması halinde bilgi ve becerileri ölçülecektir.

Sözlü sınavda değerlendirme 100 puan üzerinden en yüksek puanı alandan başlamak üzere başarı sıralamasına göre yapılacaktır.

Sözlü sınav sonuçları, kamu kurum ve kuruluşu tarafından herkesin görebileceği bir yere asılmak suretiyle ilan edilecek ayrıca, sınava giren adaylara yazılı olarak bildirilecektir.

İlgili kamu kurum ve kuruluşu, sözlü sınavda başarılı olup, atamaları yapılanlar ile başarısız olanların listesini atamayı izleyen 15 gün içerisinde talepte bulunduğu İİBK şube ve bürosuna gönderecektir.

Vasıfsız İşgücü Taleplerine İlişkin İşlemler

5) Herhangi bir bilgi ve beceri gerektirmeyen vasıfsız işlerde istihdam edilecek özürlü ve eski hükümlülere ilişkin vasıfsız açık kontenjanlar için yukarıda belirtilen işlemler yapılacaktır. Bu işlemleri müteakiben talebi alan İİBK şube veya bürosu tarafından kamu kurum ve kuruluşuna gönderilmek üzere en yüksek puanı alan adaydan başlamak suretiyle talep sayısının iki katını geçmeyecek şekilde bir liste oluşturulacaktır. Oluşturulan listenin puan sıralamasına göre ilk kısmı ataması yapılmak, ikinci kısmı ise ataması yapıldığı halde işe başlamayan olması halinde puan durumuna göre yedek sıralaması dikkate alınarak atamanın yapılacağı belirtilmek suretiyle kamu kurum ve kuruluşuna gönderilecektir. Asil olarak atanacaklar ile yedekleri oluşturan bu listelerde; adayın adı, soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihi, merkezi sınav puanı yer alacak ve listelere özürlüler için sağlık kurulu raporu, eski hükümlüler için de eski hükümlü belgesi eklenecektir. Söz konusu listeler hazırlanırken aynı puanı almış birden çok adayın olması durumunda İİBK şube veya bürosunda kayıt tarihi eski olana öncelik verilecektir.

Sınav Sonuçlarının Geçerlilik Süresi

6) Gerektiğinde her yıl ve en geç iki yıllık aralarla uygulanacak olan merkezi sınavın ilki 01/10/2000 tarihinde tüm il merkezlerinde yapılacaktır ve sonuçlar, bir sonraki sınav sonuçlarının İş ve İşçi Bulma Kurumuna bildirildiği tarihe kadar geçerli olmak üzere ÖSYM tarafından 20 gün içinde Kuruma ve adaylara iletilecektir.

MERKEZİ SINAV KAPSAMI DIŞINDA BULUNAN ÖZÜRLÜ VE ESKİ HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK İŞLEMLER**Merkezi Sınav Kapsamı Dışında Bulunan Özürlü ve Eski Hükümlülere İlişkin İşgücü Taleplerinin Bildirilmesi ve İlanı**

7) Zihinsel ve ruhsal özürlü olanlar ile okur-yazar ve ilköğretim mezunu özürlü ve eski hükümlüler, merkezi sınav kapsamı dışında bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının bu durumda olanlara ilişkin bu Tebliğin 1 inci maddesi çerçevesinde nisan ayında bildirdikleri açık kontenjan sayısının değişip değişmediğinin tespiti ve talep koşullarına ilişkin varsa eksikliklerin tamamlanması konusunda İİBK şube ve bürolarınca, kamu kurum ve kuruluşları ile en seri şekilde mutabakata varılacak; bu çerçevede özürlü ve eski hükümlü işgücü talebi açılacaktır.

Bildirimlerde ve taleplerde işin gerektirdiği özel niteliklerin dışında, adayların başvuru koşullarını kısıtlayıcı özel nitelikler ileri sürülemeyecektir. Eski hükümlüler arasında suç tasnifine göre ve işin niteliği gerektirmeyen sürece de özürlü grupları arasında bir ayırım yapılamayacak, özürlülük oranına da bir üst sınır getirilemeyecektir. Kabul edilmesine engel bir durumu olan talepler ile yöre şartlı talepler kabul edilmeyecektir.

Bu durumdaki talepler, diğer taleplerde olduğu gibi İİBK şube ve bürolarınca Resmî Gazete’de ve gerektiğinde ulusal düzeyde yayın yapan bir gazetede yayımlanacaktır. Yayımlanacak ilan metninde;

a) Talep sahibi kamu kurum ve kuruluşunun adı ve adresi,

b) İşe alınacak özürlü ve eski hükümlü sayısı,

c) Adaylarda aranılan genel nitelikler (öğrenim durumu, meslek, yaş v.b.),

d) Durumu talep şartlarına uygun olanların Resmî Gazete’deki ilan tarihinden itibaren 10 (on) gün içerisinde kayıtlı oldukları İİBK şube ve bürolarına şahsen başvurmaları gerektiği,

e) Durumu talep şartlarına uygun olanlarla talep için yeterli sayıda başvuran olmaması halinde durumu talep şartlarına uygun olmayanların da aynı süre zarfında talebin verildiği ve kayıtlı oldukları İİBK şube veya bürolarına şahsen başvurmaları gerektiği,

f) 10 (on) günden sonra yapılan başvuruların dikkate alınmayacağı,

hususlarına yer verilecektir.

Özürlü ve Eski Hükümlülerin Gönderilmesi

8) İİBK şube ve bürolarınca, ilan edilen açık kontenjan talebi için ilana uygun olarak başvuran ve talepte aranılan koşulları taşıyan tüm özürlü ve eski hükümlüler için başvuru süresinin bitimini izleyen 5 gün içinde bir liste oluşturulacak ve liste, talebi alan ve nihai değerlendirmeyi yapacak yetkili İİBK şube veya bürosuna gönderilecektir. Bu listede, adayın kayıtlı olduğu şube adı, İİBK Numarası, adayın adı, soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihi, öğrenim durumu, meslek adı ve kodu, adayın adresi yer alacaktır. Liste ile

birlikte, listede yer alanlar İş İstem Formları ile özörlöler için sağık kurulu raporu, eski hükömlöler için de eski hükömlö belgesinin birer fotokopisi gönderilecektir.

Talebi alan yetkili İİBK şöbe veya bürosu, ilanda yazılı süre içerisinde kendine başvuran durumu talep şartlarına uygun olanlar ile diğör şöbe ve bürolardan gelen listelerde kayıtlı olanlar için düzenleyeceğı listeyi bir yazıyla birlikte başvuru süresini izleyen 15 inci günün sonunda mülakat için açık kontenjan (talep) sahibi kamu kurum ve kuruluşuna gönderecektir. Oluşturulacak bu listede adayın ad-soyadı, baba adı ve adresi yer alacaktır. Talebe, durumu talep şartlarına uygun olanlardan açık kontenjan sayısı kadar başvuru olmaması halinde, talebi alan İİBK şöbe veya bürosuna kayıtlı olan ve ilanda belirtilen süre içerisinde başvuran durumu talep şartlarına uygun olmayan adayların da aynı süre zarfında gönderilmesi yapılacaktır.

Gönderilen adaylar bu talebin başlangıç bölümünde sözü edilen Yönetmeliklerin 10 uncu maddelerinde belirtilen komisyonlar tarafından ilanda belirtilen yer, tarih ve saatte mülakata tabi tutulacaktır. Özörlölölerle ilgili sınav komisyonuna Türkiye Sakatlar Konfederasyonu tarafından belirlenecek bir kişinin de üye olarak katılması gerektiğinden, kamu kurum ve kuruluşu tarafından üye belirlenmesi hususu Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan istenilecektir.

Yapılan mülakat sonunda Komisyonca işin gereklerini yerine getirebilecek niteliklere sahip oldukları belirlenenlerin sayısının açık kontenjan sayısından fazla olması halinde noter huzurunda kur'a çekilecektir. Kur'ada asil ve yedek olarak kazanan adaylar belirlenecektir. Asil olarak kazanan adaylar işe alınacaktır. Asil olarak kazananlardan işe başlamayan olduğı takdirde yedek sıralaması dikkate alınarak, yedek olarak kazananlar işe başlatılacaktır.

Mülakat sonuçları ile kur'aya katılanlardan asil ve yedek olarak kazananlar ve kur'ada kazanamayanlar, noter tarafından çekilen kur'aya ilişkin belgenin noter tasdikli bir nüshası ile birlikte atamayı izleyen 15 gün içerisinde kamu kurum ve kuruluşunca yetkili İİBK şöbe veya bürosuna bildirilecektir.

ORTAK HÜKÜMLER

Bildirim Sonrası Ortaya Çıkan Açık Kontenjanlar

9) Kamu kurum ve kuruluşlarının her yıl nisan ayında yapılan genel bildirimlerden sonra ortaya çıkan açık kontenjanlarını doldurmak üzere, bu kontenjanlar için aranılan nitelikleri bir ay içinde bulundukları yerdeki İİBK şöbe veya bürolarına bildirmek suretiyle talepte bulunmaları gerekmektedir.

Bu şekilde alınan taleplere de bu Tebliğ çerçevesinde işlem yapılacaktır.

İdari Para Cezası

10) 50 ve daha fazla sayıda işçi veya 50 ve daha fazla sayıda daimi işçi çalıştıran kamu kurum ve kuruluşlarının 25/08/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 98/C maddesindeki idari para cezasına muhatap olmamaları için, merkezi sınav kapsamında olan veya olmayan özörlö ve eski hükömlölölerle ilişkin nisan ayı içerisinde Tebliğ ekinde yer alan çizelgeler vasıtasıyla çalışan işçi, çalışan daimi işçi, çalışan özörlö ve eski hükömlö sayılarını, özörlö ve eski hükömlö kontenjan açıklarını veya fazlalıklarını, istihdam

edecekleri özörlö ve eski hükömlölölerde aradıkları nitelikleri ve diğör şartları özörlölöler için ayrı, eski hükömlölöler için ayrı çizelgeler halinde bulundukları yerdeki İİBK şöbe veya bürolarına bildirmeleri; nisan ayındaki bildirimden sonra ortaya çıkan açık kontenjanlarını bir ay içinde İİBK şöbe veya bürolarına iletmeleri ve İİBK şöbe veya büroları tarafından yukarıda belirtildiğı şekilde yapılan göndermelerle açık kontenjanlarını kapatmaları gerekmektedir.

Aksi takdirde her özörlö ve eski hükömlö açık kontenjan için her ay 188.000.000.-TL. (2000 yılında) idari para cezası uygulanacaktır. Bu ceza her yıl yeniden değerlendirilerek artırılacaktır.

Yürürlük

11) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlöğre girer.

Yürütme

12) Bu Tebliğ hükömlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 20 Eylül 2000 - Sayı: 24176

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 2000/1219

Eklî "Askerlik Kanununun Geçici 37 nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslarda Değışiklik Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar"ın yürürlöğre konulması; Milli Savunma Bakanlığı'nın 13/09/2000 tarihli ve 2000NO6114 sayılı yazısı üzerine, 1111 sayılı Askerlik Kanunu'nun geçici 37 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 14/09/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

Askerlik Kanununun Geçici 37 nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslarda Değışiklik Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar

Madde 1 -12/11/1999 tarihli ve 99/13584 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki "Askerlik Kanununun Geçici 37 nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar"a aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Geçici Madde 1 -1111 sayılı Askerlik Kanununun geçici 37 nci maddesi kapsamında olup da, 04/05/2000 tarihine kadar bu Kararın 6 ncı maddesinde belirtildiğı şekilde müraaat ederek bedelin ödenme esaslarında açıklanan asgari miktarı banka hesabına yatıran yükömlölölerden her ne sebeple olursa olsun bedel ödemeye ilişkin yükömlölömlölerini tamamlamayanlar ile sevk tabi olduğı celp döneminde geçerli mazereti olmaksızın temel askerlik eğitime ka-

tılmayanlar; bir ay içerisinde geri kalan bedel miktarını defaten ödemeleri ve askerlik şubelerince bildirilecek dönemde temel askerlik eğitimlerini yapmaları halinde, 1111 sayılı Askerlik Kanununun geçici 37 nci maddesi hükümlerinden aynen faydalandırılırlar."

Yürürlük

Madde 2 - Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 3 - Bu Kararı Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 23 Eylül 2000 - Sayı: 24179

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Maliye Bakanlığından :

Katma Değer Vergisi Genel Tebliği

(Seri No : 75)

Dahilde İşleme ve Geçici Kabul Rejimi Kapsamında İhraç Edilecek Malların İmalinde Kullanılan Maddelerin Tesliminde Tecil-Terkin Uygulanması

Katma Değer Vergisi Kanununa 4369 sayılı Kanunla(1) eklenen Geçici 17 nci maddenin verdiği yetki uyarınca yayımlanan 31/07/2000 tarihli ve 2000/1162 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı(2) ile dahilde işleme veya geçici kabul izin belgesi alan ve demir-çelik ile otomotiv ve otomotiv yan sanayii sektörlerinde faaliyette bulunan imalatçı-ihracatçılara, bu rejimler kapsamında ihraç edilecek malların imalinde kullanılacak maddelerin tesliminde tecil-terkin uygulanması öngörülmüştür.

Buna göre Katma Değer Vergisi Kanununun 11/1-c maddesine göre tecil terkin işlemi yapılabilmesi için:

- Alıcının demir-çelik, otomotiv veya otomotiv yan sanayii sektörlerinden birinde faaliyet gösteren ve dahilde işleme veya geçici kabul izin belgesine sahip imalatçı-ihracatçı olması,
- Teslim edenin katma değer vergisi tebliğlerinde tanımlanan imalatçı vasfını haiz olması,
- Teslime konu malın,

— İhraç edilecek demir-çelik, otomotiv veya otomotiv yan sanayi ürünlerinin imalinde kullanılacağı sözü edilen belgelerde yazılı hammadde veya yardımcı madde olması,

— İmalatçılar tarafından bizzat üretilmiş veya 27 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliğindeki(3) açıklamalara göre fason olarak imal ettirilmiş olması,

— Düzenlenecek faturalarda her bir mal çeşidi itibarıyla katma değer vergisi hariç bedelin 2,5 milyar lirayı aşması,

— Bu kapsamda satın alınan maddelerden imal edilen malların imalatçı ihracatçılar tarafından doğrudan ihraç edilmesi şarttır.

Dahilde işleme veya geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek demir çelik, otomotiv ve otomotiv yan sanayi ürünlerinin imalinde kullanılacak maddelerin tesliminde tecil-terkin uygulaması, 71 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliğinin(4) (1) inci bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde yürütülecektir.

Tebliğ olunur.

(1) 29/07/1998 tarihli ve 23417 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

(2) 15/09/2000 tarihli ve 24171 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

(3) 05/03/1988 tarihli ve 19745 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

(4) 13/11/1998 tarihli ve 23522 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 04 Ekim 2000 - Sayı: 24190 (Mükerrer)

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığının Kurulması ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı: KHK/616

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığının kurulması ve bazı kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 29.06.2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak; Bakanlar Kurulu'nca 24.08.2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Tanımlar

Kuruluş

Madde 1- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa tabi olan sigortalıların, bu kanunlarda yer alan hükümler çerçevesinde sosyal güvenliklerini sağlamak ve kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliği haiz, idari ve

mali özerkliğe sahip, özel hukuk hükümlerine tabi Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı kurulmuştur.

Başkanlığın merkezi Ankara'dadır. Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Sosyal Sigortalar Kurumunun ilgili kuruluşudur.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanun Hükümünde Kararnamede geçen;

Bakan : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanını,

Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Başkanlık : Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığını,

Kurum : Sosyal Sigortalar Kurumunu,

Başkan : Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanını,

Genel Müdür : Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürünü veya Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürünü,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başkanlığın Organları

Organlar

Madde 3- Sosyal Sigortalar Kurumunun organları şunlardır:

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu,
- c) Başkanlık,

Kurumun merkez ve taşra teşkilatı ekli 1 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Genel Kurul

Madde 4- Genel Kurul, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının veya görevlendireceği kişinin başkanlığında;

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine müsteşarlığı ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulundan birer temsilci,

- a) Kurum çalışanlarının en fazla temsil edildiği sendika tarafından Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü personeli arasından seçilecek iki temsilci olmak üzere dört temsilci,

Yüksek öğretim Kurulunca görevlendirilecek sosyal politika, iş hukuku, aktüerya, istatistik veya sağlık birimleri alanında uzman iki öğretim üyesi,

b) En fazla üyeye sahip üç işçi konfederasyonunca, üye sayıları itibariyle belirlenecek toplam on beş temsilci,

c) Üye sayıları itibariyle en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek on beş temsilci,

d) Kurumdan yaşlılık, malullük, ölüm aylığı ile sürekli iş göremezlik geliri almakta olanlardan, en fazla üyeyi temsil ettiği Bakanlıkça belirlenen kuruluş tarafından seçilecek dört temsilci,

e) Seçilme usul ve esasları yönetmelikle tespit edilen, yurt dışında çalışan Türk işçilerini temsilen Bakanlıkça belirlenecek iki temsilciden,

Oluşur.

Genel Kurul üyesi olup, kurumlarında hizmet akdi ile çalışanların akitleri, Kurul toplantısına katılmak için çalıştığı iş yerindeki asıl işinden ayrılması dolayısıyla feshedilemez.

Genel Kurula katılacak temsilcilerin seçimi ve Genel Kurulun çalışmasına ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar, Başkanın teklifi ev Bakanlığın onayı ile çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Genel Kurulun Toplanması

Madde 5- Genel Kurul üç yılda bir Kasım ayı içinde Bakanın çağrısı üzerine toplanır. Bakan gerekli görürse, Genel Kurul toplantısı için toplantı yeter sayısı, üye tam sayısının salt çoğunluğudur. İlk iki toplantıda çoğunluk sağlanamazsa üçüncü toplantıda salt çoğunluk aranmaz.

Genel Kurulun Görevleri

Madde 6- Genel Kurulun görevleri;

- a) Kurumun bilançosu ve faaliyet raporları hakkında, gelecek 10 yıllık gelir-gider dengesini sigorta kolları itibariyle gösterir aktüeryal hesap sonuçları ile Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu yıllık raporlarını da göz önünde bulundurmak suretiyle görüş bildirmek,
- b) Yönetim Kurulunun seçimle gelen asıl ve yedek üyelerini 7 nci maddedeki esaslar dahilinde seçmek,
- c) Başkanlıkça hazırlanan yıllık bütçe ve yatırım programlarını inceleyerek görüş bildirmek, Kurumun teşkilat, görev ve politikaları ile Kurumu ilgilendiren tüm kanun tasarıları hakkında görüş bildirmek ve teklifte bulunmak,
- d) Bu Kanun Hükümünde Kararname ile verilen diğer görevleri yapmaktır.

Genel Kurul kararları bir rapor halinde, Bakanlık ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna en geç bir ay içinde gönderilir.

Yönetim Kurulu

Madde 7- Yönetim kurulu bir karar organı olup, Kurumun en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluğunu taşır.

Yönetim Kurulu, Başkan ile yedi üyeden oluşur. Bir üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın, bir üye de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının önerisi üzerine müşterek kararname ile atanır. İşçi ve işverenler ile Kurumdan aylık ve gelir almakta olanları temsil edecek birer asıl ve yedek üye, Genel Kurulda kendi temsilcileri tarafından seçilir. Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürü ile Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürü Yönetim Kurulunun doğal üyesidir.

Yönetim Kuruluna atanan üyelerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları, kamu yönetimi, sigorta, banka, hukuk işletme, maliye, ekonomi, çalışma ekonomisi, sağlık bilimleri, istatistik, mühendislik, aktüerya ya da matematik alanlarından birinde yurt içi veya yurt dışında denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen en az 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş olması ve en az 12 yıl fiili hizmetinin bulunması zorunludur. Hazine Müsteşarlığından gelecek üyede bu Müsteşarlık bünyesinde en az 12 yıl hizmet yapmış olması şartı aranır.

Başkan ile Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta ve Sağlık İşleri Genel Müdürleri dışındaki Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Süresi biten üyeler en fazla bir dönem daha görev alabilirler. Atama ve seçim dönemi için de herhangi bir nedenle Yönetim Kurulu üyeliği sona erenlerin yerleri aynı usulle yenileri atanmak veya seçilmiş bulunan yedekler üyeliğe getirilmek suretiyle doldurulur. Bu şekilde göreve gelenler, yerlerini aldıkları üyenin görev süresini tamamlar. Atama yolu ile Yönetim Kurulu üyeliği göreve gelenler, görev süresinin sona ermesi halinde, önceki kurumlarınca durumlarına uygun bir göreve atanır.

Başkan, Yönetim Kurulunun da başkanıdır. Yönetim Kurulu haftada en az bir defa ve asgari beş üye ile toplanır. Başkanın bulunmadığı hallerde, Başkana vekalet eden Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Oyların eşitliği halinde, Başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

Mazeretsiz olarak Yönetim Kurulu toplantılarına katılmayan üyelerin ücretlerinden, yönetmelik hükümlerine göre kesinti yapılır. Bir takvim yılı içinde birbirini izleyen 4 hafta veya toplantı sayısının %20'sinden fazla sayıda toplantıya mazeretsiz olarak katılmayanların Yönetim Kurulu üyeliği kendiliğinden sona erer.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri

Madde 8- Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- 1) Bakanlıkça hazırlanacak yıllık konsolide bütçe ile kadroları inceleyip, uygun gördüğü takdirde Bakanın onayına sunmak,
- 2) Başkanlığın teklifi ile Genel Müdürlüklerin bütçelerindeki yönetim giderlerinin bölümleri içinde uygun görülen aktarmaları yapmak, bu bölümler arasındaki ek ve olağanüstü ödenek tekliflerinden uygun gördüklerini Bakanın onayına sunmak, sağlık işletmelerinden Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğüne kaynak aktarımına karar vermek,

- 3) Başkanlıkça hazırlanan Kurum bilançosunu ve faaliyet raporunu inceleyip, görüşü ile birlikte Bakanın onayına sunmak,
- 4) Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığının çalışma ve kararlarının, bu Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen Kurum gelirlerinin değerlendirilmesi esaslarına uygunluğunu izlemek, gerekli tedbirleri kararlaştırmak, finansman ve aktüeryal dengelere ilişkin bilgileri yılda en az bir defa kamuoyuna açıklamak,
- 5) Gerekteğinde yılda bir defa Kurumun mali yapısını uluslararası muhasebe ve aktüerya standartlarına göre bağımsız denetim kuruluşlarına denetletmek,
- 6) Gerekli görülmesi halinde bölge müdürlükleri, sağlık ve sigorta il müdürlükleri, şube müdürlükleri, sigorta ve ihtisas müdürlükleri, sağlık işletmeleri, sağlık kuruluşları kurulmasına veya kapatılmasına karar vererek Bakan onayına sunmak,
- 7) Kuruluşları, çalışma konuları, organları, görev ve yetkileri ile denetim usulleri yönetmelikle düzenlenecek, Başkanlığa bağlı olarak ilgili Genel Müdürlükler bünyesinde, tüzel kişiliği haiz, Kurumun çalışma konuları ile ilgili işletmeler, ortaklık veya şirketler kurmak veya kapatmak,
- 8) Başkanlığa bağlı işletme, ortaklık veya şirketlerin, amaçlarına uygun işleri yürütmeleri için ihtiyaç duydukları ancak kendi kaynakları ile karşılayamadıkları gayrimenkullerin alımına, ayrıca bu ihtiyaçları dışında kalan gayrimenkullerin alım ve satımına izin vermek,
- 9) Kurumun personel politikasını belirlemek, merkez ve taşra teşkilatında personel aktarımına karar vermek,
- 10) Kurumun idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin düzenlenecek yönetmelikler hakkında karar almak ve onaylamak,
- 11) Başkanlıkça hazırlanacak kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelik tasarılarını inceleyerek Bakanlığa gönderilmesine karar vermek,
- 12) Başkanın önerisi üzerine Kurum adına imza yetkisi verilecek personeli belirlemek ve gerektiğinde imza yetkisi verme yetkisini devretmek,
- 13) Kurum adına gayrimenkul alınması, satılması, sahip olduğu gayrimenkullerin kullanma, değerlendirme, idare edilme, tahsis şekli, gayrimenkuller üzerinde, özel veya tüzel kişiler eli ile yap-işlet-devret, ya da işlet-devret modeli ile işlerin yaptırılması hakkında karar vermek,
- 14) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere bedeli yüz milyar Liradan fazla olan sözleşmeler ve yapılacak işler hakkında karar vermek,

- 15) Kurum için fayda görülen hallerde, dava ve icra kovuşturmalarından sarfınazar veya feragat etmek ve bunlara ait meblağın terkinin hususunda karar vermek ve Kurumun leh ve aleyhindeki dava ve takipleri sulh ve tahkim yolu ile halletmek,
- 16) Başkanlıkça hazırlanacak gelecek on yıllık gelir-gider dengesini gösterir aktüeryal hesap sonuçlarını inceleyerek Genel Kurula sunmak,
- 17) Sağlık işletmelerine ilişkin çıkarılacak yönetmelikte belirtilecek sözleşmeleri onaylamak ve diğer işleri yapmak,
- 18) İşyerlerinde yoklama ve tespit işi yapacak memurları görevlendirmek,
- 19) Yönetim giderlerinden karşılanmak üzere Kurumda kadrolu olarak fiilen çalışan personele ödenecek ikramiyelerin tarihlerini belirlemek,
- 20) Kurumda veya Kurum adına çalıştırılacak yerli ve yabancı uzmanların nitelikleri ile sözleşme şartlarını ve ücretlerini belirlemek, gerektiğinde danışmanlık, kontrollük, müşavirlik ve benzeri hizmetlerin satın alınmasına karar vermek, şirketlerin sözleşme konusu edilecek projelerini inceleyip karara bağlamak, şartları ve ücretlerini belirlemek, yerli ve yabancı kuruluşlarla veya sosyal güvenlik kuruluşları ile birlikte ortak proje yapmak, bu kuruluşlarca yapılmış ya da yapılacak projeleri inceleyip Kurum menfaati görülen projelere katılıma karar vererek Bakan onayına sunmak,
- 21) Sigorta il müdürlükleri ile sigorta müdürlüklerinin bulundukları yerlerde, Başkanlığın icra takip ve dava işleri için genel hükümlere göre vekalet akdi ile çalıştırılacak avukatlarla yapılacak sözleşmelerin şartları ile ücret miktarını tespit etmek,
- 22) Sağlık işletmeleri müdürlüklerini seçmek, görevlendirmek, Başkanlığın personel ve sözleşmeli personel ihtiyacını belirlemek ve bu ihtiyacın gerektirdiği tedbirleri almak, sözleşmeleri akdetmek,
- 23) Sigortalılar, Kurumdan gelir ve aylık almakta olanlar, hak sahipleri, geçindirmekle yükümlü oldukları kişiler ve Kurum personeli ile bakmakla yükümlü olduğu kişilerin faydalanacakları sağlık yardımlarının Kurum sağlık tesisleri ile bunların dışındaki sağlık tesislerinden hizmet satın almak suretiyle karşılanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- 24) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere, tutarı on milyar lira ve daha fazla olan Kurum alacaklarının borçlularını ve borç miktarını altı ayda bir kamuoyuna açıklamak,
- 25) Kurum personelinin eğitimi amacıyla düzenlenen yıllık eğitim programlarının onaylanması, kurslar ve seminerler düzenlenmesi, yurt içinde veya yurt dışında öğrenim ve eğitim yapacakların se-

çilmesi, kendilerine ders görevi verilenlere ders ve konferans ücret ödenebilmesi için her derecedeki kurs, seminer ve benzeri eğitim faaliyetlerinde, ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususların tespiti, Kurumda veya diğer kurum ve kuruluşların eğitim tesislerinde gerçekleştirilecek eğitim, kurs ve seminerlerde, eğitim görevlilerinin ve katılımcıların konaklama, iye ve eğitim metaryalı masrafları ile eğitim hizmeti bedeline ilişkin önerileri inceleyip karara bağlamak,

- 26) Kurum adına taşımak kaydıyla, Kurumun tanıtımını sağlayacak kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlerde bulunan kuruluşlara mali yardımda bulunulmasına karar vermek,
- 27) Hizmette etkinliği sağlamak ve personelden verimli şekilde yararlanabilmek amacıyla Başkan ve Genel Müdürlüğün önerisi üzerine, Kurum merkez ve taşra teşkilatında çalışan personelden bulunduğu ilde en az bir hizmet yılını tamamlamış olanların görev yerinin değiştirilmesine karar vermek,
- 28) Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak,

Yönetim Kurulunun çalışmaları, alt kademelere devredileceği yetkileri ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakanın onayı ile çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine, bu görevleri nedeniyle 22.01.1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 34 üncü maddesine göre kamu iktisadi teşebbüsleri yönetim kurulu başkan ve üyelerine ödenen miktarlarda aylık ücret ödenir. Bu kişilerin yolluklarında ise 6245 sayılı Harcırak Kanunu hükümleri uygulanır.

Başkanlık

Madde 9- Başkanlık; Başkan Başkana bağlı birimler ile Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü ve bunların merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

Başkan; aylık, ek gösterge, zam ve tazminatları ile statü bakımından 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun başkanlık müsteşarları hakkında uygulanan hükümlerine tabidir ve müşterek kararname ile atanır. Başkan olarak atanaclarda;

- a) 657 sayılı Devlet memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımalarının yanı sıra kamu yönetimi, sigortacılık, bankacılık, hukuk, işletme, maliye, ekonomi, çalışma ekonomisi, sağlık bilimleri, istatistik, mühendislik, aktüerya ya da matematik alanlarından birinde yurt içi veya yurt dışında denklığı Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen en az 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş olmak,
- b) En az 12 yıllık fiili hizmeti bulunmak ve üst düzeyde görev yapmış olmak,

Koşulları aranır.

Başkan;

- a) Başkanlığın bütün işlerini Yönetim Kurulunun gözetimi altında ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütür, adli ve idari makamlar ile gerçek ve tüzel kişilere karşı Kurumu temsil eder.
- b) Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin ve Yönetim Kurulu tarafından alınacak kararların yürütülmesini sağlar.
- c) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere bedeli yüz milyar Lira ve daha az olan sözleşmeler ve yapılacak işler hakkında karar verir, Genel Müdürlükler ile taşra kuruluşlarının harcama sınırlarını bu sınırı aşmamak üzere belirler.
- d) Genel Müdürlüklerin talebi halinde, kendisine tanınan harcama sınırı kadar harcama yetkisini ilgili Genel Müdüre verebilir.
- e) Kuruma verilen görevlerin ifası için uygun bulaçağı tedbirleri alır ve gerekli göreceği hallerde, bunlar hakkında Yönetim Kuruluna tekliflerde bulunur.

Başkan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartlardan birini kaybettiğinin veya ağır hizmet kusuru işlediğinin tespit edilmesi hallerinde, bu hallerin gerekçeli olarak belirtilmesi suretiyle atanmasına ilişkin usulle görevden alınır.

Başkanın görevden alınma, çekilme, uzaklaştırılma veya açığa alınma hallerinde, Başkan atanıncaya kadar Genel Müdürlüklerden birisi Bakan tarafından vekil olarak görevlendirilir. Başkanın geçici olarak bulunmadığı hallerde, Başkan tarafından belirlenecek Genel Müdür, Başkanlığa vekalet eder.

Başkana bağlı ana hizmet ve yardımcı birimler

Madde 10- Başkana bağlı ana hizmet birimi Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığı, yardımcı birim ise Savunma Uzmanlığıdır.

Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığı

Madde 11- Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun varlıklarının ve kaynaklarının Genel Müdürlükler itibarıyla bu Kanun Hükmünde Kararnamede ve çıkarılacak yönetmelikte belirtilen Kurum gelirlerinin değerlendirilmesi esaslarına göre verimli bir biçimde değerlendirilmesini sağlamak,
- b) Genel Müdürlüklerin finansman ihtiyacının karşılanması için Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve diğer kurum ve kuruluşlar nezdinde gerekli girişimleri yapmak,
- c) Genel Müdürlüklerin gelir ve gider dengelerini gözeterek kısa, orta ve uzun vadeli projeksiyonlarını ayrı ayrı yapmak,

- d) Finansman yönetiminde alınacak kararların oluşumuna katkıda bulunmak üzere yurt içi ve yurt dışında meydana gelen gelişmeleri incelemek ve mali piyasalar hakkında konsolide raporlar düzenleyerek, bu konularda çalışmalara katılmak ve mütalaa vermek,
- e) Satın alınacak ve satılacak gayrimenkuller hakkında değerlendirme yapmak, Yönetim Kuruluna görüş bildirmek, mevcut gayrimenkullerin reel değerini hesaplamak, gerekli görülenlerin satışını Yönetim Kuruluna tavsiye etmek, gayrimenkul kira gelirlerini değerlendirmek,
- f) Kurumun faaliyetleri ile ilgili her türlü istatistiki bilgiyi derlemek ve değerlendirmesini yapmak,
- g) Kurumun kısa, orta ve uzun vadede demografik ve finansman yönünden aktüeryal esaslara göre projeksiyonlarını yapmak ve sonuçlarını değerlendirerek takip eden yılın en geç Eylül ayı içinde rapora bağlamak,
- h) Kurumun finansman kaynakları ile Kurumca yapılmakta olan yardımlardan yararlanma şartları ve yardım miktarları arasındaki dengeyi inceleyerek teknik bilançoğu hazırlamak,
- i) Kurum faaliyetleri ile ilgili ortalama birim maliyetleri hesaplamak,
- j) Başkanlıkça verilen diğer görevleri yapmak.

Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığının çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Savunma Uzmanlığı

Madde 12- Savunma Uzmanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun savunma ve milli seferberlik hizmet, görev ve yükümlülüklerine ait plan ve diğer çalışmaları ilgili kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, talimat ve direktiflere göre hazırlamak, kontrol ve koordine etmek,
- b) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Başkana bağlı danışma ve denetim birimleri

Madde 13- Başkana bağlı danışma ve denetim birimleri; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ile Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanlığıdır.

Teftiş Kurulu Başkanlığı

Madde 14- Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkanın emri veya onayı üzerine, Başkan adına aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Kurum hizmetlerinde teftişin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla genel prensipleri tespit etmek ve personelin çalışmasını teşvik edici teftiş sistemini geliştirmek,
- b) Kurumun tüm merkez ve taşra birimleri ile Kuruma bağlı idari ve sağlık tesis ve işletmeleri ve di-

ğer tüzel kişilerin idari, mali, hesabi, hukuki ve teknik işlemleri ile personeli hakkında teftiş, inceleme, araştırma ve soruşturma yapmak,

- c) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile bu Kanun Hükmünde Kararnamenin verdiği yetkiye dayanarak kendileri ile sözleşme yapılmış şahıslar veya tüzel kişiliği haiz kuruluşlar hakkında teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapmak, gerektiğinde işyerlerinde teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapmak, her türlü bilgi, belge ve kayıtları istemek,
- d) Başkanlık müfettişleri tarafından düzenlenmiş raporların sonuçlarını takip etmek, yıl boyunca yapılan teftiş, inceleme ve soruşturma raporlarının sonuçlarını değerlendirerek, raporlar hakkında istatistiki bilgiler ile birlikte mevzuatın en fazla aksayan yönleri, uygulanabilirlikleri ve organizasyonun etkinliği gibi konularda önerilerle birlikte genel nitelikte bir değerlendirme raporu hazırlayıp, takip eden yılın Nisan ayının sonuna kadar Başkana sunmak,
- e) Kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmeliklerde gösterilen ve Başkan tarafından verilen teftiş hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapmak.

Teftiş Kurulu Başkanlığının kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı

Madde 15- Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Sosyal sigortalar ile ilgili mevzuat hakkında çalışmalar yapmak, mevzuatın uygulanmasını denetlemek,
- b) Sigorta müfettişleri tarafından sosyal sigortalar mevzuatı ile ilgili olarak yapılan teftiş, kontrol, denetleme, inceleme ve soruşturma sonucu düzenlenen raporların sonuçlarını takip etmek,
- c) Yıl boyunca düzenlenen raporların sonuçlarını değerlendirerek, raporlar hakkında istatistiki bilgiler ile birlikte mevzuatın en fazla aksayan yönleri, uygulanabilirlikleri ve organizasyonun etkinliği gibi konularda önerilerle birlikte genel nitelikte bir değerlendirme raporu hazırlayıp, takip eden yılın Nisan ayının sonuna kadar Sigorta İşleri Genel Müdürlüğüne ve Başkana sunmak,
- d) İşveren nezdinde işle ilgili her türlü kayıt ve belgeleri incelemek, ilgililerden bilgi istemek ve toplamak,
- e) İşin yürütülmesi için gerekli olan asgari işçilik miktarını saptamak,
- f) Sigortalıların işyerindeki iş sağlığı ve güvenliğine aykırı durumları tespit etmek,

- g) Kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmeliklerde gösterilen ve Başkan tarafından verilen sosyal sigortalar mevzuatı ile ilgili diğer görevleri yapmak.

Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığının kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Hukuk Müşavirliği

Madde 16- Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) Başkanlıkça veya merkez birimleri tarafından Başkanlık kanalıyla tevdi edilecek hukuki konular hakkında mütalaa beyan etmek ve hukuki konular ile ilgili işlemleri yapmak,
- b) Kurum tarafından veya Kurum aleyhine açılan davalarla icra takiplerinin her derecede takip ve sonuçlandırılmasını sağlamak,
- c) Hukuk İşleri Sigorta Müdürlükleri ve Sigorta Müdürlüklerinin hukuk servisi muamelatını gerektiğinde denetlemek,
- d) Kurum hizmetlerine ait ilgili birimler tarafından hazırlanacak kanun, tüzük, yönetmelik tasarılarıyla, tip sözleşme tasarılarını inceleyerek düşüncelerini bildirmek.

Hukuk Müşavirliği teşkilatında çalışanlar hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat Ve Saireye Verilecek Ücreti Vekalet Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Hukuk Müşavirliğinin kuruluş, teşkilat, görev, yetki, sorumluluk ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanlığı

Madde 17- Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Sosyal sigortalar ve sağlık alanında araştırmalar yapmak, gelişmeleri izlemek, raporlar hazırlamak,
- b) Uluslararası kuruluşlara üyelikten doğan işlerin yürütülmesini koordine etmek, bu konuya ilişkin gerekli raporları hazırlamak,
- c) Planlama ve koordinasyon konularında verilen diğer görevleri yerine getirmek, yıllık çalışma programlarının yürütülmesini takip etmek,
- d) Sağlık tesislerinin kurulması, işletilmesi ve kapatılması hakkında Tedavi Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca yapılan çalışmaları da dikkate alarak fizibilite çalışmaları yapmak,
- e) Yatırım programı önerilerini belirlemek,
- f) Kurum hizmetlerinin verimlilik ve kalite gibi esaslara uygun olarak yürütülmesi için gerekli çalışma ve araştırmaları yapmak,

- g) Yeni yönetim ve organizasyon tekniklerinin geliştirilmesini yürütmek,
- h) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanlığının çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ KISIM

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı

Sigorta ve Sağlık İşleri Genel Müdürlükleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı

Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü

Teşkilat

Madde 18- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü, Genel Müdür, üç genel müdür yardımcısı, ana ve yardımcı hizmet birimleri ile taşra teşkilatından oluşur.

Genel Müdür, Genel Müdürlüğün bütün işlerini ilgili mevzuata göre Başkanın gözetiminde yürütür. Genel Müdür, genel müdür yardımcıları, merkez ve taşra teşkilatı yöneticileri kendilerine verilecek yetki nispetinde Başkanlığın kanuni mümessili olup, adli ve idari makamları ile gerçek ve tüzel kişilere karşı Kurumu temsil edebilirler.

Ana hizmet birimleri

Madde 19- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatındaki ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Sigorta Primleri Takip ve Tahsilat Dairesi Başkanlığı,
- b) Tahsisler Dairesi Başkanlığı,
- c) Kısa Vadeli Sigorta Kolları Dairesi Başkanlığı,
- d) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı,
- e) Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

Sigorta Primleri Takip ve Tahsilat Dairesi Başkanlığı

Madde 20- Sigorta Primleri Takip ve Tahsilat Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Prim alacakları, idari para cezaları ve diğer Kurum alacaklarının 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun çerçevesinde takip ve tahsilatını sonuçlandırmak,
- b) Görevleriyle ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, genelge, talimat gibi düzenlemelerle ilgili çalışmalara katılmak,

- c) Görev ve yetkileri içerisine giren konularda Genel Müdüre önerilerde bulunmak,

- d) Kurumun prim alacaklarındaki değişimleri izlemek, gerektiğinde bölge ve sigorta müdürlüklerine bu konuda talimatlar hazırlamak, icra takip, haciz ve satış servislerinin çalışmaları hakkında bölge ve sigorta müdürlüklerinden alınan çalışma raporlarını incelemek, gerekli değerlendirmeleri yaparak tedbirler almak,

- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Tahsisler Dairesi Başkanlığı

Madde 21- Tahsisler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Gelir ve aylık bağlanması ile toptan ödeme, evlenme yardımı ve cenaze masrafı karşılığı ödenmesini sağlamak,
- b) Bordro, tescil, hizmet birleştirme, hizmet borçlanmaları, isteğe bağlı ve topluluk sigortası gibi tahsis mevzuatı ve işlemleri ile ilgili konularda, bölge ve sigorta müdürlüklerini yönlendirmek, kontrol ve koordinasyonu sağlamak, uygulama usul ve esaslarını tespit etmek,
- c) Sigortalıların tescil işlemlerini yürütmek, sicil kütüklerini tutmak, mükerrer tescil işlemlerini düzeltmek,
- d) Yanlış ve yersiz olarak ödenen gelir ve aylıkların geri alınmasını sağlamak,
- e) 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanuna göre emekli, dul ve yetimlere bağlanan müşterek aylıklar içindeki Kurum ile diğer sosyal güvenlik kuruluşlarının katılım paylarının tahsil ve tediye edilmesi işlemlerini yapmak,
- f) İş kazaları ve meslek hastalıkları ile malullük sigortasından gelir ve aylık bağlanması talebinde bulunan sigortalıların dosyalarını incelemek, bu konulardaki bireysel başvuruları cevaplamak,
- g) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Kısa Vadeli Sigorta Kolları Dairesi Başkanlığı

Madde 22- Kısa Vadeli Sigorta Kolları Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Sigortalıların iş kazaları ile meslek hastalıkları, hastalık ve analık sigortalarından kaynaklanan hizmet ve işlemlerine ilişkin standartları belirlemek, bu hizmet ve işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- b) Herhangi bir olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı konusunda gereken incelemeleri yapmak,
- c) İş kazası geçiren sigortalıların Kurum dışı sağlık tesislerinde yapılan tedavilerine ilişkin masrafların Kurumca ödenecek kısmını belirlemek,

- d) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

Madde 23- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç merkez ve taşra teşkilatının bütün hizmet ve işlemlerinin genel mevzuat hükümleri ve Kurum mevzuatı çerçevesinde, verimlilik ilkelerine uyulmak suretiyle, hızlı ve doğru sonuç alınacak şekilde bilgisayar destekli olarak yürütülmesini sağlayacak çalışmaları yapmak,
- Bilgi işlem çalışmaları için gerekli olan iş akış ve organizasyonunu düzenlemek, yerleşim planı yapmak, standart ve yöntemleri belirlemek, gerekli analiz ve tasarım çalışmalarını yapmak,
- Uygulama programlarının geliştirilerek test edilmesi, işleme alınması ve gereksinimler doğrultusunda güncelleştirilmesini sağlamak, bilgisayar donanım, yazılım ve iletişim alt yapısının sürekli çalışabilirliğini sağlamak,
- Performans artırıcı faaliyetlerde bulunmak,
- Bilgilerin ihtiyaç duyan kişi ve birimlere iletilmesini sağlamak, bu amaçla manyetik kart uygulaması için gerekli çalışma ve işlemleri Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile birlikte yapmak,
- Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile gerekli koordinasyonu sağlamak,
- Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Madde 24- Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmasına ilişkin hazırlık ve tadil çalışmalarını yürütmek ve bu sözleşmelerin uygulamak,
- Gerekli hallerde, Kurum aracılığıyla yabancı makamlarca gönderilen aylık veya toplu ödemelerin ilgililere ödenmesini sağlamak,
- Bakanlığın veya Başkanlığın gerekli görmesi halinde, kişi ve hak sahiplerinin sosyal güvenlik mevzuatları kapsamındaki haklarının temini konusunda yabancı ülke makamları ile gerekli yazışmaları Bakanlık aracılığı ile yapmak,
- Sosyal güvenlik sözleşmeleri kapsamına giren sigortalı ve hak sahiplerine gelir ve aylık bağlayarak ödenmesini sağlamak, sağlık yardımlarını sağlamak ve gerekirse akit ülkelerden masrafların tahsili veya akit ülkeye masrafların ödenmesini sağlamak,

- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Yardımcı birimler

Madde 25- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatındaki yardımcı birimler şunlardır:

- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı,
- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
- İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığı,
- Satınalma, Malzeme ve İdari İşler Dairesi Başkanlığı,
- Arşiv Dairesi Başkanlığı,

Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

Madde 26- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Genel Müdürlüğün personel politikasını belirlemek,
- İnsan kaynakları planlamasını yapmak ve eğitim hizmetleriyle ilgili işlemleri yürütmek,
- Personelin atama, nakil, terfi, emeklilik ve her türlü özlük işlemlerini yapmak,
- Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç diğer personelinin her türlü özlük işlerini yürütmek ve ilgili birimlerin görüşlerini alarak kadroların dağıtım, tahsis ve tenkisini yapmak,
- Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 27- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç varlıklarının, alacaklarının, öz kaynaklarının, gelirleri ve giderlerinin yönetmelikle belirlenecek esaslara göre kayıtlarını tutmak,
- Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığınca hazırlanan bütçe, bilanço, gelir ve gider tablolarını da dikkate alarak Kurumun ve Genel Müdürlüğün bütçesini, bilançosunu, gelir ve gider tablolarını hazırlamak, ek ödenek ve aktarma işlerini yapmak, ödenekleri merkez ve taşra birimlerine tevzi etmek,
- İş kazası ile meslek hastalıkları, hastalık ve analık sigortasından toplanan primleri, iş göremezlik ödenek ve gelirleri, sosyal yardım zammı, yol giderleri, zaruri giderler ve cenaze giderleri gibi sigorta giderlerini mahsup ederek Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğüne aktarmak,

- d) Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç her türlü ödeme ve tahsilatını yapmak,
- e) İşsizlik sigortası primlerini İşsizlik Sigortası Fonuna aktarmak,
- f) Gelir ve aylıkların manyetik kartlarla ödenmesi hususunda ilgili bankalarla protokol yapmak,
- g) Başkan ve Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığı

Madde 28- İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığı'nın görevleri şunlardır:

- a) Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün kullanımı dışındaki inşaatları için müteahhitlik ve mühendislik hizmetlerini yürütmek, mimari proje ve etüt projeleri hazırlamak veya hazırlatmak,
- b) Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce kullanılanlar hariç, mevcut bina ve tesisler ile tesisat ve sistemlerin tadilatını, yenilenmesini, bakımını, onarımını yapmak veya yaptırmak,
- c) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce kullanılanlar hariç, Başkanlığın taşınmaz mallarının alım, satım, kiraya verme, kiralama, lojman tahsis gibi işlemleri ile taşınmazların acilen yaptırılması gereken küçük onarım işleri ile ilgili tüm hizmet ve işlemlerinin yürütülmesini sağlamak, bu taşınmazların envanteri için gerekli bilgileri yararlanmaya hazır durumda bulundurmak, gayrimenkullerin reel değerlerini hesaplamak,
- d) Başkan ve Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Satınalma, Malzeme ve İdari İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 29- Satınalma, Malzeme ve İdari İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç, ihtiyaç duyduğu her türlü makine, teknik araç, gereç, tesis ve cihazlar ile malzemeyi temin etmek, gayrimenkul alım ve satımı dışında kalan her türlü alım-satım iş ve işlemlerini yürütmek, büro makineleri ve motorlu araçların bakım, onarım, revizyon, yenileme, imal, tadil dahil her türlü teknik iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, sosyal hizmetler, halkla ilişkiler, basın ve yayın hizmetlerini yürütmek,
- b) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Arşiv Dairesi Başkanlığı

Madde 30- Arşiv Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü hariç arşiv, evrak muhaberat ve dosyalama hizmetlerini yürütmek,
- b) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak

İKİNCİ BÖLÜM

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı

Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü

Teşkilat

Madde 31- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü, Genel Müdür, üç genel müdür yardımcısı, ana ve yardımcı hizmet birimleri ile taşra teşkilatından oluşur.

Genel Müdür, Genel Müdürlüğün bütün işlerini ilgili mevzuat hükümlerine göre, Başkanın gözetiminde yürütür. Genel Müdür, genel müdür yardımcıları, merkez ve taşra teşkilatı yöneticileri, kendilerine verilecek yetki nispetinde Başkanlığın kanuni mümessili olup, adli ve idari makamlar ile gerçek ve tüzel kişilere karşı Kurumu temsil edebilirler.

Ana hizmet birimleri

Madde 32- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün merkez teşkilatındaki ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Tedavi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı,
- b) Tıbbi Donanım, İlaç ve Eczacılık Dairesi Başkanlığı,
- c) Sağlık Tesisleri İşletmesi Dairesi Başkanlığı,
- d) Sağlık ve Maluliyet İşlemleri Dairesi Başkanlığı,
- e) Sağlık Hizmetleri Satınalma Dairesi Başkanlığı,
- f) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı.

Tedavi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Madde 33- Tedavi Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun sağlık ve tedavi hizmetleri politikasını belirlemek,
- b) Yeni sağlık tesisleri veya işletmeleri kurulması ve mevcut sağlık tesislerinin işletme haline dönüştürülmesi hususlarında fizibilite çalışmaları yaparak Genel Müdürlüğe tekliflerde bulunmak ve gerekli işlemlerini yürütmek,
- c) Hak sahiplerine sunulan sağlık hizmetlerinin etkinliğinin ve niteliğinin artırılmasına yönelik önlemleri almak,
- d) Sağlık tesislerinde yeni klinik, servis ve birim kurmak,
- e) Organ nakli, mikro-cerrahi, kemik iliği nakli gibi tıpta ileri ve üst dallarda sağlık hizmeti sunulmasına ilişkin planlama yapmak ve uygulanmasına yönelik tedbirler almak,
- f) Kurum sağlık yardımlarından yararlandırılan kimselelere tedavi edici nitelikteki tıbbi malzeme ve cihazla-

rin, protez ve ortezlerin sağlanması hakkındaki tıbbi ilkeleri belirlemek,

- g) Genel Müdürlüğü iletilen Kurum sağlık politikası ile ilgili konularda görev tanımına uygun gerekli mütalaaları yapmak, uygulamaların yürütülmesine ilişkin tıbbi konularda Başkanlık, Genel Müdürlük ve taşra teşkilatına danışmanlık hizmeti vermek,
- h) Kurum sağlık kuruluşları ve müesseselerinde sağlık yardımlarının verilış usul ve esaslarını belirlemek,
- i) Kurum içi ve dışı sağlık tesisleri arasında hasta sevk zinciri oluşturmak ve bu amaçla sağlık hizmeti basamaklarını belirlemek,
- j) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Tıbbi Donanım, İlaç ve Eczacılık Dairesi Başkanlığı

Madde 34- Tıbbi Donanım, İlaç ve Eczacılık Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kurumun merkez ve taşra teşkilatının ihtiyaç duyduğu her türlü tıbbi araç, gereç, alet ve cihazın standartlarını belirlemek,
- b) Tıp teknolojisindeki gelişmeleri izleyerek Kurum sağlık tesislerinin ihtiyaç duyduğu tıbbi araç, gereç, alet ve cihazı belirlemek ve kullanımına ilişkin temel kıstasları tespit etmek,
- c) Her türlü tıbbi araç, gereç, alet ve cihazın dağıtım işlemlerini yapmak ve takip etmek,
- d) Kurumun ilaç listesini düzenlemek, ilaç bedeli ve iştirakten muafiyete tabi ilaçları tespit etmek, yürütümünü sağlamak,
- e) Sağlık tesislerinde eczane açmak ve açılanları mevzuata uygun olarak işletmek, faaliyetlerini takip etmek, sağlık kuruluşlarının ve sigortalıların ilaç ihtiyaçlarını yurt içinden ve yurt dışından sağlamak üzere imalatçı ve ithalatçı firmalarla sözleşmeler yapmak, yürütümünü sağlamak, gerekli görülen hallerde Kurum dışı eczanelerle sözleşme imzalamak üzere gerekli çalışmaları yapmak ve yürütümünü sağlamak, gerekli hallerde ilaç ithalatı yapmak,
- f) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Sağlık Tesisleri İşletmesi Dairesi Başkanlığı

Madde 35- Sağlık Tesisleri İşletmesi Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Sağlık kuruluşlarında sunulan temizlik, güvenlik, beslenme, ısınma, çamaşırhane, haberleşme, ulaşım, sosyal hizmetler, halkla ilişkiler ve benzeri hizmetlerin organizasyonu ve yürütülmesini sağlamak, tıbbi atık yönetimini organize etmek,
- b) Sağlık kuruluşlarının; hizmet kapasitesi, hizmet sunumu, personel alt yapısına ilişkin istatistikleri derlemek ve değerlendirmek,
- c) Teknik destek birimlerinin yönetimini yürütmek,

- d) Görevli personelin hizmet sunumunda eşgüdümünü sağlamak,
- e) Sağlık tesislerinde maliyet analizi çalışmalarını yapmak,
- f) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Sağlık ve Maluliyet İşlemleri Dairesi Başkanlığı

Madde 36- Sağlık ve Maluliyet İşlemleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 124 üncü maddesi hükmü doğrultusunda koruyucu sağlık hizmeti ile ilgili tedbirleri almak, uygulama usul ve esaslarını belirlemek,
- b) İşyeri hekimliğinin Kurum uygulamaları ile ilgili yönetmeliğini çıkarmak,
- c) Yataksız sağlık kuruluşlarının hizmet sunumunu yönlendirmek, yataklı tedavi kuruluşları ile işbirliğini sağlamak,
- d) Sağlık çalışanları ve hizmet sunmakla yükümlü olduğu bireylere eğitim programları hazırlamak ve uygulamak,
- e) Acil sağlık hizmetleri organizasyonunu yapmak,
- f) Kurum imkanları ölçüsünde hak sahiplerine çocuk sağlığı, aile planlaması ve bağışıklama hizmetini sunmak,
- g) Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kuruluna yapılan itirazlara ilişkin işlemleri takip etmek,
- h) Dava konusu işlemlere tıbbi mütalaa vermek,
- i) Sağlık kuruluşlarında düzenlenen maluliyete esas sağlık kurulu raporlarının usul ve esaslarını belirlemek, sigortalıların maluliyeti ile meslekte kazanma gücünü hangi oranda kaybettiklerini tespit etmek,
- j) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Sağlık Hizmetleri Satınalma Dairesi Başkanlığı

Madde 37- Sağlık Hizmetleri Satınalma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Her türlü sağlık kuruluşları ile kişilerden sağlık hizmeti satın alınması ile ilgili esas ve usulleri belirlemek, protokolleri hazırlamak, Genel Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulunun onayı ile uygulanmasını sağlamak,
- b) Kuruma bağlı sağlık müesseselerinde, sigortalı ve hak sahipleri dışındaki kişi ve kuruluşlara, sağlık hizmeti verilmesi ile ilgili usul ve esasları tespit etmek, Genel Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulunun onayı ile uygulanmasını sağlamak,
- c) Kurumun sağlık hizmeti ile ilgili ücret tarifelerini hazırlamak ve uygulamak,
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarından sağlık hizmeti alınmasına ilişkin çalışmaları planlamak, protokoller hazırlamak ve yürütmek, hizmet satın alınan kuru-

luşların hizmet üretimlerini, hazırlanan sözleşmeler çerçevesinde nitelik ve nicelik yönünden denetlemek,

- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

Madde 38- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Kurum sağlık tesislerinde ortak olarak kullanılacak hastane otomasyonu ve yönetim bilgi sisteminin kurulmasını sağlamak,
- Genel Müdürlük merkez ve taşra birimlerinin; donanım, yazılım ve veri tabanı güvenliğini sağlamak,
- Eğitim ve enformasyon hizmetlerini yürütmek,
- Donanım, yazılım bakımını ve güncelleştirilmesini sağlamak,
- Genel Müdürlük merkez ve taşra teşkilatının bilgi, veri ve dosya transferinde kullanacağı iletişim alt yapısını kurmak ve işletmek,
- Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile koordinasyonu sağlamak,
- Bilgilerin ihtiyaç duyan kişi ve birimlere iletilmesini sağlamak, bu amaçla manyetik kart uygulaması için gerekli çalışma ve işlemleri Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile birlikte yapmak,
- Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Yardımcı birimler

Madde 39- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatındaki yardımcı birimler şunlardır:

- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı,
- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
- İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığı,
- Malzeme ve Satınalma Dairesi Başkanlığı,
- Halkla İlişkiler, Arşiv ve İdari İşler Dairesi Başkanlığı.

Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

Madde 40- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Genel Müdürlüğün personel politikasını belirlemek,
- İnsan kaynakları planlamasını yapmak ve eğitim hizmetleriyle ilgili işlemleri yürütmek,
- Personelin atama, nakil, terfi, emeklilik ve her türlü özlük işlemlerini yapmak,
- Genel Müdürlüğün ilgili birimlerinin görüşlerini alarak kadroların dağıtım, tahsis ve tenkisini yapmak,
- Sağlık Koordinasyon Kurulu ile ilgili çalışmalarda eşgüdümü sağlamak,

- g) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 41- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Genel Müdürlüğün varlıklarının, alacaklarının, öz kaynaklarının, gelirleri ve giderlerinin yönetmelikle belirlenecek esaslara göre kayıtlarını tutmak,
- Sağlık işletmelerinin bütçelerini içerecek şekilde Genel Müdürlüğün bütçesini, bilançosunu, gelir ve gider tablosunu hazırlamak,
- Genel Müdürlüğün merkez ve taşra birimleri arasında ek ödenek ve aktarma işlerini yapmak, ödenekleri birimlere tevzi etmek,
- Genel Müdürlüğünün her türlü ödeme ve tahsilatını yapmak, Yönetim Kurulu üyeleri, Başkana doğrudan bağlı birimler ile Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü personeline ödenecek ek ödeme miktarı kadarını ek ödeme kaynaklarından Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğüne aktarmak,
- Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığı

Madde 42- İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Mülkiyeti Başkanlığa ait olmak üzere Genel Müdürlüğün inşaatları için müteahhitlik ve mühendislik hizmetlerini yürütmek, mimari proje ve etüt projeleri hazırlamak veya hazırlatmak,
- Genel Müdürlükçe kullanılan mevcut bina ve tesisler ile tesisat ve sistemlerin tadilatını, yenilenmesini, bakımını, onarımını yapmak veya yaptırmak,
- Kullanımı Genel Müdürlüğe ait olan taşınmaz malların alım, satım, kiraya verme, kiralama, lojman tahsisi, taşınmazların acilen yaptırılması gereken küçük onarım işleri ile ilgili tüm hizmet ve işlemlerinin yürütülmesini sağlamak, bu taşınmazların envanteri için gerekli bilgileri yararlanmaya hazır durumda bulundurmak,
- Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Malzeme ve Satınalma Dairesi Başkanlığı

Madde 43- Malzeme ve Satınalma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Genel Müdürlük merkez ve taşra teşkilatının ihtiyaç duyduğu her türlü tıbbi donanım, protez, ortez, demirbaş ve sarf malzemesi ile teknik araç ve gereci yurt içi veya yurt dışından satınalma veya finansal kiralama yoluyla temin etmek,
- Her türlü tıbbi araç, gereç, alet ve cihazın; bakım, onarım, yenileme, kullanım dışı bırakma, imal, tadil ve benzeri işlemlerini yapmak,

- c) Gayrimenkul alım ve satımı dışında kalan her türlü alım, satım iş ve işlemlerini yürütmek,
- d) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Halkla İlişkiler, Arşiv ve İdari İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 44- Halkla İlişkiler, Arşiv ve İdari İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Sosyal hizmetler, halkla ilişkiler, basın ve yayın hizmetleri ile arşiv, evrak, muhaberat ve dosyalama hizmetlerini yürütmek,
- b) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşra Teşkilatı ve Sağlık İşletmeleri

Taşra teşkilatı

Madde 45- Kurumun taşra teşkilatı, Hukuk Müşavirliği ile Genel Müdürlüklerin taşra teşkilatlarından oluşur. Hukuk Müşavirliğinin taşra teşkilatı hukuk işleri sigorta müdürlüklerinden, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı bölge müdürlükleri, sigorta il müdürlükleri, sigorta müdürlükleri, satınalma sigorta müdürlükleri ile 8 inci maddenin (6) ve (7) numaralı bentlerine göre oluşturulacak idari birim ve tesislerden, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı ise sağlık işleri il müdürlükleri, eğitim hastaneleri, ihtisas hastaneleri, özel dal hastaneleri, bölge hastaneleri, meslek hastalıkları hastaneleri, hizmet hastaneleri, ağız-diş sağlığı merkezleri, dispanserler, sağlık istasyonları ve bağlı sağlık kuruluşları ile 8 inci maddenin (6) ve (7) numaralı bentlerine ve 46 ncı maddeye göre oluşturulacak idari ve sağlık tesis ve işletmelerinden oluşur. Yönetim Kurulu, Genel Müdürlüklerden birinin taşra teşkilatını diğer Genel Müdürlüğün kapsamında olan işleri yürütmekle görevlendirilir.

Büyükşehir sınırları dahilinde her 75.000 (yetmişbeşbin) aktif sigortalı için ihtiyaç halinde bir sigorta müdürlüğü açılabilir. Bir ilde birden fazla sigorta müdürlüğü varsa, Yönetim Kurulu kararı ile, bu müdürlüklerden biri sigorta il müdürlüğü olarak görevlendirilebilir.

Aktif sigortalı sayısı 30.000 (otuzbin) ve üzerinde olan ilçelerde ihtiyaç halinde sigorta müdürlüğü kurulabilir.

Sağlık işletmeleri

Madde 46- Kurum; Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürü ve Başkanın ortak teklifi ve Yönetim Kurulu kararı ile kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, Kurumun sağlık hizmeti vermekle yükümlü olduğu kişilere ilgili mevzuat hükümlerine göre kapsamı belirlenen sağlık hizmetlerini sunmak üzere Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına bağlı ve Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde sağlık işletmeleri kurabilir, mevcut sağlık tesislerini sağlık işletmesine dönüştürebilir. Bu işletmeler hizmet kapasitelerinin uygun olması halinde, işletmenin yönetim kurulunun teklifi, Kurum Yönetim Kurulunun onayı ile, usul ve esasları yönetmelikle belirlenmek şartıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere de her türlü sağlık ve diğer hizmetleri verebilir.

Sağlık işletmelerinin kendi kaynakları ile edindiği gayrimenkullerin mülkiyeti Kurum tüzel kişiliğine aittir.

Sağlık hizmeti veren her bir sağlık işletmesinin yönetim kurulu; sağlık tesisinin bulunduğu il veya ilçedeki mülki amir veya temsilcisi başkanlığında, belediye başkanı veya temsilcisi, işletme müdürü, başhekim, teknik ve destek hizmetleri müdürü, işçi temsilcisi, işveren temsilcisi ve işletmede çalışan personelin temsilcisi olmak üzere toplam sekiz üyeden oluşan bir kuruldur.

Sağlık işletmelerinin kurulması, çalışma konuları, organları, görev ve yetkileri, denetimi, personeline aranan nitelikler ve personelin çalışma esasları ile sağlık işletmesi yönetim kurulunun görev, yetki ve çalışma esasları, üyelerin nitelikleri, temsilcilerin seçilmesi veya görevlendirilmesi, görev süreleri, görevden alma veya değiştirme gibi hususlar Kurum Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı ile çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Sağlık işletmesi müdürü, kadrolu ya da 1475 sayılı İş Kanununa tabi olarak çalıştırılmak üzere, sağlık işletmesi yönetim kurulunun önerdiği adaylar arasından Kurum Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilir. Sağlık işletmeleri personeli 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre çalıştırılırlar. Kurulmuş bulunan ya da bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra sağlık işletmelerine dönüştürülecek sağlık tesislerinde, sosyal güvenlikleri bakımından T.C. Emekli Sandığına tabi olarak çalışanların hakları saklıdır. Bu kişiler, istekleri halinde 1475 sayılı İş Kanunu ile ilişkilendirilebilir.

Sağlık işletmesi kurulması kararı alındığı tarihten itibaren sağlık tesisi yöneticilerinin idari görevleri sona erer. Ancak, yerlerine yenileri görevlendirilinceye kadar görevlerine devam ederler. Karar tarihinden itibaren en geç iki yıl içerisinde işletme hizmete hazır hale getirilir.

Kurumun mevzuat gereği hizmet vermekle yükümlü olduğu kişilere sağlık hizmeti vermek ve protokolda belirtilen süre sonunda mülkiyeti, işletme ve diğer hakları ile birlikte Kuruma devredilmek üzere: mülkiyeti Kuruma ait olan, intikal eden ya da tahsis edilen gayrimenkuller üzerinde, özel veya tüzel kişiler eliyle sağlık işletmesi kurulup işletilmesine veya kurulu bulunan Kurum sağlık tesisi ya da işletmesinin yeniden modernizasyonu ve organizasyonu yapılarak işletilmesine Kurum Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı üzerine izin verilebilir. Bu konuyla ilgili usul ve esaslar Yönetim Kurulunun teklifi Bakanın onayı ile çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Personel, Atama Usul ve Şartları

BİRİNCİ BÖLÜM

Personel ve Kurum Kadroları

Personel statüsü

Madde 47- Kurum hizmetleri, memurlar, işçiler ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 123 üncü maddesine göre sözleşmeli olarak çalıştırılan personel eliyle yürütülür.

Kurumda çalışan memurlar hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin suç ve cezaları ile görevden uzaklaştırmaya ilişkin hükümleri hariç, bu Kanun Hükmün-

de Kararnameye aykırı olmayan hükümleri ile 6245 sayılı Harcırar Kanunu ve sosyal güvenlikleri bakımından 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Yönetim giderlerinden karşılanmak üzere her yıl Kurum merkez ve taşra teşkilatında kadrolu çalışan personele asgari ücretten az olmamak kaydıyla kendi aylıkları (gösterge ve ek gösterge dahil) tutarında iki ikramiye verilir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre alınan ilaç, protez araç ve gereç katkı paylarından, muayene ücreti ve tedavi gelirleri ile tam gün çalışan hekimlerin mesai saatleri dışındaki muayene ücretlerinden oluşan işletme gelirlerinden Kuruma bağlı ya da sahibi veya ortağı bulunduğu her türlü işletmelerden elde edilen kar paylarından Kurum merkez ve taşra teşkilatında fiilen görev yapan personele en yüksek Devlet memuru (ek gösterge dahil) aylığının %160'ını geçmemek üzere ek ödeme yapılır. Ancak, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfına dahil kadrolarda çalışan personele yapılacak ek ödemede bu sınır uygulanmaz.

Fazla çalışma gerektiren her türlü Kurum işleri için çalışma saatleri dışında görevlendirilecek personele (1, 2 ve 3 üncü derece yönetici kadrolarında bulunanlar dahil) fazla çalışma yaptırılabilir. Yapılacak fazla çalışma ücreti ve fazla mesalinin yaptırılması ile ilgili diğer hususlar Kurum Yönetim Kurulu kararı, Bakanlığın teklifi üzerine, Bakanlar Kuruluna tespit edilir.

En az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olan Kurum memurlarından uygun görülenler, masrafları Kurumca karşılanmak ve program süresinin iki katı kadar mecburi hizmete tabi tutulmak suretiyle, Kurumun çalışma konuları ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yüksek lisans, yan dal ihtisası veya sertifika programına gönderilebilirler. Bu kimseler bütün özlük haklarından faydalanmaya, ek ödemeleri ve ikramiyeleri ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda tanımlanan aylık, zam ve tazminatları almaya devam ederler.

Kurum personelinin çalışma usul ve esasları Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı ile çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kurum; hizmetin gereği özel bilgi ve ihtisas gerektiren veya daimi kadro ile yapılamayan ya da daimi kadro ile yapılması güçlük arz eden işler için sözleşme ile personel istihdam edebilir. Bu şekilde çalışacakların unvanı, adedi, nitelikleri, ücret ve diğer mali hakları ile çalışma usul ve esasları Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir. Sözleşme ile çalıştırılacaklara ödenecek ücret, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılan sözleşmeli personele ödenen tavan ücretin üç katını geçemez.

Kadroların tespit, ihdas, kullanım ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararneme hükümlerine göre düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Atanma Usul ve Şartları

Atanma usul ve şartları

Madde 48- Kuruma Genel Müdür ve genel müdür yardımcısı olarak atanacaklarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, en az 12 yıl fiili hizmet ve en az 4 yıllık eğitim veren fakülte ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak şartları aranır.

Genel Müdür, genel müdür yardımcısı ile 1 ve 2 nci derecedeki daire başkanları müşterek kararname ile atanır.

Teftiş Kurulu Başkanı Kurul içindeki başmüfettişlerden, Sigorta Teftiş Kurulu Başkanı sigorta başmüfettişlerinden, kendi kurullarında 12 yıl fiili hizmeti bulunanlar arasından müşterek kararname ile atanır. 1. Hukuk Müşaviri, Kurumda veya Kurum dışında 12 yıl fiili hizmeti bulunan hukuk müşavirleri veya avukatlar arasından müşterek kararname ile atanır. Hukuk müşavirleri Kurumda veya Kurum dışında 10 yıl fiili hizmeti bulunan avukatlar arasından, Başkanın teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile atanır.

Diğer Kurum personelinden, 1-4 üncü derecedeki kadrolara atanacaklar, Başkanın teklifi üzerine Yönetim Kurulunca, bunların dışındaki Kurum personelinden doğrudan Başkana bağlı birimdekiler Başkan tarafından, Genel Müdürlüklerdeki ise ilgili Genel Müdürün teklifi üzerine Başkan tarafından atanır.

Kuruma daire başkanı olarak atanacaklarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, 10 yıl fiili hizmeti bulunmak ve en az 4 yıllık eğitim veren fakülteler ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak şartları aranır. Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda İngilizce, Fransızca veya Almanca dillerinden birinde Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak veya Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi ya da Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezini bitirerek yabancı dil bildiğini belgeleyen bir belgeye sahip olmak, Tedavi Hizmetleri Dairesi Başkanı ile Sağlık ve Maluliyet Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda tıp fakültelerinden, Tıbbi Donanım, İlaç ve Eczacılık Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda tıp veya eczacılık fakülteleri, Sağlık Teşisleri İşletmesi Dairesi Başkanı ile Sağlık Hizmetleri Satınalma Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda en az dört yıllık fakültelerin işletme, ekonomi, kamu yönetimi bölümleri ile sağlık bilimleri alanlarından mezun, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda mühendislik fakülteleri ile fen, matematik, istatistik bölümü ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yurt dışı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak, İnşaat ve Taşınmaz Mallar Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda mimar veya mühendis olmak şartı aranır.

Kurumda müfettiş yardımcısı ve sigorta müfettiş yardımcısı kadrolarına atanacaklarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, yönetmeliklerinde belirtilen en az 4 yıllık eğitim veren fakülteler ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak, yapılacak özel yarışma sınavında başarılı olmak, sınavın yapılacağı yılın ilk gününde 30 yaşını doldurmamış olmak şartları aranır.

Müfettiş yardımcısı ve sigorta müfettiş yardımcısı olarak en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavlarında başarılı gösterenler müfettiş ve sigorta müfettişi kadrolarına atanırlar. Girdikleri yeterlik sınavında başarısız olanlar ile olumlu sicil alamayanlar veya yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayan müfettiş yardımcısı ve sigorta müfettiş yardımcısı unvanlarını kaybederler ve durumlarına uygun diğer kadrolara atanırlar. Müfettiş yardımcısı ve sigorta müfettiş yardımcısı seçilme yöntemleri, atanma şartları, yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları ile müfettiş, sigorta müfettişi ve sosyal sigorta uzmanlarının eğitim amacıyla yurt dışına gönderilme usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurum, merkez teşkilatında sosyal sigorta uzmanı çalıştırabilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen şartlara sahip, Kurumun ihtiyaç duyduğu alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olanlar arasında yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda başarılı bulunanlar sosyal sigorta uzman yardımcısı kadrolarına atanırlar. Sosyal sigorta uzman yardımcılığına atanmışlar, bu görevde en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavında başarılı olmaları ve İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinden birinde Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmaları halinde sosyal sigorta uzmanı unvanını alırlar. Yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınava girmeyenler, üst üste iki defa yapılacak sınavda başarılı olamayanlar ve olumlu sicil alamayanlar bu unvanlarını kaybederler ve durumlarına uygun diğer kadrolara atanırlar. Sosyal sigorta uzmanlarının seçilme yöntemleri, atanma şartları ve yeterlik sınavları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Bilgisayar mühendisi, çözümleyici ve programcı kadrolarına atanacakların atanma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Sağlık işletmelerinde görevlendirilecek baştabip, başhemşire ve başeczacı kendi meslek mensuplarının seçilecek en fazla üç aday arasından sağlık işletmesi yönetim kurulu tarafından belirlenerek görevlendirilir. Meslek mensubu sayısının altında az olması halinde Kurum Yönetim Kurulu doğrudan görevlendirme yapar. Baştabip, başhemşire ve başeczacının seçilme yöntemleri, görev süreleri, görevden alınma ve değiştirilmeleri gibi hususlar yönetmelikle belirlenir.

Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığında, Yönetim Kurulu kararıyla kamu ya da özel sektörden, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, ilgili alanlarda en az 4 yıllık eğitim veren fakülte ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak şartıyla, deneyimli personel çalıştırılabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Bütçe, Gelirler, Giderler ve Denetim

Bütçe

Madde 49- Başkanlık, Kurumun bilançosunu, gelir-gider tablolarını ve bütçeyi, Genel Kurulun toplamına tarihinden en geç iki ay önce Genel Kurulda temsil edilen taraflara gönderir.

Kurum gelirleri

Madde 50- Kurumun gelirleri şunlardır:

a) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü'nün gelirleri;

1) Prim gelirleri,

2) Menkul kıymet gelirleri,

3) Kurumun sahibi veya ortağı bulunduğu işletmelerden, iştiraklerden ve bağlı işletmelerden elde edilecek her türlü gelirler,

4) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,

5) Gayrimenkul kira gelirleri,

6) Gayrimenkul satışlarından elde edilen gelirler,

7) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 140 ıncı maddesine göre tahsil edilen gelirler,

8) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan bağış ve vasiyetler,

9) Gelirlerin nemalandırılmasından elde edilecek gelirler,

10) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce aktarılabilecek kaynaklar,

11) Diğer gelirler.

b) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün gelirleri;

1) İş kazası ile meslek hastalıkları, hastalık ve analık sigortası primleri,

2) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,

3) Menkul kıymet gelirleri,

4) Gayrimenkul kira gelirleri,

5) Gayrimenkul satışlarından elde edilen gelirler,

6) Sağlık tesis ve işletmelerinde verilen sağlık hizmeti nedeniyle elde edilen her türlü gelirler,

7) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan bağış ve vasiyetler,

8) Gelirlerin nemalandırılmasından elde edilecek gelirler,

9) Diğer gelirler.

Kurumun sahibi bulunduğu gayrimenkullerin kira bedelleri, her yıl Devlet İstatistik Enstitüsü tüketici fiyat endeksindeki artış oranından az olmamak üzere rayiç veya emsal değeriyle belirlenir.

Süresi içinde ödenmeyen gelirler Kurum alacağına dönüşür ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 80 inci maddesine göre gecikme zammı uygulanır. Kurum alacakları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Kurum gelirlerinin değerlendirilmesi

Madde 51- Kurumun elde ettiği her türlü gelirlerin, riskin dağıtılması ilkesi ve iyi niyet kurallarına göre Kurum lehine en yüksek getiriyi sağlayacak şekilde yönetilmesi esastır. Kurum gelirleri ve zorunlu ödemeler için bulundurulması gereken nakit ve benzeri varlıkların değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Kurum, Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kurum giderleri

Madde 52- Kurumun giderleri şunlardır:

a) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğünün giderleri;

- 1) Sosyal sigorta giderleri,
- 2) Genel yönetim giderleri,
- 3) Faiz giderleri,
- 4) 8 inci maddenin (26) numaralı bendine göre yapılan giderler,
- 5) Diğer giderler.

b) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğünün giderleri;

- 1) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğünce yapılan sigorta primleri tahsil ve takip hizmetine karşılık ilgili Genel Müdürlüğe yapılan aktarımlar,
- 2) Sağlık tesisleri giderleri,
- 3) Genel yönetim giderleri,
- 4) Faiz giderleri,
- 5) 8 inci maddenin (26) numaralı bendine göre yapılan giderler,
- 6) Diğer giderler.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli ve Geçici Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kadrolar

Madde 53- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A/11) numaralı bendine "Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzman Yardımcıları" ve "Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanları",

b) 213 üncü maddesinden sonra gelen "Zam ve tazminatlar" başlıklı ek maddesinin "II-Tazminatlar" bölümünün

"A-Özel Hizmet Tazminatı" bendinin (g) alt bendine "Sosyal Sigortalar Kurumu" ibaresinden sonra gelmek üzere "Başkanlık Başmüfettişi, Müfettişi ve Müfettiş Yardımcıları", (h) alt bendine "Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanları",

c) I sayılı ek gösterge cetvelinin (1/h) bendine "Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanları", (1/g) bendine "Sosyal Sigortalar Kurumu" ibaresinden sonra gelmek üzere "Başkanlık Müfettişleri",

d) II sayılı ek gösterge cetvelinin (3) numaralı bendine "Genel Müdür Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Finansman ve Aktüerya Daire Başkanı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanı", (5) numaralı bendine "İl Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sigorta İl Müdürü, Sağlık İşleri İl Müdürü, Sigorta Müdürü, SSK Sağlık İşletmesi Müdürü",

e) IV sayılı makam tazminatı cetvelinin (8/a) bendine "Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Müfettişleri ile Sigorta Müfettişleri",

ibareleri eklenmiştir.

Kadro cetvelleri

Madde 54- 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerde geçen "Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü" ibaresi, "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir.

Bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli I sayılı listelerde gösterilen kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki III sayılı cetvelin Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına ilişkin bölümüne eklenmiştir.

Bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli II sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerin Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne ilişkin bölümünden çıkarılmıştır.

Bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli III sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı hale getirilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki IV sayılı cetvelin Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.

Çeşitli hükümler

Madde 55- Kurumun taşınır ve taşınmaz malları haczedilemez. Kurum 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 832 sayılı Sayıştay Kanununun vize, tescil ve denetime ilişkin hükümlerine tabi değildir. İhale esas ve usullerine ilişkin düzenlemeler yönetmelik ile yapılır.

Yönetim Kurulu, Başkan, Genel Müdürler, genel müdür yardımcıları ve diğer yöneticiler gerektiğinde sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Ancak yetki devri, devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

Kurumun her türlü dava ve işleri ilgili mahkeme ve makamlarda ivedilikle sonuçlandırılır.

Kurum, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun denetimine tabidir.

Kurumun hekimleri veya sağlık kurulları tarafından ilgili sigorta kanunlarının tatbiki dolayısıyla sigortalılara verilen raporlar resmi rapor mahiyetindedir.

Kurumun her türlü işlemi internet dahil manyetik ortamda yapılabilir, elektronik imza kullanılabilir. Aksi kanıtlanmadıkça Kurumun manyetik kayıtları geçerli resmi belge niteliğindedir. Elektronik imza kullanım yetkisinin usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Kurumun prim tahsilatı, sigortalıların tescili, tahsis, sağlık sigortası uygulaması dahil bütün işlemleri elektronik veya bilgi işlem ortamında yapılabilir ve arşivlenebilir. Bu şekilde elektronik veya bilgi işlem ortamında yapılan işlemlerin tespit ve tevsikinde bilgi işlem kayıtları esas alınır. Kurum tarafından bilgi işlem ortamında tutulan bilgiler adli ve idari merciler nezdinde geçerlidir. Bilgi işlem kayıtlarına itiraz edilmesi halinde ispat yükümlülüğü itiraz edene aittir.

Kurum kendisine verilen görevleri yerine getirirken gerekli bilgi, kayıt ve belgeleri manyetik ortamda isteyebilir. Manyetik ortamda istenecek bilgi, kayıt ve belgelerin yapısı ve verilme usulü yönetmelikle belirlenir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer kanunlarda geçen "Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü" ibaresi "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir.

Yönetmelikler

Madde 56- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde hazırlanarak yürürlüğe konulur.

Kurum merkez teşkilatındaki Genel Müdürlüklere bağlı ana ve yardımcı hizmet birimlerinin görevleri tek bir çalışma yönetmeliği ile düzenlenir.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin (7) numaralı bendinde belirtilen işletmeler, ortaklık veya şirketlerin kuruluşları, çalışma konuları, organları, görev ve yetkileri, denetim usulleri, personelin nitelik ve çalışma şartları ile diğer hususlar Yönetim Kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı ile çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan yeni düzenleme sebebi ile Sosyal Sigortalar Kurumu memurlarından şahsa bağlı kadrolarda olanlar hariç kadro ve görev unvanları değişmeyenler yeni kadrolarına atanmış sayılırlar.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlük tarihinden önce Yönetim Kuruluna seçimle gelen üyeler, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki ilk olağan ya da olağanüstü Genel Kurul toplantısına kadar görevlerine devam ederler. Yönetim Kuruluna atama ile gelen üyelerin görevleri ise bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sona erer. Ancak bu

üyeler yerlerine yeni atama yapıncaya kadar görevlerine devam ederler.

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına devredilen kadrolardan Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünün Genel Müdür, Teftiş Kurulu Başkanı, Sigorta Teftiş Kurulu Başkanı, İ. Hukuk Müşaviri, genel müdür yardımcıları ve daire başkanlarına ait kadrolardan aynı unvanları taşıyanlar ile aynı mahiyetteki hizmetlerin ifasına yönelik kadrolar şahsa bağlı kadrolar olup, her ne sebeple olursa olsun boşalmaları halinde genel hükümlere göre iptal edilmiş sayılır.

Kadro ve görev unvanları değişenler veya kaldırılanlarla, şahsa bağlı kadrolarda bulunanlar Başkanlığın merkez veya taşra teşkilatında yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali ve sosyal hakları saklı kalmak kaydıyla durumlarına uygun işlerde görevlendirilirler.

Üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilenlerin Başkanlığın merkez ve taşra teşkilatında durumlarına uygun kadrolara atanmaları halinde de eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü haklarının bu yeni kadrolarında kaldıkları sürece ödenmesine devam olunur.

Geçici Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen esaslara göre yeniden düzenleme yapıncaya kadar Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına ait hizmetler, Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce bu görevleri yürüten merkez ve taşra teşkilatı tarafından yürütülmeye devam olunur. Bu düzenlemeler, Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde tamamlanır.

Geçici Madde 3- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. 51 inci maddede belirtilen yönetmelik çıkarılıncaya kadar Kurum gelirlerinin değerlendirilmesi konusunda mevcut uygulamaya devam edilir.

Geçici Madde 4- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, başka bir işleme gerek kalmaksızın Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne ait taşınır ve taşınmaz mallar ve haklar Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına devredilmiş sayılır.

Geçici Madde 5- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Kurumda en az üç yıl fiili hizmeti olan, bu süre içerisinde olumsuz sicil almamış ve eğitim durumları ile diğer koşulları taşıyan personel, usul ve esasları çıkarılacak yönetmelikle belirlenen ilk sosyal sigorta uzman yardımcılığı yarışma sınavına yaş şartı aranmaksızın girebilir. Açılacak ilk sosyal sigorta uzman yardımcılığı giriş sınavına başvurmamış veya başvurup da bu sınava girmeyenler bu haklarını kaybeder ve daha sonraki sınavlara yaş şartı uymayanlar kabul edilmez. Sınavda başarılı olanlar sosyal sigorta uzman yardımcılığı kadrosuna atanırlar.

Geçici Madde 6- Kamu görevlileri sendikaları hakkında kanuni düzenleme yapıncaya kadar, Genel Kurula katılacak Başkanlık personeli temsilcileri Bakan tarafından görevlendirilir.

ALTINCI KISIM

İlgili Kanunlarda Yapılan Değişiklikler

Madde 57- 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"İşyerinin miras yolu ile intikali halinde, yeni işveren işyeri bildirgesini ölüm tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Kuruma doğrudan vermek veya iadeli taahhütlü olarak göndermekle yükümlüdür."

Madde 58- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun değişik 32 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanuna tabi olarak ilk defa çalışmaya başlayan sigortalıların bu maddenin (A), (B) ve (D) bentlerinde yazılı yardımlardan yararlanabilmeleri için, 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki 6 ay içinde olmak üzere toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olmaları şarttır. Daha önce bu Kanuna tabi çalışması olan sigortalıların, bu maddenin (A), (B) ve (D) bentlerinde yazılı yardımlardan yararlanabilmeleri için hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki bir yıl içinde en az 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olmaları şarttır."

Madde 59- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun değişik 60 ıncı maddesinin (F) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"F) Bu Kanuna göre sigortalı olarak tescil edilmiş bulunanların, er olarak silah altında veya Yedek Subay Okulunda geçen sürelerinin tamamını veya bir kısmını, kendilerinin veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde ve bu Kanunun 78 inci maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt sınırının talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerini talep tarihinden itibaren 3 ay içinde ödemeleri şartı ile borçlandırılır. 3 ay içinde primi ödenmeyen borçlanma süreleri hizmetten sayılmaz."

Madde 60- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 95 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 95-** Bu Kanuna göre gelir veya aylık bağlanan sigortalı ile hak sahibi kimselerin durumlarında kendilerine veya başka hak sahiplerine bağlanmış bulunan gelir veya aylık miktarının değiştirilmesini gerektiren bir durum ortaya çıkar ise, gelir veya aylık miktarları, değişikliğin meydana geldiği tarihten sonraki ödeme dönemi başından başlanarak yeni duruma göre değiştirilir. 25, 57 ve 101 inci madde hükümleri saklıdır."

Madde 61- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 104 üncü maddesinin son paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanunun 32, 35, 37, 48, 49 ve 51 inci maddelerinde belirtilen çalışma sürelerine girmedeği gibi, iş göremezliğin başladığı veya hastalığın anlaşıldığı yahut doğumun olduğu tarihten önceki bir yılın ve 15 ayın hesabında da dikkate alınmaz."

Madde 62- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 129 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 129-** Bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirmek üzere Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu kurulur. Bu Kurulun teşkili ve çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurul, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Teftiş Kurulunca yürütülen inceleme ve soruşturma kapsamında, Teftiş Kurulu Başkanlığının talebi üzerine mesleki bilgi ve tecrübeye dayalı konularda bilirkişi sıfatıyla gerekli incelemeleri yaparak görüş bildirir.

Bu Kurulda görevlendirilecek hekimlerin hizmet süresi üç yıl olup, yeniden aynı süre ile görevlendirilebilirler. Bir takvim yılı içinde, birbirini izleyen sekiz toplantıya veya toplantı sayısının %20'sinden fazla sayıda toplantıya mazeretsiz olarak katılmayanların görevleri kendiliğinden sona erer. Görevi sona eren hekimin yerine bir başka hekim, yerini aldığı hekimin görev süresini tamamlayacak şekilde, aynı usulle görevlendirilir.

Kurula iştirak edecekler katılacakları her toplantı için verilecek huzur hakkı, her yıl Ocak ayında Kurumun Yönetim Kurulu tarafından tespit edilir.

Kurulun çalışmaları ile ilgili her türlü giderler Kurumca ödenir. Kurul haftada en az iki defa ve salt çoğunlukla toplanır. Kurul, gerekli gördüğü hallerde Kurul dışından uzman kimselerin görüşlerine başvurabilir."

Madde 63- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Ek Madde 43- Sigorta prim ve ödeneklerinin hesabına esas tutulacak ve 78 inci madde gereğince saptanacak günlük kazançların alt sınırlarında meydana gelecek yükselmelerde; iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık ve analık sigortalarından, yeniden tespit edilen alt sınırların altında bir günlük kazanç üzerinden ödenek almakta bulunanların veya almaya hak kazanmış yahut kazanacak olanların bu ödenekleri, günlük kazançların alt sınırındaki değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak yükseltimiş günlük kazançların alt sınırına göre artırılır."

Madde 64- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"**Geçici Madde 83-** 08/09/1999 ile 31/12/1999 (dahil) tarihleri arasında işe alınan sigortalılar için en geç bir ay içinde Kuruma verilen veya iadeli taahhütlü olarak gönderilen işyeri bildirgesi ile işe giriş bildireleri de süresi içinde verilmemiş sayılır. Belirtilen süre içerisinde 8 inci maddenin birinci fıkrası ve 9 uncu maddedeki yükümlülükleri yerine getirmemeleri sebebiyle yine bu Kanuna göre haklarında idari para cezası uygulanan işverenlerin ödedikleri idari para cezası ve gecikme zammı tutarı müteakip aylardaki prim borçlarına mahsup edilir."

"**Geçici Madde 84-** Kurum, 25/08/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanunun 59 uncu maddesine göre atayacağı sağlık personelinin yer değiştirme ile atama esaslarını bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde çıkaracağı bir yönetmelikle belirler. Bu yönetmeliğin yürürlüğe konulmasına kadar sağlık ve yardımcı sağlık

personelinin atanmaları hakkında mevcut hükümlerin uygulanmasına devam olunur."

Madde 65- 24/05/1983 tarihli ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kendileri veya hak sahipleri tarafından, aldıkları Kuruma o Kurumun kendi mevzuatına göre hesaplanan tutarını,"

YEDİNCİ KISIM

Yürürlükten Kaldırılan ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 66- 09/07/1945 tarihli ve 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 7, 21, 24, geçici 7 ve geçici 9 uncu maddeleri hariç diğer hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 24 üncü maddesinin (d) bendinde 4792 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine yapılan atıf bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin (6) ve (7) numaralı bentleri ile 46 ncı maddesine yapılmış sayılır.

Diğer kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 67- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 68- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(*) I, II, III Sayılı Listeler için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükmünde Kararnameler

Türkiye İş Kurumunun Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname Karar Sayısı: KHK/617

Türkiye İş Kurumunun kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 29/6/2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 24/08/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ KISIM

Türkiye İş Kurumunun Kuruluş ve Görevleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Kurumun Görevleri

Amaç ve kapsam

Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile; istihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde bulunmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek üzere, Türkiye İş Kurumu kurulmuştur. Kurum, görevlerini 1475 sayılı İş Kanunu dışında kalan iş ve işçi isteyenleri de kapsayacak şekilde düzenler ve yürütür.

Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerde, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında, sosyal güvenlik kuruluşlarında, genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden yardım alan kuruluşlarda, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıklarında, il özel idareleri ve belediyelerle bunların kurdukları birlik ve müesseselerde aylık ve ücret alan ve işçi statüsünde çalışmayan memur, sözleşmeli personel ve geçici personelin istihdamı hakkında bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanmaz.

Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşu olup, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşudur.

Kurum, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununa, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa ve Sayıştay'ın vize, tescil ve denetimine tabi olmayıp, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetlenir. Kurum malları hakkında İcra ve İflas Kanununun iflasa ilişkin hükümleri uygulanmaz. Kurumun merkezi Ankara'dadır. Kısaca "İŞKUR" diye anılır.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

Bakan : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı,
Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
Kurum : Türkiye İş Kurumunu,
Genel Müdür : Türkiye İş Kurumu Genel Müdürünü,
Genel Kurul : Türkiye İş Kurumu Genel Kurulunu,
Yönetim Kurulu : Türkiye İş Kurumu Yönetim Kurulunu,
Genel Müdürlük: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünü,
ifade eder.

Kurumun görevleri

Madde 3- Kurumun görevleri şunlardır:

a) Genel istihdam politikalarının oluşturulmasına katkıda bulunmak,

b) İşgücü piyasasındaki ve mesleklerdeki durum ve gelişmeleri izlemek, bunlarla ilgili araştırmalar yapmak, yaptırmak, derlenen işgücü piyasası bilgileri ile ilgili istatistikleri yayımlamak, iş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, meslekleri tanımlamak, Türk Meslekler Sözlüğünü hazırlamak,

c) İşgücü arz ve talebinin dengeli bir biçimde oluşmasını sağlamak amacıyla plan, proje ve programlar yapmak, işçi isteme ve iş aramanın düzene bağlanması yolunda gerekli çalışmaları yapmak, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurt dışı hizmet akitlerinin yapılmasına aracılık etmek,

d) Özürlülerin, eski hükümlerin, terörden etkilenenlerin ve korunmaya muhtaç olanların istihdamlarına yardımcı olmak, özel istihdam projeleri uygulamak, özürlüler mesleki rehabilitasyon merkezleri kurmak, mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek, verdirmek,

e) İşgücü piyasasının nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak üzere kayıtlı işsizlere ve işini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bulunan işgücüne mesleğe hazırlık, meslek edindirme, meslek değiştirme ve meslek geliştirme eğitimi vermek, verdirmek, kendi işini kuracak işsizlere yönelik mesleki bilgi ve beceri kazandırma kursları düzenlemek, girişimcilik eğitimi ve iş kurma danışmanlık hizmeti verilmesini sağlamak ve benzeri aktif işgücü programları uygulamak,

f) İşgücü hareketliliğini ve buna bağlı olarak istihdamı teşvik amacıyla ikamet edilen belediyenin mücavir alanı dışında işe yerleştirilme imkanı bulunan Kuruma kayıtlı işsizlerin, iş görüşmeleri ile ilgili günlük zaruri giderleri dahil seyahat masraflarını bir defaya mahsus olmak üzere karşılamak,

g) Yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi doğal afetlerin meydana geldiği yerler ile işsizliğin yoğun olduğu yerlerde toplumsal denge, huzur ve dayanışmanın devamını sağlamak amacıyla aylık asgari ücretin neti tutarında ödeme yapılmak ve sosyal sigorta himayesi sağlanmak suretiyle afetzedeler ile iki yıldan fazla işsiz olup, takip eden bir yıl boyunca da ikamet edilen belediyenin mücavir alanında iş bulma imkanı bulunmayan Kuruma kayıtlı işsizler için finansmanı öncelikle dış kaynaklı projelerden karşılanmak üzere en fazla altı ay süre ile toplum yararına çalışma programları uygulamak,

h) Gerekğinde ihalelere katılmak suretiyle, bedel karşılığında ya da bedelsiz olarak yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek,

i) Meslek danışma merkezleri aracılığı ile mesleğe yöneltme faaliyetlerinde bulunmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunmak, iş arama becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları uygulamak, psikolojik danışmanlık hizmeti vermek,

j) İstihdamdaki işgücü ile ilk ve orta kademe yöneticileri için işyerlerinde eğitim seminerleri düzenlemek, işyerlerinin, işgücüne mesleki nitelik kazandırılması ve geliştirilmesine

yönelik politikalar oluşturmalarına yardımcı olmak ve işyeri mesleki eğitim programları uygulamalarına gerektiğinde eğitici ve materyal desteği sağlamak suretiyle katkıda bulunmak. Kurum hizmetlerinin tanıtımını yapmak,

k) Özel istihdam büroları ile ilgili olarak Kuruma verilen görevler ile Türkiye'de yabancı uyrukluların istihdamı konusunda Kuruma verilen görevleri yerine getirmek,

l) Uluslararası kuruluşların çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin taraf olduğu Kurumun görev alanına giren ikili ve çok taraflı anlaşma, sözleşme ve tavsiye kararlarını uygulamak,

m) 1475 sayılı İş Kanunu ile Kuruma verilen görevler ile diğer kanun, tüzük ve yönetmeliklerle verilen görevleri yerine getirmek.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurumun Organları

Organlar

Madde 4- Kurum aşağıdaki organlardan oluşur:

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu,
- c) Genel Müdürlük,
- d) İl İstihdam kurulları.

Kurum teşkilatı ekli 1 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Genel kurul ve görevleri

Madde 5- Genel Kurul, Bakanın veya görevlendireceği bir kamu görevlisinin başkanlığında;

İçişleri, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskan, Ulaştırma, Tarım ve Köyişleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Orman bakanlıkları ile Hazine Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Yüksek Denetleme Kurulu, Devlet Personel Başkanlığı, Özel İştirak İdaresi Başkanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Kurumdan iştirak edecek birer,

Üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi konfederasyonlarının belirlenecek yedi, üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek yedi, Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinden dört, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan üç, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden iki, Yüksek Öğretim Kurulu'nca görevlendirilecek iş hukuku ve sosyal güvenlik ile çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri dallarında uzman iki, Kurum çalışanlarının en fazla temsil edildiği kamu görevlileri sendikası tarafından, Kurum personeli arasından seçilecek bir, seçilme usul ve esasları çıkarılacak yönetmelikle tespit edilen yurt dışında çalışan Türk işçilerini temsilen Bakanlıkça belirlenecek iki temsilci olmak üzere 50 üyeden oluşur.

Genel Kurul üyeleri üç yıl süre ile görev yaparlar. Herhangi bir nedenle bu görevleri sona erenlerin yerlerine kalan süreyi tamamlamak üzere Genel Kurula üye veren birimlerce yeni üyeler görevlendirilir. Seçimle gelenlerin yerlerine de kalan süreleri tamamlamak üzere yedekleri çağrılır. Genel Kurul üç yılda bir en geç Mayıs ayı sonuna kadar Bakanın çağrısı üzerine olağan toplantısını yapar. Ayrıca, Bakanın gerekli görmesi halinde olağanüstü toplantıya çağrılabilir. Genel Kurula Ankara dışından katılacaklara harcırahları, bağlı oldukları kurum ve kuruluşlarca kendi mevzuatları çerçevesinde ödenir.

Genel Kurulun görevleri; Devletin ekonomik ve sosyal politikası çerçevesinde istihdam ile ilgili sorunları inceleyerek, milli istihdam politikasının oluşturulmasına yardımcı olmak, istihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesini sağlayacak tedbirleri belirlemek ve önerilerde bulunmak, Devletin ekonomik ve sosyal politikası çerçevesinde plan ve yıllık programlara göre Kurumun görevlerini geliştirici tedbirleri belirlemek ve önerilerde bulunmak, Bakanlıkça değerlendirilmesi istenilen konular ile Kurumun çalışmalarını ilgilendiren faaliyet raporları hakkında görüşünü bildirmektir.

Genel Kurul görüşmelerinin sonuçları raporla tespit edilir, bu raporlar Bakanlığa, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna ve Kuruma tevdi edilir.

Yönetim kurulunun teşkili, görev ve yetkileri

Madde 6- Yönetim Kurulu; Kurumun en yüksek yönetim karar, yetki ve sorumluluğa sahip organı olup, Genel Müdürün başkanlığında, Genel Müdür Yardımcısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının önerisi üzerine müşterek kararname ile atanan bir temsilci, en çok üyeye sahip işçi konfederasyonundan, işveren konfederasyonundan ve esnaf ve sanatkarlar konfederasyonundan seçilen birer üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi biten üyeler en fazla bir dönem için daha atanabilirler veya seçilebilirler. Süreleri biten üyeler, yeni üyeler görevi başlayıncaya kadar görevlerine devam ederler. Görev süresi içinde herhangi bir nedenle yönetim kurulu üyeliği sona erenlerin yerlerine aynı usulle bir ay içinde yenileri atanır veya seçilir. Bu şekilde göreve gelenler, yerlerini aldıkları üyenin görev süresini tamamlarlar. Yönetim Kurulu üyelerinin, Devlet memurluğuna atanabilme şartlarını taşımaları ve siyasi parti organlarında görevli bulunmamaları, ayrıca atama ile gelecek üyelerin en az lisans düzeyinde öğrenim yapmış olmaları zorunludur.

Yönetim Kurulu, başkanın daveti üzerine ayda iki defadan az olmamak üzere, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Kararlar çoğunlukla alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır. Genel Müdürün bulunmadığı hallerde önceden belirleyeceği Yönetim Kurulu üyesi Kurula başkanlık eder. Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine, bu görevleri nedeniyle 22/11/1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 34 üncü maddesine göre Kamu İktisadi Teşebbüsleri Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine ödenen miktarda aylık ücret ve diğer ödemeler yapılır. Yolluklarında ise 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uygulanır.

Mazeretsiz olarak toplantıya katılmayan üyelerin ücretlerinden, yönetmelik hükümlerine göre kesinti yapılır. Bir takvim yılı içinde birbirini izleyen dört toplantı veya toplantı sayısı-

nın %20'sinden fazla sayıda toplantıya mazeretsiz katılmayanların Yönetim Kurulu üyeliği kendiliğinden sona erer.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Müdürlükçe hazırlanan Kurumun yıllık iş programı ve bütçesi hakkındaki öneriler ile bütçenin bölümleri arasında ödenek aktarılması ve ek ödenek alınması hususundaki önerileri görüşerek Bakanlığın onayına sunmak, bütçe bölümlerinin maddeleri arasında ödenek aktarmalarını yapmak, bilanço ve faaliyet raporunu inceleyip, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna ve Bakanlığa sunmak; Genel Müdürlükçe hazırlanacak kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelik tasarılarını inceleyerek Bakanlığa sunmak,

b) Kurumun çalışmaları ile ilgili raporları Genel Kurulun bilgisine sunmak,

c) İl İstihdam Kurullarının raporlarını inceleyip değerlendirmek ve Genel Müdürlüğe önerilerde bulunmak,

d) Yüksek Denetleme Kurulu raporları hakkında Kurumun cevaplarını içeren raporu incelemek ve gereği için karar vermek,

e) Özel istihdam bürolarının faaliyetlerine ilişkin izin verilmesi ve iznin yenilenmesi talepleri ile verilen izinlerin iptali konularında karar vermek,

f) Kurumun yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara vereceği eğitim ve danışmanlık hizmetlerinden hangilerinin bedelsiz olacağına ve Kurum hizmetleri karşılığında gerektiğinde işverenden katkı payı alınması ile miktarına karar vermek,

g) Kurumun adını taşımak kaydıyla, Kurumun tanıtımını sağlayacak, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlerde bulunan kuruluşlara mali yardımda bulunulmasına karar vermek.

h) Hizmette etkinliği sağlamak ve personelden verimli şekilde yararlanabilmek amacıyla, Genel Müdürlüğün önerisi üzerine Kurumun merkez ve taşra teşkilatında çalışan personelden bulunduğu ilde en az bir hizmet yılını tamamlamış olanların görev yerinin değiştirilmesine karar vermek.

i) Kurumun merkez ve taşra teşkilatı birimlerinin kurulmasına ve gerek görülen değişikliklerin yapılmasına karar vermek; Genel Müdürün önerisi üzerine, özel kanunlarda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla Kurumun 1-4 derece kadrolarına atamalar yapmak ve Kurum adına imza yetkisi verilecek personeli belirlemek,

j) Kurum personelinin eğitimi amacıyla düzenlenen yıllık eğitim programlarının onaylanması, kurslar ve seminerler düzenlenmesi, yurt içinde veya yurt dışında öğrenim ve eğitim yapacakların seçilmesi, kendilerine ders görevi verilene ders ve konferans ücreti ödenebilmesi için her derecedeki kurs, seminer ve benzeri eğitim faaliyetlerinde, ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususların tespiti, Kurum ile diğer kurum ve kuruluşların eğitim tesislerinde gerçekleştirilecek eğitim, kurs ve seminerlerde, eğitim görevlilerinin ve katılımcıların konaklama, iye ve eğitim materyali masrafları ile

eğitim hizmeti bedeline ilişkin önerileri inceleyip karara bağlamak.

k) Kurumda çalıştırılacak yerli ve yabancı uzmanların nitelikleri ile sözleşme şartlarını ve ücretlerini belirlemek, gerektiğinde danışmanlık, kontrollük, müşavirlik ve benzeri hizmetlerin satın alınmasına karar vermek, şirketlerin sözleşme konusu edilecek projelerini inceleyip karara bağlamak, şartları ve ücretleri belirlemek, yerli ve yabancı kuruluşlarla veya sosyal güvenlik kuruluşları ile birlikte ortak proje yapmak, bu kuruluşlarca yapılmış ya da yapılacak projeleri inceleyip, Kurum menfaati görülen projelere katılınmasına karar vererek Bakan onayına sunmak,

l) Kurum adına her türlü hizmet satın alınması, taşınır ve taşınmaz mal edinilmesi, bunların idaresi, inşaat yaptırılması, satılması, takası ve trampası veya Kuruma ait binaların, hizmet binası, lojman, misafirhane, eğitim tesisi, kreş, huzurevi ve benzeri hizmet ve sosyal amaçlara tahsis hakkındaki önerileri inceleyip karara bağlamak,

m) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere, bedeli yüz milyar liranın fazla olan sözleşmeler ve yapılacak işler hakkında karar vermek,

n) Kovuşturulmasında Kurum için yarar görülmeyen dava ve icra kovuşturmalarının açılmaması, henüz dava ve icra kovuşturması haline gelmemiş olan uyuşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözülmesi ve bunlara ait paraların terkinin önerilerini, Kurum için yarar görülmeyen hallerde dava ve icra kovuşturmalarından vazgeçilmesi, kanun yollarına başvurulmaması, bunlara ait para ve malların terkinin, Kurum leh ve aleyhine açılmış dava ve icra kovuşturmalarının uzlaşma yoluyla çözümü hakkındaki önerileri karara bağlamak,

o) Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin başkaca önerilerini inceleyip, karara bağlamak,

p) Bu Kanun Hükmünde Kararname ile verilen diğer görevleri yapmak.

Yönetim Kurulu, (n) bendinde belirtilen görev ve yetkilerini Genel Müdüre devredebilir.

Genel müdürlük

Madde 7- Genel Müdürlük, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları ile merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

Genel Müdür, Genel Kurulun önerilerini dikkate alarak Yönetim Kurulu kararları ile Kurum mevzuatı doğrultusunda bütün işleri yürütür. Kurumun faaliyet alanına giren konularda diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar, idari ve adli merciler ile üçüncü şahıslara karşı Kurumu temsil eder. Temsil yetkisini gerektiğinde genel hükümlere göre devredebilir. Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcılığı görevine atanacakların, en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış olmaları gerekir. Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği hariç Kurum birimlerinin yönetim ve koordinasyonunda Genel Müdüre yardımcı olurlar. Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri ve Daire Başkanı müşterek kararname ile atanır. Müşterek kararname ile atanması gerekenler dışında kalan 1-4 dereceli kadrolara atacak personel Genel Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulu

nun onayı ile atanır. Bunun dışındaki Kurum personeli Genel Müdür tarafından atanır. Kurum avukatının bulunmadığı yerlerde ve zamanlarda bunlara ait görevlerin yerine getirilmesinde; Genel Müdür, icra ve yargı mercileri nezdindeki temsil yetkisini uygun göreceği bir Kurum personeline devredebilir.

Merkez teşkilatı

Madde 8- Kurumun merkez teşkilatı, ana hizmet birimleri ile danışma ve denetim birimleri ve yardımcı birimlerden oluşur.

Ana hizmet birimleri

Madde 9- Kurumun ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) İşgücü Yetiştirme Dairesi Başkanlığı,
- b) İstihdam Dairesi Başkanlığı,
- c) İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı,
- d) Özel İstihdam Büroları Dairesi Başkanlığı,
- e) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.

İşgücü Yetiştirme Dairesi Başkanlığı

Madde 10- İşgücü Yetiştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun mesleki rehabilitasyon çalışmalarının genel esaslarını tespit etmek, bu konudaki çalışmaları programlamak, uygulanmasını sağlamak, mesleğe hazırlık, meslek edinme, meslek değiştirme ve meslek geliştirme eğitimi vermek, verdirmek, iş analizi çalışmalarını yapmak, yaptırmak, Türk Meslekler Sözlüğünü hazırlamak, mesleğe yönelme sistemini tedricen genişletip büyütmek, rehberlik hizmetini vermek ve geliştirmek, istihdam ve danışmanlık hizmetleri sunmak, iş arama becerileri eğitim programları uygulamak, girişimcilik eğitimi ve iş kurma danışmanlık hizmeti verilmesini sağlamak, özürliüler mesleki rehabilitasyon merkezi çalışmalarını düzenlemek, en fazla altı ay süre ile toplam yararına çalışma programları düzenlemek, istihdamdaki işgücü ile ilk ve orta kademe yöneticileri için işyerlerinde eğitim seminerleri düzenlemek, işyerlerinin eğitim politikaları geliştirmelerine yardımcı olmak, işyeri mesleki eğitim programları uygulamalarına gerektiğinde eğitici ve materyal desteği sağlamak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

İstihdam Dairesi Başkanlığı

Madde 11- İstihdam Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

İşgücü piyasasındaki ve mesleklerdeki durum ve gelişmeleri izlemek, bunlarla ilgili araştırmalar yapmak, yaptırmak, derlenen işgücü piyasası bilgilerini yayınlanır hale getirmek, işgücü arz ve talebinin dengeli bir biçimde oluşmasını sağlamak amacıyla plan, proje ve programlar yapmak, işçi isteme ve iş aramanın düzene bağlanması yolunda gerekli çalışmaları yapmak, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurt dışı hizmet akitlerinin yapılmasına aracılık etmek, özürliülerin, eski hükümlülerin, terörden etkilenenlerin ve korunmaya muhtaç olan-

ların istihdamlarına yardımcı olmak, özel istihdam projeleri uygulamak, işgücünün seyyaliyetini ve istihdamını teşvik amacıyla, ikamet edilen belediye mücavir alan sınırları dışında işe yerleştirme imkanı bulunan kayıtlı işsizleri belirlemek, bunların uygun oldukları açık işlere gönderilmesinde günlük zaruri giderleri dahil seyahat masraflarının karşılanması uygulamasını yürütmek, yabancı uyrukluların Türkiye'de istihdamı konusunda Kuruma verilen görevleri yapmak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı

Madde 12- İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

İşsizlik Sigortası Fonu gelirlerinin Fon Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde değerlendirilmesine ilişkin işlemleri yürütmek, işsizlik sigortası primlerinin kişi bazında kaydını tutmak, işsizlik ödeneği ödenmesine ilişkin her türlü işlemi yapmak, hastalık ve analık sigortası primlerinin Sosyal Sigortalar Kurumuna yatırılmasını sağlamak, sigortalı işsizlere yönelik istihdam ve mesleki eğitim tedbirleri ile ilgili işlemleri yapmak, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun uygulanması ile ilgili olarak, Kanunla verilen diğer görevler ile 4046 sayılı Özelleştirme Uygulanmalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla verilen İş kaybı Tazminatı ödenmesi ve diğer hizmetlere ilişkin görevleri yapmak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Özel İstihdam Büroları Dairesi Başkanlığı

Madde 13- Özel İstihdam Büroları Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Gerekli şartları taşıyan özel istihdam bürolarına izin verilmesine, izinlerin uzatılmasına ve iptaline ilişkin işlemleri yürütmek, özel istihdam bürolarınca Kuruma verilmiş olan teminat mektuplarının muhafazası ve gerektiğinde iadesi ile ilgili işlemleri yapmak, özel istihdam bürolarınca Kuruma bildirilen istatistiki verileri değerlendirmek, tüm uygulamaya ilişkin kayıt tutmak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Madde 14- Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Türkiye ile Avrupa Birliği ülkeleri arasında işgücünün serbest dolaşımı ile Avrupa Birliği üyesi ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelerdeki istihdam ve işsizlikle ilgili gelişmeleri izlemek, bu alanda Kuruma düşen çalışmaları yapmak ve bu konu ile ilgili gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak, ikili işgücü anlaşmaları ile Kurumu ilgilendiren diğer anlaşmaların uygulanmasına ilişkin gelişmeleri değerlendirmek, Türk işgücü çalıştırmak isteyen ülkeleri tespit etmek ve yabancı ülkelerdeki emek- yoğun yatırımları takip etmek, çalışma hayatı, istihdam ve işgücü ile ilgili olarak Kurumu ilgilendiren yabancı mevzuatı tarayıp incelemek, yurt dışı istihdam hizmetlerine ilişkin olarak Kuruma düşen görevler konusunda araştırmalar yapmak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Danışma ve denetim birimleri

Madde 15- Kurumun danışma ve denetim birimleri şunlardır:

a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

b) Hukuk Müşavirliği,

c) Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.

Teftiş Kurulu Başkanlığı

Madde 16- Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurum merkez ve taşra birimlerinin her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak teftiş, inceleme ve soruşturma işlemleri yürütmek, bu Kanun Hükmünde Kararname ile İş Kanunu hükümlerine göre kamu ve özel işyerlerinde Kurum çalışmaları ile ilgili kayıt, evrak ve diğer işlemleri tetkik ve teftiş etmek, Kurumun amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla, inceleme ve denetleme sonucu ortaya çıkan aksaklıkları giderici tedbirlere ilişkin gerekli teklifleri hazırlamak ve Genel Müdüre sunmak, Genel Müdür tarafından verilen ve mevzuatta öngörülen benzeri görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

Madde 17- Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

Genel Müdürlük ve diğer birimlerden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali, idari ve cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek, Kurumun menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak, Kurum memurları hakkında veya diğer konularda düzenlenen ve Genel Müdür tarafından havale edilen inceleme ve soruşturma raporlarını inceleyerek mevzuat gereği kovuşturmalara ilgili işlemleri yapmak, Kurum görüşü istenen veya Kurumca hazırlanan kanun, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukuki açıdan inceleyerek görüşlerini bildirmek, Kurumun taşra teşkilatındaki dava ve icra takip işlemlerini merkezden veya yerinde takip etmek, Genel Müdürlükçe gerekli görüldüğünde, ilgili merkez teşkilatının görüşlerini de alarak ihbarname, ihtarname düzenlemek veya bunlara karşı cevap vermek, adli, idari davalar ile icra takiplerinde mahkemeler, hakimler, icra daireleri ile dava ve icra işleriyle ilgili sair merciler nezdinde, Genel Müdürlüğü temsil etmek, Genel Müdür tarafından verilen ve mevzuatta öngörülen benzeri görevleri yapmak.

Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Madde 18- Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun hizmet ve görevlerini ilgilendiren konularda inceleme ve araştırmalar yapmak ve bu konuda raporlar düzenlemek, Hükümet programı, kalkınma planları, yıllık programlar, Bakanlar Kurulu kararları ve milli güvenlik siyaseti çerçevesinde Kuruma verilen emir ve görevlerin yerine getirilmesi için çalışma esaslarını tespit etmek, uzun vadeli planlarla, kalkınma planlarında ve yıllık programlarda öncelikle yer alması gerekli görülen hizmet ve tedbirlerin ve bunlarla ilgili temel politikaların bilimsel araştırma esaslarına göre tespitini sağlamak, Kurumun yıllık çalışma programını ve yıllık çalışma raporunu hazırlamak, Kurumun organizas-

yon ve metod hizmetlerini yürütmek, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna verilecek cevabi raporları hazırlamak, Kurumun basın ve yayın kuruluşları ile ilişkilerini düzenlemek ve faaliyetlerinin tanıtımını yapmak, Kurum içi koordinasyonu sağlamak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Yardımcı birimler

Madde 19- Kurumun yardımcı birimleri şunlardır:

- a) Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı,
- b) Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
- c) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı,
- d) İdari İşler Dairesi Başkanlığı,
- e) Savunma Uzmanlığı.

Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

Madde 20- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun insan gücü planlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili tekliflerde bulunmak, Kurum personelinin, atama, özlük, emeklilik ve benzeri işlemlerini yürütmek, personele verilecek eğitim planını hazırlamak, hizmet öncesi ve hizmet-içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 21- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun hizmet ve faaliyetlerinin ekonomik ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlayacak bütçeyi hazırlamak, yetkili organlara sunmak ve uygulamasını takip etmek, bağlı birimlerin ödenek ve para taleplerini karşılamak, gerektiğinde ek bütçe talebinde bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerden alınan teminatları muhafaza etmek, Genel Müdürlük hesaplarının kayıtlarını tutmak, takip etmek, değerlendirmek, borç ve alacaklarını takip etmek, tahsilini ve ödemesini sağlamak, personelin her türlü ödemelerini yapmak, yasal kesintilerini süresi içinde ilgili kurum ve kuruluşlara yatırmak, taşra birimlerinin muhasebe uygulamalarını takip etmek ve değerlendirmek, gerektiğinde yerinde kontrol etmek ve eğitim vermek, aylık, yıllık geçici ve kesin mizanları ve yıl sonunda da bilançoyu çıkarmak ve yetkili organlara sunmak, Kurum tarafından verilen hizmetlerle ilgili olarak alınacak masraf karşılıkları teklifini ilgili birimlerden alacağı görüşler doğrultusunda Bakanlık onayına sunmak, uygulamasını takip etmek, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

Madde 22- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun hizmet ve işlemlerinin verimlilik ilkelerine uyulmak suretiyle hızlı ve doğru sonuç alınacak şekilde bilgisayar destekli olarak yürütülmesini sağlayacak çalışmaları yapmak, bilgi işlem çalışmaları için gerekli olan iş akış ve

organizasyonunu düzenlemek, yerleşim planı yapmak, standart ve yöntemleri belirlemek, gerekli analiz ve tasarım çalışmalarını yapmak, uygulama programlarını geliştirerek test etmek, işleme alınması ve gereksinimler doğrultusunda güncelleştirilmesini sağlamak, mevcut bilgisayar donanım, yazılım ve iletişim alt yapısının sürekli çalışabilirliğini sağlamak, performans artırıcı faaliyetlerde bulunmak, bilgilerin ihtiyaç duyan kişi ve birimlere istenilen biçimde iletilmesini sağlamak, Kurumun hizmetlerine ilişkin istatistiksel verileri toplamak, değerlendirmek ve yayınlamak, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

İdari İşler Dairesi Başkanlığı

Madde 23- İdari İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

Merkez ve taşra teşkilatı için, gerekli araç, gereç ve malzemenin temini, bakım onarım, vergi, sigorta ile demirbaş ve terkin işlemlerini yürütmek, ihtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralama, satın alma, kamulaştırma, onarım, tamirat, tadilat işlemlerini yapmak, projelendirmek ve kontrol etmek, sağlık hizmetleri, sosyal tesislerin işletilmesi, tabldot, personel taşımacılığı, lojman, misafirhane, kreş gibi sosyal faaliyetlerle ilgili işlemleri yürütmek, Kurumun her türlü evrak, arşiv, basım ve haberleşme işlemlerini yürütmek, merkez birimlerinin, aydınlatma, ısıtma, korunma, temizlik ve araç sevk işlemlerini yürütmek, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen görevler ile mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Savunma Uzmanlığı

Madde 24- Savunma Uzmanlığının görevleri şunlardır:

Kurumun seferberlik ve savaş hali hazırlıklarını, topyekün sivil savunma hizmetleri çerçevesinde verilen görevleri, kendi konularında ayrı mevzuatları bulunan planlama faaliyetlerini, alarm tedbirlerinden kaynaklanan görevleri, koruyucu güvenlik hizmetlerini ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve talimatlarda belirtilen esaslara göre yapmak, uygulanmasını sağlamak, kontrol ve koordine etmek, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları tarafından verilen ve mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Taşra teşkilatı

Madde 25- Kurumun taşra teşkilatı; il düzeyinde kurulacak il müdürlüklerinden ve Yönetim Kurulu kararı ve Bakan onayı ile büyük şehir sınırları dahilinde ihtiyaç duyulan ilçelerde kurulacak şube müdürlüklerinden oluşur. İl müdürlükleri ve şube müdürlükleri, Kurumun il ve ilçelerdeki temsilcileridir.

İl İstihdam kurulları ve görevleri

Madde 26- İl İstihdam kurulları, illerde Valinin veya görevlendireceği bir Vali Yardımcısının başkanlığında, Belediye Başkanı veya görevlendireceği bir üst düzey temsilci, İl Millî Eğitim Müdürü, Sanayi ve Ticaret İl Müdürü, Kurum İl Müdürü, İl Ticaret ile Sanayi Odası Başkanı veya görevlendirecekleri birer temsilci, İl Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı veya görevlendireceği bir temsilci, İl Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı temsilcisi, İl Organize Sanayi Bölgeleri Müdürleri, bir üniversite öğretim üyesi, Valinin, ilin istihdam yapısını dikte etmek üzere görevlendireceği diğer Kamu İl Müdürleri ile en çok üyeye sahip İşçi ve İşveren Konfederasyonlarının birer temsilcisinden oluşur. İl İstihdam kurulları her yıl Kasım ayı içinde olağan toplantısını yapar. Başkanın çağırısı üzerine

her zaman olağanüstü toplantı yapabilir. Kurulun sekreteryası görevi Kurum il müdürlüklerince yerine getirilir.

İl İstihdam kurullarının görevleri; il düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri saptamak, il istihdam politikasının oluşturulmasına yardımcı olmak, işgücü yetiştirme etkinliklerini yönlendirmek üzere yerel düzeyde geçerli olacak ilke ve politikaları belirlemek ve önerilerini Kuruma bildirmek, Kurum İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan yıllık işgücü eğitim planlarını inceleyerek varsa gerekli değişiklikleri yaptıktan sonra Kuruma bildirmek, eğitim planı uygulaması ile ilgili olarak yöredeki işgücü yetiştirme ve istihdam etkinliklerini izleyip değerlendirmek ve değerlendirme raporlarını Kuruma göndermektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk ve Yetki Devri

Sorumluluk ve yetki devri

Madde 27- Kurumun merkez ve taşra teşkilatının her kademedeki yöneticileri, yükümlü bulundukları görevleri, mevzuata uygun olarak yürütmekten bir üst kademeye karşı sorumludurlar. Genel Müdür ve her kademedeki Kurum yöneticileri, sınırlarını açıkça belirtmek şartıyla, yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilirler. Ancak, yetki devri yetkiyi devredenin sorumluluğunu kaldırmaz.

Kurum iş ve işçi arayanların isteklerini karşılayamamaktan ve hizmet akdi yapılmasına aracılık ettiği hallerde, tarafların ileri sürecekleri zarar ve ziyandan sorumlu değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personel Statüsü ve Kurum Gelirleri

Personel statüsü

Madde 28- Kurum personeli, Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlere atanan kadrolu ve sözleşmeli personelden oluşur. Kurum personeli hakkında bu Kanun Hükmünde Kararname ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin suç ve cezaları ile görevden uzaklaştırmaya ilişkin hükümleri hariç bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Kurum, özel bilgi ve ihtisas gerektiren iş ve hizmetler için sözleşme ile personel istihdam edebilir. Bu şekilde çalıştırılacakların unvanı, adedi, nitelikleri, ücret ve diğer mali hakları ile çalıştırılma usul ve esasları Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir. Sözleşme ile çalıştırılacaklara ödenecek ücret, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılan sözleşmeli personel için belirlenen tavan ücretin üç katını geçemez.

Hukuk Müşavirliğinde çalışanlar hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekalet Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Kurum, Ankara dışındaki icra, takip ve dava işleri için genel hükümlere göre vekalet akdi ile lüzum görülecek sayıda avukat çalıştırabilir.

Kurum, merkez ve taşra teşkilatında İstihdam ve Meslek Uzmanı çalıştırabilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen şartlara sahip, Kurumun ihtiyaç duyduğu alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olanlar arasında yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda başarılı bulunanlar İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcısı kadrolarına atanırlar. İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcılığına atananlar, bu görevde en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlilik sınavında başarılı olmaları ve İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinden birini Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarmış bulunmaları halinde İstihdam ve Meslek Uzmanı unvanını alırlar. Yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınava girmeyenler, üst üste iki defa yapılacak sınavda başarılı olamayanlar ve olumlu sicil alamayanlar bu unvanlarını kaybeder ve durumlarına uygun başka kadrolara nakledilir.

En az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olan Kurum personelinin Genel Müdürlükçe uygun görülenlere Kurum çalışmaları ile ilgili alanlarda yurt içi veya yurt dışında master programına, yan dal ihtisası veya sertifika programına katılmaları halinde izin verilen sürenin iki katı kadar mecburi hizmet karşılığında program süresince izin verilebilir ve programların masrafları Kurumca karşılanır. Bu kişiler bütün özlük haklarından faydalanmaya, ikramiyeler ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda tanımlanan aylık, zam ve tazminatlarını almaya devam eder.

Fazla çalışma gerektiren her türlü Kurum işleri için çalışma saatleri dışında görevlendirilecek Kurum personeline (1, 2 ve 3 üncü derece yönetici kadrolarında bulunanlar dahil) fazla çalışma yaptırılabilir. Yapılacak fazla çalışma ücreti ve fazla çalışmanın yaptırılması ile ilgili hususlar Kurum Yönetim Kurulu kararı ve Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Kurum merkez ve taşra teşkilatında kadrolu çalışan personele her yıl, asgari ücretten az olmamak kaydıyla kendi aylıkları tutarında (gösterge ve ek gösterge dahil) iki ikramiye verilir. İkramiyenin tarihlerini belirlemeye Yönetim Kurulu yetkilidir.

Kurum gelirleri

Madde 29- Kurumun gelirleri şunlardır:

- Her yıl Bakanlık bütçesine Kurum için konulan ödenek,
- Yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara verilecek eğitim ve danışmanlık hizmetlerinden alınacak bedel ile Kurum hizmetleri karşılığında işverenlerden alınacak katkı payı,
- Kurumun taşınır ve taşınmaz mallarından elde edilen gelirler,
- Kuruma yapılacak bağışlar ile diğer gelirler.

Kurum hesap dönemi olarak takvim yılı esas alınır.

İKİNCİ KISIM

Özel İstihdam Büroları, Çeşitli Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Özel İstihdam Büroları

Özel istihdam bürolarının kurulması, izin verme, yenileme ve denetim

Madde 30- İş arayanların elverişli oldukları işlere yerleştirilmeleri ve çeşitli işler için uygun işçiler bulunmasına aracılık etme görevi Kurum ve bu amaçla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan özel istihdam bürolarınca yapılır. Özel istihdam büroları, Kurumdan izin almak kaydıyla yurt içi iş ve işçi bulma faaliyetlerinde bulunabilirler. Kamu kurum ve kuruluşlarına işçi yerleştirme faaliyeti için özel istihdam bürolarına izin verilemez.

Özel istihdam bürolarının iş ve işçi bulma faaliyetlerine izin verilebilmesi için talepte bulunan gerçek kişiler ile tüzel kişileri idare, temsil ve ilzama yetkili kişilerin;

a) Türk vatandaşı ve en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmaları, müflis veya konkordato ilan etmiş olmaları,

b) Taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, ağır hapis veya altı aydan fazla hapis cezası almış veya affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hükümlü bulunmamaları,

c) Güvenilir bir mali bünye ile iş ve işçi bulma faaliyetlerini gerçekleştirebilecek ölçüde yönetim, nitelikli uzman personel ve teknik donanım ve uygun bir işyerine sahip olmaları,

d) İş ve işçi bulma aracılığı izni için iki milyar lira tutarında kat'i ve süresiz banka teminat mektubu ile istenilen diğer bilgi ve belgeleri Kuruma vermeleri ve yazılı talepte bulunmaları, gerekir. Talepler Kurumca değerlendirilir. Kurum kabul veya ret kararını en geç 30 gün içerisinde talep sahibine yazılı olarak bildirir.

Kurumca verilen izinler iki yıl süreyle geçerlidir. İzin süresi, iznin sona erme tarihinden itibaren en az üç ay önce yazılı talepte bulunulması, iznin verilmesinde aranan şartların mevcut olması, ilave kat'i ve süresiz teminat mektubu verilmesi kaydıyla, Kurumca ikişer yıllık sürelerle yenilenebilir. İş ve işçi bulma aracılığı izni için talep edilen teminat miktarı, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (10) numaralı bendi hükmü uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında her yıl artırılarak uygulanır. Faaliyette bulunan özel istihdam büroları, izin almak için vermiş oldukları teminat mektubunu her yıl yeniden tespit edilen miktara tamamlamak zorundadırlar. Kuruma verilen teminat mektupları, izin ve yenileme talebinin reddi halinde kararın tebliğ tarihinden itibaren, yenileme talebinde bulunulmaması halinde izin süresinin bitimini müteakip bir ay içinde iade edilir. İznin iptali halinde, iptal kararının kesin-

leşmesini müteakip teminat Kuruma gelir kaydedilir. Gelir kaydedilen teminat ilgilinin hiçbir borcuna mahsup edilemez.

Özel istihdam bürolarının bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması ile ilgili faaliyetlerini denetleme yetkisi Kurum müfettişlerine aittir. Özel istihdam büroları, müfettişlerin istedikleri her türlü bilgiyi vermek ve bu bilgilerin doğruluğunu ispata yarayan defter, kayıt ve belgeleri ibraz etmek zorundadırlar.

Özel istihdam bürolarının bilgi toplamaları, kullanmaları ve Kuruma bilgi verme yükümlülüğü

Madde 31- Özel istihdam büroları, iş arayanlar ve açık iş yerlerine ilişkin bilgileri sadece iş ve işçi bulma faaliyeti için gerekli olması halinde toplayabilir, işleme tabi tutabilir veya bunlardan yararlanabilir. Bu bilgilerin kişiye ait veya iş ya da işletme sırlarıyla ilgili olması halinde özel istihdam büroları, bunları ancak, ilgilinin izin vermesi halinde toplayıp kullanabilirler. Özel istihdam bürolarının bu verileri iş ve işçi bulma faaliyeti çerçevesinde bir üçüncü şahsa vermeleri halinde, bu şahıs söz konusu bilgileri ancak, kendisine verilmiş amacına uygun şekilde işleme tabi tutabilir veya bunlardan yararlanabilir. İş ve işçi bulma faaliyetinin sonuçlandırılmasını müteakip özel istihdam bürolarına verilmiş olan evrakın ilgisine iade edilmesi gerekir.

Özel istihdam büroları iş arayanlardan her ne ad altında olursa olsun menfaat temin edemez ve ücret alamazlar. İşe yerleştirme faaliyeti karşılığı ücret sadece işveren tarafından alınır. Ancak, yönetmelikle belirlenecek meslekler ve üst düzey yöneticiler için işe yerleştirilenlerden ücret alınmasına izin verilebilir.

İş ve işçi bulma faaliyetleri ile ilgili olarak;

a) Kurumun iznine sahip olmayan bir özel istihdam bürosu ile yapılan anlaşmalar,

b) Yönetmelikte öngörülmemiş ise, özel istihdam büroları ile iş arayanlar arasında bir ücret ödenmesine ilişkin yapılan anlaşmalar,

c) Özel istihdam bürolarının yönetmelikte öngörülenler dışında iş arayanlarla ücret konusunda anlaşma yapmaları, onlardan ücret almaları veya herhangi bir şekilde menfaat temin etmeleri halinde özel istihdam büroları ile işverenler arasında yapılmış bulunan anlaşmalar,

d) İşgücünün sigortasız çalışması veya sendikaya üye olmaması ya da asgari ücretin altında ücret ödenmesi koşullarını taşıyan anlaşmalar,

e) Bir işverenin veya bir iş arayanın, işe yerleştirme faaliyeti için diğer özel istihdam bürolarından veya Kurumdan hizmet almalarını engelleyen anlaşmalar,

geçersizdir.

Birden fazla özel istihdam bürosuna işgücü temini için talep vermiş olan işverenler ile iş bulunması amacıyla kayıt yaptırmış olan iş arayanlar, bu bürolardan biri kanalıyla işe yerleşmenin gerçekleşmiş olması halinde diğerlerini işe yerleşme tarihinden itibaren en geç bir gün içinde haberdar etmekle yükümlüdürler.

Özel istihdam büroları işgücü piyasasının izlenmesi için gerekli olan iş arayanlar, açık işler ve işe yerleştirmelerle ilgili istatistikleri düzenli olarak Kuruma bildirmek, uygulamanın takibi için gerekli olan diğer bilgi ve belgeleri de talebi üzerine Kuruma vermek zorundadırlar.

İznin reddi, yenilenmemesi, iptali ve kararlara karşı itiraz

Madde 32- 30 uncu madde uyarınca iş ve işçi bulma faaliyetlerine izin verilmesi ve iznin yenilenmesi için öngörülen şartların yerine getirilmemiş olması halinde izin ve yenileme talebi reddedilir.

Özel istihdam bürolarına verilen izinler; iznin verildiği ya da yenilendiği tarihten itibaren 12 ay içerisinde hiçbir işe yerleştirme işlemi gerçekleştirilmemiş, izin verilmesi veya yenilenmesi için aranan şartların taşınmadığı veya kaybedildiği tespit edilmiş, 31 inci maddenin birinci fıkrasındaki yükümlülükler Kurum tarafından yazılı olarak ikaz edilmesine rağmen uyulmamış veya aynı maddenin üçüncü fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtildiği şekilde bir anlaşma yapılmış olması halinde iptal edilir.

Özel istihdam büroları ret, yenilememe ve iptal kararlarına karşı, kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde Kuruma itiraz edebilirler. İtirazların 30 gün içinde sonuçlandırılması zorunludur. İtiraz yoluna başvurulmuş olması ilgililerin yargı yoluna gitme haklarını ortadan kaldırmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kuruma aktarılan paraların kullanımı

Madde 33- 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci maddesinin (C) bendi uyarınca Kuruma aktarılan paralar, özürllüler konusunda Özürllüler İdaresi Başkanlığının görüş ve önerileri de alınmak suretiyle, özürllü ve eski hükümlülerin mesleki eğitimi, mesleki rehabilitasyonu ve istihdamı ile kendi işini kurma ve bu gibi projelerde kullanılır. Kurum, özürllülerle ilgili olarak gerçekleştirdiği projelere ilişkin raporları en geç izleyen yılın Mart ayı sonuna kadar Özürllüler İdaresi Başkanlığına gönderir.

Kamu kurum ve kuruluşları her yıl Nisan ayı içerisinde çalıştırdıkları işçi sayısı ile çalıştırdıkları özürllü ve eski hükümlü sayısını, özürllü ve eski hükümlü açık kontenjanlarını ve kontenjan fazlası özürllü ve eski hükümlü sayısını Kuruma bildirmek zorundadırlar. Bu bildirimlerde istihdam edilmesi istenilen özürllü ve eski hükümlülerin vasıfları da belirtilir.

Bilgi verme ve gizlilik

Madde 34- Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. İşverenlerden toplanan bilgiler, genel istihdam ve işsizlik sigortası çalışmaları dışında başka amaçla kullanılamaz ve açıklanamaz.

Kurumun işsizlik sigortası uygulaması dahil bütün işlemleri elektronik veya bilgi işlem ortamında yapılabilir ve arşivlenebilir. Kurum her türlü işlemlerini internet dahil manyetik ortamda yapabilir, elektronik imza kullanabilir. Elektronik veya bilgi işlem ortamında yapılan işlemlerin ve arşivlenen bilgilerin tespit ve tevsikinde bilgi işlem kayıtları esas alınır. Kurum tarafından bilgi işlem ortamında tutulan

bilgiler adli ve idari merciler nezdinde geçerlidir. Bilgi işlem kayıtlarına itiraz edilmesi halinde ispat mükellefiyeti itiraz edene aittir. Bilgi işlem ortamında tutulan bilgilere ilişkin belgeler Kuruma ibraz tarihinden itibaren beş yıl süre ile saklanır ve bu sürenin sonunda imha edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapan Hükümler

Madde 35- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün A/11 numaralı bendine "Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları", "Devlet Bütçe Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "İstihdam ve Meslek Uzmanlığına",

b) I sayılı Ek Gösterge Cetvelinin (I/h) bendine, "Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "İstihdam ve Meslek Uzmanları",

c) 213 üncü maddesinden sonra gelen "Zam ve tazminatlar" başlıklı ek maddesinin "II- Tazminatlar" bölümünün "A- Özel Hizmet Tazminatı" bendinin (h) alt bendine "Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "İstihdam ve Meslek Uzmanları", ibareleri eklenmiştir.

Madde 36-a) 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerde geçen "İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü" ibaresi, "Türkiye İş Kurumu" olarak değiştirilmiş ve ekli 1 sayılı listede gösterilen kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki III sayılı cetvele Türkiye İş Kurumu bölümü olarak eklenmiştir. Ekli 2 sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerden çıkarılmıştır. Ekli 3 sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı hale getirilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki IV sayılı cetvelin Türkiye İş Kurumuna ilişkin bölümüne eklenmiştir.

b) 1475 sayılı İş Kanunu ve diğer mevzuatta İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılır.

Madde 37- 25/08/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 85 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ancak, tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığı ile özel istihdam bürolarının faaliyetlerine Kurumca izin verilebilir. İzin verilen özel istihdam büroları yönetmelikle belirlenecek meslekler ile üst düzey yöneticiler dışında iş arayanlardan her ne ad altında olursa olsun menfaat temin edemez ve ücret alamaz."

Madde 38- 25/08/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 51 inci maddesine aşağıdaki (g) bendi eklenmiştir.

"g) Yukarıdaki bentlerde belirtilen iş kanunları kapsamına girmeyen sigortalılardan hizmet akitleri, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında yapılmış olan toplu iş

sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmesi bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerindeki hükümlere paralel olarak sona ermiş olmak."

Yönetmelik

Madde 39- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile ilgili olarak,

- a) Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve İl İstihdam kurullarının toplanma, çalışma usul ve esasları,
- b) Yurt dışında çalışan işçileri temsilen Genel Kurula katılacakların seçilme usul ve esasları,
- c) Kurum personelinin atanma usul ve şartları ile görevde yükselmesine ilişkin usul ve esaslar,
- d) Kurum personelinin çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar,
- e) Kurumun merkez ve taşra teşkilatına ait birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları,
- f) Kurumun harcama ve ihale işlemlerine ilişkin usul ve esaslar,
- g) Kurum işlemlerinin bilgi işlem ve internet ortamında yapılması ve arşivlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile elektronik imza kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar,
- h) Teftiş Kurulunun çalışma usul ve esasları,
- i) Hukuk Müşavirliğinin çalışma usul ve esasları,
- j) Özürlüler Mesleki Rehabilitasyon Merkezlerinin kuruluş ve yönetimine ilişkin usul ve esaslar,
- k) İstihdam ve Meslek Uzmanları ve Uzman Yardımcılarının mesleğe alınması için yapılacak yarışma ve yeterlik sınavları ile İstihdam ve Meslek Uzmanlarının eğitim amacıyla yurt dışına gönderilmelerine ilişkin usul ve esaslar,
- l) Özel istihdam bürolarına izin verilmesi ile büroların çalışma ve denetim usul ve esasları,
- m) Yabancı uzman çalıştırma usul ve esasları,

bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir yıl içinde çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Geçici ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1-a) Bu Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan yeni düzenleme sebebiyle İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'nün memurlarından (şahsa bağlı kadroda olanlar hariç) kadro ve görev unvanları değişmeyenler yeni kadrolarına atanmış sayılırlar.

Kuruma devredilen kadrolardan İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 1. Hukuk Müşaviri ve Kurul Başkanı, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları ve Daire Başkanlarına ait kadrolardan aynı unvanları taşıyanlar ile aynı mahiyetteki hizmetlerin ifasına yönelik kadrolar şahsa bağlı kadrolar olup, her ne sebeple olursa olsun boşalmaları halinde genel hükümlere göre iptal edilmiş sayılır.

Kadro ve görev unvanları değişenler veya kaldırılanlarla, şahsa bağlı kadrolarda bulunanlar Kurumun merkez ve taşra teşkilatında yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali ve sosyal haklarıyla durumlarına uygun işlerde görevlendirilir.

İkinci ve üçüncü fıkrada sayılanların Kurumun merkez ve taşra teşkilatında durumlarına uygun kadrolara atanmaları halinde de eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü haklarının bu yeni kadrolarında kaldıkları sürece ödenmesine devam olunur.

b) Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihte, en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş Kurum personeli için, bir defaya mahsus olmak üzere Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezine yaptırılacak yazılı sınavda ve Genel Müdürlükçe oluşturulan komisyon tarafından yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar durumlarına uygun İstihdam ve Meslek Uzmanlığı kadrolarına atanırlar. Ancak, bu şekilde atanacaklardan yazılı sınav tarihi itibarıyla Kurumda en az üç yıllık hizmet süresini tamamlamamış olanlar İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcılığına atanırlar. İstihdam ve Meslek Uzmanlığına atanmış olanlar için, bu sınav yeterlik sınavı yerine geçer.

c) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından itibaren altı ay içinde, bir defaya mahsus olmak üzere Kurumda açılacak yazılı ve sözlü sınavları kazanan en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olan Kurum personeli muhasebeci kadrolarına atanır.

d) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin öngördüğü düzenlemeler Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır. Bu düzenlemeler yapılmaya kadar, Türkiye İş Kurumu'na ait hizmetler, Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce bu görevleri yürüten merkez ve taşra teşkilatı tarafından yürütülmeye devam olunur. Kamu personeli sendikaları hakkında kanuni düzenleme yapılmaya kadar, Genel Kurula katılacak olan Kurum çalışanları temsilcisi Bakan tarafından belirlenir.

e) Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

f) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'ne ait kadrolar ile taşınır ve taşınmaz mallar ve haklar, hiçbir işleme gerek kalmaksızın Kuruma devredilmiş sayılır.

g) 5 inci maddeye göre teşkil olunan Genel Kurul, Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde Bakan tarafından toplantıya çağırılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 40- 21/01/1946 tarihli ve 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası hariç ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 41- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 30, 31, 32 ve 37 nci maddeleri 01/09/2002 tarihinde, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 42- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----**YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ****Kanun Hükmünde Kararnameler**

**Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatının Kurulması
ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararname-
lerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
Hükmünde Kararname**

Karar Sayısı: KHK/618

Sosyal Güvenlik Kurumu teşkilatının kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 29/06/2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 24/08/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ KISIM

**Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatının Kuruluş ve
Görevleri**

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Tanımlar ve Kuruluş****Amaç**

Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü arasında koordinasyonu ve sosyal güvenlik alanındaki uygulamalarında norm ve standart birliğini sağlamak, aktüeryal hesaplarını incelemek, mali hareketlerini ve çalışmalarının kuruluş amaçlarına uygunluğunu izlemek ve ortak veri tabanı oluşturulması için gerekli çalışmaları yapmak üzere idari ve mali bakımdan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, genel bütçeye dahil Sosyal Güvenlik Kurumunun kurulmasına, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Bakan : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanını,

Kurum : Sosyal Güvenlik Kurumunu,

Başkanlık : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını,

Kurul : Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulunu,

Başkan : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanını,

ifade eder.

Sosyal Güvenlik Kurumu ve görevleri

Madde 3- Sosyal Güvenlik Kurumu, Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından oluşur.

Sosyal Güvenlik Kurumu; sosyal güvenlik politikalarının belirlenmesi ve bunların gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirleri almak, sosyal güvenlikle ilgili hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak, yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmeleri için gerekli çalışma ve hazırlıkları yürütmek, ilgili kuruluşları arasında koordinasyonu ve bu kuruluşların sosyal güvenlik alanındaki uygulamalarında norm ve standart birliğini sağlamak, aktüeryal hesaplarını incelemek, mali hareketlerini ve çalışmalarının kuruluş amaçlarına uygunluğunu izlemek ve ortak veri tabanı oluşturulması için gerekli çalışmaları yapmakla görevlidir.

Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu ve görevleri

Madde 4- Kurul, Bakanın başkanlığında, İçişleri, Maliye, Sağlık bakanları ile Hazine ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarlıklarının bağlı bulunduğu Devlet bakanları tarafından görevlendirilecek en az genel müdür seviyesinde birer temsilci, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdüründen oluşur.

Kurul, sosyal güvenlik politikalarını belirler ve bunların gerçekleştirilmesi için alınması gerekli tedbirleri kararlaştırır.

Kurul, her yıl Ocak ve Temmuz aylarında Bakanlıkça tespit edilen gün ve gündeme göre toplanır.

Kurulun sekretarya işleri, Kurum tarafından yerine getirilir. Kurulun çalışma usul ve esasları çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ve görevleri

Madde 5- Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı bir Başkan, iki Başkan yardımcısı ve dört daire başkanlığından oluşur.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı; ilgili kuruluşları arasında koordinasyonu ve bu kuruluşların sosyal güvenlik alanındaki uygulamalarında norm ve standart birliğini sağlamak, aktüeryal hesaplarını incelemek, mali hareketlerini izlemek ve ortak veri tabanı oluşturulması için gerekli çalışmaları yapmak ve yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmeleri için gerekli çalışma ve hazırlıkları yürütmekle görevlidir.

Ana hizmet birimleri ve yardımcı birim

Madde 6- Başkanlığın;

a) Ana hizmet birimleri;

1) Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığından,

2) Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri Daire Başkanlığından,

3) Koordinasyon Daire Başkanlığından,

b) Yardımcı birimi; Personel, Halkla İlişkiler ve İdari İşler Daire Başkanlığından, oluşur.

Kurum, kendi teşkilatında bulunmayan ve yukarıda belirtilen ana hizmet birimleri ve yardımcı birimi dışındaki diğer ana hizmet birimleri ve yardımcı birimleri ile danışma birimleri için Bakanlık veya ilgili kuruluşlarının ana hizmet birimleri, yardımcı birimleri ve danışma birimlerinden yararlanır.

Başkanlığın teşkilat şeması Ek-1 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığı

Madde 7- Finansman ve Aktüerya Daire Başkanlığı; ilgili kuruluşların istatistiki veri ve bilgilerini bilgisayar ortamında bir araya getirerek değerlendirmek ve düzenli olarak dört ayda bir kamuoyuna açıklamak, mali hareketlerini izlemek, aktüeryal hesaplarını incelemek, gerekli raporları Bakanlık sunmak üzere hazırlamak, ilgili kuruluşlar arasında ortak veri tabanı oluşturulmasına ilişkin gerekli çalışmaları ve Başkanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmakla görevlidir.

Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri Daire Başkanlığı

Madde 8- Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri Daire Başkanlığı; sosyal güvenlikle ilgili hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için çalışmalar yapmak, yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmeleri için gerekli çalışma ve hazırlıkları yürütmek, sosyal güvenlik politikasının gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve Başkanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmakla görevlidir.

Koordinasyon Daire Başkanlığı

Madde 9- Koordinasyon Daire Başkanlığı; ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak tedbirleri araştırmak, ortak hedef ve amaçlara yönelik projeleri belirleyerek bunlar arasında uyum ve birlikteliği sağlayacak tedbirleri almak, yazışmaları yürütmek, sigorta uygulamalarında norm ve standart birliğini sağlayacak çalışmalar ve Başkanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmakla görevlidir.

Personel, Halkla İlişkiler ve İdari İşler Daire Başkanlığı

Madde 10- Personel, Halkla İlişkiler ve İdari İşler Daire Başkanlığı; Kurumun personel ve eğitim işlerini yürütmek, ilgili kuruluşların kapsamında bulunan kişilere hizmet sunumunun daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için araştırmalar yaparak sonuçlarını değerlendirip tekliflerde bulunmak, Kurulun sekreteryasını yürütmek ve Başkanlık tarafından verilen benzeri görevleri yapmakla görevlidir.

Kurumun ilgili kuruluşları

Madde 11- Kurumun ilgili kuruluşları şunlardır;

a) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı,

b) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü,

c) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.

İKİNCİ BÖLÜM

Personel ve Atama

Personel

Madde 12- Kurum personeli hakkında disiplin suç ve cezaları ile görevden uzaklaştırmaya ilişkin hükümleri hariç 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Aylık, ek gösterge, zam ve tazminatları ile statüleri bakımından Başkan, Bakanlık Müsteşarı; Başkan yardımcısı, Bakanlık Müsteşar yardımcısı; daire başkanları, Bakanlık genel müdür yardımcısı hakkında uygulanan hükümlere tabidirler.

Kurum, hizmetin gereği özel bilgi ve ihtisas gerektiren veya daimi kadro ile yapılamayan ya da daimi kadro ile yapılması güçlük arz eden işler için sözleşme ile personel alıştırabilir. Sözleşme ile çalıştırılacakların unvanı, adedi, nitelikleri, ücret ve diğer mali hakları ile çalıştırılma usul ve esasları Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir. Sözleşme ile çalıştırılacaklara ödenecek ücret, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılan sözleşmeli personele ödenen tavan ücretin üç katını geçemez.

Atama

Madde 13- Başkan ve Başkan yardımcısı müşterek kararname ile, daire başkanları ve diğer personel ise Başkan tarafından atanır. Başkan, Başkan yardımcısı ve daire başkanı olarak atanacaklarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olma şartı aranır.

Kurum, sosyal güvenlik uzmanı çalıştırabilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartlara sahip, Kurumun ihtiyaç duyduğu alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olanlar arasında yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda başarılı bulunanlar sosyal güvenlik uzman yardımcılığı kadrolarına atanırlar.

Sosyal güvenlik uzman yardımcılığına atananlar, bu görevde en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla, açılacak yeterlik sınavında ve Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmaları halinde Sosyal Güvenlik Uzmanı unvanını alırlar. Üst üste iki defa yeterlik sınavında başarısız olanlar ile olumlu sicil alamayanlar veya yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlar uzman yardımcısı unvanlarını kaybederler ve durumlarına uygun diğer kadrolara atanırlar.

Uzman yardımcılarında aranacak nitelikler, seçilme usul ve esasları ve diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

Sosyal güvenlik uzmanları, yurt içi veya yurt dışında yönetmelik ile belirlenecek usul ve esaslar dahilinde Kurumun çalışma konuları ile ilgili master veya sertifika programına gönderilebilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, Bakanlık Sosyal Güvenlik Kuruluşları

Genel Müdürlüğünde mevcut ilgili dosyalar, bilgisayar kayıtları ve diğer dokümanlar Kuruma devredilir.

Geçici Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Bakanlık veya ilgili kuruluşlarda en az üç yıl fiili hizmeti bulunan, eğitim durumları uygun olan ve diğer koşulları taşıyan personel, Kurumca açılacak ilk sosyal güvenlik uzman yardımcılığı yarışma sınavına yaş şartı aranmaksızın girebilir. Açılacak ilk yarışma sınavına başvurmamaları veya başvurdıkları halde girmeyenler bu haklarını kaybederler.

İKİNCİ KISIM

Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle İlgili Değişiklikler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 184 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun İle İlgili Değişiklikler

Madde 14- 09/01/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 184 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun adı "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiştir.

Madde 15- 3146 sayılı Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 1-** Bu Kanunun amacı, çalışma hayatını, işçi-işveren ilişkilerini, iş sağlığı ve güvenliğini düzenlemek, denetlemek ve sosyal güvenlik imkanını sağlamak, bu imkanı yaygınlaştırmak ve geliştirmek, yurt dışında çalışan işçilerimizin çalışma hayatından doğan hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının kurulmasını sağlamak, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir."

Madde 16- 3146 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (e), (g) ve (n) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Çalışanların mesleki eğitimlerini sağlayıcı tedbirler almak,"

"g) İş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirleri almak,"

"n) Bağlı kuruluşlar ile bağlı kuruluşun ilgili kuruluşlarının amaçları ve özel kanunları gereğince idare edilmesini sağlamak ve denetlemek,"

Madde 17- 3146 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bakan, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu olup, Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı kuruluşlarının ve bağlı kuruluşun ilgili kuruluşlarının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir."

Madde 18- 3146 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin (c) bendinde ve aynı Kanuna ekli "Ek-1 Sayılı Cetvel"in "Ana Hizmet Birimleri" bölümünün (3) numaralı sırasında yer alan "Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü" ibaresi "Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü", aynı maddenin (d) bendinde ve aynı Kanuna ekli "Ek-1 Sayılı Cetvel"in "Ana Hizmet Birimleri" bölümünün (4) numaralı sırasında yer alan "İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı" ibaresi "İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

Bakanlık teşkilat şeması Ek-2 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Madde 19- 3146 sayılı Kanunun 11 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü"

Madde 11- Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının yurt dışındaki çalışma hayatından doğan hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek,

b) Yurt dışında çalışanların çalıştıkları ülkelerde ve yurda dönüşlerinde karşılaştıkları çeşitli meselelerin çözülmesinde yurt içinde ve dışındaki kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamak,

c) Yurt dışı istihdamını takip etmek ve yurt dışı işgücü anlaştıklarını hazırlamak,

d) Bakanlık yurt dışı kuruluşlarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek,

e) Milletlerarası Çalışma Teşkilatı ve benzeri milletlerarası kuruluşlarla yazışmaları yapmak ve bu kuruluşlara üye olmaktan doğan işleri yürütmek,

f) Sosyal politika alanında yabancı literatürü ve mevzuatı izlemek ve raporlar hazırlayarak kullanıma sunmak,

g) Kişi ve hak sahiplerinin yabancı ülke mevzuatlarından doğan sosyal güvenlik haklarının korunması amacıyla, bağlı kuruluş ve bağlı kuruluşların ilgili kuruluşlarınca yapılacak yazışmaların, Bakanlık yurt dışı teşkilatı aracılığı ile yerine getirileceği ülkeleri tespit etmek,

h) Yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmeleri ve bunların tadili çalışmalarında koordinasyonu sağlamak,

i) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak."

Madde 20- 3146 sayılı Kanunun 12 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

Madde 12- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) İş sağlığı ve güvenliği konularında, mevzuatın uygulanmasını sağlamak ve mevzuat çalışması yapmak,

b) Ulusal politikaları belirlemek ve bu politikalar çerçevesinde programlar hazırlamak,

c) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,

d) Etkin denetim sağlamak amacıyla gerekli önerilerde bulunmak ve sonuçlarını izlemek,

e) Standart çalışmaları yapmak, normlar hazırlamak ve geliştirmek, ölçüm, değerlendirme, teknik kontrol, eğitim, danışmanlık, uzmanlık ve benzeri çalışmaları yapmak ve bunları yapan kişi ve kuruluşları inceleyerek değerlendirmek ve yetki vermek,

f) Kişisel koruyucuların imalatını yapacak kişi ve kuruluşlara yetki vermek, ithal edilecek kişisel koruyucuların standartlara uygunluğunu ve bu hususlarda usul ve esasları belirlemek,

g) İşyeri hekimleri ile bu konuda kontrol yetkisine sahip teknik elemanlara sertifika vermek ve teknik elemanların eğitimini sağlamak,

h) İş sağlığı ve güvenliği ile iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi konularında inceleme ve araştırma çalışmalarını planlamak, programlamak ve uygulanmasını sağlamak,

i) Faaliyet konuları ile ilgili yayın ve dokümantasyon çalışmalarını yapmak ve istatistikleri düzenlemek,

j) Mesleki eğitim görenler, rehabilite edilenler, özel risk grupları ve kamu hizmetlerinde çalışanlar da dahil olmak üzere tüm çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunmaları amacıyla gerekli çalışmaları yaparak tedbirlerin alınmasını sağlamak,

k) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak."

Madde 21- 3146 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Bakanlık teşkilatı ile bağlı kuruluşların ve bağlı kuruluşun ilgili kuruluşlarının her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak teftiş, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek,"

Madde 22- 3146 sayılı Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 15- İş Teftiş Kurulu Başkanlığı Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Çalışma hayatı ile ilgili mevzuat çerçevesinde programlı veya program dışı teftiş, inceleme, soruşturma yapmak, gerekli önlemleri almak veya aldirmek,

b) Uluslararası sözleşmeler çerçevesinde uygulamaları incelemek ve izlemek,

c) Çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek,

d) Çalışma hayatının denetimi ile ilgili mevzuat çalışmaları yapmak, istatistikleri tutmak, değerlendirmek ve yorumlamak,

e) Özel kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak,

f) Bakanlık Makamı tarafından verilen diğer işleri yapmak.

İş Teftiş Kurulu ve müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulleri tüzük ile düzenlenir."

Madde 23- 3146 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Çalışma Meclisi;

a) Bakanın veya Bakanlık Müsteşarın başkanlığında, İş Teftiş Kurulu Başkanı, Çalışma Genel Müdürü, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü, bakanlıklardan ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığından iştirak edecek birer temsilciden,

b) Üniversitelerin iş hukuku, sosyal ekonomi, sosyal siyaset, iş fizyolojisi, iş sağlığı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, iş mühendisliği ve gündemdeki konularla ilgili dallardan Yüksek Öğretim Kurulunca seçilecek beş öğretim üyesinden,

c) En fazla işçiyi ve işvereni temsil eden konfederasyonlardan seçilecek üç işçi ve üç işverenden, meydana gelir."

Madde 24- 3146 sayılı Kanunun 29 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Yurt dışı sürekli göreve, yurt dışı işçi hizmetleri uzmanları, yurt dışında görevlendirmeye ilişkin mevzuat gereğince yapılan sınavlarda başarılı olup, yurt dışında en az üç yıl sürekli kadrolarda görev yaptıktan sonra Bakanlık ya da bağlı kuruluşlarla bağlı kuruluşun ilgili kuruluşları kadrolarında çalışanlar ile Bakanlık merkez teşkilatında genel müdür ya da daha üst görevlerde bulunanlar bu görevlerde yurt dışına atanma tarihinden itibaren geriye doğru en az iki tam yıl çalışmış olmak kaydıyla çıkarılacak yönetmelik ile belirlenen esaslar dahilinde atase, müşavir yardımcısı veya müşavir unvanlarıyla atanabilirler. Yurt dışı kadrolarına atanacakların, atanma tarihinde yönetmelikte belirtilen yabancı dillerin birinden en az (C) düzeyinde geçerli Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı puanına sahip olması zorunludur. Ancak, Türk dilinin kabul gördüğü

ülkelere sürekli göreve atanma durumunda dil sınavı şartı aranmaz. Yurt dışı atamalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

Madde 25- 3146 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 30-** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı ve bağlı kuruluşun ilgili kuruluşları şunlardır;

a) Bağlı Kuruluşlar:

- 1) Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı,
- 2) Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi,
- 3) Ereğli Kömür-Havzası Amele Birliği Biriktirme ve Yarımlaşma Sandığı,

b) Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşları:

- 1) Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı,
- 2) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü,
- 3) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü."

Madde 26- 3146 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bakanlık bağlı kuruluşları ile bağlı kuruluşun ilgili kuruluşlarının kanunlarındaki atamaya ilişkin hükümler saklıdır."

Madde 27- 3146 sayılı Kanuna 36 ncı maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Bazı görevlere atamalarda aranacak şartlar"

Madde 36/A- Bakanlık merkez teşkilatında, çalışma uzmanı ve yurt dışı işçi hizmetleri uzmanı, merkez ve taşra teşkilatında iş sağlığı ve güvenliği uzmanı çalıştırılabilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartlara sahip, Bakanlığın ihtiyaç duyduğu alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olanlar arasında yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda başarılı bulunanlar çalışma uzman yardımcısı, yurt dışı işçi hizmetleri uzman yardımcısı ve iş sağlığı ve güvenliği uzman yardımcısı kadrolarına atanırlar.

Çalışma uzman yardımcılığına, yurt dışı işçi hizmetleri uzman yardımcılığına ve iş sağlığı ve güvenliği uzman yardımcılığına atananlar, bu görevlerde en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavlarında ve yurt dışı işçi hizmetleri uzman yardımcılarının Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (B), diğer uzman yardımcılarının ise en az (C) düzeyinde başarılı olmaları halinde çalışma uzmanı, yurt dışı işçi hizmetleri uzmanı ve iş sağlığı ve güvenliği uzmanı unvanını alırlar. Üst üste iki defa yeterlik sınavında başarısız olanlar ile olumlu sicil alamayanlar veya yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlar, çalışma uzman yardımcısı, yurt dışı işçi hizmetleri uzman yardımcısı ve iş sağlığı ve güvenliği

iş uzman yardımcısı unvanlarını kaybederler ve durumlarına uygun diğer kadrolara atanırlar. Uzman yardımcılarında aranacak nitelikler, seçilme usul ve esasları ile diğer hususlar yönetmelikler ile düzenlenir.

Çalışma uzmanları, yurt dışı işçi hizmetleri uzmanları ve iş sağlığı ve güvenliği uzmanları, yurt içi veya yurt dışında yönetmelik ile belirlenecek usul ve esaslar dahilinde Kurumun çalışma konuları ile ilgili master veya sertifika programına gönderilebilirler."

Madde 28- 3146 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bakanlık, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü ile Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezinin verimliliğini sağlamak üzere, Maliye Bakanlığının görüşünü alarak hazırlanacak bir yönetmelikle döner sermaye işletmeleri kurabilir."

Madde 29- 3146 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"**Ek Madde 1-** İş ve hizmetin gerektirdiği hallerde bağlı kuruluşların ve bağlı kuruluşların ilgili kuruluşlarının personeli Bakanlıkta çalıştırılabilir."

Madde 30- 3146 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"**Geçici Madde 9-** Yurt dışında sürekli görevlendirmeye ilişkin mevzuat gereğince yapılan sınavlarda başarılı olanlardan, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlük tarihinden önce yurt dışında en az üç yıl sürekli kadrolarda görev yapan ve halen Bakanlık yada bağlı kuruluşlarla bağlı kuruluşun ilgili kuruluşları kadrolarında çalışan personel ile bu sınavlarda başarılı olmuş ve halen yurt dışında görev yapan personel, son iki yıl içinde olumlu sicil almış olmak koşuluyla yurt dışı işçi hizmetleri uzmanlığını hak kazanırlar.

Geçici Madde 10- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelikler ile Sosyal Güvenlik Kurumunda ihdas edilen daire başkanlıklarının çalışma usul ve esaslarına ilişkin yönetmelikler, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde Bakanlıkça çıkarılır.

Geçici Madde 11- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezi Döner Sermaye İşletmesinin hukuki varlığı en geç iki yıl içinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesinin kurulmasıyla sona erer, aynı ve nakdi mal varlığı "İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi"ne intikal eder.

Geçici Madde 12- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 13- Bu Kanun Hükmünde Kararnameye yürürlüğe girdiği tarihte İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı kadroları İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne intikal eder.

Kadro ve görev unvanları değişmeyenler şahsa bağlı kadrolarda olanlar hariç yeni kadrolarına atanmış sayılırlar.

Sosyal Güvenlik Kuruluşları Genel Müdürlüğüne ait kadrolardan bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı kadrolar olup, her ne sebeple olursa olsun boşalmaları halinde genel hükümlere göre iptal edilmiş sayılır. Kadro ve görev unvanları değişenler veya kaldırılanlarla, şahsa bağlı kadrolarda bulunanlar Bakanlığın merkez veya taşra teşkilatında yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali ve sosyal haklarıyla durumlarına uygun işlerde görevlendirilir.

İkinci ve üçüncü fıkralarda sayılanların Bakanlığın merkez veya taşra teşkilatında durumlarına uygun kadrolara atanmaları halinde de eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü haklarının bu yeni kadrolarında kaldıkları sürece ödenmesine devam olunur.

Geçici Madde 14- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Bakanlık merkez ve taşra birimlerinde en az üç yıl fiili hizmeti bulunan ve eğitim koşulu ile diğer koşulları taşıyan personel, Bakanlıkça açılacak ilk çalışma uzman yardımcılığı, yurt dışı işçi hizmetleri uzman yardımcılığı ve iş sağlığı ve güvenliği uzman yardımcılığı yarışma sınavlarına yaş şartı aranmaksızın girebilir. Açılacak ilk yarışma sınavlarına başvurmamayanlar veya başvurdukları halde girmeyenler bu haklarını kaybeder."

İKİNCİ BÖLÜM

Devlet Memurları Kanunu İle İlgili Değişiklikler

Madde 31- 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün A/11 numaralı bendine "Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Uzman Yardımcıları, Çalışma Uzman Yardımcıları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzman Yardımcıları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcıları", "Devlet Bütçe Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Uzmanlığına, Çalışma Uzmanlığına, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlığına, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığına",

b) 213 üncü maddesinden sonra gelen "Zam ve tazminatlar" başlıklı ek maddesinin "II- Tazminatlar" bölümünün "A- Özel Hizmet Tazminatı" bendinin (h) alt bendine "Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları",

c) I Sayılı Ek Gösterge Cetvelinin (1/h) bendine, "Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere, "Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları",

d) II Sayılı Ek Gösterge Cetvelinin (2) numaralı bendine, "Üniversite Genel Sekreteri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Başkanı",

ibareleri eklenmiş ve II Sayılı Ek Gösterge Cetvelinin (5) numaralı bendinde yer alan, "Yakın ve Orta Doğu Çalışma

Eğitim Merkezi Müdürü" ibaresi "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Başkan Yardımcısı" olarak değiştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ile 13.12.1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun İle İlgili Değişiklikler

Madde 32- 27/09/1984 tarihli ve 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ile 13.12.1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 16 ncı maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

"1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşları görev, yetki ve sorumlulukları dikkate alınarak başkanlık şeklinde teşkilatlandırılabilir."

Madde 33- 3046 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek Öğretim Kurulu ve bu Kurula bağlı olanlar ile Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşları hariç ilgili kuruluşların genel müdürlük şeklinde teşkilatlandırılmaları esastır."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Teşkilat Kanunu İle İlgili Değişiklikler

Madde 34- 27/02/1960 tarihli ve 7460 sayılı Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Teşkilat Kanununda geçen "Eğitim Merkezi Müdürlüğü" ibaresi "Eğitim Merkezi Başkanlığı", "Eğitim Merkezi Müdürü" ibaresi "Eğitim Merkezi Başkanı" ve "Eğitim Merkezi Müdür Muavini" ibaresi "Eğitim Merkezi Başkan Yardımcısı" olarak değiştirilmiştir.

Madde 35- 7460 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Geçici Madde 3- Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezine ait kadrolardan bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (7) sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı kadrolar olup, her ne sebeple olursa olsun boşalmaları halinde genel hükümlere göre iptal edilmiş sayılır.

Şahsa bağlı kadrolarda bulunanlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali ve sosyal haklarıyla durumlarına uygun işlerde görevlendirilir.

İkinci fıkrada sayılanların durumlarına uygun kadrolara atanmaları halinde de eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge

ge ve her türlü haklarının bu yeni kadrolarında kaldıkları sürece ödenmesine devam olunur."

BEŞİNCİ BÖLÜM

Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile İlgili Değişiklikler

Madde 36-a) Bu Kanun Hükmünde Kararnameye Ekli (1) sayılı listelerde gösterilen kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli I sayılı cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ilişkin bölümüne eklenmiş ve ekli (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar iptal edilerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinden çıkarılmıştır. Ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı hale getirilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli IV sayılı cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ilişkin bölümüne eklenmiştir.

b) Ekli (4) sayılı listede gösterilen kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli I sayılı cetvele Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı bölümü olarak eklenmiştir.

c) Ekli (5) sayılı listede gösterilen kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli III sayılı cetvelin Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi bölümüne eklenmiş, Ekli (6) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezinin 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinden çıkarılmıştır. Ekli (7) sayılı listede yer alan kadrolar şahsa bağlı hale getirilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli IV sayılı cetvelin Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi bölümüne eklenmiştir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Madde 37- 09/01/1985 tarihli ve 3146 sayılı Kanunun; 8 inci maddesinin (b) bendi, 10 uncu maddesi ile bu Kanuna ekli "1 Sayılı Cetvel" de Bakanlığın ana hizmet birimleri arasında yer alan "Sosyal Güvenlik Kuruluşları Genel Müdürlüğü" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 38- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 39- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(*) Ek I,II Sayılı Cetvel ile 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 Sayılı Liste için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükmünde Kararnameler

Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Si-

gortalar Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı: KHK/619

Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 29/06/2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 24/08/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile İlgili Değişiklikler

Madde 1- 02/09/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olmak" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurum, bu Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz bir kamu kurumudur. Kurumun merkezi Ankaradır. Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşu olup, mali ve idari bakımdan özerktir."

Madde 2- 1479 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 3- Genel Müdürlük, Genel Müdür, üç Genel Müdür yardımcısı, merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

Merkez teşkilatı;

a) Ana hizmet birimleri; Sigortalılar Dairesi Başkanlığı, Tahsisler Dairesi Başkanlığı, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Finansman ve Aktüerya Dairesi Başkanlığı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı,

b) Danışma ve denetim birimleri; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı,

d) Yardımcı hizmet birimleri; Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, İdari İşler Dairesi Başkanlığı ile Savunma Uzmanlığından,

ve taşra teşkilatı il müdürlüklerinden, oluşur.

Merkez ve taşra teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."

Madde 3- 1479 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcıları

Madde 4- Kuruma Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcısı olarak atanacaklarda, 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, en az 12 yıl fiili hizmeti bulunmak ve en az 4 yıllık eğitim veren fakülte ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak şartları aranır."

Madde 4- 1479 sayılı Kanunun 5 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Genel Müdürün görevleri, yetki devri ve temsil yetkisi

Madde 5- Genel Müdür, Kurumun bütün işlerini Yönetim Kurulunun gözetimi altında ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütür. Adli ve idari mercilerle gerçek ve tüzel kişilere karşı Kurumu temsil eder. Genel Müdür yardımcıları merkezde, il müdürleri de taşrada kendilerine verilecek yetki dahilinde Kurumu, adli ve idari mercilerle gerçek ve tüzel kişilere karşı temsil ederler.

Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcıları, gerektiğinde, sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilirler. Ancak yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz."

Madde 5- 1479 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Atama usul ve şartları

Madde 6-a) Genel Müdür, Genel Müdür yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Teftiş Kurulu Başkanı ve Daire Başkanı müsterek kararname ile atanır. Müsterek kararname ile atanması gerekenler dışında kalan 1-4 üncü derece kadrolara ilk defa atanacak personel, Genel Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulunun onayı ile atanır. Bunun dışındaki Kurum personeli ile mükteseben atanacaklar ise Genel Müdür tarafından atanır.

b) Kuruma daire başkanı olarak atanacaklarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ilaveten, 10 yıl fiili hizmeti bulunmak ve en az 4 yıllık eğitim veren fakülte veya yüksek okul ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak şartları aranır. Sağlık İşleri Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda üniversitelerin sağlık bilimlerinden, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda en az 4 yıllık eğitim veren mühendislik fakülteleri ile fen, matematik, istatistik bölümü ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olmak, İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanı olarak atanacaklarda ise mimar veya mühendis olmak şartı aranır.

c) Kurum, merkez teşkilatında sosyal sigorta uzmanı çalıştırabilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen şartlara sahip, Kurumun ihtiyaç duyduğu alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olanlar arasında yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda başarılı bulunanlar sosyal sigorta uzman yardımcısı kadrolarına atanırlar. Sosyal sigorta uzman yardımcılığına atanırlar, bu görevde en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavında başarılı olmaları ve İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinden birini Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az

(C) düzeyinde başarmış olmaları halinde sosyal sigorta uzmanı unvanını alırlar. Yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazandığı halde geçerli mazereti olmaksızın sınava girmeyenler, üst üste iki defa yapılacak sınavda başarılı olamayanlar ve olumlu sicil alamayanlar bu unvanlarını kaybederler ve durumlarına uygun başka kadrolara atanırlar. Sosyal sigorta uzmanlarının seçilme yöntemleri, atanma şartları ve yeterlik sınavları, eğitim amacıyla yurt dışına gönderilme ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

d) Kurum adına, meslek kuruluşlarında, vergi dairelerinde, belediye, özel idare ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarda, muhtarlıklarda, işyerlerinde; tescilli gerekenleri, sigortalılığı sona erenleri ve adres değişikliklerini tespit etmek. Kurumun protokol yaptığı sağlık kurum ve kuruluşları ile eczanelerde sağlık sigortası uygulamasını kontrol etmek, il müdürünce verilecek benzeri diğer görevleri yapmak üzere, Bağ-Kur denetmenleri ve denetmen yardımcılarını çalıştırabilir. Denetmen ve denetmen yardımcılarının nitelikleri, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."

Madde 6- 1479 sayılı Kanunun 7 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Personel statüsü

Madde 7- Kurum personeli hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin suç ve cezaları ile görevden uzaklaştırmaya ilişkin hükümleri hariç, bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri ile 6245 sayılı Harcırah Kanunu ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır. Personelin çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Yönetim giderlerinden karşılanmak üzere her yıl Kurum merkez ve taşra teşkilatında kadrolu çalışan personele asgari ücretten az olmamak kaydıyla kendi aylıkları (gösterge ve ek gösterge dahil) tutarında iki ikramiye verilir.

En az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olan Kurum personelinin uygun görülenlere, Kurumun çalışma konuları ile ilgili yurt içi ve yurt dışında master programına, yan dal ihtisası veya sertifika programına katılmaları halinde izin verilen sürenin iki katı kadar mecburi hizmet karşılığında program süresince izin verilebilir. Bu programların masrafları Kurumca karşılanır ve bu kişiler bütün özlük haklarından faydalanmaya, aylık ve diğer her türlü ödemelerini almaya devam ederler.

Kurum, hizmetin gereği özel bilgi ve ihtisas gerektiren veya daimi kadrolu personel ile yapılamayan ya da daimi kadrolu personel ile yapılması güçlük arz eden işler için sözleşme ile personel çalıştırabilir. Bu şekilde çalıştırılacakların unvanı, adedi, nitelikleri, ücret ve diğer mali hakları ile çalıştırılma usul ve esasları Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir. Sözleşme ile çalıştırılacaklara ödenecek ücret, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendine göre çalıştırılan sözleşmeli personele ödenen tavan ücretin üç katını geçemez.

Kurum, taşra teşkilatındaki icra, takip ve dava işleri için genel hükümlere göre vekalet akdi ile lüzum görülecek sayıda avukat çalıştırabilir.

Kurumun Hukuk Müşavirliğinde çalışanlar hakkında 02/02/1929 tarihli ve 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekalet Hakkında Kanun hükümleri uygulanır."

Madde 7- 1479 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 8-** Yönetim Kurulu bir karar organı olup, Kurumun en yüksek yönetim karar, yetki ve sorumluluğunu taşır. Yönetim Kurulu, Genel Müdür ve beş üyeden oluşur. Biri Genel Müdür yardımcısı olmak üzere iki üye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının, bir üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının önerisi üzerine müsterek kararname ile atanır. Bu Kanuna tabi sigortalıların bağlı bulundukları kanunla kurulu en yüksek meslek kuruluşlarından bir üye, 2926 sayılı Kanuna tabi sigortalıları temsil eden meslek kuruluşlarından bir üye Genel Kurulda kendi temsilcileri tarafından seçilir.

Yönetim Kurulu üyelerinin, 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları zorunludur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının önerisi üzerine atanacak üyelerin en az 4 yıllık eğitim veren kamu yönetimi, sigorta, banka, hukuk, işletme, maliye, ekonomi, sağlık bilimleri, matematik, fen, istatistik, mühendislik, aktüerya bölümleri ile bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen yabancı fakülte veya yüksek okullardan mezun olması ve en az 12 yıl fiili hizmetinin bulunması zorunludur. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine atanacak üyede, Hazine Müsteşarlığı bünyesinde 12 yıl hizmet yapmış olması şartı aranır.

Genel Müdür dışındaki Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Süresi biten üyeler en fazla bir defa daha atanabilir ve seçilebilirler. Atama ve seçim dönemi içinde herhangi bir nedenle Yönetim Kurulu üyeliği sona erenlerin yerleri aynı usulle yenileri atanmak veya seçilmiş bulunan ilgili yedek üyelerden en fazla oy alan yedek üye getirilmek suretiyle doldurulur. Bu şekilde göreve gelenler, yerlerini aldıkları üyenin görev süresini tamamlarlar.

Genel Müdür aynı zamanda Yönetim Kurulunun üyesi ve başkanıdır. Genel Müdürün bulunmadığı hallerde Genel Müdür yardımcısı Kurula başkanlık eder.

Kamu görevi yapmakta iken Yönetim Kurulu üyeliğine atanmaların görev süresinin sona ermesi halinde, önceki kurumlarınca durumlarına uygun bir göreve atanırlar.

Yönetim Kurulunun çalışma usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir."

Madde 8- 1479 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 9-** Yönetim Kurulu, haftada en az bir defa ve en az dört üye ile toplanır. Toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile karar verilir. Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

Mazeretsiz olarak Yönetim Kurulu toplantılarına katılmayan üyelere yapılan ödemelerden yönetmelik hükümlerine

göre kesinti yapılır. Bir takvim yılı içinde birbirini izleyen 4 hafta veya yapılan toplantı sayısının %20'sinden fazlasına mazeretsiz olarak katılmayanların Yönetim Kurulu üyeliği kendiliğinden sona erer.

Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine, bu görevleri nedeniyle 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 34 üncü maddesine göre kamu iktisadi teşebbüsleri yönetim kurulu başkan ve üyelerine ödenen miktarda aylık ücret ve diğer ödemeler verilir. Yolluklarında ise, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uygulanır."

Madde 9- 1479 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 10- Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kurumun, Genel Müdürlükçe hazırlanacak yıllık konsolide bütçesi ile yatırım programı tekliflerini inceleyip gerekli değişiklikleri yaptıktan sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının onayına sunmak,

b) Genel Müdürlüğün teklifi ile Kurum bütçesinin bölümleri içinde veya bölümleri arasında uygun görülen aktarmaları yapmak,

c) Genel Müdürlükçe hazırlanan Kurum bilançosunu ve faaliyet raporunu, tahmini bütçeyi inceleyip görüşü ile birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının onayına sunmak,

ç) Yurt içinde gerekli görülen yerlerde sağlık işletmeleri, sağlık kuruluşları ve diğer müesseselerin kurulmasına veya kapatılmasına karar vermek,

d) Genel Müdürlükçe aktüeryal hesaplamalar ile birlikte hazırlanacak her türlü kanun, kanun hükmünde kararname ile tüzük ve yönetmelik taslaklarını inceleyerek gereği için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderilmesine karar vermek,

e) Hizmette etkinliği sağlamak ve personelden verimli şekilde yararlanabilmek amacıyla Genel Müdürlüğün önerisi üzerine, Kurum merkez ve taşra teşkilatında çalışan personelden bulunduğu ilde en az bir hizmet yılını tamamlamış olanların görev yerinin değiştirilmesine karar vermek,

f) Kurum adına taşınmaz mal alınması, satılması, takası, trampa veya inşası ile idaresi ve tahsis şekli hakkında karar vermek,

g) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere, bedeli yüzmilyar Türk Lirasından fazla olan sözleşmeler ve yapılacak işler hakkında karar vermek,

h) Kurum için yarar görülen hallerde dava ve icra kovuşturması açılmaması, uyuşmazlıkların uzlaşma yolu ile çözümlenmesi, açılan dava ve icra kovuşturmalarının takibinden vazgeçilmesi veya feragat edilmesi, kanun yollarına başvurulmaması, bunlara ait para ve malların terkin edilmesi, Kurum leh ve aleyhine açılmış dava ve icra kovuşturmalarının uzlaşma veya tahkim yolu ile çözümlenmesi konularında karar vermek,

i) Finansman ve Aktüerya Dairesi Başkanlığının Kurum gelirlerinin değerlendirilmesine ilişkin hareketlerini izlemek, gerekli tedbirleri almak, finansman ve aktüeryal dengelere ilişkin bilgileri yılda en az bir defa kamuoyuna açıklamak, gerektiğinde yılda en fazla bir defa Kurumun mali yapısını uluslararası muhasebe ve aktüerya standartlarına göre bağımsız denetim kuruluşlarına denetletmek,

j) Genel Müdürlükçe hazırlanacak, Kurumun gelecek 10 yıllık gelir-gider dengesini gösterir aktüeryal hesap sonuçlarını inceleyerek Genel Kurula sunmak,

j) Kurumda çalıştırılacak yerli ve yabancı uzmanların nitelikleri ile sözleşme şartları ve ücretlerini belirlemek, gerektiğinde danışmanlık, kontrollük, müşavirlik ve benzeri hizmetlerin satın alınmasına karar vermek, şirketlerin sözleşmeye konu olacak projelerini inceleyip karara bağlamak, şartları ve ücretlerini belirlemek, yerli ve yabancı kuruluşlarla veya sosyal güvenlik kuruluşları ile birlikte ortak proje yapmak, bu kuruluşlarca yapılmış ya da yapılacak projeleri inceleyip Kurum menfaati görülen projelere katılmaya karar vererek Bakan onayına sunmak,

k) Kurum personelinin eğitimi amacıyla düzenlenen yıllık eğitim programlarının onaylanması, kurslar ve seminerler düzenlenmesi, yurt içinde veya yurt dışında öğrenim ve eğitim yapacakların seçilmesi, kendilerine ders görevi verilene ders ve konferans ücreti ödenebilmesi için her derecedeki kurs, seminer ve benzeri eğitim faaliyetlerinde, ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususların tespiti, Kurum ile diğer kurum ve kuruluşların eğitim tesislerinde gerçekleştirilecek eğitim kurs ve seminerlerde, eğitim görevlilerinin ve katılımcıların konaklama, iye ve eğitim materyali masrafları ile eğitim hizmeti bedeline ilişkin önerileri inceleyip karara bağlamak,

l) Kurumun adını taşımak kaydıyla, Kurumun tanıtımını sağlayacak kültürel, sanatsal, sportif ve benzeri faaliyetlerde bulunan kuruluşlara mali yardımda bulunulmasına karar vermek,

m) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında miktarı artırılmak üzere tutarı bir milyar Türk Lirası ve daha fazla olan Kurum alacaklarının borçlularını ve borç miktarlarını altı ayda bir kamuoyuna açıklamak,

n) Yönetim giderlerinden karşılanmak üzere Kurumda kadrolu olarak fiilen çalışan personele ödenecek ikramiyelerin tarihlerini belirlemek,

o) Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin diğer önerilerini inceleyip karara bağlamak,

p) Bu Kanun ile verilen diğer görevleri yapmak.

Yönetim Kurulunun çalışması, alt kademelere devredebileceği yetkileri ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

Madde 10- 1479 sayılı Kanunun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 11- Genel Kurul, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının veya görevlendireceği bir kamu görevlisinin başkanlığında;

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Orman Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulundan iştirak edecek birer temsilciden,
- Yükseköğretim Kurulunca görevlendirilecek sosyal politika, iş hukuku ve sağlık bilimleri alanlarında uzman iki öğretim üyesinden,
- Bu Kanuna tabi sigortalıların bağlı bulundukları kanunla kurulu en yüksek meslek kuruluşlarından üye sayısı en çok olan meslek kuruluşundan en fazla on, ikinci en yüksek üye sayısına sahip meslek kuruluşundan en fazla beş ve kanunla kurulu diğer meslek kuruluşlarından en fazla ikişer temsilciden,
- 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa tabi sigortalıların bağlı oldukları kanunla kurulu meslek kuruluşlarının üye sayılarının oranları korunarak seçilecek en fazla altı temsilciden,
- Kurum çalışanlarının en fazla temsil edildiği kamu görevlileri sendikasına kayıtlı Kurum personeli arasından seçilecek en fazla üç temsilciden,
- Kurumdan aylık alanlardan, Bakanlıkça en fazla üyeyi temsil ettiği belirlenen dernek tarafından seçilecek 3 temsilciden,

oluşur.

Birinci fıkraya göre atanacak veya seçilecek üyelerin görev süresi üç yıldır. Görev süresi bitenler yeniden atanabilir veya seçilebilirler. Üyelik niteliğini yitirenlerin Genel Kurul üyeliği kendiliğinden kalkar ve bunların yerine gelen yedek üyeler, asil üyenin görev süresini tamamlar.

Genel Kurulun oluşumu ile çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir."

Madde 11- 1479 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye bir fıkra eklenmiştir.

"a) Prim gelirleri,"

"c) Bağış ve vasiyetler ile Kurumca hazırlanan her türlü standart form ve benzerlerinin satışından elde edilecek gelirler,"

"Kuruma ait gayrimenkullerin kira bedelleri, her yıl Devlet İstatistik Enstitüsünce açıklanan tüketici fiyat endeksindeki artış oranından az olmamak üzere rayiç veya emsal değerle belirlenir."

Madde 12- 1479 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurum gelirlerinin değerlendirilmesi"

Madde 16- Kurumun elde ettiği her türlü gelirlerin, riskin dağıtılması ilkesi ve iyi niyet kurallarına göre Kurum lehine en yüksek getiriye sağlayacak şekilde yönetilmesi esastır. Kurum gelirleri ve zorunlu ödemeler için bulundurulması gereken nakit ve benzeri varlıkların değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

Madde 13- 1479 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (I) numaralı bendinin (a) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (II) numaralı bendinin (b) alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"a) Esnaf ve sanatkarlar ile diğer bağımsız çalışanlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar ile gelir vergisinden muaf olanlardan esnaf ve sanatkar siciline veya kanunla kurulu meslek kuruluşlarına usulüne uygun olarak kayıtlı olanlar,"

Madde 14- 1479 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan "olanlar ile vergi kaydı bulunmayanlar" ibaresi "olanların" olarak değiştirilmiş, (e) bendine aşağıdaki cümle eklenmiş, (g) bendinde yer alan "Gelir vergisi mükellefiyeti bulunmayan veya" ibaresi metinden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"24 üncü maddeye göre sigortalı sayılanlardan gelir vergisi mükellefi olanların sigortalılıkları, mükellefiyetin başlangıç tarihinden, gelir vergisinden muaf olanların sigortalılıkları ise esnaf ve sanatkar siciline veya kanunla kurulu meslek kuruluşlarına kayıtlı olmak şartıyla talep tarihinden itibaren başlatılır."

"İflasına karar verilmiş olan veya tasfiye halindeki özel işletmeler ile şirket ortaklarından hizmet akdi ile çalışanların çalışmaya başladığı,"

"Sigortalılığı sona erenler, sigortalılıklarının sona erdiği tarihten itibaren üç ay içinde Kuruma başvurarak kayıtlarını silmek zorundadırlar."

Madde 15- 1479 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve (I), (II) ve (III) numaralı bentleri yürürlükten kaldırılmış ve maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Üç ay içinde kayıt ve tescilini yaptırmayan sigortalılar Kurumca re'sen kayıt ve tescil edilir."

"Vergi daireleri, sigorta kapsamına giren gelir vergisi mükelleflerini mükellefiyetin tescil tarihinden, mükellefiyeti terkin edilenleri ise terkin tarihinden itibaren 3 ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları, Kurumun talebi üzerine sigortalıların sigortalılık işlemlerine esas alınacak bilgileri vermek zorundadırlar.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, kamu iktisadi teşebbüsleri, esnaf kefalet kooperatifleri, tarım kredi kooperatifleri ve bankalar, bu Kanuna göre zorunlu sigortalı olanlarla ilgili ruhsat, ihale ve kredi işlemlerinde sigortalı olduk-

larını ve bir önceki takvim yılı sonu itibarıyla prim borçları bulunmadığını gösterir belgeyi istemek ve belge istenenler de bu belgeyi ibraz etmek zorundadırlar.

Noterler, bu Kanuna göre sigortalı olanların tutmakla mükellef oldukları defterlerin tasdiki sırasında Bağ-Kur'a kayıtlı olduklarını ve prim borçları bulunmadığını gösterir belgeyi istemek ve söz konusu belgeyi ibraz etmeyenleri ve bunlara ait sigortalılığa esas bilgileri en geç üç ay içinde Kuruma bildirmek zorundadırlar."

Madde 16- 1479 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Şu kadar ki, sigortalılığın başladığı tarihte" ibaresi "Şu kadar ki, bu Kanuna tabi sigortalılığın başladığı tarihte" şeklinde ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sigortalıların hangi hallerde çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirmiş sayılacakları, sağlık işlemlerine ilişkin tüzükteki esaslara göre tespit olunur."

Madde 17- 1479 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Yazılı istekte bulunmak ve istek tarihi itibarıyla prim ve her türlü borçlarını ödemiş olmak,"

Madde 18- 1479 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanuna göre tekrar sigortalı olanlar, toptan ödeme yapılan sürelerini ihya etmek istedikleri takdirde, bu sürelerle ilişkin primler, toptan ödeme talebinde bulundukları tarihte son defa prim ödedikleri basamağın, ihya talebinde bulundukları tarihteki tutarları esas alınarak hesaplanır ve tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenir. Bu şekilde ihya edilen süreler yaşlılık aylığı bağlanmasında ihya tarihinden itibaren altı ay sonra sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Bu Kanuna tabi hizmetlerin 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesine göre ihyasında da bu fıkra hükmü uygulanır."

Madde 19- 1479 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin (a) ve (d) bentlerinde yer alan "üç tam yıl" ibareleri "beş tam yıl" olarak değiştirilmiştir.

Madde 20- 1479 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "üç tam yıl" ibaresi "beş tam yıl" olarak değiştirilmiştir.

Madde 21- 1479 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) 18 yaşını, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmamayan ve (18 yaşını doldurmamayanlar hariç) bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan veya yaşları ne olursa olsun çalışmayacak durumda malul olan erkek çocuklarla, yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan ve bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmala-

rından dolayı gelir veya aylık almayan kız çocuklarının her birine %25'i,

d) Sigortalının ölümü tarihinde veya sonradan eşine veya çocuklarına yapılması gereken tahsisin toplamı, sigortalıya ait tahsisten aşağı olursa, artan kısım eşit paylar halinde, sigortalının bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan ana ve babasına her birinin hissesi sigortalıya ait aylığın en çok %25'i,"

Madde 22- 1479 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin başlığı ile ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ölüm aylığının kesilmesi"

"Sigortalının kız çocuklarına bağlanan aylıklar, bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmaya başladıkları veya evlendikleri tarihi takip eden aylık ödeme tarihinden itibaren kesilir. Aylığın kesilmesine yol açan nedenlerin ortadan kalkması halinde, bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi hükmü saklı kalmak şartıyla, bu tarihi takip eden aylık ödeme tarihinden başlanarak yeniden aylık bağlanır. Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kız çocuklarına bu aylıklardan fazla olanı ödenir.

Sigortalının erkek çocuklarına bağlanan aylıklar, çocuğun 18 yaşını veya bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmamaları şartıyla, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını dolduracağı tarihe kadar devam eder. Bu yaşları doldurdukları tarihte çalışmayacak durumda malul olan erkek çocukların aylıklarının ödenmesine devam olunur."

Madde 23- 1479 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ancak, diğer sosyal güvenlik kanunlarına tabi bir işte çalıştıktan sonra bu Kanun kapsamına girenlerin basamakları, diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında geçirilen süre dikkate alınarak intibak ettirilmek suretiyle belirlenir.

Bu Kanun kapsamından çıkarak, diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında sigortalı olduktan sonra tekrar bu Kanun kapsamına girenlerin basamakları, diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında geçirilen süre dikkate alınarak daha önce bulundukları son basamak üzerine intibak ettirmek suretiyle yeniden belirlenir."

Madde 24- 1479 sayılı Kanunun 58 inci maddesinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Sosyal Güvenlik Kurumu" olarak değiştirilmiştir.

Madde 25- 1479 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinin birinci ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"24 üncü maddenin (I) numaralı bendi kapsamına girmeyenlerden aynı maddenin (II) numaralı bendinin (a) ve (c) alt bentlerinde sayılanlar dışında kalanlar, ev kadınları ve Türkiye'de ikamet eden yabancı uyruklular talepleri halinde isteğe bağlı sigortalı olabilirler. Şu kadar ki, talep tarihinde

58 yaşını dolduran kadınlar ile 60 yaşını dolduran erkekler kapsama alınmazlar."

"İsteğe bağlı sigortalılık, sigortalının tescil talebinin Kuruma intikal ettiği tarih itibarıyla başlar ve terk talebinin Kuruma intikal ettiği tarihte veya diğer sosyal güvenlik kanunlarına tabi olarak çalışmaya başlama ya da art arda üç ay prim ödenmemiş olması halinde, son prim ödeme tarihi itibarıyla sona erer."

Madde 26- 1479 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurum işlemlerinin bilgi işlem ortamında yapılması ve arşivlenmesi"

Ek Madde 8- Kurumun prim tahsilatı, sigortalama, tahsis, sağlık sigortası uygulaması dahil bütün işlemleri elektronik ortamda veya bilgi işlem ortamında yapılabilir ve arşivlenebilir. Kurum her türlü işlemlerini internet de dahil manyetik ortamda yapabilir, elektronik imza kullanabilir. Bu şekilde arşivlenen belgeler ilgisine iade veya imha edilir. Elektronik veya bilgi işlem ortamında yapılan işlemlerin ve imha veya ilgisine iade edilen belgelerin tespit ve tevsikinde bilgi işlem kayıtları esas alınır. Kurum tarafından bilgi işlem ortamında tutulan bilgiler adli ve idari merciler nezdinde geçerlidir. Bilgi işlem kayıtlarına itiraz edilmesi halinde, ispat mükellefiyeti itiraz edene aittir.

Sigortalıların Kuruma yaptıkları ve hatalı olmayan ödemelere ilişkin belgelerden elektronik ortama veya bilgi işlem kayıtlarına intikal ettirilmiş olanlar, ödemenin yapıldığı tarihi takip eden takvim yılından başlayarak bir yıl, kontrol ve denetimi yapılmak kaydıyla sağlık sigortası uygulamasına ilişkin fatura, reçete gibi belgeler Kuruma ibraz tarihinden itibaren beş yıl süre ile saklanır ve bu sürenin sonunda imha edilir.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

Madde 27- 1479 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Borçlanma primleri sigortalının talep tarihinde bulunduğu basamağın prim tutarları üzerinden hesaplanır ve talep tarihini takip eden ay başından itibaren üç ay içinde ödenir. Borçlanma primleri süresi içinde ve tam olarak ödenmezse borçlanma geçersiz sayılır.

Borçlandırılan süre, malullük ve yaşlılık aylığı bağlanmasında, borçlanma primlerinin tam olarak ödendiği tarihten itibaren bir yıl sonra sigortalılık süresi olarak değerlendirilir."

Madde 28- 1479 sayılı Kanunun ek 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 11- Sağlık sigortası yardımlarından;

a) Bu Kanuna göre zorunlu sigortalı olanlar ile eş ve bakmakla yükümlü oldukları çocukları, ana ve babaları,

b) Bu Kanuna göre yaşlılık ve malullük aylığı almakta olanlar ile eş ve bakmakla yükümlü oldukları çocukları, ana ve babaları,

c) Bu Kanuna göre ölüm aylığı alanlar,

yararlanırlar.

Sağlık hizmeti, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, mahalli idareler, üniversiteler, kamu iktisadi teşebbüslerine ait sağlık tesisleri ile diğer sağlık tesislerinden satın alınmak suretiyle yürütülür. Buna ilişkin usul ve esaslar Kurumca belirlenir."

Madde 29- 1479 sayılı Kanunun ek 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 12- Bu Kanuna göre ilk defa veya yeniden sigortalı olanların sağlık yardımından yararlanmaları, en az sekiz ay eksiksiz sağlık sigortası primi ödemiş olmaları, sağlık ve sigorta prim borcu bulunmaması şartına bağlıdır."

Madde 30- 1479 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Tedavi süresince sadece teşhis edilen hastalık için gerekli ilaç ve iyileştirme vasıtalarının sağlanması,"

Madde 31- 1479 sayılı Kanunun ek 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 16- Bu Kanun ile 2926 sayılı Kanuna tabi sigortalılardan, sağlık sigortası priminin tahsil ve takibi ilgili Kanun hükümlerine göre yürütülür ve bu primler ayrı bir hesapta toplanır. Bu hesapta toplanan paralar başka amaçlarla kullanılamaz. Uzun vadeli sigorta kolları fonundan da sağlık hizmetleri için fon aktarması yapılamaz. Sağlık sigortası hesabında toplanan paralar için 74 üncü madde hükümleri uygulanmaz. Sağlık sigortası hesabında toplanan paralar, 16 ncı maddede belirlenen esaslar dahilinde değerlendirilebileceği gibi, 21 inci maddedeki esaslar dahilinde de işletilebilir."

Madde 32- 1479 sayılı Kanunun ek 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 17- Yatarak veya ayakta yapılan tedavilerin fiyatlandırılması, Kurumca karşılanacak ilaçların cins ve miktarı, ödenecek ortez, protez ve iyileştirme vasıtaları bedellerinin tespitine ilişkin usul ve esaslar Kurumca belirlenir. Ayrıca, sağlık yardımlarından faydalanan sigortalılar için ihtiyaç duyulan ilaç dışı iyileştirici madde, araç ve gereçler ile Sağlık Bakanlığınca ithal ruhsatı verilmiş, eczanelerde satış izni bulunan veya bulunmayan ilaçlar Kurumca temin edilebilir.

Sağlık hizmetlerinin gerektirdiği giderler, Sağlık Bakanlığının yataklı tedavi kurumları için belirlediği fiyat tarifesini geçemez."

Madde 33- 1479 sayılı Kanunun ek 18 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 18- Sağlık sigortası yardımlarının şekil ve şartları, bu yardımlardan yararlanma ve bu amaçla kullanı-

lacak sağlık karne ve/veya kartlarının verilmesi, geçerlilik süresi ve kullanımına ilişkin esas ve usuller, ilaç bedelinden katkı payı alınmayacak hastalıklar, tedavi süresince gerekli görülen ilaçlar, dış hastalıkları tedavisi, gözlük, işitme cihazı, ortez, protez ve iyileştirme vasıtaları ve benzeri yardımların yapılması ile bunların cinsi, evsafı, miktarı, kullanma süresi ve Kurumca ödenecek bedel tespitine ilişkin esaslar, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından itibaren altı ay içinde yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe gireceği tarihe kadar mevcut Yönetmeliğin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

Madde 34- 1479 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 19- Kuruma kayıt ve tescili yapıldığı halde, kayıt ve tescil tarihinden itibaren üç yıl ve daha fazla süreyle hiç prim ödememiş olanların, sigortalılık işlemleri, sigortalılık hakları saklı kalmak kaydıyla durdurulur. Ancak, sigortalıların bu süreye ilişkin primleri, ödeme tarihinde bulundukları gelir basamağının prim tutarı üzerinden hesaplanarak tahsil edilir ve haklarında ödeme tarihinde yürürlükte bulunan hükümler uygulanır."

Madde 35- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Ek Madde 21- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler ile sağlık işlemlerine ilişkin tüzük, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımını takip eden bir yıl içinde düzenlenir. Belirtilen yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut uygulamalara devam edilir."

Madde 36- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"Geçici Madde 13- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte eğitim durumları ile diğer şartları taşıyan personel, Kurumda en az üç yıl fiili hizmeti bulunmak ve olumsuz sicil almamış olmak kaydıyla, açılacak ilk uzman yardımcılığı sınavına yaş şartı aranmaksızın girebilir. Açılacak ilk uzman yardımcılığı sınavına başvurmamaları veya başvurduğu halde sınava girmeyenler bu haklarını kaybederler. Sınavda başarılı olanlar Sosyal Sigorta Uzman Yardımcılığı kadrosuna atanırlar.

Geçici Madde 14- Yönetim Kuruluna atama ve seçimle gelen üyelerin görevleri, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.

Ancak, bu üyeler yerlerine yeni atama yapılıncaya kadar görevlerine devam ederler. Yapılacak ilk genel kurula kadar 1479 sayılı Kanuna tabi sigortalıları temsil edecek bir üye, bağlı bulundukları en fazla üyeye sahip kanunla kurulu en yüksek meslek kuruluşunca, 2926 sayılı Kanuna tabi sigortalıları temsil edecek bir üye Türkiye Ziraat Odaları Birliği İdare Heyetince belirlenir. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından önce Kurumda Teftiş Kurumu Başkanı ve Daire Başkanı kadrosunda görevli personel aranılan nitelikleri taşımaları kaydıyla hiçbir işleme gerek kalmaksızın müşterek kararname ile atanmış sayılır ve bunların görevden alınmaları da aynı usule göre yapılır.

Geçici Madde 15- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 51 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkra hüküm-

leri, talepte bulunmaları kaydıyla bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından önce sigortalı olanlara da uygulanır.

Geçici Madde 16- 30/08/1996 tarihli ve 4181 sayılı Kanunla verilen basamak yükseltme hakkından yararlananlar hakkında, 1479 sayılı Kanunun değişik 52 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri uygulanmaz."

Madde 37- Bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (1) sayılı listede gösterilen kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki III sayılı cetvelin Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne ait bölümüne eklenmiştir. Ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki III sayılı cetvelin Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne ait bölümünden çıkarılmıştır.

Madde 38- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

- a) 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün A-11 numaralı bendine "Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzman Yardımcıları", "Devlet Bütçe Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanlığına", "Milli Emlak Denetmen Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Bağ-Kur Denetmen Yardımcıları" ve "Milli Emlak Denetmenliğine" ibaresinden sonra gelmek üzere "Bağ-Kur Denetmenliğine",
- b) 1 sayılı Ek Gösterge Cetvelinin (I/h) bendine "Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanları, Bağ-Kur Denetmenleri",
- c) 213 üncü maddesinden sonra gelen "Zam ve Tazminatlar" başlıklı ek maddesinin "II- Tazminatlar" bölümünün "A-Özel Hizmet Tazminatı" bendinin (h) alt bendine "Devlet Bütçe Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Sigorta Uzmanları, Bağ-Kur Denetmenleri",

ibareleri eklenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar

Sosyal Sigortalar Kanunu ile İlgili Değişiklikler

Madde 39- 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Tarımsal faaliyette bulunanlar, tarımsal faaliyetlerine son verdikleri tarihten,"

"c) Aile reisliği sıfatını kaybeden kadınların, bu sıfatı kaybettikleri tarihten,"

"Bu Kanuna göre sigortalı olanlar, sigortalılıklarının sona erdiği tarihten itibaren üç ay içinde Kuruma başvurarak kayıtlarını sildirmek zorundadırlar."

Madde 40- 2926 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 8-** Köy ve mahalle muhtarları, bu Kanuna göre sigortalı sayılanları sigortalılıklarının başladığı tarihten, sigortalılığı sona erenleri ise sigortalılıklarının sona erdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdürler."

Madde 41- 2926 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Şu kadar ki, sigortalılığın başladığı tarihte" ibaresi "Şu kadar ki, bu Kanuna tabi sigortalılığın başladığı tarihte" şeklinde, üçüncü fıkrası da aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sigortalıların hangi hallerde çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirmiş sayılacakları, sağlık işlemlerine ilişkin tüzekteki esaslara göre tespit olunur."

Madde 42- 2926 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Yazılı istekte bulunmak ve istek tarihinde prim ve her türlü borçlarını ödemiş olmak,"

"Ancak, bu Kanuna tabi sigortalı iken geçirdiği iş kazası veya meslek hastalığı sonucu 12 nci madde gereğince malul sayılanlar için prim ödeme süresi aranmaz."

Madde 43- 2926 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"17 nci maddenin son fıkrasına göre bağlanacak kısmi yaşlılık aylığı, 25 yıldan eksik prim ödenmiş her tam yıl için %70 oranı %1 eksiltilerek hesaplanır."

Madde 44- 2926 sayılı Kanunun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**Madde 20-** Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı alanların istekleri halinde, aylıkları kesilerek son defa prim ödedikleri basamaktan prim ödemeye devam edebilirler. Bunların tekrar yaşlılık aylığı talep etmeleri halinde haklarında bu Kanunun yaşlılık sigortası hükümleri uygulanır."

Madde 45- 2926 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanuna göre tekrar sigortalı olanlar, toptan ödeme yapılan sürelerini ihya etmek istedikleri takdirde, bu sürelerle ilişkin primler, toptan ödeme talebinde bulundukları tarihte son defa prim ödedikleri basamağın, ihya talebinde bulundukları tarihteki tutarları esas alınarak hesaplanır ve tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde ödenir. Bu şekilde ihya edilen süreler yaşlılık aylığı bağlanmasında ihya tarihinden itibaren altı ay sonra sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Bu Kanuna tabi hizmetlerin 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesine göre ihyasında da bu fıkra hükmü uygulanır."

Madde 46- 2926 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerinde yer alan "üç tam yıl" ibaresi "beş tam yıl" olarak ve son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ancak, bu Kanuna göre sigortalı iken geçirdiği iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölenler için prim ödeme süresi aranmaz."

Madde 47- 2926 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan "üç tam yıl" ibaresi "beş tam yıl" olarak değiştirilmiştir.

Madde 48- 2926 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Malullük veya yaşlılık aylığı almakta iken ölen sigortalının hak sahibi kimselerine bağlanacak aylığın ödenmesine sigortalının hak kazandığı son aylık veya üç aylık dönemin sona erdiği tarihten başlanır.

Hakkı doğuran olay tarihinden 5 yıl geçtikten sonra talepte bulunanların ölüm aylıkları, talep tarihini takip eden ay başından başlatılır."

Madde 49- 2926 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmış, (a), (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Dul eş için %50'si, aylık alan çocuğu bulunmayanların dul eşine %75'i,"

"c) 18 yaşını, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmayan ve (18 yaşını doldurmayanlar hariç) bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan veya yaşları ne olursa olsun çalışmayacak durumda malul bulunan erkek çocuklarla, yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan ve bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan kız çocuklarının her birine %25'i,

d) Sigortalının ölümü tarihinde veya sonradan eşine veya çocuklarına yapılması gereken tahsisin toplamı, sigortalıya ait tahsisten aşağı olursa, artan kısım eşit paylar halinde, sigortalının bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan ana ve babasına her birinin hissesi sigortalıya ait aylığın en çok %25'i,"

Madde 50- 2926 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sigortalının kız çocuklarına bağlanan aylıklar, bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmaya başladıkları veya evlendikleri tarihi takip eden aylık ödeme tarihinden itibaren kesilir. Aylığın kesilmesine yol açan nedenlerin ortadan kalkması halinde, 27 nci maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi hükmü saklı kalmak şartıyla, bu tarihi takip eden aylık ödeme tarihinden başlanarak yeniden aylık bağlanır. Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kız çocuklarına bu aylıklardan fazla olanı ödenir.

Sigortalının erkek çocuklarına bağlanan aylıklar; çocuğun 18 yaşını veya bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik ka-

nunları kapsamında çalışmamaları şartıyla, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını dolduracağı tarihe kadar devam eder. Bu yaşları doldurdukları tarihte çalışmayacak durumda malul olan erkek çocukların aylıklarının ödenmesine devam olunur."

Madde 51- 2926 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Primlere ve aylıklara esas gelir basamakları

Madde 33- Bu Kanuna göre sigortalıların ödeyecekleri primler ile aylıkların hesabında, aşağıda tespit edilen basamak göstergelerinin katsayı ile çarpılması suretiyle bulunacak tutarlar esas alınır.

(*) Tablo için Resmi Gazete'ye bakınız.

Göstergelerin değiştirilmesine ve bağlanmış ve bağlanacak aylıklara uygulama tarihini belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir."

Madde 52- 2926 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 34- Sigortalı bu Kanuna göre sigortalılığın başladığı tarihte 33 üncü maddeye göre belirlenen aylık gelir basamaklarından ilk oniki basamaktan dilediğini seçer ve en geç üç ay içinde Kuruma vereceği giriş bildirgesi üzerinde veya dilekçesinde yazılı olarak bildirir. Üç ay içinde basamak seçmemesi halinde birinci basamak seçilmiş sayılır. Ancak, diğer sosyal güvenlik kanunlarına tabi bir işte çalıştıktan sonra bu Kanun kapsamına girenlerin basamakları diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında geçirilen süre dikkate alınarak intibak ettirmek suretiyle belirlenir.

Bu Kanun kapsamından çıkarak, diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında sigortalı olduktan sonra tekrar bu Kanun kapsamına girenlerin basamakları, diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında geçirilen süre dikkate alınarak daha önce bulundukları son basamak üzerine intibak ettirmek suretiyle yeniden belirlenir."

Madde 53- 2926 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 35- Sigortalının bu Kanuna göre seçtiği, intibak ettirildiği veya yükseltildiği ilk oniki basamakta bekleme süresi bir yıl, onüçüncü basamaktan itibaren her bir basamakta bekleme süresi ise iki yıldır.

İlk onbir basamakta sıra itibarıyla basamak yükseltilmesi, prim ödemeye ve talebe bakılmaksızın Kurumca yapılır. Onikinci basamaktan itibaren basamak yükseltilebilmesi için, sigortalının yazılı talepte bulunması ve talep tarihinden önceki dönem sonu itibarıyla prim ve diğer borçlarını ödemiş olması şarttır."

Madde 54- 2926 sayılı Kanunun 40 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Malullük halinin tespitinde, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversiteler ve kamu iktisadi teşebbüslerine ait hastanelerin sağlık kurullarınca verilecek raporlarda belirtilen hastalık ve arızalar esas alınır."

Madde 55- 2926 sayılı Kanunun 43 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 43- Bu Kanun gereğince bağlanan aylıkların her ay veya üç ayda bir peşin ödenmesine ve aylıkların ödenme tarihlerini belirlemeye Sosyal Güvenlik Kurumu yetkilidir.

Peşin ödenen aylıklar, durum değişikliği veya ölüm halinde geri alınmaz."

Madde 56- 2926 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Tarımsal faaliyette bulunmakla beraber, 22 yaşını doldurmayan aile reisi kadınlar ile bu Kanuna tabi sigortalıların yanında aile mensubu olarak ücretsiz çalışan eş ve çocuklarından bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamı dışında kalanlar, 18 yaşını doldurmuş olmak ve Kuruma yazılı olarak başvurmak suretiyle isteğe bağlı sigortalı olabilirler.

İsteğe bağlı sigortalılık, sigortalının tescil talebinin Kuruma intikal ettiği tarih itibarıyla başlar ve terk talebinin Kuruma intikal ettiği tarihte veya diğer sosyal güvenlik kanunlarına tabi olarak çalışmaya başlama ya da art arda iki dönem prim ödenmemiş olması halinde, son prim ödeme tarihi itibarıyla sona erer. Ancak, talep tarihinde 58 yaşını dolduran kadınlar ile 60 yaşını dolduran erkekler kapsama alınmaz."

Madde 57- 2926 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Bu Kanunun 2 nci maddesi kapsamında sigortalı olanlar ile eş ve bakmakla yükümlü oldukları çocukları, anne ve babaları,"

Madde 58- 2926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"Geçici Madde 9- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten önce sigortalı olanlar, bulundukları basamak dahil, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay içinde yazılı talepte bulunmak şartıyla, bulundukları basamakları en fazla oniki basamak yükseltebilirler. Basamak yükseltme primi, sigortalının talep tarihinde bulunduğu basamaktan, yükselerek intibak etmek istediği basamağa kadar her basamak için öngörülen bekleme süresindeki prim tutarına gelir basamaklarının arasındaki farkların ilave edilmesi suretiyle hesaplanır. Bu tutarın, varsa birikmiş prim borçları ile birlikte bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde ödenmesi zorunludur. Basamak yükseltme tutarının tamamen veya kısmen ödenmesi halinde, sigortalı son ödemenin yapıldığı tarihi takip eden ay başı itibarıyla bu ödemenin karşıladığı basamağa intibak ettirilir. Basamak yükseltme primleri, primi ödenmiş süreler olarak değerlendirilmez.

Basamak yükseltme hakkından yararlanan sigortalılara, basamak intibaklarının yapıldığı tarihten itibaren üç yıl sonra, bu Kanunda öngörülen diğer şartları taşımak ve talepte bulunmak kaydıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

Basamak yükseltme talebinde bulunan sigortalının, basamak yükseltme priminin bir kısmını veya tamamını süresi içinde ödemediği halde, hak sahipleri basamak yükseltme primlerini ölüm tarihinden itibaren altı ay içinde ödeyebilirler. Bu tutarın tamamen veya kısmen ödenmesi halinde, birinci fıkra hükümleri uygulanır.

Malullük veya ölüm aylığı bağlanmasında ikinci fıkra öngörülen üç yıllık bekleme süresi aranmaz.

Geçici Madde 10- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından önce sigortalı olanlar talepte bulunmaları şartıyla bu Kanun Hükmünde Kararnameyle değişik 34 üncü madde hükümlerinden yararlanır."

Geçici Madde 1- 1479 sayılı Kanuna göre sigortalılık niteliği taşıdıkları halde, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar kayıt ve tescilini yaptırmamış olan sigortalıların sigortalılık hak ve mükellefiyetleri bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlar. Ancak, 1479 sayılı Kanuna göre zorunlu sigortalı olarak tescil edilmiş olmak kaydıyla, 20/4/1982 tarihinden bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar vergi dairelerine kayıtlı olarak kendi nam ve hesabına bağımsız çalıştıklarını belgeleyen sigortalıların, vergiye kayıtlı bulundukları süreler, bu süreye ilişkin primleri, ödeme tarihinde bulundukları gelir basamağı prim tutarı üzerinden ödemek kaydıyla sigortalılık süresi olarak değerlendirilir.

Geçici Madde 2- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihte 1479 ve 2926 sayılı kanunlara tabi isteğe bağlı sigortalı olanların bu sigortalılıkları; bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihe kadar birikmiş tüm prim borçlarını, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayım tarihini takip eden altı ay içinde ödemeleri şartıyla devam ettirilir. Bu şartı yerine getirmeyenlerin sigortalılıkları ise, son prim ödeme tarihi itibarıyla sona erdirilir. Ayrıca, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlük tarihinden önce herhangi bir nedenle sağlık sigortası kapsamında prim ödemeyen isteğe bağlı sigortalılar sağlık sigortası kapsamına alınmaz. Bu durumda olanlara Kurumca aylık bağlanması halinde de aynı hüküm uygulanır.

Madde 59- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 60- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(*) 1 ve 2 sayılı Liste için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı : KHK/624

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Nakit Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunda değişiklik

yapılması; 29/06/2000 tarihli ve 4588 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 15/09/2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1- 08/06/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 77 nci maddesinin birinci fıkrası ile bu fıkranın (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanunun 64 üncü, 03/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 23/04/1981 tarihli ve 2453 sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 18/12/1981 tarihli ve 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 28/02/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu ve 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 12/04/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki görevler ile ayrıca barışta veya olağanüstü hallerde yapılan eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik halinde intikaller sırasında, bu hareket ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle hayatlarını kaybedenlerin dul ve yetimleri ile malul olanlara, bunların ölümleri halinde de dul ve yetimlerine bu Kanuna göre bağlanan aylıklar, aşağıdaki esaslar dahilinde yükseltilir.

a) Subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş ve sivil iştirakçilerin dul ve yetimleri ile malul olanlara, bunların ölümleri halinde de dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulur."

Madde 2- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Ek Madde 78- 28/02/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu ve 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri personeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 28/2/1985 tarihli ve 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş Hizmetleri Tazminat Kanunu kapsamına giren personelden, uçuş, paraşüt, denizaltı, dalgıç ve kurbağa adam hizmetlerinin fiilen ifası sırasında; yaşamını sürdürürebilmek için gerekli hareketleri yapamayacak ve başkasının yardım ve desteğine muhtaç olacak derecede malul olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek Devlet Memuru aylığı üzerinden, diğer malullere ise mevcut aylıkları üzerinden 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir. Bu madde hükümlerine göre ilgililere fazla olarak yapılan ödemeler, faturası karşılığı ilgili sosyal güvenlik kuruluşlarınca Hazine'den tahsil edilir."

Madde 3- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Geçici Madde 211- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişik ek 77 nci madde kapsamına giren hak sahiplerinin aylıkları, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ek 77 nci maddede belirtilen esaslara göre yükseltilir. Ancak, bu yükseltmeden dolayı geçmişe yönelik aylık ve aylık farkı ödenmez."

Madde 4- 03/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 7 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu Kanun kapsamına giren yedek subay, erbaş ve erlerden askerlik yükümlülüğü sona ermiş olup, henüz vazife malullüğü maaşı bağlanmamış olanlardan tedavilerini sürdürmek üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri, ikametgahlarındaki veya ikametgahına en yakın askerlik şubeleri tarafından sağlanır. Sevk edilen hasta ile sevk edildikleri yerlere bir kimse refakatinde gitmesinin resmi tabip raporuyla belgelenmesi durumunda refakatçisine, gidiş ve dönüş yol ücreti ile gidiş ve dönüş süresi için gündelik, sevk eden askerlik şubesi tarafından peşin veya avans olarak ödenir. Yol ücretinin ödenmesinde şehirlerarası karayolu toplu taşıma vasıtası ücretleri; gündelikte ise en düşük dereceli Devlet Memuru gündeliği esas alınır. Bunlardan ambulans veya özel vasıta ücretlerinin ödenmesinde yerel rayiçler esas alınır. Ödenen yol ücretleri, gündelikler, ambulans veya özel vasıta ücretleri Milli Savunma Bakanlığı bütçesinden karşılanır."

Madde 5- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 05 Ekim 2000 - Sayı: 24191(2. Mükerrer)

YARGI BÖLÜMÜ

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2000/45

Karar Sayısı : 2000/5 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 05.10.2000

YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNDE BULUNAN:
Anamuhalefet (Fazilet) Partisi Genel Başkanı Mehmet Recai KUTAN

YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN KONUSU:
29.06.2000 günlü, 4588 sayılı "Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkilerine İlişkin Konularda Kamu Personeli Arasındaki Ücret Dengesizliklerinin Giderilmesi ve Kamu Mali Yönetiminde Disiplinin Sağlanması İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu"nun, Anayasa'nın Başlangıç, 2., 6., 7., 11., 87., 91. ve 153. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

İ-YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ:
4588 Sayılı Yasa'nın iptali ve yürürlüğü durdurma istemini içeren 18.07.2000 günlü dava dilekçesinde, bu Kanun'un uygulanması ile doğabilecek sakıncaların önlenilmesi için yürürlüğün durdurulmasına karar verilmesi istenilmiştir.

II-YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN İNCELENMESİ:

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ve yürürlüğün durdurulması istemine ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kurallarıyla dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4588 sayılı "Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkilerine İlişkin Konularda Kamu Personeli Arasındaki Ücret Dengesizliklerinin Giderilmesi ve Kamu Mali Yönetiminde Disiplinin Sağlanması İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu'nun iptaline karar verildiğinden, iptal kararının yürürlüğe girmesine kadar bu Kanun'un uygulanması durumunda, daha sonra, giderilmesi güç ya da olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için Yasa'nın yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi gerekmiştir.

III-SONUÇ

29.06.2000 günlü, 4588 sayılı "Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkilerine İlişkin Konularda Kamu Personeli Arasındaki Ücret Dengesizliklerinin Giderilmesi ve Kamu Mali Yönetiminde Disiplinin Sağlanması İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu'nun 05.10.2000 günlü, Esas: 2000/45, K.2000/27 sayılı kararla iptal edildiğinden uygulanmasından doğacak ve sonradan giderilmesi olanaksız durumların ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmi Gazete'de yayımlanacağı güne kadar Yasa'nın YÜRÜRLÜĞÜNÜ DURDURULMASINA, 05.10.2000 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 06 Ekim 2000 - Sayı: 24192

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ**Tebliğler****Rekabet Kurumu Başkanlığından:****Rekabet Kurulu Kararı**

Dosya No : E2-D1-97/1
Karar No : 99-30/276-166 (a)
Karar tarihi : 17.06.1999
Toplantıya Katılan

Başkan: Prof.Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Necdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER.

Soruşturma Heyeti:

Soruşturma Heyeti Başkanı: İsmet CANTÜRK, Rekabet Kurulu Üyesi,

Raportörler: H. Çiğdem DEMİREL, İ. Atalay YOLCU, Aydın ÖZTUNALI, Ali İLİCAK

Taraflar:

- **Şikayette Bulunan:** İzmir Ticaret Odası.
- **Hakkında Soruşturma Yapılanlar:**
 1. Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.
 2. Batıçim Batı Anadolu Çimento San. A.Ş.
 3. Batisöke Söke Çimento Sanayi A.Ş.
 4. Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.
 5. Denizli Çimento Sanayi A.Ş.

Soruşturmanın Konusu: Ege Bölgesi'nde faaliyette bulunan soruşturmaya konu teşebbüslerin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal eder nitelikteki eylemleri. Soruşturma Heyetinin Görüşü: Soruşturmaya konu teşebbüslerin, Ege Bölgesi'nde, yıllık satış miktarlarını birlikte tespit etmek suretiyle tonaj bazında pazar paylaşımına gittikleri, fabrikaların bulunduğu merkezlerin ve yakın çevresinin yöre fabrikasına terkedilmesi suretiyle pazarı coğrafi olarak da paylaştıkları, sürekli toplantılar düzenlemek suretiyle fiyatları piyasa koşullarının dışında tespit ettikleri, belirlenen fiyat düzeyini korumak amacıyla kapasite artışlarından kaynaklanan ve yıllık olarak tespit edilen satış tonajlarını aşan miktardaki ürün fazlalığının belli bir bölümünü zorunlu olarak ihracata tabi tutmak suretiyle bir ihracat karteli oluşturdukları, karşılıklı anlaşmalar suretiyle gerçekleştirdikleri, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal eden bu eylemleri nedeniyle söz konusu teşebbüslere aynı Kanun'un 16 ncı maddesi gereğince idari para cezası uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. OLAYLAR VE SORUŞTURMA EVRELERİ

- İzmir Ticaret Odası tarafından 06.11.1997 tarihinde yapılan başvuruda;

"Odamız tarafından üyelerimizden gelen şikayetler üzerine yapılan araştırmada, çimento fabrikalarının zaman zaman fiyat paralelliği uyguladıklarına değinen, tam rekabet piyasasının sağlıklı bir biçimde işlemlerini yaralayan ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olan tutum ve davranışların engellenmesi isteğimiz, çeşitli tarihlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na iletilmiştir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığından alınan 21.02.1997 tarih, 1590 sayılı son yazıda, bu konudaki başvurumuzun Bakanlık elemanlarınca incelendiği ve konunun Kurulunuza intikal ettirilmesine karar verildiği bildirilmiştir." İfadesine yer verilmiştir.

- Söz konusu başvurunun 12.11.1997 tarihinde Kurumuza intikal etmesi üzerine, Kurum raportörlerince hazırlanan 19.11.1997 tarih ve E2-D1-97/1 sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulu'nun 20.11.1997 tarih ve 0 sayılı toplantısında görüşülmüş ve Kanun'un 40/1'inci maddesi uyarınca, soruşturma açılmasına gerek olup olmadığını belirlemek amacıyla, İzmir'de faaliyette bulunan Çimentaş İzmir

Çimento San. T.A.Ş. ve Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayi A.Ş. hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

- Önaraştırma sonucunda Kurum raportörleri tarafından hazırlanan 19.12.1997 tarih ve D1/2/ÇD-97/4 sayılı Önaraştırma Raporu Kurul'a intikal etmiş olup, raporda özetle; fiyat paralelliği uygulamasının incelendiği, ancak taraflar arasında akdedilmiş açık bir fiyat anlaşmasına rastlanmadığı, elde edilen delillerin fiyat birlikteliğinin anlaşma yoluyla yürütüldüğünü dolaylı olarak ispata da yeterli olmadığı, dolayısıyla fiyat paralelliği iddiasının ancak uyumlu eylem karinesine dayandırılabilceği, konunun ayrıntılı olarak incelenmesi için soruşturma açılması gerektiği belirtilmiş, ayrıca yapılan incelemeler neticesinde bölge düzeyinde diğer fabrikaların da katıldığı bir pazar paylaşımının mevcut olduğu yönündeki deliller sıralanmıştır.

- Söz konusu rapor Kurul'un 25.12.1997 tarih ve 45/4 sayılı toplantısında görüşülmüş, konunun hem fiyat tespiti hem de pazar paylaşımı yönüyle incelenmesine ve Kanun'un 41'inci maddesi uyarınca, Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Denizli Çimento Sanayi T.A.Ş.'nin de dahil edildiği dört teşebbüs hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir.

- Kanun'un 43/2'nci maddesi uyarınca, 26.12.1997 tarihinde ilgili taraflara soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak, yazılı savunmaları istenilmiştir.

- Haklarında soruşturma açılan teşebbüslerin ilk yazılı savunmaları, 10.02.1998 - 23.02.1998 tarihleri arasında Soruşturma Heyeti'ne ulaşmıştır.

- Soruşturma kapsamında yapılan yerinde incelemeler sırasında elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı önerge doğrultusunda, Rekabet Kurulu'nun 01.04.1998 tarih ve 60/4 sayılı toplantısında, bölge fabrikalarından olan Batisöke Söke Çimento Sanayi A.Ş.'nin de soruşturma kapsamına alınmasına karar verilmiş ve bu karar 15.04.1998 tarihinde teşebbüse bildirilmiştir.

- Soruşturmaya dahil edilen Batisöke Söke Çimento Sanayi A.Ş., 02.07.1998 tarihinde ilk yazılı savunmasını göndermiştir.

- Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan, 21.12.1998 tarihli SR/98-4 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1'inci maddesi uyarınca, Başkanlık'ça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara 25.12.1998 - 30.12.1998 tarihlerinde tebliğ olunmuş ve aynı maddenin 2'nci fıkrası gereğince söz konusu taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenilmiştir.

- Soruşturmaya konu olan teşebbüsler 15.02.1999 - 01.03.1999 tarihleri arasında ikinci yazılı savunmalarını göndermişlerdir.

- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı teşebbüslere ait yazılı savunmalara ilişkin "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2'nci maddesi uyarınca, 13.03.1999 - 17.03.1999 tarihleri arasında tüm Kurul Üyeleri ve ilgili taraflara bildirilmiştir.

- Teşebbüsler 12.04.1999 - 16.04.1999 tarihleri arasında "Ek Yazılı Görüş"e karşı hazırladıkları son yazılı savunmalarını göndermişlerdir.

- Rekabet Kurulu'nun 15.04.1999 ve 99/19 no'lu toplantısında; 09.06.1999 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, 27.04.1999 - 05.05.1999 tarihleri arasında Kanun'un 46/2'nci maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

- 09.06.1999 tarihinde yapılan "Sözlü Savunma Toplantısı"nda, taraflar son savunmalarını yapmışlar ve tanıklar dinlenmiştir.

- Rekabet Kurulu, 17.06.1999 tarihinde nihai kararını vermiş ve 23.06.1999 tarihinde karar tarafların yüzlerine okunmak suretiyle teffim edilmiştir.

2. YAPILAN İNCELEME VE DEĞERLENDİRMELER

2.1. İlgili Pazar

İlgili pazarın saptanması, inceleme ve değerlendirmenin hangi pazarda yapılacağına belirlenmesi açısından tayin edici öneme sahiptir. İlgili Pazar iki yönden ortaya konulmalıdır: Birincisi coğrafi toprak parçası olarak, ikincisi ise belirli bir ürün pazarı olarak. Ürün pazarı; diğer ürünlerle ikamesi sınırlı olan ve aynı talebi tatmin eden ürünlerden oluşan pazardır.

Coğrafi pazar; taşıma maliyetleri, malın dayanıklılığı, dağıtım sisteminin etkinliği, belirli sağlayıcılar bakımından tüketici tercihleri ve hatta geleneksel alışkanlıklar gibi unsurlar incelendiğinde benzer bir yapıya sahip olmalıdır.

a) İlgili Ürün Pazarı

Şikayet konusu olarak ifade edilen eylemlerin gerçekleştiği sektör açısından çimento ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. Ancak, çimentonun özellikleri ve cinslerini incelemek ürün pazarının tam olarak belirlenmesi bakımından zorunlu görülmektedir.

Çimento çeşitleri kullanılan ham maddelerin miktarına ve seçilen üretim yöntemine bağlı olarak değişmektedir. Değişmeyen tek unsur, tüm çimento çeşitlerinin klinker denilen ara üründen elde edilmesidir. Ülkemizde, çimento çeşitleri için geliştirilen standartlardan yola çıkarak, çimentoyu aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz:

- 1- Portland Çimentolar (PÇ 32.5, PÇ 42.5, PÇ 52.5)
- 2- Yüksek Fırın Cürüflü Çimentolar (CÇ 32.5, CÇ 42.5)
- 3- Beyaz Portland Çimentosu (TS 21)
- 4- Harç Çimentosu (TS 22)
- 5- Traslı Çimento (TS 26)
- 6- Uçucu Küllü Çimento (TS 640)
- 7- Süper Sülfat Çimentosu (TS 809)

8- Erken Dayanımı Yüksek Çimento (TS 3646)

9- Katkılı Çimento (TS 10156)

10- Sülfatlara Dayanıklı Çimento (TS 10157)

Ülkemiz çimento sektöründe, sıralanan bu çimento türlerinden daha çok Portland Çimento, Traslı Çimento ve Katkılı Çimento üretilmektedir.

Portland çimentoları, portland çimentosu klinkerinin bir miktar alçı taşı ile birlikte öğütülmesi sonucu elde edilmektedir. Sözüedilen 32.5, 42.5, 52.5 rakamları, 28 günlük basınç mukavemetlerinin 32.5 N/mm², 42.5 N/mm², 52.5 N/mm² olduğunu ifade etmektedir. Beyaz Portland çimentosu ise, özel nitelikli kıl ile kireçtaşının birlikte pişirilmesi sonucu elde edilen beyaza yakın renkli klinkerin bir miktar alçıtaşı ile birlikte öğütülmesiyle elde edilmektedir.

Katkılı Çimento (KÇ 32.5), kütlece en çok 19 kısım puzolanik madde ile karşılıklı olarak en çok 81 kısım portland çimento klinkerinin, bir miktar alçıtaşı ile birlikte öğütülmesi ile ortaya çıkmaktadır. Puzolanik maddeler, kendi başlarına hidrolik bağlayıcı olmadıkları halde, ince olarak öğütüldüklerinde rutubetli ortamda ve normal sıcaklıkta kalsiyum hidroksit ile reaksiyona girerek bağlayıcı özelliğe bilesikler oluşturan maddelerdir.

Traslı Çimento (TÇ 32.5), kütlece 20-40 kısım tras ile karşılıklı olarak 80-60 kısım portland çimentosu klinkerinin bir miktar alçıtaşı ile birlikte öğütülmesi sonucu elde edilen bir hidrolik bağlayıcıdır.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, klinkerin ve diğer maddelerin (alçıtaşı, puzolanik maddeler, uçucu kül veya cüruf vb.) katılım oranlarına göre çimento türleri ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki açıklamaların ışığında; İzmir'de faaliyet gösteren çimento fabrikalarının üretim ve yaptıkları satışlardaki çimento türleri de dikkate alındığında, ilgili ürün pazarının, Traslı, Katkılı ve Portland Çimento türlerini içeren çimento ürününden ibaret olduğu görülmektedir.

b) İlgili Coğrafi Pazar:

Çimento ürününün taşıma giderlerinin birim maliyete etkisinin yüksek olması nedeniyle, çimentonun ekonomik olarak satılabileceği uzaklığı kapsayacak bir alan coğrafi pazar olarak saptanmalıdır. Bu uzaklık konusunda tam bir fikir birliği bulunmamakla birlikte, çimento sektöründe yaygın kanaat bu mesafenin 200-300 km'yi aşmaması gerektiği yönündedir.

Çimento pazarı genellikle fabrikaların çevresinde merkezileşen, ancak bazı bölgeler için çakışan pazarlar seti olarak tanımlanmaktadır. Ölçek ekonomileri, üretim maliyetleri, taşıma maliyetleri ve taşıma maliyetinin satış fiyatına ilavesine yönelik yöntemler dikkate alındığında, çimentonun satılabileceği uzaklığın; üretim kapasitesi, kapasite kullanım oranı, üretim maliyetleri, kullanılan nakliye araçları gibi birçok faktöre bağlı olduğu söylenebilir. Örneğin, bu incelemede yer alan, AKÇANSA Çimento fabrikasının, Çanakkale'den İzmir'e çimento getirerek satması normal koşullarda ekonomik görülmemektedir. Ancak, sözkonusu fabrikanın

Çanakkale ve Aliağa'da limanlarının bulunması ve maliyetin karayoluna oranla düşük olduğu deniz yoluyla taşımacılık yapılması, çimentonun 200-300 km.'lik ekonomik taşıma uzaklığına bir istisna oluşturabilmektedir.

Ancak, gerek AKÇANSA'nın İzmir piyasasındaki payının, iddia yönüyle ihmal edilebilir düzeyde olması ve gerekse bu payın büyük oranda hazır beton piyasasına yönelik olması nedeniyle, AKÇANSA'nın Marmara Bölgesi'ndeki satış alanı, coğrafi pazar sınırları içine alınmamıştır.

Öte yandan İzmir Ticaret Odası tarafından yapılan başvuruya paralel biçimde; söz konusu ilde faaliyet gösteren BATIÇİM ve ÇİMENTAŞ çimento fabrikalarının satışlarının büyük bir kısmını İzmir merkez ilçelerinde yapıyor olmaları da dikkate alınarak, bu fabrikaların şikayete konu olan fiyat paralelliği eylemini de esas itibarıyla bu bölgede gerçekleştirebilecekleri düşüncesiyle, önaraştırma ve soruşturma safhasındaki ayrıntılı incelemeler sonuçlanana kadar, coğrafi pazarın sınırları İzmir merkez ilçeleri olarak belirlenmiştir.

Önaraştırma ve soruşturma safhasında yapılan yerinde incelemeler sonucunda elde edilen bilgi ve belgeler ışığında ise, ülkemizde çimento sektörünün esas itibarıyla Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği ilkeleri doğrultusunda bölgesel bazda örgütlendiği ve söz konusu üst kuruma mevzuatla verilen bazı yasal görevlerin yerine getirilmesi de dahil olmak üzere, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilecek birçok faaliyetin ve bunlar dışında kalan ticari etkinliklerin bölgesel bazda gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılarak, ilgili coğrafi pazar sınırları, tüm bölgeyi kapsayacak şekilde aşama aşama genişletilmiştir.

2.2. Elde Edilen Bulgular

2.2.1. Pazar Paylaşımı

Bölge'de faaliyet gösteren fabrikaların satış rakamlarına ve Pazar paylarına bakıldığında, Ege Bölgesi çimento pazarının, oligopol bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bölge fabrikalarından Batıçim ve Çimentaş'ın talebin yaklaşık %65'ini, soruşturma kapsamındaki diğer fabrikaların ise birlikte yaklaşık %35'ini karşıladığı, çok küçük miktarlarda da olsa, Bölge dışındaki fabrikaların da Bölge içerisine satış yaptıkları bilinmektedir.

Mevcut oligopol yapı çerçevesinde bölgedeki arz-talep durumuna bakıldığında, fabrikalar tarafından bildirilen rakamlara göre toplam üretimin 5.130.000 ton, toplam tüketimin ise 4.445.000 ton olduğu ve yaklaşık 600.000 tonluk bir arz fazlasının olduğu görülmektedir. Bölge dışı fabrikaların bölgeye yaptığı satışlar da gözönüne alındığında, arz fazlasının daha da arttığı ortadadır.

Hemen belirtmek gerekirse, arz fazlası olan bir piyasada zorunlu olarak sağlıklı rekabet şartları ortaya çıkmayacağı gibi, rekabeti sınırlayıcı kartel oluşumlarını teşvik edici ve kolaylaştırıcı koşullar oluşabilmektedir.

Bu koşullar çerçevesinde; çimento sektöründe Bölge'de girilen Pazar paylaşımı eylemlerinin tam anlamıyla açıklığa kavuşturulabilmesi açısından, paylaşımın gerçekleştirildiği düzeye göre bir ayırma gitmek gerekmektedir.

2.2.1.1. Bölgesel Düzeyde Satış Tonajlarının Tespiti

Sektördeki oligopolistik yapı çerçevesinde, çimentonun nakliye maliyetinin yüksekliği ve fabrikaların bulundukları yerlerin ülke düzeyindeki dağılımından dolayı, pazar doğal olarak bölgeler halinde parçalanmıştır. Soruşturmanın yapıldığı Ege Bölgesi çimento pazarı da bu bölünmenin sonucunda ortaya çıkan bir gruplanmaya sahne olmakta ve fabrikalar "bölge fabrikaları ve bölge dışı fabrikalar" olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Her ne kadar pazar nakliye maliyetlerinin yüksekliğinden dolayı doğal bir bölünmeye uğruyorsa da, sınırları çizmenin mümkün olmadığı ve bölgeler arasında arz-talep dengesi ya da dengesizliğine bağlı olarak önemli miktarda satışların yapılabildiği belirlenmiştir.

Bu çerçevede bölge çapında yapıldığı belirtilen söz konusu anlaşmalarda, esas itibarıyla bölge fabrikalarının üretim ve satış tonajları ile bölgeye dışarıdan girecek çimento miktarının belirlendiği tespit edilmiştir.

Soruşturma kapsamında Batıçim'de yapılan yerinde incelemede elde edilen ve 1997 yılı satış tonajlarının tespit edilmesi suretiyle Ege Bölgesi çimento pazarının paylaşıldığı anlaşmaya temel teşkil eden, 1996 yılında gerçekleşen satış tonajları da gözönüne alınmak suretiyle düzenlenmiş olan tabloda;

(*) Tablo için Resmi Gazete'ye bakınız.

Batıçim'de yapılan incelemede elde edilen 1997 yılı satışlarının tespit edildiği toplantıya ve bu toplantı sonucunda varılan anlaşmaya ilişkin tutanakta, yukarıdaki tabloya paralel bir biçimde, aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"1997 Yılı Üretim ve Satış Projeksiyonu Bölgelerarası Toplantı Programı 11.12.1996 Ege ve Akdeniz Bölgeleri"

1- Bölge Fabrikaları 1997 yılında aşağıdaki şekilde satış yapacaklardır.

Fabrikası	Pazar Payı	
Batıçim	29.5 (33.4)*	1350
Çimentaş	31.0 (35.7)	1450
Denizli	20.0 (17.7)	925
Söke	12.5 (6)	575
Çanakkale	7 (7.1)	330
TOPLAM	100	4630

2- Bölge dışı fabrikalar bölge içinde en fazla aşağıdaki miktarları satacaklardır. Fiyat bölge fabrikalarının tespit edilecektir.

Balıkesir (Soma, Akhisar, Edremit)	90.000 ton
Gölaş (Fethiye, Denizli, Uşak, Kütahya)	200.000 ton

Afyon (Kütahya, Uşak)

150.000 ton

Eskişehir (Kütahya)

85.000 ton."

(*Anlaşma metni üzerinde parantez içerisinde yazılmış olan rakamlar, anlaşma ile tespit edilmiş olan rakamların daha ileri bir tarihte yapılan yeni bir anlaşmada revize edilmiş halidir.)

Aynı şekilde Bergama için elle yazılmış halde 100 bin tonluk bir satış tespiti de metinde yer almaktadır.

Toplantı tutanağının başlığında "Üretim ve Satış" ifadesi yer almasına rağmen, "Bölge fabrikaları 1997 yılında aşağıdaki şekilde satış yapacaklardır" ifadesine bakıldığında, sözkonusu bilgilerin iç satışlara ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bir önceki tablo incelendiğinde, fabrikaların klinker ve çimento üretimlerinin, anlaşmada tespit edilen 1997 yılı satış miktarlarının aynısı olmadığı görülecektir. İki belge birlikte değerlendirildiğinde, 1996 yılına göre %5'lik bir pazar artışının gerçekleşeceğini tahmin edildiği, 1997 yılı satış miktarları üzerinde mutabakat sağlandığı ancak, üretime müdahale edilmediği görülmektedir.

Söz konusu belgede, "Ege ve Akdeniz Bölgeleri" denilmesine rağmen, anlaşma Ege Bölgesi için yapılmıştır. İleride açıklanacağı üzere Ege ve Akdeniz bölgelerinin birbirine yakınlığı ve fabrikaların bulundukları yerlerden kaynaklanan özel arz-talep dengeleri nedeniyle birarada düşünülerek suretiyle, her ikisi için ayrı ayrı anlaşma yapılmakla birlikte ayrıca karşılıklı anlaşmalara da konu oldukları belirlenmiştir. Nitekim Akdeniz Bölgesi için yapılan anlaşmaya bakıldığında, Ege fabrikalarından Çimentaş, Afyon ve Denizli Çimento Fabrikalarının bölge dışı fabrika statüsünde oldukları görülecektir.

Anlaşma metni, fabrikaların bölge içinde satacakları miktarların tespit edilmesi yönüyle "arızın kontrolü" görünümü vermektedir. Ancak, bölge dışına yapılacak satışlar ve ihracat gözönüne alındığında, yalnızca bölge düzeyindeki satışlar hususunda mutabakata varılmasının ve üretim üzerindeki herhangi bir kısıtlama getirilmemesinin, klasik anlamda "fiyatları yükseltici bir arz kontrolü"nü değil, bölge içinde yapılan yüksek fiyatlı satışların yüzdesel olarak paylaşımını içerdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Sektörde, Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği faaliyetleri ile fabrikalar tarafından bizzat gerçekleştirilen pazar araştırmaları yoluyla bölgesel talep hakkında elde edilen doğruluk payı yüksek bilgiler, en karlı satışların oransal olarak paylaşılmasına imkan tanımaktadır.

Yukarıda Batıçim'de elde edildiği belirtilen ve pazar paylaşımı ile ilgili hükümlerin açıklandığı anlaşma metni üzerinde yer alan ifadeler, Akçansa'da elde edilen belgede de aynı şekilde yer almaktadır. Ancak yukarıdaki belge üzerine elle yazıldığı belirtilen revize pazar paylarına ve Bergama ile ilgili satış rakamına yer verilmemiştir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 13.12.1994 tarih ve 22140 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu anlaşma ise, toplantı tutanağından anlaşıldığı üzere, 11.12.1996 tarihinde yapılmıştır. Dolayısıyla Yasanın yürürlükte olduğu dönemde gerçekleşen bir ihlale karşı karşıya bulunmaktadır.

Yasanın yürürlüğü ile uygulaması arasında bir ayırım yapılabacak olursa, Yasanın "tam ve etkin" bir uygulamasının, Rekabet Kurumu teşkilatının oluşumuyla birlikte başlayacağı aşıkardır. Bu durum tarafların savunmalarında da zaman zaman hatırlatılmış ve uygulamanın taraflarca yeteri kadar bilinmediği ifade edilmiştir. Kurum teşkilatının oluşumuyla birlikte başlayan "tam ve etkin" uygulamadan, ihalelerin araştırılmasında ve yeni ihlallerin önlenmesinde Yasanın belirlediği yöntemin ve cezai yaptırımların eksiksiz olarak uygulanması anlaşılmaktadır.

Kaldı ki; Kurum teşkilatının oluşumunun tamamlanmak üzere olduğu bir dönemde gerçekleştirilen bu ihlal, 1997 yılına ait pazar faaliyetlerinin, tüm yıl için bir bütün olarak anlaşma yoluyla önceden tespit edilmesi yönüyle, teşkilat oluşumunun tamamlandığı ve Yasanın uygulanmaya başlandığı döneme de sarkmaktadır. Bu haliyle, yasanın yürürlükte olduğu bir dönemde var olan bir ihlalin, uygulamanın başladığı 04.11.1997 tarihinde de devam etmesi sözkonusudur.

Ayrıca, pazar paylaşımı eylemlerinin adeta sektörün belirleyici özelliği haline geldiği ve süreklilik kazandığı, soruşturmanın ilerleyen safhalarında Sabancı Holding bürolarında yapılan incelemede elde edilen belgelerden de görüleceği üzere, sektöre yönelik inceleme başlatılmış olmasına rağmen 1998 yılı pazar payları üzerinde de mutabakat sağlandığı ve satış tonajlarının anlaşma yoluyla belirlendiği, pazarın 1998 yılı için de paylaşıldığı anlaşılmıştır. Söz konusu belgede satışlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir;

(*)Tablo için Resmi Gazete'ye bakınız.

Ardından;

"1998 %6.7 satış artışına göre toplam ihracat: 284.000+555.000 = 839.000 ton PÇ'dir.

1. Çimento'sa Öztüre de dahil edilmiştir.

2. Artan kapasiteler her sene için %25 esasına göre pazara verilmektedir.

3. İç tüketim fazlası kapasite oranları da birlikte tespit edilecek esaslar ile ihraç edilecektir.

4. Çimento üretim kapasiteleri 1/0.8 hesabına göre yapılmıştır."

ifadelerine yer verilmiştir.

Belgede de açıkça ifade edildiği üzere, 1998 yılı için pazar paylarının hesaplanmasında Çimento'sın 1997'de devraldığı Öztüre'ye ait pazar payı Çimento'sın pazar payına katılmıştır.

Yine ifade edildiği üzere, 1997 yılına göre üretim kapasitelerinde meydana gelen artışlar, pazara %25 oranında yansıtılmaktadır. Bir başka ifadeyle, fabrikalar üretim kapasitelerinde yaptıkları artışın ancak %25'i için pazardan pay alabilmektedirler. Bu durum, kapasite artışının %75'inin iç pazara yansıtılmaması konusunda açık bir mutabakatı ifade etmektedir.

Tablodaki rakamlar incelendiğinde ilk sütunda yer alan kapasitelerin ikinci sütunda yüzdesel oranlara çevrildiği ve ilk başta fabrikaların yalnızca üretim kapasiteleri gözönüne alınarak pazar paylarının hesaplandığı görülmektedir.

"1998 Yılı Ege İç Pazar" ana başlıklı üçüncü ve dördüncü sütunlarda ise, 1997 yılına göre artan kapasitelerin %25'i pazar paylarına yansıtılmak suretiyle, sırasıyla klinker ve çimento bazında mutabık kalınan pazar payları görülmektedir. Ancak burada yer alan pazar payları klinker ve çimento bazında miktar olarak hesaplanmış, hemen ardından gelen beşinci sütunda ise Pazar payları yüzdesel olarak ifade edilmiştir.

Çimento sektörüne yönelik olarak Ege Bölgesinde yapılan soruşturmada, yukarıda bahsi geçen ve bütün bir yılın satışlarının belirlendiği Pazar paylaşımı anlaşmaları yanında, yıl içerisinde değişik dönemlerde başka anlaşmaların yapıldığı da tespit edilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, yukarıda açıklanan, fabrikaların bölge düzeyindeki pazar paylarının belirlenmesi ve korunmasına yönelik çerçeve anlaşmanın ardından yapılan ve pazar paylarının korunması yanında, fabrikaların maksimum karı elde etmelerini temine yönelik, coğrafi pazar paylaşımı ve fiyat tespiti anlaşmalarıdır.

Ancak bu hususlara geçmeden önce, yukarıda 1997 ve 1998 yılları satış tonajlarının tespiti ile ilgili hükümleri irdelenen anlaşmalarda tespit edilen oranların revize edildiği anlaşmalara ilişkin olarak rastlanılan toplantı notlarına da kısaca değinmek gerekmektedir.

Batısöke Ticaret Müdürü'a ait ajandanın 16 Ocak 1997 tarihli sayfasında;

	"1 Ocak 96	Revize Ratio	15.01.1997	
Çim	1289000	35.7 (31)	35	26.9
Batı	1286000	33.4 29.5)	34	28.6
Akçansa	300000	7.1 (7)	9.6 (10)	8.4
Denizli	969000	17.7 (20.0)	22	18.5
Söke	530000	6 (12.5)	18	15.1

4404000"

ifadeleri ve rakamları yer almaktadır.

İkinci sütunda yer alan ve 35.7 ile başlayan rakamlar serisinin, yukarıda satış tonajlarının tespiti ile ilgili olarak yapılmış olduğu belirtilen ve Batıçim'de bulunan anlaşma metni üzerine elle yazılmış olan rakamların aynılığı olduğu görülmüştür. Bu rakamların sağındaki sütunda yer alan ve parantez içinde yazılı olan rakamlar ise yukarıdaki anlaşmada asıl olarak tespit edilen rakamlardır.

Bloknot üzerindeki notlardan, 11.12.1996 tarihinde yapılan ve 1997 yılı satışlarının belirlendiği anlaşmada tespit edilen oranların, daha sonra yapılan yeni bir anlaşmada

revize edildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu yeni anlaşmanın hangi tarihte yapıldığı konusunda kesin bilgi olmamakla birlikte, yukarıda bahsedilen notların ajandada yer aldığı sayfanın tarihi de gözönüne alınarak, 11.12.1996 tarihinden 35-36 gün sonra yani 15-16.01.1997 tarihlerinde yapıldığı düşünülmüş, soruşturma raporunun tebliğinden sonra bir çok konuda olduğu gibi bu konuda da taraflarca herhangi bir savunma getirilmemiştir. Nitekim Rapor'da da belirtildiği gibi, Batisöke satış şefi'e ait ajandanın 15.01.1997 tarihli sayfasında da, anlaşmanın bu tarihte yapıldığı sonucunu destekleyen ve aynı anlaşmada tartışılan diğer hususlara ilişkin aşağıdaki notlar yer almaktadır;

"Sonuç:

- **Batı Anadolu'yla görüşüp kapı çıkış fiyatlarının ar-
yarlanması**

- **Önemli olan teslim fiyatlarıdır.**

- **Çimento fiyatlarını 5000 TL. yukarıya çekecektir.**

- **Hem ağlarsınız hem düşük fiyatla mal satıyorsanız
diyerek serzenişte**

bulundu."

Anlaşmada tespit edilen oranlarda birtakım revizyonlara gidilmesi ise, satış tonajlarının tespiti yoluyla yeni bir "pazar paylaşımı" olarak değerlendirilmelidir. 11.12.1996 tarihinden sonra yapıldığı kesin olmakla birlikte, Batıçim İdari Genel Müdür Yardımcısı'a ait takvimliğin sırasıyla 15-16.01.1997 tarihli sayfalarında yer alan; "Çimento ile toplantı" ve "Çimento 09:30" ifadeleri de, söz konusu anlaşmanın bu tarihlerde ve Çimento Fabrikası'nda yapıldığına dayanak niteliğindedir.

Söz konusu pazar paylaşımı mutabakatı, pazarın coğrafi durumu ve fiyatlara ilişkin birçok hükümler içeren Çimento Genel Müdürü'e ait notlardan 11.07.1997 tarihinde yapıldığı anlaşılan anlaşmada; "Pazar paylaşımına uyulacak" şeklinde tekrar yer almıştır.

Batisöke Ticaret Müdürü'ın "Çimento" antetli blok-notunda 25.08.1997 tarihi konularak;

"Pazar paylaşımı mutabakatına uyulmadı. Ortada hiçbir mutabakat kalmadı.

1. Pazar paylaşımını bozanlar niçin bozdu? Teklifleri nedir?

2. Antalya, Denizli, Göltaş çelişkisi konusunda çözüm önerileri?

Rekabet Kurulu ile ilgili toplantı 5 Eylül'de Ankara'da, yazı Necip Bey'e fakslanacak.

1. Göltaş-Denizli'ye ve Batı'ya girmeyecek.

Denizli Antalya batısından çekilecek.

TÇ. 8.000.000

KÇ. 3.000.000

PÇ. 9.600.000 Zam Yok."

hususlarına yer verilmiş, toplantıda tartışılan diğer konularla birlikte Pazar paylaşımı da açık bir şekilde ifade edilmiştir. Söz konusu toplantının da Çimento'ta yapıldığını, Batıçim Genel Müdür Sekreteri'ne ait ajandanın 25.08.1997 tarihli sayfasında yer alan;

"11:00 Çimento"

ve Batıçim İdari Genel Müdür Yardımcısı'a ait 1997 yılı takvimliğinin 25.08.1997 tarihli sayfasında yer alan;

"Fiyat topl. Toplantı Saat: 11'de Çimento'da"

ifadeleri açıkça göstermektedir. Yine bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, toplantı yalnızca pazar payları konusunda yapılmamış, toplantıda fiyat, zam vs. konular da tartışılmıştır.

26.09.1996 tarihinde Batıçim'de yapılan bir toplantıda alınan kararlar arasında da 1997 yılına ilişkin pazar paylaşımı mutabakatının, **"Pazar paylaşımına uyulacak"** şeklinde tekrar edildiği görülmektedir.

1997 yılı satışlarının tespit edildiği ve Aralık 1996'da yapılan anlaşmanın ileriki tarihlerde yeni toplantıların konusu olmasına benzer şekilde, 1998 yılı pazar payları, fiyat ve satış bölgeleri gibi konular birçok toplantıda tekrar ele alınarak, gözden geçirilmiştir.

Denizli Çimento Genel Müdür Yardımcısı'nın 1998 yılı ajandasında yer alan ve 08.01.1998 tarihinde ... Otel'de yapılan bir toplantıya ait olduğu anlaşılan aşağıdaki ifadeler, ilerleyen bölümlerde üzerinde durulacak birçok konu yanında, 1998 yılı pazar payları üzerindeki tartışmaları açıkça göstermektedir.

"8.1.1998- "... Otel Balçova Saat 10'da V... Bey'i gör. Fazla konuşma. Onları dinle. V... Bey hakem. İ... Beyden bilgileri

al. Bayi meselesi (...) hiçbir fabrika mal vermeyecek. Denizli'ye girmeme, beton santrali kurmama. karşı mevzu edilirse teşvikleri alınmış. Hiçbir taviz vermeden V... Bey'in kararlarına okey diyeceğiz. Ancak aleyhimize birşey varsa görüşmemiz lazım deyip açık kapı bırak.

1. Bayinizin bize iadesi. Bu tarihten itibaren hiçbir karşı.....

2. Denizli'nin Söke'den 1 iki puanda olsa fazla mal satma. Klinker,

Beyaz çim.

3. Beton santrali kurulmaması."

Notlarda "V...i Bey" olarak söz edilen kişinin, Akçansa Genel Müdürü olduğu anlaşılmaktadır. Akçansa Bölge'deki payının küçük olmasına karşın, Türkiye'nin en büyük çimento üreticisi olmasına ve komşu bölge olan

Marmara Bölgesi'ndeki büyük pazar payına bağlı olarak sektörde kazandığı önemli gücü sayesinde, soruşturma konusu ihlallerde adeta organizatör ve sorunların çözümünde hakem konumundadır. Ayrıca çimento satışlarından elde edilen Pazar payları üzerinde önemli bir etkisi bulunan beton santrallerinin pazarlıklara konu olduğu görülmektedir. Denizli çimentosunun, kendi yöresindeki en güçlü pazarlayıcısı olan ve daha sonra Batisöke bayiliğine geçen ... isimli firmanın da toplantı konularından biri olduğu ortadadır. Batisöke Ticaret Müdürüa ait ajandanın 8 Ocak 1998 tarihli sayfasında yer alan

"Denizli --> girilen bölgeler

fiyat farkları

fi amaç ne?" ifadeleri de bu tarihteki toplantının konuları hakkında bazı fikirleri ortaya koymaktadır. Ancak söz konusu ifadeler, fabrikaların pazar paylarına ilişkin ayrıntılı bilgiler sunmamaktadır. Bu mahiyetteki bilgileri ise, aynı toplantıyla ilgili olarak Denizli Çimento Pazarlama Müdürü'ın 1998 yılı ajandasında yer alan aşağıdaki ifadelerde bulmak mümkündür:

08.01.1998- "Çimentaş 1450 30.21

Batı 1350 28.13

Söke 750 15.63

Denizli 900 18.75 (Ado dahil)

Çanakkale 350 7.29"

Görüldüğü üzere, 1998 yılı satışlarının tespit edildiği anlaşmada belirlenen oranlar, 08.01.1998 tarihinde gözden geçirilmiş ve küçük farklılıklarla yeniden tespit edilmiştir. Ancak 1998 yılı pazar payları üzerindeki görüşmeler bununla da kalmamıştır. Yine Denizli Çimento Pazarlama Müdürü'ın 1998 yılı ajandasında yer alan;

23.01.1998- "Çimentaş 30.21

Batı 28.13

Söke 16.15

Denizli 18.23

Akçansa 7.29"

ifadeleri, bölge fabrikalarının pazar paylarının 23.01.1998 tarihinde küçük bir değişiklikten yeniden belirlendiğini ortaya koymaktadır. Dikkat edilirse ilk üç fabrikasının pazar payları aynı kalmış, Denizli Çimento ise 08.01.1998 tarihli toplantıya ait notlarda "Ado dahil" diye ifade edilen küçük bir pazar payından Batisöke lehine vazgeçmiştir. Bu noktada, soruşturma çerçevesinde düzenlenmiş bir tutanakta ifade edilen piyasa hareketlerinden söz etmek gerekmektedir. Söz konusu tutanakta; Denizli piyasasında Batisöke'nin de satış yapmaya başlamasına bağlı olarak 23.01.1998 tarihinde 345,000 TL./Trb. düzeyine kadar gerileyen çimento fiyatlarının, bu tarihte yapılan bir anlaşma ile yeniden 517,500 TL./Trb. düzeyine yükseltildiği

ve Batisöke'nin Denizli piyasasından çekildiği ifade edilmektedir. Bu tarihten sonra Denizli'de Söke çimentosu satanlara Batisöke Fabrikası tarafından mal verilmemiştir. Ancak Batı Grubu ile aralarında, beton santrali, bayi meselesi gibi birçok sorunlar bulunan Denizli Çimento'nun Denizli piyasasındaki hakim durumunu yeniden elde etmesi için, bölgesel pazar payı üzerinde Batisöke lehine küçük bir taviz vermesi gerektiği açıktır. Kısaca pazar payları, her iki tarafın da menfaatlerine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiş, yeni pazar payları Denizli Çimento Genel Müdür Yardımcısı'nın 1998 yılı ajandasının 26.01.1998 tarihli sayfasında da aşağıdaki şekilde tekrar yer almıştır.

26.1.1998- "30,21 Ç 1450

28,13 B 1350

16,15 S 775

18,23 D 875

7,29 A 350"

Denizli Çimento Satış Şefi'ye ait ajandanın bir sayfasında yine söz konusu oranlar;

"Çimentaş (30.21)

Batıçim (28.13)

Denizli (18.23)

Söke (16.15)

Akçansa (7.29) Onar günlük dönemlerde bildirilecek."

şeklinde yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle, yalnız pazar payları yeniden tespit edilmekle kalmamış, öngörülen hedeflere ulaşmak doğrultusunda fabrikaların 10'ar günlük satış sonuçlarını karşılıklı olarak bildirmeleri esası getirilmiştir. Onar günlük dönemlerde satış sonuçlarının karşılıklı olarak bildirilmesi, söz konusu anlaşmanın uygulamaya geçirilebilmesi açısından önemli bir unsur olarak görünmektedir ve Batisöke A.Ş. Ticaret Müdürü tarafından'a gönderilen **23.01.1998 tarihli** bir faksın kapağındaki ifadelerde:

"01.Şubat.98

Çimentaş

- Dökme zamı yok.

- PÇ: (11.300)

Haftada bir rakam alışverişi olacak."

şeklinde tekrar yer almakta,'ın 1998 yılı ajandasının 12 Şubat 1998 tarihli sayfasında yer verilen;

"5/2/98 5151

5-10/2/98 5047

1.5/1/98 4906

Batıçim

5-10 5234

10.30 5067

1/10/1/98 5064

10.20/1/98 5003 Göltaş

20.30/1/98 5121"

ifadeleri de, bu usulün fiilen uygulandığını göstermektedir.

Yukarıda yer verilen anlaşmalar dışında, Çimentaş Genel Müdürü'e ait bloknotta geçen ve ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmeyen bir toplantıya ait notlarda pazar paylaşımına ve bu paylarının takibine yönelik olarak aşağıdaki ifadeler yer almaktadır;

"A.P. Anlaşma bazı üzerinde samimi mutabakat. Pazar payını bozan alternatifini söylesin.

M.Y. Fiyat oluşmadı.

N.T. Piyasanın doldurulması.

A.P. İhracat taahhüdü.

H... Bölgelerde düştü. Antalya. Biz bozmadık.

Y...B. Fiyatı tutalım miktarı ayarlarız.

V.Ö. Mutabakat satılacak miktar. Fiyat arkadan gelir.

Hatta istersen bedava sat dedik."

Burada geçen kısaltmaları açacak olursak;

"A.P. (Çimentaş Genel Müdürü)

M.Y. (Denizli Çimento Genel Müdürü)

N.T. (Batiçim Genel Müdürü)

V.Ö. (Akçansa Genel Müdürü)

Y Bey (Batisöke Eski Genel Müdürü)"

olmak üzere, genel müdürler düzeyinde bir toplantı olduğu anlaşılmaktadır.

Toplantıda sunulan önerilerde, ve tarafından Pazar payları üzerinde durulmakta ve "Pazar payının fiyatı daha önemli olduğu, eğer bu payı ihlal eden olursa alternatifini mutlaka söylemesi gerektiği" belirtilmektedir.

Uzun yıllardır TÇMB bünyesinde gerçekleştirilen bilgi toplama ve dağıtma faaliyetlerinin sağladığı istatistiksel alt-yapının, fabrikaların giriştiği bu tür bölgesel bazı eylemlerde anlaşmanın sonuçlarını takip edebilmek açısından kolaylaştırıcı bir unsur olduğu düşünülmektedir.

TÇMB'nin bu paylaşım sistemi içerisindeki rolü ise, soruşturma çerçevesinde Akçansa'da yapılan yerinde incelemede elde edilen bir toplantı davetiyesi ile, TÇMB'ye ait bir bilgi isteme yazısında bulunan aşağıdaki ifadeler birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir:

Bahsedilen belgelerin ilkinde;

"TÜRKİYE ÇİMENTO MÜSTAHSİLLERİ BİRLİĞİ

17-20/Ekim/1996 tarihleri arasında Otel'de yapılacak 1996 - 2000 yıllarında Türkiye Çimento Üretim Tüketim Projeksiyonu toplantı programı ilişikte takdim edilmiştir.

Bu toplantıya eşinizle birlikte teşrifinizi rica eder saygılar sunarım.

Ayduk Çelenk

Başkan"

ifadelerine yer verilmektedir.

Söz konusu toplantının, 1996 ve 2000 yılları arasında çimento sektörünün üretim ve tüketim projeksiyonunun çok genel olarak yapılmasını ve aşağıdaki açıklanacak yıllık bazda yapılan toplantıların gerçekleşmesi konusunda muhtemelen prensip anlaşmalarına varılmasını sağlayan bir zemin olabileceği düşünülmekteydi. Ancak aşağıda yer alan belgeler incelendiğinde projeksiyonların çok daha özel amaçlarla yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

TÇMB'ye gönderilen bir yazıyla Birlik bünyesinde yapılan projeksiyonlar ve bu toplantılarda tutulan tutanaklar istenilmiş, cevabi yazılarında ise toplantı yer ve tarihleri liste halinde gönderilmiş, ancak tutanak tutma uygulamasının olmadığı belirtilmiştir. Söz konusu cevabi yazı incelendiğinde, 1994 yılından sonra, 1997 yılı üretim-tüketim projeksiyonları sonuçları hakkında bilgi arz edildiği ifade edilen 24.12.1996 tarihli bir toplantı göze çarpmaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse, projeksiyon adı altında gerçekleştirilen bölgesel toplantılar TÇMB bünyesinde değil, doğrudan doğruya fabrikalar arasında yapılmış, 24.12.1996 tarihinde ise, bu toplantıların sonuçları hakkında bilgi sunulmuştur.

TÇMB bünyesinde yapılan yerinde incelemede elde edilen, Ege Bölgesi fabrikaları adına Birlik İdare Meclisi üyesi Eşref Baltalı'ya gönderildiği anlaşılan ikinci belgede geçen aşağıdaki ifadeler, 1996 ve 1997 yıllarında TÇMB bünyesinde gerçekleştirilemeyecek fabrikaların sorunlarının bölgesel örgütlenmelerle çözümlendiği toplantılarda tespit edilen hususları ayrıntılarıyla ortaya koymaktadır. Söz konusu belgede;

"17-20 Ekim tarihleri arasında İzmir'de yapılan "1996 - 2000 yılları çimento üretim- tüketim projeksiyonu" toplantısında bölgesel toplantıların yapılması, bu toplantıların Birlik İdare Meclisi Üyelerince tertiplenmesi kararlaştırılmış ve bu toplantılarda tespit edilecek sonuçların konsolide edilmek üzere Çimento Müstahsilleri Birliği'ne gönderilmesi hususunda karar alınmış idi.

Ege Bölgesi toplantısının 10.11.1996 tarihinden ileri bir tarihte olmamak üzere sizin uygun gördüğünüz bir tarihte tertiplenmesi ve bu toplantıda aşağıdaki hususların tespit edilerek Birliğe gönderilmesini rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Bölgenin;

- 1997 yılı klinker üretim kapasitesi,

- 1997 yılı programlanan klinker üretimi,

- 1997 yılı çimento üretim kapasitesi,
- 1997 yılı çimento satış programı,
- Şirketlerin çimento satışlarının yapıldığı vilayetler ve yüzdeleri,
- Bölge üreticilerinin pazar payları,
- 1997 yılı üretim-tüketim dengesi,
- Üretim fazlalığı veya üretim noksanlığının ne şekilde

çözümlenebileceği,

- 1997 yılı sonu çimento ve klinker stoku, hususlarının tespiti, ayrıca varsa sizce de önemli olabilecek diğer verilerin de tespiti uygun olacaktır."

ifadelerine yer verilmektedir.

Yukarıda yer alan iki belge birlikte incelendiğinde, TÇMB tarafından bölgesel bazda toplantıların ve projeksiyonların yapılmasının kararlaştırıldığı görülmektedir. Nitekim TÇMB'nin projeksiyonlar hakkında kurumumuza göndermiş olduğu yazısında da belirtildiği gibi, 1996 - 2000 yılları çimento üretim-tüketim projeksiyonu toplantısında resmi bir projeksiyon oluşturulamamıştır. Sonuçta bu toplantıda tespit edilemeyen hususların, bölgesel bazda yapılan toplantılarda tespit edilmesi ve "konsolide edilmek üzere" birliğe bildirilmesi kararlaştırılmıştır.

Pazar paylaşımı konusunda doğrudan mutabakatın sağlandığı ve yıllık olarak yapılan sözkonusu anlaşmaların, sektörde fabrikaların bölgesel olarak gruplanmaları neticesinde ortaya çıkan bölge fabrikaları ve bölge dışında kalan yakın fabrikaların katılımıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim TÇMB tarafından, bu hususların bölgesel bazı toplantılarda tespit edildikten sonra konsolide edilmek üzere kendisine gönderilmesini istediği görülmektedir. Soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler, bölge fabrikaları ve yakın fabrikalar arasında yıllık olarak yapılan bu anlaşmaların 1993 yılına kadar geriye gittiğini göstermektedir.

Söz konusu toplantıda fabrikalar bölge genelinde yıllık olarak yapacakları satışları tespit etmekle kalmayıp, ilgili yazıda ifade edildiği şekliyle "şirketlerin çimento satışlarının yapıldığı vilayetler ve yüzdeleri" de belirlenmektedir. Yine bu tespiti destekler mahiyette olmak üzere Denizli Çimento'da yapılan bir yerinde incelemede elde edilen "DENİZLİ ÇİMENTO SATIŞ BÖLGESİ SINIRLARI VE BU BÖLGEDE DİĞER FABRİKALARIN DURUMU" adlı satış bölgesi haritası, belirlenen sınırlar içinde ve dışında Denizli Çimento'nun satış yaptığı tüm merkezlerde fabrikaların pazar paylarının ne olacağını tek tek göstermektedir. Bu noktada pazar paylaşımı eylemlerinin, kar oranı yüksek olan iç satışların paylaşımı ile kalmayıp, bölge düzeyinde bir coğrafi paylaşıma kadar vardığı anlaşılmaktadır.

2.2.1.2. Coğrafi Pazar Paylaşımı

Soruşturma kapsamında incelemeye konu olan Ege Bölgesi, kendi içerisinde talebin yoğunluğuna ve çimento fabrikalarının yakınlığına göre değişik özellikler gösteren alt

bölgelere ayrılabilir. Bu bağlamda İzmir, Denizli ve Söke/Aydın, çimento fabrikası bulunan merkezleri oluştururken (Afyon'da Set Grubu'na ait bir çimento fabrikası bulunmaktadır. Ancak, Afyon ili, Türkiye Bölgeler Haritası'na göre Ege Bölgesi'nde bulunmasına rağmen, Ege Bölgesi için yapılan anlaşmalarda bölge dışı fabrika olarak gösterilmektedir.), kuzeyde "Körfez Bölgesi" denilen Edremit Körfezi etrafında sıralanan Edremit, Burhaniye ve Ayvalık ilçelerinin oluşturduğu bölge, İzmir'in hemen güneyinde yer alan Kuşadası, Selçuk ve Söke civarı, Nazilli ve Aydın, Bodrum, Marmaris ve Fethiye ilçelerinin oluşturduğu Güney Ege'deki bölge ve Denizli merkez ile İzmir merkezi ve yakın çevresi de yoğun talep bölgelerini teşkil etmektedir.

Çimento fiyatı ile ürünün satılacağı coğrafya arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. İlk bakışta olması beklenen, çimento-nun da akaryakıtta olduğu gibi tek bir çıkış fiyatının bulunması ve bunun üzerine nakliye giderlerinin eklenerek son kullanıcı fiyatının belirlenmesidir. Böyle bir fiyatlandırma sisteminde, üretim merkezinden uzaklaştıkça ürünün fiyatı, artan nakliye masraflarından dolayı artacaktır. Ancak, çimento sektörü için bu basit kurguya bir de diğer üreticilerin satış merkezine olan uzaklığı faktörünü dahil etmek gerekir. Eğer maliyetleri dikkate alınmadan, bölgedeki her üreticinin aynı denilebilecek bant teslimi fiyatları uyguladıkları düşünülürse, her üretici kendi yakın çevresinde doğal bir satış bölgesine sahip olacak, diğer bir üreticiye daha yakın olan yerlere satış yapmakta çok zorlanacaktır.

Üretimin bu doğal satış bölgesindeki talep kadar veya daha az olması durumlarında bu sistem sağlıklı bir biçimde çalışır, ancak bölgede bir arz fazlası varsa, bazı yeni çözümler aramak gerekmektedir.

Ege Bölgesi genelinde 1997 yılında bölge fabrikaları 5.130.000 ton üretim gerçekleştirmiş, buna karşılık tüketim 4.445.000 ton olmuştur. Aynı yıl içerisinde bölgeden ihraç edilen miktar ise 250.000 tonu bulmuştur.

Bölge düzeyinde satış tonajlarının tespiti ve aynı düzeydeki arz fazlası da gözönüne alınmak suretiyle, coğrafi pazar paylaşımına ilişkin olarak tespit edilen hususlar aşağıda sunulmuştur.

2.2.1.2.1. Üretim Merkezi ve Civarının Korunması

Üretim merkezleri civarındaki doğal satış bölgelerinde (hem Ege Bölgesi hem de Türkiye çapında) arz fazlalarının oluşması, üreticilerin diğer fabrikalara ve hatta literatürde çimentonun doğal satış hinterlandı olarak gösterilen 200-250 kilometrelik mesafenin de ötesine satış yapmalarını gerekli kılmaktadır.

Genel anlamda üretim tesisinden uzaklaştıkça fiyatın nakliye maliyeti kadar azalması sistemine dayalı fiyatlandırma uygulamaları, çimento fabrikalarının en karlı satışlarını yakın çevrede yapmalarına yol açmaktadır. Nisbeten yüksek fiyatlı bu pazarların yakın çevredeki üreticilerin birikmiş stoklarından veya daha genel anlamıyla arz fazlasından korunması, ancak karşılıklı olarak fabrikaların birbirlerinin yakın çevresinde satış yapmaması yönündeki anlaşmalarla sağlanmaktadır.

Soruşturma kapsamındaki fabrikalar açısından bakıldığında, Denizli merkez ve çevresinde tek fabrika, İzmir'de iki fabrika, İzmir Aliağa'da bir terminal ve Aydın Söke çevre-

sinde bir entegre tesis bulunduğu ve İzmir merkez ve çevresinin Batıçim ve Çimentaş için ortak bir yoğun talep merkezi olduğu, diğer yoğun talep bölgelerinin civar fabrikalar tarafından münhasıran paylaşıldığı görülmektedir.

Soruşturma kapsamında olan bölge fabrikaları arasında, salt "münhasır satış bölgelerinin korunması hususunda" düzenlenmiş bir anlaşma metnine rastlanmamıştır. Ancak, pazar paylaşımı, fiyat tespiti vs. hususlarında yapılmış anlaşmalarda yer alan konu ile ilgili hükümlerden, fabrikaların satış bölgelerini ihlal etmelerinin ardından gerçekleşen ikili yazışmalardan, konu ile ilgili olarak çimento bayileri ile yapılan görüşmelere ilişkin tutanaklardan, bu yönde bir centilmenlik anlaşması olduğu anlaşılmıştır.

Soruşturma safhasında elde edilen belgelerde "centilmenlik anlaşması" olarak nitelendirilen ve içeriği yukarıda sayılan hususlarla birlikte ele alındığı zaman ortaya çıkan mutabakata bağlı olarak, her fabrikanın üretim merkezi ve civarı diğer fabrikaların yapacağı satışlara karşı korunmaktadır. Bölgede fabrikalar arasında yaşanan en önemli anlaşmazlıklar, talebin daraldığı dönemlerde centilmenlik anlaşmasının geçici olarak ihlal edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Bölge düzeyinde satış tonajları tespit edildikten sonra coğrafi Pazar paylaşımı yönünde yapılacak bir anlaşmanın ilk bakışta daha önemsiz bir ihlal olduğu düşünülebilir. Ancak, fiyatlandırma sistemine bakıldığında, coğrafi pazar paylaşımının, fabrikaların üretim merkezi ve civarına uyguladıkları yüksek fiyatların altında yatan asıl faktör olduğu görülmektedir.

Fabrikaların, 1996 ve 1997 yılları satış yeri bazında yaptıkları satışları incelendiğinde, yakın bölgelerine yaptıkları satışların, toplam yurtiçi satışlar içinde ortalama %40'lık bir pay aldığı görülmektedir. Toplam satışlar içinde önemli bir yer teşkil eden ve her fabrikanın en yüksek fiyattan yaptığı bu satışlar, diğer fabrikalarla paylaşılacak istenmemektedir.

Ancak, yukarıda da belirtildiği gibi fabrikaların üretimleri, merkez ve yakın çevredeki talebin üzerinde olduğundan, coğrafi pazar paylaşımı fabrika merkez ve çevresinin korunmasıyla kalmamaktadır. Her fabrika diğerinin merkez ve yakın çevresine, fiyatı biraz düşürmek ve rekabete girmek suretiyle satış yapabileceken, anlaşma gereği bu yola gitmemekte, tespit edilen ortak bölgelerde (tampon bölgeler) satış yapmakta ve merkezdeki fiyatın korunmasını sağlamaktadır. Örnek verilecek olursa, Bodrum birçok fabrikanın satış yaptığı yoğun talep bölgelerinden birisidir. Dolayısıyla orada oluşan fiyatlar korunmuş bölgelerdeki fiyatlardan daha düşük seviyelerde bulunmaktadır. Denizli'den Bodrum ve İzmir yaklaşık aynı mesafededir. Bu durumda Denizli Çimento İzmir'e mal göndererek Bodrum satışlarından daha karlı satışlar gerçekleştirebilir. Bunun tersi de doğrudur. Yani tüm teşebbüsler açısından, kartelin kısa dönemli olarak delinmesi çok karlı görünmektedir. Ancak teşebbüslerin misilleme anlayışı içerisinde hareket ederek piyasada rekabeti canlandırmaları, uzun dönemde çimento fiyatlarının düşmesine yol açacak ve tüm teşebbüslerin zararına olacaktır. Hatta arz fazlası, bu sonucun ortaya çıkması için uzun dönemi beklemeyi dahi gerektirmeyecektir. Bu durumda teşebbüsler açısından en yararlı uygulama anlaşmaların sürdürülmesi olacaktır. Ancak iç talep açısından bakıldığında arz fazlası olan bir sektörde pazarın teşebbüsler arasında coğrafi olarak çok katı bir biçimde bölünmesi teorik olarak bile mümkün olmadığından, uygulama biraz

yumuşatılarak, en azından fabrikaların yakın çevresindeki yoğun talep bölgelerinin münhasırlaştırılmasıyla birlikte, artan üretimin tampon bölgelerde, rekabete açık bölgelerde ve gerekirse dış pazarda, teşebbüsler açısından en karlı olacak şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Uygulamayı mümkün kılan da, satış merkezleri itibarıyla uygulanan farklı fiyatlar ve satış ağı üzerindeki katı denetim mekanizmasıdır.

Fabrikalarda yapılan yerinde incelemelerde elde edilen bazı belgelerde, bir fabrikanın diğerinin merkez ve çevresine yaptığı satışlarının "kaçak" olarak nitelendirildiği görülmüştür. Benzer şekilde düşük fiyat uygulanan yerlerde satılmak üzere alınmış olan ve fabrika merkezi ve yakın çevresindeki yüksek fiyattan yararlanmak suretiyle buralarda satışa sunulan çimento da "kaçak" olarak nitelenmektedir. Bunun önlenmesi için de bayi ve kamyon takipleri vs. yollarına gidilmektedir.

Fabrikaların farklı fiyat uygulanmasına ilişkin olarak yaptıkları savunmalarda, her fabrikanın bir merkeze uygulayacağı fiyatını, diğer fabrikaların ve kendisinin oraya olan uzaklığını gözönüne almak suretiyle tespit ettiği ve diğerine daha yakın olan yere yapacağı satışlarını arttırmak için "nakliye sübvansesi" belirtilmiştir. Hatta nakliyenin sübvansesi edilmesi suretiyle diğerine daha yakın olan bölgelere satış yapma olanağının sağlandığı ve sistemin daha rekabetçi bir yapı gösterdiği ileri sürülmüştür.

Ancak, buradaki asıl sorun, çimentonun uzak yerlere ucuza satılması değil, fabrika merkezi ve yakın çevresine, anlaşmayla sağlanan korumanın sonucu olarak pahalıya satılmasıdır.

Ayrıca söz konusu fiyatlandırma mekanizması yalnızca "diğer fabrikaya yakın bölgelerde satış olanağı yaratmaya yönelik nakliye sübvansesi" değildir. Görünürde bir fabrikanın bir merkez için uygulayacağı fiyat, o merkeze diğer fabrikaların uzaklığına bağlıdır. Soruşturma kapsamındaki bazı fabrikalar, bölgeler arası bu fiyat farklılaştırmasını nakliye sübvansesi olarak adlandırmakta ve satış yerinin üretim merkezinden uzaklaştıkça bu yer için bant teslimi satış fiyatının azaldığını söylemektedir. Ancak, yapılan fatura incelemelerinde bu durumun tersi örneklerle rastlanılmıştır. Bayi kar marjlarının %2-5 gibi çok düşük oranlarda olduğu ve birim nakliye fiyatının da rekabetçi bir ortamda olduğu gözönüne alındığında (Fabrikalar uygulanacak nakliye masrafları konusunda kendilerinin tavsiye niteliğinde dedikleri uygulanmasını istedikleri listeler yayımlamaktadırlar, ancak alıcının nakliye organizasyonunu üstlenmesi konusunda özellikle torba çimentoda bir baskı mevcut değildir. Dökme çimento nakliyesi ise genelde fabrikalar tarafından üstlenilmektedir, dolayısıyla bu fiyatlar üzerinde de fabrikaların kontrolü vardır. Ancak satışa sunulan mal da kendi ürettikleri ve satmaya çalıştıkları mal olduğu için, nakliyede piyasa şartlarının çok üzerinde fiyatlar empoze edilmemektedir.), son kullanıcının "hangi merkezde olursa olsun" bir torba çimento için aynı fiyatı ödemesi beklenir. Uygulamada ise uzak merkezlerin daha ucuza çimento tükettikleri görülmektedir.

Bu durumda; ortak bölgeler olan ve birden çok fabrikanın satış yaptığı yerlerde yaşanan kısmi rekabetin, fabrikaları bazen nakliye oranında bazen ise daha yüksek oranlarda fiyat sübvansesi yoluna ittiği, anlaşma gereği korunan ve tek bir fabrikanın hakim olduğu yerlerde ise en yüksek fiyatın uygulandığı ve bu şartlarda yapılan satışların, toplam

satışlar içinde önemli bir pay teşkil ettiği (yaklaşık %40) sonucuna varılmıştır.

Kaldı ki; ortak bölgelerde yaşanan rekabetin de sağlıklı bir rekabet olduğunu söylemek mümkün değildir. Bölgesel tonajların ve fabrikaların münhasır satış bölgelerinin tespitiinden sonra, ortak satışa açık gibi görünen bölgeler üzerinde de "her fabrikanın satış miktarı ya da yüzdesinin tespit edilmesi, artırılması ya da azaltılması veya bir fabrikanın o pazardan çıkarılması" şeklinde uygulamalar olduğu tespit edilmiştir.

İzmir merkezi ve yakın çevresi için özel bir durum söz konusudur. Bu yoğun talep bölgesinde bulunduğu gibi Batıçim ve Çimentaş çimento fabrikaları birlikte yer almaktadır. Dolayısıyla bu bölgenin korunmasından her ikisi birlikte yararlanmaktadır.

Bilindiği üzere, bu bölgede iki fabrikanın dışında Akçansa'nın da satışları bulunmaktadır. Ancak bu fabrikanın terminal yatırımında bulunduğu 1989 yılında yapılan satış planları incelediğinde, her yıl artan ve 1994 yılı itibarıyla 500.000 tona varan bir satış tonajının planlandığı görülmüştür. Fabrikanın 1996 ve 1997 yılları itibarıyla terminalden yaptığı çimento sevkiyatının yıllık 300.000 ton civarında olduğu ve 1998 yılında da 350.000 tonluk bir satış seviyesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır (anlaşma gereği). Yukarıda bölgesel düzeyde pazar paylaşımı açıklanırken, Akçansa'nın da bu paylaşım içerisinde yer aldığı belirtilmiştir. Bölgesel bazdaki bu paylaşım yanında ayrıca İzmir merkezi ve yakın çevresi içinde yapacağı satış tonajının da anlaşmayla kısıtlandığı kanaatine ulaşılmıştır.

Denizli Çimento Pazarlama Müdürü'a ait "Bölgeye dışardan etkiler" başlıklı belgede yer alan;

"Şu anda Antalya'da bulunan Çimsa liman tesislerinde üretilen çimentolar, Fethiye'ye kadar gelmektedir. Dolayısıyla Göltaş ve Çimsa eğer Fethiye'de mal satıyorsa onların bölgeyi etkiledikleri miktarı bilmemiz gerekir. Akdeniz Bölgesi olan fabrikaların Ege'ye gelen malları ile, Ege fabrikalarının Antalya'da ve Akdenizde sattıkları malın dengelemesi gerekmektedir. Bölge istatistiklerinde, Göltaş Akdeniz fabrikası görünmekle beraber Alanya'dan ileri geçmemesi dolayısıyla, Mersin, Adana, İskenderun fabrikalarıyla birlikte mütalaa edilmesi Göltaş'ın üretiminin tamamını satabilmesi için zemin hazırlamaktadır. Eğer bu şartlar altında Göltaş'a verilen satış yüzdesini gerçekleştirecekse bunun tamamını kendi bölgesinde satması imkansızdır. Ya diğer bölgelere girerek pazarı bozacak bundan önce yaptığı gibi ya da anlaşmalar doğrultusunda malını satamadığını söyleyip diğer fabrikaların kendisine pazar açmasını isteyecektir. Bunu talep edeceği yegane fabrika Denizli ve Afyon'dur."

İfadeleri, bölgesel bazda satış tonajlarının tespiti yanında her fabrika için satış bölgelerinin belirlendiğini göstermektedir. Söz konusu belgede daha çok Göltaş, Çimsa ve Denizli fabrikalarının pazar sınırları üzerinde durulmaktadır. Ancak ifadelerden de anlaşılacağı üzere o dönem için "Göltaş'ın pazarını genişletme eğilimi ile karşı karşıya bulunulmaktadır ve bu sorunun, Ege pazarına yansımından korku duyulmaktadır. Pazar paylaşımı sisteminin ortaya çıkarılması açısından, Denizli Çimento ile birlikte soruşturma kapsamında olmayan iki fabrikanın da yer aldığı paylaşım ilişkisi bu tespitler, tüm bölge fabrikalarının içinde bulunduğu Pazar paylaşımını destekleyici unsurlar olarak ele alın-

malıdır. Nitekim bölgelerin ihlalinin kaynaklanan herhangi bir sorun olmadıkça, bu konuda yeni anlaşmalara gidilmekte, iki veya daha fazla fabrika arasında sorun çıkınca da, bu sorun hep birlikte çözümlenmektedir. Çünkü, fabrikaların deyimiyle "herhangi bir fabrikanın pazarında meydana gelen bir kirlenme, tüm bölgeyi etkileyecektir."

Bunun en güzel örneklerini 11.07.1997 ve 26.09.1997 tarihli bölge fabrikaları anlaşmaları oluşturmaktadır.

Çimentaş Genel Müdürü A. Vasfi Pekin'e ait, 11.07.1997 tarihli toplantıda alınan kararların özetlendiği notlarda;

"11.07 (Çimentocular)

1. Pazar paylaşımına uyulacak

2. TÇ 32.5 50, KÇ 52, PÇ 58

3. Ürün bazında fiyatlara uymak

4. Zamdan itibaren Afyon, Çimentaş Antalya'ya gitmeyecek

5. Denizli Antalya'da gerileyecek

6. Isparta Denizli iline göndermeyecek

7. Denizli Isparta iline göndermeyecek

8. Dışlanan bayilere mutabakat olmadan mal verilmeyecek

9. Prensipleri uygulamayan bayiler dışlanacak

TÇ 7200

KÇ 7500

PÇ 8700

Vade Dökme 10+40

Torbalı 10+10

den itibaren"

ifadelerine yer verilmektedir. 11.07.1997 tarihinde yapıldığı anlaşılan anlaşmaya ait bu tutanakta geçen 1, 4, 5, 6 ve 7'nci maddeler coğrafi Pazar paylaşımına ilişkin ifadeleri içermektedir.

Birinci maddedeki "pazar paylaşımı" ifadesi, tüm bölge fabrikalarının katıldığı ve yukarıda açıklanan, satış bölgelerine uyulması konusundaki genel mutabakatı ifade etmektedir.

Sırasıyla 6'ncı ve 7'nci maddelerde ifade edilen Isparta ve Denizli arası pazar paylaşımı hususunda da birlikte karar alındığı görülmektedir.

Nitekim Denizli ve Isparta arasındaki sınır müteakip defalar ihlal edilmiş ve bu konudaki anlaşma taraflara, müteakip toplantılarda tekrar hatırlatılmıştır.

Çimentaş'ın ve Afyon'un zamdan sonra Antalya'ya gitmemesi ve Denizli'nin Antalya'da gerilemesi konularında varılan anlaşmalar da esas itibarıyla coğrafi pazar paylaşımı niteliğindedir. Ancak daha çok yukarıda kısaca değinilen "ortak satış bölgelerindeki rekabetin de sağlıklı olmadığı" gerçeğinin ve bu bölgelerin de pazar paylaşımına konu olduğunun bir göstergesidir.

Yine benzer nitelikte ve 26.09.1997 tarihinde yapılmış "26.09.1997 BATIÇİM TOPLANTI KARARLARI" başlıklı ikinci bir anlaşmada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır;

1. Pazar paylaşımına uyulacak.
2. TÇ 50, KÇ 52, PÇ 42.5 58.00 USD fiyatları hedef olacak ve 10 Ekim tarihinde yapılacak toplantıda bu fiyatlara ulaşmaya çalışılacaktır.
3. Ürün bazında fiyatlara uyulacak.
4. Zamdan itibaren Isparta, Denizli ve ilçelerine girmeyecek.
5. Zamdan itibaren Denizli, Isparta ve ilçelerine girmeyecek.
6. Fabrikaların dışladığı bayilere mutabakat olmadan mal verilmeyecek.
7. Prensipieri uygulamayı engelleyen bayiler dışlanacak.
8. TÇ 32.5 7,200,000.- TL./TON
KÇ 32.5 7,500,000.- TL./TON
PÇ 42.5 8,700,000.- TL./TON
VADE 10+60 Gün-Dökme
VADE 10+40 Gün-Torba
9. 01.10.1997 Çarşamba'dan itibaren bu fiyatlar tatbik edilecek.

Not: Torbalı ve dökme vadeden dolayı aynı fiyat olacak.

Bu anlaşmanın ilk maddesindeki pazar paylaşımı ifadesi de aynı şekilde fabrikaların satış bölgelerine riayet etmeleri hususundaki genel mutabakatı ifade etmektedir.

Anlaşmanın 4 ve 5'inci maddelerinde düzenlenen Denizli ve Isparta arasındaki pazar bölümüne ilişkin mutabakat da yine satış sınırlarının ihlal edilmesinden kaynaklanan bir anlaşmazlığın, bölge fabrikaları ve bölge dışı yakın fabrikalar arasında yapılan toplantıda çözümlenmesinden ibarettir.

Fabrikalar arasında satış bölgesi sınırlarının ihlal edilmesinden doğan anlaşmazlıklar daha ziyade talebin daraldığı dönemlerde meydana gelmektedir ya da herhangi bir fabrikanın belli bir pazarda kendisine verilen pazar payını gerçekleştirilememesi veya rakip fabrikanın satışlarının tespit edilen sınırı aşması durumunda söz konusu olmaktadır. Soruşturma safhasında bölge ihlaline ilişkin olarak elde edilen belgelerden de anlaşılacağı üzere, iklimsel koşullara bağlı olarak inşaat sezonunun kısa olduğu ve talep daralmalarının daha yoğun yaşandığı yerler Ege Bölgesi'nin doğusundadır. Dolayısıyla satış bölgelerinin sınırları daha çok buralardan başlamak üzere ihlal edilmekte ve herhangi bir önlem alınmaması durumunda domino etkisiyle tüm bölgeyi etkileyebilmektedir. Bu durumu önlemek için bölgesel bazda sadece ilgili fabrikaların katıldığı toplantılar düzenlenmektedir.

Çimento piyasasında faaliyet gösteren bayilerle yapılan görüşmelerde, ürün fiyatlarındaki aşırı artışların, fabrikaların bazı anlaşmazlıklar nedeniyle birbirlerinin satış bölgelerine girmeleri sonucu kısmen rekabet yaşandığı dönemlerin

ardından, satış bölgesi sınırları üzerinde yeni bir mutabakat sağlanmasına ve o bölgedeki fiyat tekelinin satış tekeliyle birlikte bir tek fabrikaya bırakılmasına bağlı olduğu belirtilmiştir.

Nitekim, soruşturma heyetince Denizli merkezinde faaliyet gösteren 21 çimento satıcısıyla görüşülerek hazırlanan tutanakta; çimento fiyatlarının çok kısa aralıklarla önemli oranlarda değiştiği, fiyatlardaki bu aşırı dalgalanmanın çimento kullanıcılarına açıklamakta zorlanıldığı, çünkü bu dalgalanmanın tek nedeninin, fabrikalar arasındaki anlaşmalar olduğu ifade edilmiş, buradaki anlaşmadan kast edilen, hem çimento satılabilecek pazarların paylaşımı ve birbirlerinin pazarına girmeme konusunda, hem de yukarıdaki anlaşmanın sonucu olarak fiyatların ortaklaşa tespiti hususunda olduğu belirtilmiştir.

Aynı tutanakta yine bu yöndeki anlaşmaların uygulanmasını sağlamak üzere, Denizli çimento fabrikası tarafından, çimento fabrikalarına bayilik sözleşmesi ile bağlı olmayan satıcıların dahi, Denizli dışındaki çevre fabrikalardan çimento alımının önlendiği, dışarıdan çimento getiren firmalara çimento vermeme ve bayisi konumundakilerin bayiliğini iptal etme tehdit ve yaptırımlarının uygulandığı, plakaları tespit edilen araçlara ne kendileri ne de diğer fabrikalar tarafından mal temin edilmemesine kadar giden müeyyidelerin uygulandığı ifade edilmiştir.

Yukarıda anlatılan anlaşmanın en yeni benzerinin 23.01.1998 tarihinde yapıldığı; 30.09.1997'de yapılan anlaşmadan sonra yükseliş trendine geçen ve bu trendini 12. ayın ortalarına kadar sürdürerek 517,500.- TL./Torba düzeyine yükselen traslı çimento fiyatının bu ay içinde Denizli'de başlayan yeni bir rekabet sonucu 345,000.- TL./Torba düzeyine gerilediği ve 23.01.1998 tarihinde uygulanmaya konulan anlaşma gereğince, dışarıdan mal girişinin önlendiği ve traslı çimento fiyatının ani bir zamla 517,500.- TL./Torba düzeyine yükseltildiği vurgulanmıştır.

Söz konusu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, çimento satıcıları tarafından 30.09.1997 ve 23.01.1998 tarihlerinde yapılmış olduğu belirtilen iki ayrı anlaşmadan söz edilmektedir. Her ikisinde de fiyat tespiti hususunun yanısıra, fabrikaların birbirlerinin satış bölgelerini ihlal etmemeleri hususundaki mutabakata da işaret edilmektedir.

23.01.1998'de yapılmış olduğu ifade edilen anlaşma, Rekabet Kurumu'nun teşkilatının oluşumunun tamamlandığı ve hatta çimento sektörüne yönelik incelemenin yaklaşık iki aydır sürmekte olduğu bir döneme rastlamaktadır. Bu da göstermektedir ki, sektöre yönelik olarak başlatılan inceleme dahi sektördeki rekabet ihlallerini önlemeye yetmemiş ve Kanun'un uygulanmaya başlamasından önce varolan ihlaller aynen sürdürülmüştür.

23.01.1998'de yapılan anlaşmaya kanıt teşkil eden, Denizli merkezde faaliyet gösteren ... İnşaat Malz. ve Kömür-cülük San. ve Tic.A.Ş. tarafından Batısöke Çimento'ya çekilmiş bir faksta aynen şu ifadeler yer almaktadır:

"BATISÖKE TİCARET MÜDÜRLÜĞÜ

SÖKE

13.03.1998 tarih itibarıyla firmanıza 2,759,655,000.- TL.'lik borcumuz sıfırlanmıştır.

Genel Müdür Yrd. ... tarafından taahhüt edilen prim konusunun açıklığa kavuşturulmasını; firmamızın ihtiyacı olan çimentonun fabrikalarınızdan hangi şartlarda alınabileceğinin firmamıza bildirilmesini, çimento vermeme sözkonusu ise bayilik taahhütnamesine karşılık verilen teminat mektubunun iadesini arz ederiz."

Faksta yer alan ifadeler önce 16.03.1998, sonra 01.04.1998 tarihlerinde iki kez fabrikaya bildirilmiş ve ardından çimento satıcısına ait teminat mektubu fabrika tarafından iade edilmiştir.

Konu ile ilgili olarak, ... Ticaret yetkilisi ... ile yapılan görüşmede tutulan 19.05.1998 tarihli tutanakta, adı geçen;

"Daha önceleri çeşitli anlaşmazlıklar sonucu Denizli ve Söke Çimento arasında meydana gelen rekabet dönemlerinde, Söke Çimento Fabrikası'ndan çimento alımı yapmak üzere teminat mektubu verdiklerini ve bir süre çimento alımı yaptıklarını, ancak 23.01.1998'de fabrikalar arasında yapılan anlaşmadan sonra Söke'nin Denizli pazarından çekildiğini ve bu tarihten sonra Söke Fabrikası'nın kendilerine mal vermediğini, aynı dönemde Söke çimentosu sattığı için Denizli Fabrikası'ndan da mal alamadıklarını, dolayısıyla 16 Mart 1998'de Söke Fabrikası'na; tekrar çimento istemiyle faks çektiklerini ve eğer mal verilmeyecekse teminat mektuplarının iadesini talep ettiklerini, kendilerine faksla yanıt gelmediğini ve teminat mektuplarının iade edilmesi suretiyle mal taleplerinin reddedildiğini" ifade etmiştir.

Yukarıdaki tutanakta yer alan ifadeler dikkatle incelendiğinde, sonuç olarak her fabrikanın kendi satış bölgesinde satış yapmasını temine yönelik sürecin ayrıntılı olarak anlatıldığı görülmektedir. Tutanakta yer alan "ne Söke Fabrikasının ve ne de Denizli Fabrikası'nın kendilerine mal vermemesi" yönündeki uygulamanın, esasen 11.07.1997 tarihinde yapıldığı anlaşılan anlaşmanın 8 ve 9 uncu, 26.09.1997 tarihli anlaşmanın 5 ve 6 ncı maddelerinde belirlenen "prensipleri uygulamayı reddeden bayilere mal vermeme" ilkesinin bir sonucu olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar her bir fabrika, bulunduğu il ve ilçelerinde hakim durumda bulunuyor ve "mal vermeme" suretiyle bu konumunu kötüye kullanıyormuş gibi görünüyorsa da, bu durum esasen bir anlaşmayla tesis edilmiş yapay bir olgu olup, söz konusu eylemleri gerçekleştirilebilmesi de fabrikaların karşılıklı anlaşmaları yoluyla mümkün olmaktadır. Bayilere mal vermeme konusunda yapılan diğer tespitler incelendiğinde de, bazı bayilere mal verilmemesinin veya bayilerin farklı fabrikayla çalışmalarının engellenmesinin, temelde coğrafi pazar paylaşımının bir sonucu olduğu görülmüştür.

Örneğin, Denizli Çimento Genel Müdür Yardımcısı ...'nın 1998 yılı ajandasında;

8.1.1998- "Prenses Otel Balçova Saat 10.'da Vecdi Bey'i gör. Fazla konuşma. Onları dinle. Vecdi Bey hakem. İbrahim Beyden bilgileri al. Bayi meselesi (...) hiçbir fabrika mal vermeyecek. Denizli'ye girmeme, beton santrali kurmama karşı mevzu edilirse teşvikleri alınmış. Hiçbir taviz vermeden Vecdi Bey'in kararlarına okey diyeceğiz. Ancak aleyhimize bir şey varsa görüşmemiz lazım deyip açık kapı bırak.

1. Bayinizin bize iadesi. Bu tarihten itibaren hiçbir karşı

2. Denizli'nin Söke'den 1 iki puanda olsa fazla mal satma. Klinker, Beyaz çim.

3. Beton santrali kurulmaması.",

ifadeleri anlaşma metnindeki hükümlerin uygulanmasını göstermektedir.

Aynı şekilde münhasır satış bölgelerinin korunması uygulamasına yönelik olarak Çimento Genel Müdürü'e ait bir bloknotta, yapılan bir anlaşmaya ilişkin notlar ve aşağıdaki ifadeler yer almaktadır;

1. Isparta Denizliye gelmesin, Fethiye Acıpayam hariç.

2. Denizli Antalya'ya gidişini azaltsın.

3. ... Isparta bölgesine Çimento satmayacak.

Yine münhasır pazarların korunması konusundaki anlaşmaya uyulmasını temin etmek amacıyla fabrikaların yürüttüğü istihbarat çalışmalarını gösteren Denizli Çimento Satış Şefi'nin 1994, 1995, 1996 yılı ajandalarında, araçların plakalarını da takip ederek çimentonun satış yerlerinin tespit edildiğine dair notlar bulunmakta olup, bir fabrikanın münhasır satış bölgesinin dışında olan başka bir bölgeye satış yapmasının veya bayilik tahsisinin de ancak "patronların konuşturulması" yoluyla sağlanabildiği bu belgelerden anlaşılmaktadır.

14.05.1998 tarihli Ticaret yetkilisi'e ait bilgi tutanağında ise;

"... Yine çimento piyasasında fabrikaların yoğunlukla uyguladıkları "bölge fiyatı" tabir edilen, bölgeler arası farklı fiyat uygulamasının esasen rasyonel ve takibi mümkün bir uygulama olmadığı fabrikaların dönemsel menfaatlerine uygun bir biçimde kimi zaman kamyon takiplerine girilip ağır yaptırımlar uygulandığı, kimi zaman da bilinçli olarak kaçaklara göz yumulduğu belirtilmiş, bu uygulamayı meşrulaştırmak üzere son bir aylık (tahmini) bir dönemde "bölge bayiliği" uygulamasına geçildiği, böyle bir uygulamanın, bölge dışından gelen talepleri karşılamamaya bir dayanak yapılmaya çalışıldığı, halbuki bölge bayilerine fiyat vs. hususlarında yapılan ayrımcılığın bu talepleri rasyonel kıldığı..." ifade edilmiştir.

Tüm bu oluşumların altında yukarıda yer verilen anlaşmalar yoluyla yaratılan bölgesel hakimiyetlerin yattığı, suni olarak yaratılan ve o merkezdeki çimento fabrikasının hakim duruma gelmesini sağlayan anlaşmaların uygulanması sonucunda, merkez ve yakın çevresinde oluşan yüksek fiyatların diğer bölgelerdeki fiyatların oluşumuna baz teşkil ettiği, bu sayede ortaya çıkan fiyatlandırma mekanizması ve bunun sağladığı yüksek kar marjlarının sürdürülebilmesinin ise ancak bu şekilde mümkün olduğu görülmektedir. Üst yöneticilerin katıldığı anlaşmalarla verilen kararların uygulanmasının, daha alt düzeydeki yöneticilerin rutin işlerini oluşturduğu, sistemin sağlıklı işleyebilmesi ise yukarıdaki notlardan da anlaşılacağı üzere sıkı kontrolleri ve ağır yaptırımları gerektirmektedir.

Batıçım Genel Müdür İdari Yardımcısı'a gönderilen bir faksta;

"Denizli Çimento Fabrika'sının fiyat politikasının etkileri ve nedenleri;

6. Denizli Çimento'nun düşük fiyatlarla diğer fabrikaların bölgelerine girme eğilimi göstermesi, ...'a verilen bayilik hakkında Batisöke'ye karşı ters kamuoyu oluşturarak haklı konuma geçmeye çalışmak.

7. Aralık ayında kaybettiği tonajı düşük fiyat uygulamasını devam ettirerek Ocak ayında açığını kapatmaya çalışması.

8. Bölgemize düşük fiyatlar uygulayarak bayilerimizin bize karşı tepki duymasına neden olmak ve dolayısı ile kendisine gelebilecek bayilik taleplerini de değerlendirmek.

Bu fiyatların aynı şekilde devam etmesi halinde Batisöke'ye bağlı bayilerin mukavemet güçlerinin azalacağı gibi hedeflenen ~65.000 ton/aylık satışın gerçekleşmesi zorlaşacaktır.

Ayrıca satış fiyatlarının Denizli ile rekabet eder hale getirilmesi halinde fiyatlar daha da gerileme eğilimine girecektir." denilmekte ve Nazilli, Aydın, Kuşadası-Davutlar-G.Çamlı, Bodrum, Muğla-Marmaris, Dalaman-Ortaca, Söke, Didim-Akbük, Denizli, Kaş-Kalkan ve Antalya için satış yapan fabrikaların çimento cinslerine göre satış fiyatları ve miktarlarını gösteren bilgiler bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi faksta geçen "bölgemiz" ya da "diğer fabrikaların bölgeleri" ifadeleri, fabrika merkezleri ve yakın çevresindeki yoğun talep bölgelerini ifade etmektedir.

2.2.1.2.2. Münhasır Satış Bölgeleri Dışındaki Durum

Üretim merkezi ve civarının korunması bölümünde de belirtildiği üzere, bölge fiyatı uygulaması ilk bakışta merkez ve çevresi dışında kalan yerlerde sağlıklı bir rekabet olduğu izlenimi vermektedir. Ancak, üretim ve satış tonajlarının tespitine yönelik anlaşmalar, üretim merkezi ve civarının korunmasına ilişkin hükümler içeren anlaşma metinleri ve soruşturma kapsamında elde edilen diğer belgelerde geçen ifadeler incelendiğinde, buralarda da rekabete aykırı hususların yer aldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda tam metni yer alan "1997 Yılı Üretim ve Satış Projeksiyonu Bölgelerarası Toplantı Programı" başlıklı anlaşmanın bölge dışından yapılacak satışları düzenleyen 2'nci maddesinde;

Soma, Akhisar, Edremit, Fethiye, Denizli, Uşak ve Kütahya il ve ilçelerine bölge dışından yapılacak satışların birlikte tespit edildiği görülmektedir.

Esasen pazar coğrafi olarak paylaşılrken, yerleşim birimi bazında satış tonajlarının da tespit edilmesi yönüyle, iki ihlali birlikte içeren bu eylemin, coğrafi pazar paylaşımı yönünün daha ağır bastığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çünkü bölge çapında satış tonajlarının tespit edilmesi, makro düzeyde fabrikaların pazar paylarının tespit edilmesi açısından daha önemli iken, dışarıdan yapılacak satışların yalnızca tonaj olarak tespit edilmeyip aynı zamanda nereye satılacağına da belirlenmesi yoluyla bölge dışı fabrikaların faaliyet alanlarının kısıtlanması, fiyat tespiti ve satış şartlarının oluşturulması konularında bölge fabrikalarının hakimiyetinin korunmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla çimento sektöründeki mevcut durum çerçevesinde herhangi bir merkezde birden fazla fabrikanın bir arada satış yapıyor olmasına bakarak, orada rekabet şartlarının tam olarak var olduğu sonucuna varmak yanıltıcıdır. Bölgesel bazda birlik-teliklerin oluşturulduğu sektöre Ege Bölgesi açısından bakıldığında, bölge fabrikaları olarak nitelenen ve soruştur-maya uğrayan fabrikaların, bir taraftan bölge dışından gelecek çimentonun miktarını belirlemek suretiyle pazara giri-şi sınırlandıkları, diğer taraftan çimentonun bölge içinde satılacağı yerleri tespit etmek yoluyla pazarı coğrafi olarak pay-laştıkları görülmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi bölge içinden ve dışından birkaç fabrikanın birarada satış yaptığı ve rekabet şartlarının oluştuğu görünümü veren tüketim merkezlerinden biri de Anta-lyadır.

1997 yılı satış tonajlarının belirlendiği ifade edilen an-laşmaya temel teşkil ettiği anlaşılan tablodaki;

"Bölgeden Çıkan Toplam	-245
Batıçım	
Çimentaş (Akdeniz) (Antalya)	45
Denizli (Akdeniz) (Antalya)	200"

ifadeleri, üç fabrikanın Antalya'ya yapacağı satışların be-lirlendiğini göstermektedir.

Akçansa'da yapılan incelemede elde edilen ve Akdeniz Bölgesi düzeyinde satış tonajlarının tespit edildiği anlaşma metninde, yukarıdaki tabloya paralel şekilde öncelikle bölge fabrikalarının satış miktarları gösterilmekte, ardından;

"Bölge dışı fabrikalar, bölge içinde en fazla aşağıda-ki miktarları satacaklardır. Fiyat bölge fabrikalarınca tespit edilecektir.

Denizli (Antalya)	200.000 ton
Afyon (Antalya)	100.000 ton
Konya (Antalya)	150.000 ton
Çimentaş (Antalya)	45.000 ton

TOPLAM	495.000 ton"

ifadelerine yer verilmek suretiyle, Antalya'ya yapılacak satışlar önceden tespit edilmektedir.

Çimentaş Genel Müdürü'e ait bloknotta yer alan ifadelerden 11.07.1997 tarihinde yapıldığı anlaşılan anlaş-mada da benzer şekilde;

"...Zamdan itibaren Afyon, Çimentaş Antalya'ya git-meyecek Denizli Antalya'da gerileyecek..."

ifadeleri yer almaktadır.

Dolayısıyla, Antalya satışları konusunda Afyon, Çimentoş ve Batıçim açısından coğrafi pazar paylaşımı niteliğinde, Denizli için ise satış yüzdesinin düşürülmesi şeklinde anlaşmaya varıldığı anlaşılmaktadır.

Çimentoş Genel Müdürü'e ait bloknotlarda;

1. Açığı kapamak için

Batı 4000

Söke 2000

Denizli 3200 ile sınırlayacak

2. Isparta; Afyon, Denizli, Muğla illerine girmeyecek.

3. Ege fabrikaları Antalya'ya girmeyecek (Çimentoş'tan muhalefet)

4. Denizli Antalya'ya gidişini azaltacak.

İfadeleri yer almaktadır. Afyon ve Denizli illerinde fabrikalar olduğu ve dolayısıyla buraların büyük oranda münhasır satış bölgeleri içinde kaldığı gözönüne alınırsa, anlaşmanın diğer maddeleriyle Muğla ve yine Antalya satışları konusunda anlaşmaya varıldığı görülmektedir.

Aynı şahsa ait 11.02.1997 tarihli bloknotta;

"- Edremit'in terkedilmesi,

- Batı ihracat taahhüdüne uyacak, Dışarıdan klinker almayacak,

- Öztüre bize dahil",

İfadelerine rastlanmakta ve ihracatla ilgili hükümlerin yanı sıra Edremit ve Öztüre ile ilgili pazar paylaşımı da açıkça görülmektedir.

2.2.2. Fiyat Tespiti

Çimentoş ve Batıçim Fabrikaları için 01.01.1996'dan 15.10.1997 tarihine kadar fiyat karşılaştırması yapılmış ve iki firmanın da fiyat artışlarını büyük oranda aynı tarihlerde yaptığı ve artış tarihi olarak aralarında 1-2 gün fark olan zamanlarda da bazı özel sebepler dolayısıyla gerçekte artışların aynı günlerde uygulandığı tespit edilmiştir.

Ancak, soruşturma safhasında elde edilen yeni deliller ve fiyatlar konusunda derinlemesine yapılan incelemeler çerçevesinde, fiyat tespiti hususunda da bölge düzeyinde uyumlu eylemden çok anlaşma yoluna gidildiği sonucuna varılmıştır.

Batıçim'de elde edilen 11.12.1996 tarihli, 1997 yılı satış miktarlarının tespit edildiği anlaşmanın, bölge dışı fabrikaların satışlarını düzenleyen 2 nci maddesinde; "Fiyat bölge fabrikalarınca tespit edilecektir." ifadesi yer almaktadır.

İfade bu haliyle, dışarıdan yapılacak olan satışlarda, bölge içindeki fabrikaların tespit edeceği fiyata diğer fabrikaların uyacağını göstermektedir ve bölge dışı fabrikalar açısından getirilmiş bir yaptırım olarak görünmektedir. Ancak bölge dışı fabrikaların, bölge fabrikalarının tespit edeceği fiyata uymalarının hükme bağlanmış olması aynı zamanda, bölge fabrikaları olarak nitelenen beş fabrikanın birlikte fiyat tespit ettiğini göstermektedir.

Birlikte fiyat tespiti konusunda anlaşmaya konulmuş olan bu ifade, bölge fabrikalarının fiyat politikası konusundaki birlikteliklerini gösteren ve aynı zamanda fiyat tespiti konusunda çeşitli tarihlerde yapılacak toplantılara temel oluşturulan bir hükümdür.

Yukarıda bazı hükümleri irdelenen ve Çimentoş Genel Müdürü'in notlarından 11.07.1997 tarihinde yapıldığı anlaşılan anlaşmada yer alan maddeler tekrar incelendiğinde;

"11.07 (Çimentocular)

1. Pazar paylaşımına uyulacak

2. TÇ 32.5 50, KÇ 52, PÇ 58

3. Ürün bazında fiyatlara uymak ...

•

•

TÇ 7200

KÇ 7500

PÇ 8700

Vade Dökme 10+40

Torbalı 10+10

den itibaren"

İfadelerine rastlanılmakta, 2'nci ve 3'üncü maddelerle birlikte ürün bazında fiyatlarla vadelere ilişkin notların doğrudan fiyat ve satış şartlarının tespitine yönelik olduğu görülmektedir.

Batısöke Çimento Fabrikası'nda elde edilen 26.09.1997 tarihli anlaşma metninin ilgili maddelerinde;

"... 2. TÇ 50, KÇ 52, PÇ 42.5 58 USD fiyatları hedef olacak ve 10 Ekim tarihinde yapılacak toplantıda bu fiyatlara ulaşılmaya çalışılacaktır..."

"... 3. Ürün bazında fiyatlara uyulacak.

"... 8. TÇ 32.5 7,200,000.- TL./TON

KÇ 32.5 7,500,000.- TL./TON

PÇ 42.5 8,700,000.- TL./TON"

".. 9. 01.10.1997 Çarşamba'dan itibaren bu fiyatlar tatbik edilecek."

"... Not: Torbalı ve dökme fiyatları vadeden dolayı aynı olacak."

İfadeleri yer almaktadır.

Yukarıda maddeleri sıralanan 26.09.1997 tarihli anlaşmanın 2'nci maddesinde hedef fiyatlar belirtilmiş ve 10 Ekim 1997 tarihi itibarıyla bu fiyatlara ulaşılmaya çalışılacağı ifade edilmiş olup, ayrıca hedef fiyatlara ulaşmak üzere 10 Ekim 1997 tarihinde, fiyat tespiti hususunda ayrı bir toplantının yapılması kararlaştırılmıştır.

Nitekim Batısöke Ticaret Müdürü'a ait ajandanın 26.09.1997 tarihli sayfasında yer alan;

"10/10/1997 Denizli Pamukkale toplantı

Söke	Batı+Çim
-------------	-----------------

-----	-----
-------	-------

TÇ = 7500	7200
------------------	-------------

K = 7800	7500"
-----------------	--------------

ifadelerinden, söz konusu toplantının belirtilen tarihte Pamukkale'de yapıldığı anlaşılmakta ve 26.09.1997 tarihli anlaşma metninde yer alan fiyatları teyit eder nitelikte fiyat tespitleri içermektedir. Buna göre Batıçim ve Çimentaş'ın fiyatları traslı ve katkılı çimento için aynı ve sırasıyla 7,200,000.- TL./Ton, 7,500,000.- TL./Ton, Batisöke'nin fiyatları ise sırasıyla 7,500,000.- TL./Ton ve 7,800,000.- TL./Ton olarak belirlenmiş ve 1 Ekim tarihinden itibaren bu fiyatların tatbik edilmesi kararlaştırılmıştır.

Batıçim Genel Müdür Yardımcısı'a ait masa üstü takvimin 10 Ekim 1997 tarihli sayfasında da;

"**Toplantı, Denizli Pamukkale toplantı**" ifadelerine yer verilerek, toplantı yer ve tarihi teyit edilmektedir.

Aynı anlaşmanın 8'inci maddesinde ise, 9'uncu maddede ifade edilen 01.10.1997 Çarşamba'dan itibaren uygulanacak olan fiyatlar, TÇ 32.5, KÇ 32.5 ve PÇ 42.5 çimento standartları için ayrı ayrı olmak üzere tespit edilmiştir.

Ancak yukarıda ifade edildiği gibi, söz konusu fiyatların, 10 Ekim 1997 tarihinde yapılan toplantıda hedef fiyatlara ulaşmak doğrultusunda revize edildiği anlaşılmaktadır.

Anlaşmanın "Not:" başlıklı son cümlesinden ise torba ve dökme çimentonun vadeden dolayı aynı fiyattan satılması yönünde bir mutabakata varıldığı anlaşılmaktadır.

Kısaca bu belgeye dayanarak birlikte fiyat tespiti hususunda:

1. 8'inci maddede 01.10.1997'den itibaren uygulanacak olan fiyatların tespit edilmesi,

2. İleriki tarihlerde uygulanmak üzere hedef fiyatların tespit edilmesi,

3. Hedef fiyatlara ulaşmak üzere 10 Ekim 1997 tarihinde bir toplantı yapılmasının kararlaştırılması,

4. Dökme ve torba çimentonun satış fiyatlarının eşitlenmesi suretiyle satış koşullarının birlikte tespiti yoluyla 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği ortaya çıkmaktadır.

Dökme ve torba çimento fiyatlarının eşitlenmesi konusunda, durumun uygulamada torba çimentonun vadesinin dökme çimentonun vadesinden yaklaşık bir ay daha uzun hale gelmesi nedeniyle, fiyatların birbirine çok yaklaşması gözönüne alınarak yapıldığı, teşebbüslerin ilk yazılı savunmalarında belirtilmiştir. Yukarıda açıklandığı üzere aynı tarihte, maliyetlerindeki farkın yaklaşık %18'ler civarında olduğu torba ve dökme çimentonun peşin fiyatları da eşit hale getirilmiştir. Asıl önemli olan ise, piyasa şartlarından kaynaklandığı ifade edilen bu durumun, satış şartlarından birisi olan fiyat konusundaki bir anlaşma yoluyla uygulamaya konulmuş olmasıdır.

Denizli Çimento Genel Müdür Yardımcısı'nın 1997 yılı ajandasında yer alan;

4.1.1997 - "Diğer fabrikalarla dökme konusunda görüşülün. Gerekirse dökme melerin hepsiyle bir toplantı yapılabilir."

ifadeleri de, dökme çimentonun ayrı pazarlıklara tabi olduğunu göstermektedir.

03.12.1996 tarihli Genel Müdüre gönderilmiş, Gn.Müd.Yrd.imzalı dahili muhaberatı;

"Bildirdiğiniz gibi 11.11.1996 gününden itibaren satış yaptığımız üç bölgede (İstanbul - Çanakkale - İzmir) fiyatlar diğer fabrikalarla mutabık kalınan fiyatlar seviyesine yükseltilmiştir. Ancak her üç bölgedeki fabrikalar çeşitli sebeplerle fiyatlarını geri çektiklerinden, bölgelere göre büyük fiyat farkları doğmuştur. Dolayısıyla satış miktarlarımızda ciddi gerilemeler devam etmektedir. Bu konu ile ilgili bölge satış müdürlerinin ve pazarlama müdürlüğünün yazıları ektedir." ifadelerine yer verilmek suretiyle fiyatların anlaşmalarla tespit edildiği açıkça belirtilmektedir.

Denizli Çimento Pazarlama Şefi'ye ait 1996 yılı ajandasında, "İzmir toplantısı sonucu" belirlenen fiyatlar ile İstanbul'da ve muhtemelen çok geniş çapta yapılan bir toplantıda, ilgili fabrikaların (Batisöke, Denizli, Afyon ve Göltaş) satış yaptığı bölgelerde uygulayacakları fiyatların belirlenmesi, üretim merkezinden satış yerine olan nakliye masraflarının çıkarılarak bir fabrika çıkış fiyatı bulunması (satış yerinde tüm fiyatların aynı olması) şeklinde notlar yer almaktadır.

Batisöke Çimento Fabrikası Ticaret Müdürü'ın 1997 yılı ajandasının 16.01.1997 tarihli sayfasında;

"...50 TÇ 32.5 = 5300000

52 KÇ 32.5 = 5500000

56 PÇ 42.5 = 6000000

56 (İzmir bölgesi için) her ay dolar kuruna göre ayarlanacak..." ifadeleri yer almaktadır.

Batıçim Genel Müdür İdari Yardımcısı'a gönderilen faksta yer alan;

"Denizli Çimento Fabrika'sının fiyat politikasının etkileri ve nedenleri;

9. Denizli Çimento'nun düşük fiyatlarla diğer fabrikaların bölgelerine girme eğilimi göstermesi, ...'a verilen bayilik hakkında Batisöke'ye karşı ters kamuoyu oluşturarak haklı konuma geçmeye çalışmak.

10. Aralık ayında kaybettiği tonajı düşük fiyat uygulamasını devam ettirerek Ocak ayında açığını kapatmaya çalışması.

11. **Bölgemize düşük fiyatlar uygulayarak** bayilerimizin bize karşı bayilik taleplerini de değerlendirmek.

Bu fiyatların aynı şekilde devam etmesi halinde Batisöke'ye bağlı bayilerin mukavemet güçlerinin azalacağı

gibi hedeflenen ~65.000 ton/aylık satışın gerçekleşmesi zorlaşacaktır.

Ayrıca satış fiyatlarının Denizli ile rekabet eder hale getirilmesi halinde fiyatlar daha da gerileme eğilimine girecektir."

ifadeleri,

Denizli Çimento Pazarlama Müdürü'a ait ajandanın 12 Nisan 1997 tarihli sayfasında yer alan;

"Afyon Çimento Tic.Md. aradı. Önümüzdeki günlerde hepsi ile birlikte bir toplantı neticesinde fiyat belirlemesi yapılacaktır."

ifadeleri,

Akçansa İzmir Temsilciliği Müdürü Cem May tarafından bazı bayiler hakkında bilgi verici nitelikli olarak Genel Müdürlüğe gönderilen yazıda yer verilen;

"..... LTD.:

Şu anda çok yavaş çalıştıklarını ifade etmektedirler. Nedeninin fiyatlar eşitlendikten sonra İzmir fabrikalarının vade yolu ile bizden daha iyi şartlar oluşturmaları ve satıcıların vade nedeni ile İzmir fabrikalarını tercih etmelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü müşteriye göre 10+1 vadelerini 10+10 olarak ve hatta 20-25 gün vade uygulamaktadırlar. Batıçim peşin satışlara 1 hafta vade uygulamaktadır. **Bunu Batıçim satış müdürü de doğrulamakta ve 10+1 vadelerinin olmadığını peşin veya 10+10 vade ile çalıştıklarını kendisi müteakip defalarda TOP-LANTILARDA belirtmiştir.**

Dolayısı ile ... firması peşin satışlar ile yalnızca perakende müşteriye satış yapabildiğini fakat toptan satışa giremediğini belirtmiştir. Bizde de vadeler eşitlenir ise az bir primle dahi aylık 2000 ton rakamını yakalayabileceklerini belirtmişlerdir."

ifadeleri,

Akçansa, Denizli, Batıçim ve Çimentaş fabrikalarına ilişkin fiyatlarla ilgili araştırmanın yer aldığı 25.12.1997 tarihli belgede fiyat karşılaştırmaları yapıldıktan sonra yer verilen;

"Güney bölgelerinden başlayan fiyat istikrarsızlığı tüm bölgeleri etkilemektedir. Fabrikaların güneye uyguladıkları düşük fiyatlar tüm bölgelere kaçak olmakta ve fiyatların tespitini zorlaştırmaktadır. Rahatsızlık Batıçim ve Denizli Çimento'dan kaynaklanmaktadır."

ifadeleri,

Batisöke Pazarlama Şefi'in 1996 yılı ajandasının; 22.02.1996 tarihli sayfasında yer alan;

"Genelde Denizli Çimento Fb.'sının zamdan sonra bayisine vermeye devam ettiği eski fiyatlar piyasada fiyat birliği oluşmasına engel olmaktadır."

ifadeleri,

23.02.1996 tarihli sayfasında yer alan,

"Kanaatimce piyasada bir fiyat birliği oluşturulmak isteniyorsa ...bayilere bir takım müeyyideler uygulanması gerekmektedir:

1. Fiyatların yükseleceği dönemler bayilere hissettirilmemelidir...

3. Zamdan sonra kesinlikle eski listeden işlem yapılmamalıdır...

5. Fabrikalar tavşana kaç taziye tut prensibinden uzaklaşmalıdır.

6. Yüksek fiyattan çimento satmak yerine düşük fiyatla mal satmak zorunda

kalınmamalıdır."

ifadeleri,

01.03.1996 tarihli sayfasındaki;

"Bodrum'daki düşük fiyat en çok bizi etkilemektedir. Oran olarak en fazla Bodrum'a giren çimento Batisöke'dir. Denizli'nin düşük fiyatta olsa oraya girip pay almaya çalışmasını önleyecek tedbirler almalıyız."

ifadeleri, fiyatlar konusundaki pazarlıkları açıkça göstermektedir.

Ayrıca, Batıçim Genel Müdürü'nın sekreterine ait 1997 yılı ajandasının;

7 Ocak sayfasında yer alan; **"16.00 Çimentaş'ta toplantı",**

21 Mart sayfasında yer alan; **"14.00 Çimentaş'a",**

25 Ağustos sayfasında yer alan; **"11.00 Çimentaş"**

ifadeleri,

Batıçim Genel Müdür yardımcısı'a ait 1996 yılı masa üstü takvimin 25.11.1996 tarihli sayfasında yer alan;

"ÇİMENTAŞ ile toplantı"

ifadeleri ve yine aynı şahsa ait masa üstü takvimin 25.08.1997 tarihli sayfasında, yukarıda bu tarihte ÇİMENTAŞ'ta yapıldığı belirtilerek Pazar paylaşımına ilişkin yönleri incelenen anlaşmanın konusuna ilişkin notlarda yer alan;

"Fiyat topl. Toplantı Saat: 11'de Çimentaş'da"

ifadeleri, bölge fabrikaları arasında fiyat tespitine ilişkin olarak yapılan ve yukarıda yer verilen diğer anlaşmalarla birlikte, Batıçim ve Çimentaş arasında da fiyatlar konusunda uyumlu eylemden de öte doğrudan görüşme ve anlaşmalar olduğunu göstermektedir.

Pazar paylaşımı anlaşmalarının soruşturma başlatıldıktan sonra devam etmesine benzer şekilde, soruşturma a-

çılmış olması fiyat tespiti hususundaki ihlallerin devam etmesini de engellemiştir.

Yukarıda coğrafi pazar paylaşımı ile ilgili kısımda belirtilen üzere Denizli merkezde faaliyet gösteren 21 çimento satıcısının imzasını taşıyan tutanakta ifade edildiği gibi, 23.01.1998 tarihinde fiyatlar tekrar anlaşmayla tespit edilmiştir.

Batisöke Ticaret Müdürü tarafından Batıçim Genel Müdür Yardımcısı... ..'a gönderilen 23.01.1998 tarihli bir faks kapağına el yazısı ile düşülen ve daha önce bahsedilen aşağıdaki ifadeler de fiyatların nasıl tespit edildiğini açıkça göstermektedir:

"01.Şubat.98

Çimentaş

- Dökme zamı yok.

- PÇ: (11.300)

- Haftada bir rakam alışverişi olacak.",

Yine'a ait 1998 yılı ajandasında, genelde çeşitli satış yerleri için bölge fabrikalarının fiyat tespitlerine ilişkin olarak yer alan aşağıdaki notlardan, 08.01.1998 tarihinde İzmir ... Otel'de yapılan toplantıda da fiyat konularının görüşüldüğü anlaşılmaktadır;

"Denizli --> girilen bölgeler

fiyat farkları

fi amaç ne?";

Denizli Çimento Genel Müdürü'a ait 1998 yılı ajandasının sırasıyla 10.02.1998 tarihli sayfasında yer alan;

"1. İzmir fiyatları yükselecek..." ifadesiyle,

12.02.1998 tarihli sayfasında yer alan;

"- Batıçim Denizli'ye beton santralleri için ısrar ediyor.

- İbrahim Bey Göltaş görüşmesi

- Fiyat durumları"

ifadeleri de fiyatlar üzerindeki görüşme ve anlaşmaların sürdürüldüğünü göstermektedir.

Birlikte yapılan fiyat tespitleri bir süre sonra yapılan indirimler sonucu bozulmakta (anlaşmazlık veya mevsimsel durumlar sonucu) ve bu indirimlere bazı durumlarda diğer fabrikalarca karşılık verilmekte, özellikle kış dönemlerinde iç bölgelerdeki fabrikaların artan stokları, liste fiyatlarından bir hayli düşük fiyatlarla kıyı bölgelerine gönderilebilmekte ve bu durum kıyı bölgelerindeki fabrikaların karşılık vermesiyle şiddetlenebilmektedir. Sonuçta her üreticinin çıkarı için yeni bir anlaşma yapma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ne var ki yeni toplantılar neticesinde tesis edilen mutabakat da, genelde arz fazlasına, özel olarak ise bir fabrikanın karşılaştığı aşırı stok sorununa bağlı olarak çok kısa süre bilmektedir.

Diğer bir ifadeyle, arz fazlasının yarattığı fiyat düşürücü yöndeki baskı, fabrikalar arası anlaşmalar yoluyla minimum düzeyde tutulmaktadır. İleride değinileceği üzere, kapasite fazlalarının bir kısmını zorunlu olarak ihracata tabi tutmak yoluyla oluşturulan ihracat karteli de arz fazlasının tamamen ortadan kalkmasına yeterli olmadığı için, fiyatlar arz fazlası ve anlaşma eğilimi arasında sürekli bir gel-git izlemektedir. Çimento fiyatları ile ilgili en önemli sorunlardan birisi, yayımlanan fiyatlardaki yüksek artış oranlarının yanında, yapılan indirimler sonucu piyasada oluşan istikrarsızlıktır.

Bölge çapında yeniden satıcılarla yapılan görüşmelerde; genellikle ay başlarında üreticilerin anlaşmaya vararak fiyatları birlikte yükselttiği ancak daha sonra fiyatlarda indirimlerin yapıldığı ve özellikle ay sonlarına doğru, belirlenen tonajlara ulaşmak için bir takım fiyat ayarlamalarında bulunulduğu belirtilmektedir. Ayrıca, üreticilerin bazı durumlarda fiyatları arttırmadan önce bayilere haber verdiği, imkanı olan bayilerin gelecek fiyat artışlarından bir ölçüde de olsa korunabilmek amacıyla yüklü miktarlarda çimento aldığı ancak üreticilerin fiyatları belirtildiği tarihte arttırmayarak yeniden satıcıları zor durumlarda bıraktıkları ifade edilmiştir. Bu durumun belli dönemlerde üreticilerin stoklarının eritilmesi amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

Çimento fiyatlarının yıllık bazda liste fiyatları dikkate alınarak tespit edilen artışları aynı dönemlerde gerçekleşen TEFE'ye göre fazla yüksek görünmemektedir. Hatta 1996 yılında, soruşturma kapsamındaki bazı firmaların yaptığı artışlar TEFE'nin de altında kalmıştır (1996 TEFE = %90.84, Denizli Çimento'nun katkılı çimentoda yaptığı artış %78.). Ancak, yıl içindeki belli dönemler halinde bir inceleme yapıldığında, özellikle bölge üreticilerinin yaptıkları toplantılar ertesi, fiyatların çok yüksek oranlarda artırıldığı görülmektedir. Dönemler halinde bakıldığında genelde toplantılar ertesi yapılan yüksek oranlı fiyat artışları ile maliyetlerdeki artışların bir ilgisinin olmadığı görülecektir. Bir toplantının yapılması genelde, bir anlaşmazlık dönemiyle süregelen fiyat indirimlerinin sona erdirilmesi ve önceden tespit edilmiş olan satış tonajlarının yakalanması amacına yöneliktir. Belli dönemlerde bazı üreticilerin fiyat düşürmelerine geçici olarak göz yumulması da, bu üreticilerin kaybettiği satış tonajını yakalamasına hizmet etmektedir.

Sistemin muhtemelen, çimento fiyatlarının devlet tarafından tespit edilmesine son verilmesinden itibaren süregeldiği anlaşılmaktadır. Nitekim 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlükte olmadığı bir dönemde 09.03.1993 tarihli bölge fabrikaları toplantısında alınan kararları özetleyen bir belgede yer alan;

"09.07.1993'te Çimento Müstahsilleri İşverenleri Sendikası Başkanlığı'nda bölge fabrikalarının katılımıyla yapılan toplantı neticesinde 10.07.1993 tarihinden itibaren fiyatların 650,000.- TL./TON +KDV seviyesine getirileceği kararlaştırılmıştır..."

ifadeleri, sistemin, Devlet'in sektörden elini çekmesine kadar gerilere gittiğini göstermektedir.

2.2.3. Zorunlu İhracat

Soruşturmaya konu olan fabrikaların da savunmalarında belirttikleri gibi, çimento, nakliye masraflarının yüksekliği nedeniyle, satış yerinin fabrikaya olan uzaklığı arttıkça karlılığı önemli ölçüde düşen bir üründür. Sektörde ihraç edi-

len çimentonun "zorunlu ihracat" olarak nitelenmesinin altında da, iç fiyatlarla ihrac fiyatları arasındaki uçurum yatmaktadır. İhracatta uygulanan FOB fiyat iç piyasa fiyatına oranla oldukça düşük kalmaktadır. Genel olarak yaklaşık 30 USD'ye ihracatı yapılan bir ton çimento, iç pazarda 50-55 USD civarında satılmaktadır.

Ancak bütün bu fiyat dezavantajına rağmen, iç pazarda pazar paylaşımı ve fiyat tespiti suretiyle kurulan dengeyi işlemesi ve korunabilmesi için, üretimin bir miktarının ihrac edilmek zorunda olduğu açıktır. Arz fazlası sorunu bir anlamda böylece çözümlenmiş olmaktadır. Ancak yine de ihrac fiyatlarının, iç piyasada anlaşma yoluyla oluşturulan suni fiyatların altında kaldığı gerçeği değişmemektedir. Nitekim, bugün için çimento piyasasında arz fazlası olmasına rağmen, sektörde girilen büyük çaplı kapasite artırımlarına bakıldığında, iç piyasada anlaşma yoluyla oluşturulan suni fiyatların altında kaldığı gerçeği değişmemektedir. Nitekim, bugün için çimento piyasasında arz fazlası olmasına rağmen, sektörde girilen büyük çaplı kapasite artırımlarına bakıldığında, iç piyasada anlaşma yoluyla oluşturulan suni fiyatların altında kaldığı gerçeği değişmemektedir.

Batıçim'de rastlanan "1997 Yılı Üretim ve Satış Projeksiyonu" başlıklı belgede, zorunlu ihracatla ilgili herhangi bir ifadeye rastlanılmamış, bu anlaşmaya temel teşkil eden tablodan ise, yalnızca bölgesel klinker fazlalıklarının tespit edildiği görülmüştür.

1998 yılı için mutabık kalınan satış tonajlarının ve zorunlu ihracat miktarlarının yer aldığı ve Akçansa'da elde edilen belgede yer alan ifadelerden zorunlu ihracat miktarlarını belirleme usulünü anlamak mümkündür.

Söz konusu belgede pazar payları ve klinker fazlalıklarıyla birlikte zorunlu ihracat miktarları aşağıdaki şekilde gösterilmiş;

(*) Tablo için Resmi Gazete'ye bakınız.

"1998 %6.7 satış artışına göre toplam ihracat: 284.000+555.000 = 839.000 ton PÇ dir.

1. Çimentas'a Öztüre de dahil edilmiştir.

2. Artan kapasiteler her sene için %25 esasına göre pazara verilmektedir.

3. İç tüketim fazlası kapasite oranları da birlikte tespit edilecek esaslar ile ihrac edilecektir.

4. Çimento üretim kapasiteleri 1/0.8 hesabına göre yapılmıştır."

ifadelerine yer verilmiştir.

Yukarıda yer alan rakamlar incelendiğinde, fabrikaların bazılarının kapasitelerinin tümü, bazılarının ise bir kısmı oranında pazardan pay aldıkları görülmektedir. Bu farklılık, belgenin kendisinde de ifade edildiği gibi; bir önceki yılda gerçekleştirilen kapasite artırımının yalnızca %25'i için pazardan yeni pay alınması konusunda fabrikalar arasındaki mutabakattan kaynaklanmaktadır.

Eğer bir fabrika bir önceki yıla göre kapasite artırımına gitmemişse, kapasitesinin tümü için pazardan pay alabilmektedir. Ancak kapasite artırımına gidilmişse, bu artırımın %75'i pazardan pay alamamaktadır. Buna rağmen fabrikaların mutabakatı klinker fazlalığının üretilmemesi hususunda değil, eğer üretilcekse zorunlu olarak ihrac edilmesi yönündedir. 1998 yılı için Batısöke ve Denizli Çimento Fabrikaları için sırasıyla 213000 ton ve 57000 ton olmak üzere klinker fazlalığı olduğu görülmekte ve bu miktarların zorunlu olarak ihracata tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Ancak rakamlar incelendiğinde görülecektir ki; Batısöke ve Denizli Çimento Fabrikaları için öngörülmüş olan yukarıda yer verilen klinker fazlalığı rakamlarına karşın sırasıyla 224 000 ve 60 000 ton zorunlu klinker ihracatı yapılması istenilmektedir. Buradaki farklılığın sebebi ise projeksiyonlarda tüm çimento pazarı için öngörülen büyüme hedeflerinde yatmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi sektörün yakın gelecekteki projeksiyonları, Türkiye'de çimento pazarındaki ticaret hacminin reel olarak bugünkü seviyenin iki katına kadar artacağı yönündedir. Yıllık bazda ise, ortalama %5'lik bir büyüme öngörülmektedir. Yıllık %5'lik büyümenin sektördeki tüm göstergeleri %5 artıracak gözönüne alınarak, zorunlu ihracat rakamları da fiili klinker fazlalığının %5 üzerinde öngörülmüştür. Bu durum, fabrikaların, klinker fazlalığının piyasada yaratacağı olumsuz etkilere karşı hassas olmalarından kaynaklanmaktadır.

Öte yandan; iç pazarda kendisine verilen pay ve üretim kapasitesi karşılaştırıldığı zaman zorunlu ihracata tabi tutulacak klinker fazlalığı bulunmayan fabrikaların dahi, bir miktar ihracat yapmaları öngörülmüş, tabloda bu rakamlar ilave ihracat olarak gösterilmiştir. Bu da anlaşmalarda baz alınan projeksiyonların gerçeğe yakın olmasını ve pazar paylaşımı konusundaki mutabakatın uygulanabilirliğini temine yönelik bir yaklaşımın ürünüdür.

Son iki sütunda görüleceği üzere ilave ihracat rakamları hem katkılı hem de portland çimento için ayrı ayrı belirtilmiştir. Rakamlar arasındaki farklılıklar ise, portland ve katkılı çimentoda kullanılan klinker oranlarından kaynaklanmaktadır. Portland çimentoda katkılı çimentoya oranla daha az katkı maddesi, daha çok klinker kullanılmaktadır. Zorunlu ihracat mutabakatı klinker bazında yapıldığı için, aynı miktardaki klinkeri ifade etmek üzere farklı miktarlarda katkılı ve portland çimento miktarlarından söz edilmektedir. Örneğin, Batısöke Fabrikası'nın aynı miktar klinker kullanarak üreteceği 68.000 ton katkılı ya da 54.000 ton portland çimento ihracatından herhangi birisini gerçekleştirerek, ilave zorunlu ihracat taahhüdüne uymuş olacağı görülmektedir.

Aynı belgede yer aldığı şekliyle; "İç tüketim fazlası kapasite oranları da birlikte tespit edilecek esaslar dahilinde ihrac edilecektir." ifadesi ise, herşeye rağmen iç tüketim tahminlerinde olumsuzluklar ortaya çıkması durumunda karşılaşılabilecek ihracat zorunluluğunun birlikte tespit edilecek esaslar dahilinde yerine getirilmesini öngörmektedir.

İhracat konusundaki bu tür uygulamaların, sektörde uzun süredir varolan arz fazlasına bağlı olarak çok eskilere gittiğini, hatta bazılarının TÇMB'nin organizasyonu ile gerçekleştirildiği de belirtilmelidir. TÇMB Başkanlığını ve aynı zamanda Sabancı Çimento Grubu Genel Koordinatörlüğünü yürüten ...'e ait bürolarda yapılan incelemelerde ulaşılan "1997 YILI TEŞVİKLİ KLİNKER-ÇİMENTO İHRACATI" başlıklı belgeden, Birlik bünyesinde sürdürülen teşvikli ihracat uygulamasının 1997 yılına kadar devam ettirildiği anlaşılmaktadır.

TÇMB bünyesindeki bu uygulamanın altında yatan saik de yine bazı fabrikaların ihracata zorlanmasındaki ile aynıdır. Yukarıda belirtildiği gibi ihracatta uygulanan fiyat, içpazardaki satış fiyatının çok altındadır. Zaten düşük olan FOB fiyatının üzerine bir de bazı fabrikaların limanlara veya gümrüklere olan uzaklığı dolayısıyla ortaya çıkan ek nakliye masrafı binince, ihracat, bu fabrikalar için maliyetine hatta zararına satışlara dönüşebilmektedir. Bu nedenle, fabrikaların ihracat taahhüdünü yerine getirmeyip, iç pazarda sağlanan mutabakatı bozarak fiyatları düşürme olasılığı artmaktadır. Dolayısıyla bu tür fabrikaların deniz yoluyla yapacakları ihracatta limana, karayoluyla yapılan taşımada ise gümrüklere olan uzaklığına göre teşvik uygulamasına gidilmektedir.

21.06.1958 tarih ve 9938 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1164 sayılı Kararnameye dayanarak kurulan Çimento Fonu, 1966 yılına kadar bölgesel arz talep dengesizliklerini gidermek üzere buralara nakledilen çimentonun taşıma giderlerinin; 1969 yılından sonra ise iç tüketimi aşan üretim fazlasının ihracatının sübvansesi edilmesi amacıyla kullanılmıştır. Fondan yapılan ödemelerin;

1. Bölgesel arz-talep dengesizliğinin nakliye sübvansiyonu yoluyla giderilmesi,

2. İç üretim fazlasının ihracatında belli mesafeleri üzerindeki uzaklıklar için nakliye sübvansiyonuna gidilmesi,

3. Dökme çimento kullanımının yaygınlaşmasını sağlamaya yönelik yatırımların sübvansesi,

4. Hazır betona yönelik yatırımların sübvansesi

ve bazı çevre koruma önlemlerinin desteklenmesi doğrultusunda yapıldığı bilinmektedir.

Ancak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından 22.06.1995 tarih ve 1222 sayı ile TÇMB'ye gönderilen yazıyla Fon primlerinin 15.07.1995 tarihinden itibaren sıfır'a indirilmesinin Bakanlık makamının 21.06.1995 tarih ve 1210 sayılı "olur"u ile uygun görüldüğü belirtilmiştir. TÇMB bünyesinde fonun gelir ve giderleri üzerinde yapılan yerinde inceleme sonuçları da göstermektedir ki, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ilgili olurundan sonra fon hesabı için yeni prim alınmamış, ancak daha önceden yapılan ödemelerin geri dönüşü nedeniyle fon hesabı sıfırlanmamıştır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın fonun sıfırlanması kararının alındığı tarihlerde fonun ağırlıklı olarak ihracat sübvansiyonuna yönelmiş olduğu dikkate alındığında, fon primlerinin sıfırlanmasının ardından bu sübvansiyon işlemlerine de son verilmesi gerekirdi. Ancak fonun giderleri üzerinde yapılan incelemeler ve zorunlu ihracat konusunda elde edilen belgeler, miktarı 1995 yılındaki son yasal uygulamaya oranla azalmış olmakla birlikte 1996 ve 1997 yıllarında da bu uygulamanın devam ettirildiği göstermektedir.

ÇİMENTO İÇ DESTEK FONU KULLANIM PRENSİPLE- Rİ başlıklı belgenin sırasıyla 3.1 ve 3.2'nci paragrafında yer alan;

"3.1. Sektör içindeki arz/talep sıkıntılarının hafifletilmesi amacıyla, belirli bölgelerdeki klinker fazlalıklarının, bölge dışındaki öğütme tesisleri veya çimento fabrikalarına nakliyesinde de yine aynı prensipler doğrultusunda (100 km'nin

üstü mesafe) iç nakliye sübvansiyonu uygulanabilir. Sübvansiyon gerçek nakliye bedelleri esas alınarak Yönetim Kurulunun belirleyeceği prensipler dahilinde ödenir.

3.2. Bölge içi ve Bölgelerarası klinker/çimento üretim-satış dengelerinin muhafazası halinde, bazı üretici kuruluşların ihracat veya iç nakliye sübvansiyonu imkanlarının olmaması ve yüksek klinker kapasitesi ve stoku altında çalışma mecburiyeti durumunda, ilgili kuruluşunda kabul etmesi halinde gönüllü olarak klinker üretimi durdurması veya yavaşlatması durumunda, üretilmeyen klinker kapasitesi ile ilgili olarak telafide bulunabilir. Bu amaçla fon kaynaklarından üretilmeyen klinker sabit maliyet payı ile makul kar mahrumiyeti karşılığı destek yapılabilir. Şu kadar ki, söz konusu fazla kapasite **PAZAR PAYLAŞIMINDA** esas alınan kapasitenin kullanılmayan kısmıdır. Yeni kapasitenin uygulamaya konulması esası, bu hesapta da geçerlidir."

ifadeleri, fon uygulamasının esas itibarıyla pazar paylaşımı neticesinde uygulamaya geçirilebilecek bir teşvik araçından ibaret olduğunu göstermektedir. Bu anlamda bölgesel bazdaki anlaşmalarda tespit edilen Pazar payı ve zorunlu ihracat miktarlarının TÇMB bünyesinde konsolide edilmesinin mantığı anlaşılabilir. İşlerlikte olduğu dönemde Fon'un kullanımını TÇMB yürütmekteydi. Ancak 4054 sayılı Kanun çıkarıldıktan sonra bu uygulama bir ihlal konumuna düşmesine ve bu durum teşebbüslerce de bilinen, primlerin sıfırlanması sonrasında uygulamanın kaldırılması kararlaştırılmış olmasına rağmen, 1996 ve 97 yıllarında bazı fabrikalara teşvik uygulamasına devam edilmiştir.

Ancak zorunlu ihracat konusundaki anlaşmalarla fon uygulamasını birbirine karıştırmamak gerekir. TÇMB bünyesinde yürütülen ve yalnızca belli mesafelerin üzerindeki nakliye masraflarının sübvansesine yönelik olan fon uygulamasının yasal olarak ortadan kaldırılması ve uygulamanın toplam ihracatın çok küçük bir kısmını kapsamaması karşısında, bu konuda da bölgesel bazda uygulamalara gereksinim duyulduğu, soruşturma kapsamındaki teşebbüslerin de Ege Bölgesi çapında paralel bir uygulama içerisinde oldukları sonucuna varılmıştır.

3. TARAFLARIN YAZILI SAVUNMALARI VE BU SAVUNMALARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

3.1. Akçansa Çimento San. ve Tic.A.Ş.'nin yazılı savunmalarında; önaraştırma raporunun iki bulguya dayanan ve pazar paylaşımı olarak nitelendirilen bir uyumlu eylem iddiasından ibaret olduğu, buna karşılık soruşturma raporunda tamamen yeni iddiaların ortaya atıldığı ve uyumlu eylem iddiasının anlaşmaya dönüştüğü dolayısıyla, usul açısından iki savunma haklarını yeniden kullanmaları gerektiği, esas açısından, projeksiyonların bir kısmının T.Ç.M.B.'ye ait olduğu, bir kısmının ise Akçansa'nın kendi iç çalışmasını içerdiği, fabrikalarının bölgedeki firmalar açısından küçük bir teşebbüs ve fiyat takipçisi konumunda bulunduğu dolayısıyla Akçansa'nın bölgedeki gücü konusunda çelişkiye düşüldüğü, bölge satışlarını sınırlamayıp tam tersine iddia edilen rakamları aştığı ve İzmir bölgesinde artan miktarlarda satış gerçekleştirdikleri, ihracat karteline istinaden gösterilen belgelerin kendi iç bünyelerinde hazırladıkları belgeler olduğu, herhangi bir fiyat anlaşmasına taraf olmadıkları ileri sürülmüştür.

3.2. Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayi A.Ş.'nin yazılı savunmalarında; uyumlu eylem kavramı Topluluk Rekabet

Hukukundan örneklerle açıklanarak, şirketlerinin eylemlerinin uyumlu eylem unsurlarını taşımadığı ifade edilmiş, şirketler arasındaki görüşme ve yazışmaların çimento piyasasının homojen, şeffaf bir oligopol piyasası olmasından kaynaklandığı, rakip firmalarla iletişimde olmanın ve bilgi alış-verişinde bulunmanın bir uyumlu eylem göstergesi yapılabileceği, işletmelerin benzer davranışlarda bulunmasının paralel davranış olarak kabul edilse bile, uyumlu eylem olarak nitelendirilemeyeceği, şirketleri ile Çimento ve diğer çimento üreticisi şirketler arasında herhangi bir anlaşma, karar ve uyumlu eylemin olmadığı, menfi tespit/muafiyet istemleri konusunda karar verilmeden ceza talep edilmesinin Kanun'a aykırı olduğu ve Kanun'un yeni uygulanmaya başlandığı "geçiş döneminin" de dikkate alınması gerektiği ileri sürülmüştür.

3.3. Batısöke Söke Çimento Sanayi A.Ş.'nin yazılı savunmalarında genel itibariyle Batıçim Çimento'nun savunmasına benzer savunma ve iddialar da bulunulmuş, çimento piyasasında işletmeler arası iletişim ve birbirlerinin fiyat ve satış politikalarını izlemenin kaçınılmaz bir hareket tarzı olduğu, bunu sağlamak amacıyla telefon görüşmeleri ve toplantılar yapılmasının, diğer işletmelerin fiyat ve satış politikalarına dair takvimler, ajandalar üzerine gelişigüzel notlar alınmasının piyasada rekabeti engelleme amacıyla yapıldığı ve uyumlu eylem olarak nitelendirilemeyeceği ileri sürülmüştür.

3.4. Çimento İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.'nin yazılı savunmalarında; Soruşturma Heyeti'nin Çimento'nun diğer teşebbüsler ile bir anlaşmasının bulunmadığını tespit ettiği, dolayısıyla uyumlu eylemde bulunmadığını da ispatlayarak sorumluluktan kurtulması gerektiği, bu kapsamda Çimento'nun kendi politikasını saptayamaması üzerine hiçbir bulgunun tespit edilemediği, teşebbüsler arasındaki çeşitli iletişim notları, yetkililerin kişisel görüşleri vb. dokümanların şirketlerinin uyumlu eylemde bulunduğu bir ispat vasıtası olmadığı, aynı doğrultudaki fiyat hareketlerine ilişkin davranışların uyumlu eylem olduğuna dair delil teşkil etmeyeceği, ihracat karteli oluşturulmasının ve iç piyasa fiyatlarının maksimize edilmesinin ekonomik ve rasyonel yarının olmadığı hususlarına Topluluk Rekabet Hukukundan örnekler verilerek itirazlarda bulunulmuş, ayrıca bölgesel çimento fiyatlarındaki farklılıklar, arz fazlası, maliyetler ve aşırı karlılık oranları, rakipler ile koordinasyon yaratacak görüşme ve bilgi alışverişi konularında da itiraz ve iddialar ileri sürülmüştür.

3.5. Denizli Çimento Sanayi A.Ş.'nin yazılı savunmalarında; delil olarak gösterilen belgelerin hukuken yeterli delil vasfında olmadığı, haklarındaki iddianın sırf Ege Bölgesi bazında soruşturma yapılmasından kaynaklandığı izlenimine sahip oldukları, Denizli Çimento'nun Ege Bölgesi'nde satış yapmadığı hiçbir pazarın bulunmadığı, ajandalarda yer alan ifadelerin haklarındaki iddiaları ispattan uzak olduğu hususları yer almaktadır.

Yukarıda özet olarak yer verilen savunmalarda çoğunlukla benzer itiraz ve iddialarda bulunulması nedeniyle öncelikle ortak bir değerlendirme yapılmış, her bir savunmada yer alan farklı hususlar ise ayrıca değerlendirilerek aşağıda sunulmuştur.

Soruşturma safhasında yapılan yerinde incelemelere kadar, Rekabet Kurulu'nun soruşturma açılması yönündeki kararında yer verilen iki temel ihlalin (fiyat tespiti ve pazar paylaşımı), teşebbüsler arası anlaşmalarla gerçekleştirildi-

ğini ispata yeterli somut deliller bulunamamış, dolayısıyla Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan uyumlu eylem iddiasında bulunulmakla yetinilmiştir.

Ancak soruşturma safhasında elde edilen yeni bilgi ve belgeler çerçevesinde hazırlanan ve taraflara savunmalarını yapmak üzere gönderilen raporda, önaraştırma döneminde fiyat tespiti konusunda, İzmir merkez ilçeleri ve yakın çevresinde, yalnızca Batıçim ve Çimento arasında uyumlu eylem yoluyla gerçekleştirilen bir birlikteliğin bulunduğu tespiti yer alırken, soruşturma döneminde, aslında soruşturma kapsamındaki tüm teşebbüslerce bölge çapında girilen ve uyumlu eylem değil anlaşma yoluyla gerçekleştirilen daha kapsamlı bir ihlalin olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu uyumlu eylem, tüm fabrikaların katıldığı fiyat anlaşmalarının bir parçası, bu anlaşmaların Batıçim ve Çimento açısından İzmir merkezi ve yakın çevresinde etkili bir sonuç doğurmasını sağlamaya yönelik eylemlerdir.

Dolayısıyla, fiyatların tespiti konusunda anlaşmaların varlığı ortaya konulduktan sonra, uyumlu eylem iddiasının üzerinde ayrıca durmanın gerekliliği ortadan kalkmıştır. İlk bildirimde fiyat tespiti konusunda bu haliyle yer alan iddia;

- İlgili coğrafi pazar (İzmir merkezi-Ege Bölgesi),
- Taraflar (2 teşebbüs-5 teşebbüs),
- Eylemin niteliği (Uyumlu eylem-Anlaşma)

şeklinde değişikliğe uğramıştır.

Fiyat konusunda tek bir anlaşma değil, birbirini izleyen anlaşmalardan oluşan bir dizi söz konusudur. Bu anlaşmalar serisinin oluşmasındaki en önemli etken, piyasadaki arz fazlasının etkisiyle belli dönemlerde teşebbüsler arasında çıkan fiyat savaşları nedeniyle, yapılan anlaşmaların uzun süre uygulanamaması ve ortaya çıkan rekabetten zarar gören teşebbüslerin yeni anlaşmalara girişmeleridir.

Ancak, yeni anlaşmalara ihtiyaç duyulması, anlaşmaların hiçbir uygulanabilirliğinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Fabrikaların, daha karlı olacağını düşündükleri dönemlerde geçici olarak anlaşmaya uymayabilecekleri ortadadır. Bu ihtimal karşısında fiyat anlaşmalarının kısa süre de olsa muntazam bir şekilde uygulanabilmesinin, fabrikaların sürekli bir iletişim ve koordinasyon içinde olmalarını gerekli kıldığı görülmektedir. Hiç değilse diğer fabrikaların bu fiyatlara uyup uymadığının tespiti için sürekli bir iletişim gerekmektedir. Bu iletişim ve koordinasyon ise delilleriyle tespit edilmiştir.

Önaraştırma döneminde fiyat ve maliyetler üzerinde yapılan araştırma sonunda, Akçansa hakkında bu eylemin içinde olduğunu gösterebilecek yeterlilikte bilgiler elde edilememiş ancak, soruşturma safhasında, Akçansa'nın da fiyat anlaşmalarının içinde olduğu tespit edilmiştir.

Akçansa'nın Bölge'de yaptığı satışlar her iki raporda da normal koşullarda ekonomik görülmekte ve ilk raporun Kurul tarafından da benimsenen bu yöndeki düşüncesi Soruşturma Raporu'nda devam etmektedir. Zira Akçansa yaklaşık aynı pazar payıyla, Bölge'de yine fiyat takipçisi olmak durumundadır. Ancak bu durum Akçansa'nın fiyat anlaşma-

larına katılmadığı sonucunu doğurmamaktadır. Bölge'deki güçlü aktörler dahi fiyat anlaşmalarına ancak belli bir süre uyabilmekte, piyasanın fiyat açısından karışmasının ardından yeni anlaşmalar tesis edilmektedir. "Fiyat tespiti" konusunda yeni bir anlaşmanın tesis edilmesi sürecinde ise Akçansa'nın diğer teşebbüslerden daha pasif olacağı söylenebilir. Çünkü, pazar payı hissedilir derecede düşük bir teşebbüs olarak bundan en az yarar sağlayacak olan Akçansa'dır. Bu durum, yalnızca fiyat tespiti yönüyle Akçansa açısından hafifletici bir sebep olarak görülebilirse de, diğer hususlar açısından ağırlaştırıcı sebep sayılabilecek unsurlar da bulunmaktadır.

Önaraştırma raporunda Bölge çapında bir pazar paylaşımı olabileceği görüşü belirtildikten ve Rekabet Kurulu'nun anılan kararıyla bu görüş bir uyumlu eylem iddiasına dönüştükten sonra, soruşturma safhasında elde edilen yeni bilgi ve belgeler çerçevesinde pazar paylaşımının da anlaşmalarla gerçekleştirildiği, ayrıntıları ile ortaya konulmuştur. Bu çerçevede;

- Satış tonajlarının tespiti suretiyle pazar paylaşımı,
- Coğrafi pazar paylaşımı,

hususlarına yönelik anlaşmalar ayrı ayrı ele alınmış ve bu yöndeki uyumlu eylem iddiası da sonuç itibarıyla anlaşma iddiasına dönüşmüştür.

Ayrıca klinker fazlalığı olarak nitelenen ürünün, anlaşmayla belirlenen esaslar dahilinde ihrac edilmesi suretiyle bir ihracat karteli oluşturulduğu belirtilerek, önaraştırma raporundaki tespitlere bir ekleme yapılmıştır. Dolayısıyla, soruşturma raporunda, önceki raporda yer alan tespitlerle bağlantılı, ama niteliği itibarıyla değişikliğe uğramış yeni tespitler ortaya çıkmıştır.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, esas itibarıyla yeni bir iddia ortaya atılmamasına rağmen, soruşturma sonucunda ortaya çıkan hususların uyumlu eylem değil, anlaşmalarla gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Önaraştırma döneminde yer verilmeyen "ihracat karteli" iddiasının esas açısından önemli bir yenilik olmadığının özellikle belirtilmesi gerekmektedir. Çünkü söz konusu iddia, önaraştırma döneminde ortaya konulan "fiyat tespiti ve pazar paylaşımı" eylemleri ile birlikte Ege Bölgesi çapındaki ihlallerin bir parçası konumundadır.

Çimento'ya ait savunmada; "diğer teşebbüsler ile herhangi bir anlaşmasının bulunmadığını tespit ettiği görülmektedir" ifadelerine yer verilmiş ve soruşturma raporunda zaten anlaşma iddiası olmadığı noktasından hareketle, uyumlu eylemde bulunulmadığını da ispatlayarak sorumluluktan kurtulma amacıyla ayrıntılı açıklamalara girilmiştir. Bunun sonucu olarak ise Akçansa haricindeki savunmalar genelde, önaraştırma raporunda yer alan uyumlu eylemi göstermeye yönelik olguları çürütmeye yönelmiştir.

Raporun sonuç bölümü oldukça açıktır; teşebbüslere yöneltilen iddiaların her birinde "anlaşma" sözcüğü ısrarla kullanılırken, "uyumlu eylem" sözcüğünü kullanmaktan özenle kaçınılmıştır. Buna rağmen, yine Çimento'ya ait savunmada, raporun sonuç bölümünde yer alan iddialar sayılırken; "Çimento'nın İzmir merkez ilçelerinde uyumlu eylem halinde paralel fiyat uygulaması"ndan

bahsedilmektedir. Ancak savunmaların aksine, uyumlu eylem halinde paralel fiyat uygulaması değil, tüm bölge düzeyinde ve tüm fabrikaların katıldığı fiyat tespiti anlaşmaları bulunmaktadır.

Fiyat tespitinde olduğu gibi pazar paylaşımı konusunda da Çimento'ya ait savunmada rapordaki tespitler sayılırken, "Akçansa, Batıçim, Denizli ve Batisöke ile uyumlu eylem halinde pazar paylaşımı" iddiasının varolduğu belirtilmektedir. Ancak, Dokuzuncu bölüm incelendiğinde, ilgili maddede uyumlu eylem kavramının hiç kullanılmadığı, ayrıca, pazar paylaşımının ayrıntılarıyla açıklandığı bölümde dahi uyumlu eylem kavramına hiç yer verilmediği görülecektir.

Soruşturma raporunda açıkça anlaşma marifetiyle pazar paylaşıldığı iddia edilirken, yapılan savunmalarda bunu uyumlu eylem şekline dönüştürme çabası, anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olmadığının izah edilebilmesinin zorluğundan kaynaklanmaktadır. Ancak raporda gerek "ihlallerin belli bir sistematik içerisinde sınıflanarak izah edildiği ilgili bölümlerde uyumlu eylem kavramını kullanmaktan kaçınılmış olması", gerekse "bu bölümlerin sonuç kısmına yansımaları olan paragraflarda anlaşma iddiasının özenle vurgulanması" dikkate alındığında, teşebbüslerin bu davranışlarının, "gerçek iddiaya yanıt vermekten kaçınmak" şeklinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Batisöke ve Batıçim'e ait savunmalar, baştan sona uyumlu eylemle ilgili açıklamalarla doludur. Ancak savunmalarda; "Soruşturma Raporu'nda iddia edildiği gibi Ege Bölgesi'nde 1997 ve 1998 yıllarında yapılacak satışlar konusunda Şirketimiz ile diğer çimento şirketleri arasında hiç bir anlaşma mevcut olmadığı gibi ..." ifadelerine yer vermek suretiyle, anlaşma iddiaları kısaca geçiştirilmekte, yani reddedilmektedir. Bundan sonra yapılan açıklamalar ise, uyumlu eylemin de olmadığının ispatlanmasına yöneliktir.

Çimento'ya ve Denizli Çimento'ya ait savunmalarda, raporda "herhangi bir anlaşma metnine rastlanmadığının ifade edildiği" belirtilmektedir; yani bizzat raporun kendisinin, teşebbüsler arasında herhangi bir anlaşma olmadığını kabul ettiği şeklinde, gerçekte bağdaşmayan bir sonuç ortaya konulmaktadır. Raporun 194'üncü sayfasında yer alan bu ifade, aynen şu şekildedir;

"Soruşturma kapsamında olan bölge fabrikaları arasında, ayrıca satış bölgelerinin korunması hususunda, biraraya gelerek imzalanmış bir anlaşma metnine rastlanmamıştır. Ancak pazar paylaşımı, fiyat tespiti vs. hususlarında yapılmış anlaşmalarda yer alan konu ile ilgili hükümlerden, fabrikaların satış bölgelerini ihlal etmelerinin ardından gerçekleşen ikili yazışmalardan, konu ile ilgili olarak çimento bayileri ile yapılan görüşmelere ilişkin tutanaklardan, bu yönde bir centilmenlik anlaşmasının varlığını göstermek mümkündür."

Burada açıkça belirtilen, yalnızca "münhasır satış bölgelerinin korunması"na yönelik ayrı bir anlaşma metnine rastlanılmadığı hususudur. Ancak başka anlaşmalarda bu konu ile ilgili olarak yer alan hükümlerden ve devamında sayılan bazı belgelerden, bu yönde bir anlaşmanın varlığı ispatlanmaktadır.

Esas itibarıyla, ihlal sayılan eylemler raporda belli bir sistematik içerisinde sunulmuş ve iddialar sınıflandırılmıştır. Özellikle Pazar paylaşımına ilişkin eylemler, satış tonajlarının tespiti suretiyle Pazar paylaşımına gidilmesi ve coğrafi

pazar paylaşımı olarak incelenmiştir. Coğrafi pazar paylaşımı ise, "fabrikaların bulundukları merkez ve yakın çevresinin" münhasır bir satış bölgesi olarak korunması ve münhasır satış bölgeleri dışında gerçekleştirilen coğrafi pazar paylaşımı eylemleri olarak değerlendirilmiştir. Münhasır satış bölgeleri dışındaki durum hakkında anlaşma metnlerinde açık hükümler bulunmaktadır (Çimento'nun Antalya'ya yapacağı satışların belirlenmesi gibi). Ancak, anlaşma olarak nitelenen belgelerde, soruşturma kapsamındaki 5 teşebbüsü karşılıklı olarak bağlayıcı ya da en azından kapsam dahilindeki teşebbüslerden ikisi arasında, münhasır bölgelerin ihlal edilmemesi yönünde bir mutabakatı içeren açık bir hükme rastlanmamıştır. Yukarıda belirtildiği gibi, bu yönde bir hükme rastlanılmamış olması, münhasır bölgelerin korunması yönünde bir anlaşmanın varlığının başka yollardan ispat edilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Nitekim soruşturma kapsamındaki teşebbüslerden Denizli Çimento ile bu kapsamda olmayan Göltaş arasında birbirlerinin bölgelerine girmeme konusunda açık bir mutabakat vardır. Daha da önemlisi, bu kararların soruşturma kapsamındaki tüm fabrikaların katıldığı toplantılarda alınmış olmasıdır. Anlaşmalarda yer alan bu ve buna benzer hükümler, en azından taraflarından birisinin soruşturma kapsamında olması dolayısıyla münhasır satış bölgelerinin korunması konusu ile ilgili olarak değerlendirilmiştir. Ancak anlaşmanın ispatlanmasında yalnızca "ilgili hükümler"e dayanılmamış, fabrikaların satış bölgelerini ihlal etmelerinin ardından gerçekleşen ikili yazışmalara ve konu ile ilgili olarak çimento bayileri ile yapılan görüşmelere ilişkin tutanaklara da ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bu hususlar gözönüne alındığında Çimento ve Denizli Çimento tarafından ileri sürülen "bizzat raporda, anlaşma olmadığının kabul edildiği" görüşü geçerliliğini yitirmektedir.

Aynı konuyla ilgili olarak Akçansa'ya ait savunmada ileri sürülen hususlardan biri olan, önaraştırma sonunda ortaya çıkan iddiaların türü ve niteliğinde meydana gelen değişikliğe bağlı olarak, Akçansa'nın ilk savunmasını yaptığı, Kanun'un 44'üncü maddesi gereğince yeni iddialar için ikinci bir savunma hakkının olduğu, hatta Kanun'un sistematığı içerisinde her iddia için en az iki savunma hakkının verilmesi gerektiği şeklindeki görüşüne, hem savunma hakkı konusunda Kanun'da yer verilen hükümler, hem de iddiaların türü ve niteliği açısından katılmak mümkün değildir.

4054 sayılı Kanun'un savunma hakkına ilişkin hükümleri 43, 44 ve 45'inci maddelerle sınırlı değildir. 46 ve 47'inci maddelerde de sözlü savunma hakkı düzenlenmektedir. Savunma hakkının ihlal edilmemesi ilkesi çerçevesinde, önaraştırma ile başlayan inceleme sürecinde meydana gelebilecek gelişmelere bağlı olarak incelemenin değişik safhalarında, taraflara müteakip defalar savunma hakkı tanınmaktadır.

Bu haklardan ilki, önaraştırma sonunda verilen savunma hakkıdır. Ardından soruşturma safhasının sonunda hazırlanan rapor taraflara sunulmakta ve ikinci kez savunma yapmaları istenilmektedir. Soruşturma raporunda yer alan hususlara karşı yapılan savunmalar raportörlerce değerlendirildikten sonra, söz konusu değerlendirme hakkında da görüşlerini bildirmeleri için taraflara üçüncü bir fırsat tanınmaktadır. Adına savunma hakkı denilmemiş olmakla birlikte, soruşturma safhasının sonunda taraflarca yapılan savunmalar hakkında raportörlerce verilen ek görüşe karşı 1 ay içerisinde verilen cevap da, özü itibarıyla savunma hakkı çerçevesinde mütalaa edilmelidir. Yasa bununla da yetinmeyip, taraflara bir de sözlü savunma hakkı öngörmüştür.

Diğer bir ifadeyle, önaraştırma ile başlayıp nihai kararlar sonuçlanan inceleme sürecinde, tarafların isterlerse değerlendirebilecekleri, şekli anlamda, dört savunma ya da cevap hakları vardır.

Ayrıca, Kanun'un 44'üncü maddesinde yer alan, "Kurul'un soruşturma safhasında, bu Kanun'u ihlal ettiği iddia edilen kişi veya kişiler, kararı etkileyebilecek her türlü bilgi ve delili her zaman Kurula sunabilirler" hükmü özü itibarıyla, soruşturma safhasının sonuna kadar, taraflara sınırsız bir savunma hakkı tanınmaktadır. Bu yolla taraflar kararı etkileyebilecek her türlü bilgi ve belgeyi, soruşturma safhasının sonuna kadar istedikleri zaman sunabilmektedirler.

4054 sayılı Kanun'un bu konudaki yaklaşımını, savunma hakkıyla ilgili olarak diğer maddelerde yer verilen hükümler çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Ayrıntılı düzenlemeler bir yana, taraflar açısından savunma hakkı yönüyle en önemli güvence, 44'üncü maddenin: "Kurul, tarafları bilgilendirmediği ve savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapamaz." hükmüyle getirilmiştir.

Tarafların savunma haklarının gerektiği gibi uygulanabilmesine yönelik olarak getirilen bu kadar geniş olanaklar karşısında, ayrıca her yeni iddia için 43'üncü maddeye geri dönülmesi, Kanun'da savunma hakları ile ilgili olarak var olduğu iddia edilen genel bir ilkenin uygulanmasını değil, hiçbir inceleme yapılmamışçasına yeni bir sürecin başlatılması anlamına gelecektir ki; bu durumda 4054 sayılı Kanun açıkça uygulanamaz hale gelecek ve Yasada öngörülen yaptırımların bir anlamı kalmayacaktır.

Yürürlükteki Kanunlarımızın hemen hemen hiç birisinde rastlanılmayacak bir şekilde, 4054 sayılı Kanun, tarafların savunma haklarının ihlal edilmemesi anlayışı doğrultusunda, başlatılan bir inceleme içinde yer alan maddi anlamda birbirinden ayrılabilir her sürecin sonunda taraflara savunma hakkı tanımış, dolayısıyla süreç içerisindeki gelişmelerden tarafların bilgilendirilmesi esasını getirmiştir. Bununla da yetinmeyerek, tarafların bilgilendirilmediği ve savunma hakkı verilmediği konuların kararlara dayanak teşkil edemeyeceğini belirtmek suretiyle, taraflara, nihai kararın yargısal denetiminde etkili olabilecek çok önemli bir fırsat daha tanımıştır. Ayrıca Kanun'un 45'inci maddesinde, makul sebeplerin bulunması halinde öngörülen sürelerin bir katına kadar uzatılabileceği belirtilmektedir.

Savunma hakkının bu kadar titizlikle düzenlenmesi ve gerektiğinde verilen sürelerin uzatılabilmesi, soruşturmanın ilerleyen safhalarında ortaya çıkabilecek ve Kurul kararını etkileyebilecek yeni olgular ve bunlara dayalı yeni iddialar hakkında da tarafların bilgilendirilmesi ve savunma yapmalarının sağlanmasına yöneliktir. Nitekim soruşturmanın ilerleyen safhalarında yeni maddi olguların ve bunlara bağlı yeni iddiaların ortaya çıkması karşısında, 44'üncü maddenin, "Kurul tarafları bilgilendirmediği ve savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapamaz" hükmünün uygulamaya geçirilmesi, ancak bu safhalarda da taraflara savunma yapma şansının tanınmasına bağlı olacaktır.

Bu noktada kaç kez savunma istenildiği değil, taraflara gerçek anlamda savunma hakkının tanınıp tanınmadığı ve gerçek anlamda savunma hakkı tanımaktan ne anlaşılması gerektiği önem kazanmaktadır. Bu çerçevede Kanun'un 43'üncü maddesinde ilk yazılı savunma ile ilgili olarak yer verilen, "iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilginin

gönderilmesi" ilkesinin, hem tarafların savunma haklarının korunmasını hem de Kanun'un uygulanamaz hale gelmesinin önlenmesini sağlayacak şekilde, diğer yazılı savunmalarda da uygulanması doğrultusunda taraflar lehine genişletilerek yorumlanması gerekmektedir. Bu ilkenin diğer yazılı savunma haklarında da uygulanması gerektiği konusunda zaten bir şüphe yoktur. Dolayısıyla, bir kere bile olsa herhangi bir iddia hakkında "yeterli bilgi gönderilerek" savunma istenmesi durumunda, tarafların savunma hakkının kısıtlandığından söz etmek mümkün değildir.

Soruşturma safhasının sonunda ortaya çıkan iddialar, yukarıda sayılan yönleriyle nitelik değiştirmiş olmalarına karşın, tamamen yeni iddialar değildirler. Yeni iddiaların, önaraştırma safhasındaki hususların, soruşturma safhasındaki daha derin incelemelerle ulaşılan sonuçlardan ibaret olduğu ortadadır. Nitekim, soruşturma açılmasına ilişkin Kurul kararında iki temel konuya yer verildiği görülmektedir; fiyat tespiti ve pazar paylaşımı. Soruşturma safhasında Batisöke'nin de bu eylemler içinde olduğu ve soruşturma kapsamına dahil edilmesi gerektiği tespit edilmekle birlikte, soruşturma sonunda hazırlanan raporda yer alan iddialar özünde değişmemiştir. Söz konusu eylemlerin taraflarına yenileri eklenmiştir, ancak özünde Pazar paylaşımı ve fiyat tespiti iddiaları, soruşturma kapsamında elde edilen yeni belge ve bilgiler çerçevesinde daha geniş bir biçimde tekrarlanmıştır. Soruşturma raporundaki tek yenilik, ihracat karteli iddiasına değinilmesidir. Ancak raporun hem ilgili bölümü, hem de sonuç bölümü dikkatle incelendiğinde, söz konusu iddianın da fiyatlar konusundaki ihlallerle bağlantılı olduğu ve "iç pazardaki karlılığı korumaya yönelik bir ihracat kartelinden" söz edildiği, hatta arz fazlasına bağlı olarak, "tespit edilen yıllık satış tonajlarına ulaşmanın da ancak söz konusu ihracat karteli sayesinde mümkün olacağı"nın belirtildiği görülecektir. Dolayısıyla raporlarda yer alan hususların birbirinden bağımsız, tamamen yeni iddialar olduğunu ileri sürmek mümkün değildir.

Savunmada, soruşturmayı esastan etkileyen, "uygulanacak Kanun hükmünün değiştiği" hususu yer almaktadır. Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan genel hükmün ardından sayma yoluyla belirtilen eylemler, tamamen örnek niteliğinde ve birbiri ile bağlantılı hususlar olup, somut olaylarda birkaçı birarada karşılaşılabilmektedir. Sonuçta hangi bentlerin uygulanacağı incelemenin derinliği ve ortaya çıkarılan maddi bulgularla ilgilidir. Nitekim coğrafi pazar paylaşımı sonunda, "fabrikaların hakim durumda oldukları bölgelerin ortaya çıktığı" tespit edilmekle birlikte, bu hakimiyetin suni olarak yaratıldığı ve asıl olarak coğrafi pazar paylaşımının bir sonucu olduğu düşüncesiyle, 6'ncı maddeyle ilgili herhangi bir iddia ileri sürülmemiştir. Başka somut olaylarda, soruşturmanın ilerleyen safhalarında her iki maddenin birden uygulanması gerektiği kanaatine de ulaşılabilir. Ancak soruşturmanın ilerleyen safhalarında, ihlal niteliğindeki eylemlere Kanun'un bir veya birkaç maddesinin ya da bazı bentlerinin birlikte uygulanması gerekliliğinin ortaya çıkması, yukarıda savunma hakkının korunmasına ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'da yer aldığı belirtilen genel ilkeler çerçevesinde, taraflara usulüne uygun tebligat yapılarak savunmalarının alınması halinde, soruşturmanın hukuki niteliğini sakatlayıcı bir etkiye sahip değildir. Kaldı ki; iddiaların türü ve niteliğiyle ilgili olarak yapılan açıklamalar çerçevesinde, esas itibarıyla yeni iddialar ortaya atılmadığından, Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan "maddi hukuk kuralı" niteliğindeki bentlerin uygulanmasında da herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Teşebbüslerin bazıları anlaşma iddialarını reddetmelerine, bazıları ise uyumlu eyleme yönelik açıklamalar getirmelerine rağmen, tüm savunmalarda zaman zaman belgelerin niteliği hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Bazı savunmalarda, 11.12.1996 tarihli anlaşma metninin TÇMB'ye ait bir belge olduğu ileri sürülmektedir. Söz konusu belgenin hem Akçansa'da, hem de Batıçim'de bulunduğu raporda müteakip defalar belirtilmiştir. Sorun, belgenin kime ait olduğu ya da nerede yapılan yerinde inceleme ile elde edildiğinden çok, içerik itibarıyla ne ifade ettiğidir. Bazı belgelerin T.Ç.M.B.'nin hazırladığı ve tamamen koordinasyona yönelik olduğu iddiaları konusunda, 1996 yılında fabrikaların yaptığı tahmini satışların alt alta yazılması suretiyle hazırlanmış ve hiçbir işe yaramadığı iddia edilen belgedeki; "Bölge fabrikaları 1997 yılında aşağıdaki şekilde satış yapacaklardır.

Bölge dışı fabrikalar bölge içine en fazla aşağıdaki miktarları satacaklardır. Fiyat bölge fabrikalarının tespit edilecektir." ifadelerinin tamamen geleceğe, diğer bir ifadeyle 1997 yılında gerçekleşecek satışlara ve uygulanacak fiyatlara ilişkin olduğu açıktır. Belgede yer alan söz konusu ifadeler karşısında, yapılan işin yalnızca bir önceki yıla ait satışların konsolidasyonundan ibaret olmadığı görülmektedir. Önemli olan bu belgenin aynı tarihte, soruşturma kapsamındaki fabrikaların katılımıyla düzenlenen bir toplantıda ele alınması ve şekillendirilmesidir. İçeriği ve hazırlandıktan sonra toplantıya konu olması yönüyle, "pazar paylaşımı" ve "fiyat tespiti" konularındaki mutabakatın açık bir belgesidir.

Yine aynı belge ile ilgili olarak ileri sürülen başka bir husus, belirtilen rakamlarla gerçekleşen rakamlar arasında bir tutarsızlık olduğu yönündedir. Bu durum söz konusu belgenin niteliğiyle değil, tamamen bu anlaşmanın ne kadar uygulandığı ya da tarafların bu taahhütlerine ne kadar uyduğu ile ilgilidir. Yıl sonunda bu rakamlardan fiili sapmalar olması ortada böyle bir mutabakat olmadığı anlamına gelmemektedir. Kaldı ki, bu mutabakatın yıl boyunca herhangi bir fiili etki yaratmadığı da düşünülemez. Nitekim, anlaşmanın uygulanması konusunda sorun çıktığında, yani kartel anlaşması delinince, taraflar ileriki tarihlerde tekrar bir araya gelip pazar paylaşımı konusunda müteakip toplantılar düzenlemişlerdir. Bu durumda, taraflardan hiç birinin savunmalarda söz konusu toplantıya katılmadığı yönünde bir itiraz getirmediği de göz önüne alındığında, 4054 sayılı Kanun kapsamında anlaşmanın varlığı konusunda herhangi bir şüphe olmadığı gibi, ileriki tarihlerde yapılan toplantılarla birlikte düşünüldüğünde, yıl sonu gerçekleşen rakamlarda bazı sapmalar olsa da, fabrikaların uygulamada tamamen kartel anlayışı çerçevesinde faaliyet gösterdikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, hem pazar paylaşımı hem fiyat konusundaki anlaşmaların muntazam bir biçimde uygulanamaması, tarafların rekabet etme yönündeki iradeleri ve gayretlerine değil, tamamen sektördeki arz fazlasının belli dönemlerde kartelin delinmesi yönündeki baskısının artması ve yeni bir anlaşma yaparak uygulamaya yeniden yön verme ihtiyacının ortaya çıkmasına bağlı bulunmaktadır.

1998 yılında yapılacak satışların da anlaşmayla tespit edildiği iddiasına karşı bazı savunmalarda, "böyle bir anlaşmadan haberleri olmadığı şeklinde" cevaplar yer almış, ayrıca dayanak olarak gösterilen belgelere bazı itirazlar gelmiştir. İhracat karteli iddiasına dayanak teşkil eden bu belgelerin, yapılan bütçe çalışmalarında kullanılan şirket içi belgeler olduğu dolayısıyla, belgede geçen "birlikte tespit edilecektir" şeklindeki ifadelerin, şirket içi birimler arasındaki birlikteliği ifade ettiği belirtilmektedir. İddialar bu doğrultu-

tuda ele alındığında, Akçansa'nın yapacağı ihracatın, şirket içi birimlerce birlikte tespit edilecek esaslar dahilinde gerçekleştirilmesinde 4054 sayılı Kanun açısından bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak Çimento, Batıçim, Denizli ve Batisöke'nin üretim kapasiteleri, 1998 yılı satışları ve zorunlu ihracat miktarlarının, şirketin iç çalışması olduğu ifade edilen söz konusu belgede ne amaçla bulunduğunu bu yola açıklamak mümkün gözükmemektedir.

Bu noktada, bahsedilen belgenin niteliğini de göstermesi bakımından, Sabancı Holding bürolarında yapılan incelemede elde edilen ve söz konusu belge ile aynı tarihte ve aynı dosyada bulunan, içeriği itibarıyla aynı özelliklere sahip, ancak Marmara Bölgesi fabrikaları hakkında bilgiler içeren;

"Marmara Çimento'nun Ambarlı'da yapması beklenen 225.000 tonluk satışı için herkes pazar payı oranında klinker verecektir.

Artan kapasiteler her sene %25 esasına göre pazara verilmektedir.

İç tüketim fazlası kapasite oranları da birlikte tespit edilecek esaslar ile ihraç edilecektir."

ifadeleri, "birlikte" kelimesinden ne anlaşılması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ihracat karteli ve pazar paylaşımı iddialarına dayanak teşkil eden söz konusu belge ile diğer bazı belgeler hakkında getirilen ikinci itiraz ise, bunların yalnızca bir teşebbüste bulunduğu, dolayısıyla diğer teşebbüsleri bağlayıcı olmadığı şeklindedir.

Belgeye kaç yerde rastlanıldığından daha önemlisi, belgenin içerdiği bilgilerin, ihlalin türünü ve niteliğini kanıtlamaya yeterli olmasıdır. İhlalin türü ve niteliği belirlendikten sonra, tarafların bu anlaşmaya ne ölçüde katıldıkları ve ortada bir irade oluşması olup olmadığı konusu üzerinde durulmuş, bu belgelere en azından iki teşebbüste birden rastlandığı hususu da gözönüne alınarak, 1998 yılı satış tonajları üzerinde ileriki tarihlerde herhangi bir görüşme yapıp yapılmadığı incelenmiş; hem Denizli Çimento hem de Batisöke yetkililerinin ajandalarında yer alan notlardan, 8 Ocak tarihinde ... Otel'de tekrar bir toplantı yapıldığı anlaşılmıştır. Toplantıda; "...meselesi, Denizli'nin Söke'den bir iki puan da olsa fazla mal satması vs ..." hususlarının açıkça tartışıldığı görülmektedir. Savunmalardaki mantıkla hareket edilecek olursa, toplantının belirtilen tarihte yapıldığı ve yukarıda yer verilen hususların tartışıldığı açık olmakla birlikte, tespit edilen Pazar paylarının yalnızca Denizli Çimento yetkililerinin ajandalarında bulunması, pazar paylaşımından yalnızca Denizli Çimento'nun sorumlu tutulması sonucunu ortaya çıkaracaktır. Rapor incelendiğinde, 8 Ocak 1998'den sonra da toplantıların yapıldığı görülecektir. Yukarıda değinildiği gibi, Pazar paylaşımı niteliği itibarıyla tek başına gerçekleştirilebilir bir eylem değildir. Kapsam dahilindeki tüm teşebbüslerde bu yönde göstergelere rastlanabileceği gibi, kolektif bir eylem olması yönüyle, başka teşebbüslerin de içinde olduğu bu tür bir anlaşma, soruşturma kapsamındaki teşebbüslerden herhangi birinde bulunan belgelerle de kanıtlanabilir. Hatta teşebbüslerin tümünde yerinde inceleme yapmaya bile bazen ihtiyaç duyulmayabilir.

Bu durumda, en azından Denizli Çimento'nun, bu belgelerin 4054 sayılı Kanun karşısında herhangi bir ihlal içermediğini ispat etmesi gerekir ki, tam tersine bu tür anlaşma metinlerinden hiç bahsetmeme yolunun tercih edildiği görülmektedir. Bundan da öte, yapılan savunmalarda, anlaşmaların çoğuna değinilmediği söylenebilir. Uyumlu eylem hususunda ayrıntılı açıklamalara gidilmesi de bu yaklaşımın bir sonucudur. Bunun nedeni ise söz konusu belgelerde yer alan ifadelerin ve bunlara karşılık gelen eylemlerin, 4054 sayılı Kanun'a açıkça aykırılık teşkil etmesidir. Nitekim raporun ilgili bölümlerinde söz konusu eylemlerin açık ihlaller olduğu müteakip defalar belirtilmiştir.

4. SÖZLÜ SAVUNMA TOPLANTISI

Akçansa Çimento San. ve A.Ş. Batıçim Batı Anadolu Çimento San.A.Ş., Batisöke Söke Çimento Sanayi A.Ş., Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş. ve Denizli Çimento Sanayi A.Ş.'nin talebi üzerine, Rekabet Kurulu; 15.04.1999 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar vermiş ve sözlü savunma toplantısında taraflar aşağıda izah edildiği gibi savunmalarını Kurul'a sunmuşlardır.

İzmir Ticaret Odası temsilcisi Av. Nilhan Antitorostunç, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun yürürlüğe girdikten sonra İZTO'nun, meslek komitelerinin yapmış olduğu çalışmalar neticesinde İzmir'deki çimento piyasalarında firmalarca aynı fiyatların uygulandığı ve rekabet ortamının zedelendiği şeklinde oluşturulan görüşlerini Rekabet Kurumu'nun o dönemde teşekkül ettirilmemiş olması nedeniyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü'ne ve 1997 yılında Kurumun faaliyete geçmesinden sonra tekrar gündeme gelen şikayetleri Rekabet Kurumu'na ilettiğini, ancak konuyla ilgili önaraştırma ve arkasından da soruşturma açıldıktan sonra İZTO'ya bu hususta başka bir şikayet ulaşmadığını belirtmiştir.

Akçansa Çimento San. ve Tic.A.Ş. adına konuşan Doç.Dr. Nurkut İnan, Akçansa'nın soruşturma konusu bölgede çok küçük bir pazar payına sahip olduğunu ifade ederek, şirketin yapısı hakkında konuyla ilgili bilgi sunmuştur. Verilen delillerin hemen tamamının ya Akçansa'nın iç yazışmaları ya da tek taraflı irade beyanlarından oluştuğunu ve herhangi bir anlaşmanın varlığının ispatı için yeterli olmadığını belirtmiş ve karar verilirken Akçansa'nın konumunun ve bölgedeki varlığıyla rekabeti artırdığı hususunun dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Batıçim Batı Anadolu Çimento San.A.Ş. ve Batisöke Söke Çimento San.A.Ş. adına konuşan temsilci tarafından, ilk olarak çimento sektörü ve ilgili teşebbüsler hakkında genel açıklamalar yapıldıktan sonra müvekkil şirketlerin çimento piyasasındaki hiçbir teşebbüs ile rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması amacını taşıyan herhangi bir anlaşma yapmadığı gibi piyasadaki davranışlarının da uyumlu eylem niteliğinde olmadığını belirtmiş ve muafiyet/menfi tespit başvurularıyla ilgili konuya değinildikten sonra ülkemizin Rekabet Hukuku açısından geçiş dönemi içerisinde olduğu ifade edilerek müvekkil teşebbüsler hakkında herhangi bir cezai müeyyide uygulanmaması talep edilmiştir.

Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş. temsilcileri ise, mevcut olayın analizinde pazar yapısının ve Çimentaş'ın bu pazardaki konumunun çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, anlaşma iddialarını reddetmiş-

ler ve İzmir piyasasındaki özel durum hakkında açıklamalarda bulunmuşlardır.

Denizli Çimento San.A.Ş. adına konuşan Av. Abidin Kayhan, çimento üreticileri tarafından zaman zaman yapıldığı ifade edilen toplantı ve görüşmelerin anlaşma iddialarına dayanak edilmesinin mümkün olmadığını ve Denizli Çimento'nun pazar içinde yönlendirici veya diğer teşebbüsleri etkileyici bir konumda bulunmadığını belirtmiştir.

Yukarıda yer verilen beyanlar incelendiğinde, taraflar, "Sözlü Savunma Toplantısı"nda yazılı savunmalarında ileri sürdükleri hususlardan farklı ve sonucu etkileyebilecek herhangi bir husus ortaya koymamışlardır.

5. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi, amacı veya etkisi rekabeti engelleme, sınırlama veya bozma olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemlere ve işletme birliklerinin kararlarına karşı genel bir yasaklama getirmektedir. Bu hüküm, bütün işletmeler arası anlaşma, karar ve uyumlu eylemlere geniş bir şekilde uygulanmakta olup temel amacı, her bir işletmenin kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, diğerlerinden bağımsız olarak belirlemesidir.

Rekabet Hukuku açısından fiyat tespitine ve pazar paylaşımına yönelik bu tür anlaşmalar en ciddi rekabete aykırılık halleri arasında değerlendirilmiş ve çok açık bir biçimde yasaklanmıştır.

Bir anlaşmada, rekabeti sınırlama amacı açıksa, anlaşmanın kendisi veya en azından rekabeti bozucu hükümleri, "per se" bir rekabet ihlali oluşturur. Bu durumda anlaşmanın rekabet üzerindeki etkilerinin incelenmesine gerek yoktur. Rekabeti bozucu nitelikte olan anlaşmalar, tarafların kendi bağımsız rekabetçi faaliyetlerini ortak çıkarlar adına gözden çıkardıkları bir yapısal çerçeveye yaratır. Bu sebepten dolayı, sadece rekabete aykırı bir anlaşmaya taraf olmak, anlaşma etkilerini gerçekleştirmediği olsa dahi yasaktır.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin gerekçesinde "Bu Kanunun amacı rekabetin korunması olduğuna göre, rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu teşebbüsler arası anlaşma ve uygulamaların yasaklanması gerekir. Maddenin amacı bakımından anlaşma, hukuki şekil şartlarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik işbirliği sağlayan, doğrudan veya dolaylı ilişkiler de, eğer aynı sonucu doğuruyorsa, yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin Kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir." denilerek, anlaşma kavramının, sözleşmelerden çok daha geniş bir irade birlikteliği niteliğinde olduğu açıklanmıştır. Sözleşme olmaksızın da rekabet ortamını bozan her türlü ilişkinin uygulamaya sokulması da anlaşma niteliğindedir. Ayrıca, rekabeti kısıtlayıcı, sınırlayıcı, ya da ortadan kaldırıcı etkileri nedeniyle, "centilmenlik anlaşmaları" ve "sözlü anlaşmalar" da 4054 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. ATAD, bu tür uygulamaları anlaşma olarak kabul etmektedir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında;

- AKÇANSA Çimento San. ve Tic.A.Ş., BATIÇİM Batı Anadolu Çimento San.A.Ş., ÇİMENTAŞ İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş., DENİZLİ Çimento San.Tic.A.Ş. ve BATISÖKE Söke Çimento San. ve Tic.A.Ş.'nin Ege Bölgesi düzeyinde 1997 yılında yapacakları satışları anlaşma yoluyla önceden tespit etmek suretiyle açıkça pazar paylaşımına gittikleri,

- Sektöre yönelik olarak 1997 yılında Ege Bölgesi düzeyinde inceleme başlatılmış olmasına rağmen, 1998 yılında da yapılacak satışların anlaşma yoluyla söz konusu teşebbüslerce tespit edilerek, yine Ege Bölgesi düzeyinde pazar paylaşımına gidildiği,

- 1998 yılına ilişkin mutabakatı gösteren belgelerden ayrıntılarıyla görüleceği üzere, sözkonusu pazar paylaşımı anlaşmalarının yalnızca iç pazardaki satışların tespitine yönelik hususları içermediği, soruşturma kapsamındaki teşebbüsler tarafından, iç pazardaki karlılığı korumaya yönelik bir ihracat karteli oluşturulduğu ve yukarıda, pazar paylaşımının ayrıntılarıyla açıklandığı bölümde değinilen şartlar çerçevesinde "klinker fazlalığı" olarak nitelenen ürünün, yapılan anlaşmalar yoluyla zorunlu olarak ihracata tabi tutulduğu,

- Yine iç pazardaki karlılığı korumaya ve daha da artırmaya yönelik olarak, fabrikaların bulunduğu merkezlerin ve yakın çevresinin oluşturduğu yoğun talep bölgelerinin, o bölgede bulunan fabrika ya da fabrikalara terkedilmesi suretiyle, bu bölgede fiyat ve diğer satış koşullarının rekabetçi bir yapıdan çok uzak, adeta tekeli bir ortamda belirlenmesini temine yönelik bir coğrafi pazar paylaşımına gidildiği, coğrafi pazar paylaşımının, yukarıda söz edilen yoğun talep bölgelerinin yöre fabrikası ya da fabrikalarına terkedilmesi ile sınırlı olmadığı ve bu bölgeler dışında kalan yerlerde de hangi fabrikanın ne kadar satış yapacağını veya sözkonusu yerleşim biriminde yapılacak satışlardan alacağı payın, soruşturma kapsamındaki teşebbüsler arasında yapılan anlaşmalar yoluyla belirlendiği,

- "İzmir merkez ilçelerinde paralel fiyat uygulaması yoluyla uyumlu eyleme girişilerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edildiği" şeklinde ortaya konan iddianın ardından, fiyatların oluşumu ile ilgili olarak yapılan ayrıntılı çalışmalar neticesinde, fiyat tespitinin, bölge fabrikaları tabir edilen soruşturma kapsamındaki teşebbüsler tarafından, aralarında yapılan anlaşmalar yoluyla bölge düzeyinde gerçekleştirildiği yani birlikte fiyat tespiti hususunda yalnız İzmir merkez ilçelerinde değil, anlaşmalar yoluyla ve tüm bölge düzeyinde bir ihlalin gerçekleştirildiği,

- 4054 sayılı Kanun'un Geçici 2'nci maddesi ile aynı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında olan ve 05.11.1997 tarihinde yürürlükte bulunan anlaşmalar için altı aylık bir geçiş dönemi tanındığı ancak bu süre içerisinde de taraflardan herhangi birisinin geçerli muafiyet başvurusunda bulunmadığı,

- Yukarıda zikredilen eylemlerin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4 üncü maddesinin;

"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır." şeklindeki genel hükmünü ve özellikle de;

"Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi," hükmünü içeren (a) bendi,

"Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü," hükmünü içeren (b) bendini ve

"Mal veya hizmetlerin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi," hükmünü içeren (c) bendini açıkça ihlal eder nitelikli olduğu,

- Bu nedenlerden dolayı, Akçansa Çimento San. ve Tic.A.Ş., Batıçim Batı Anadolu Çimento San.A.Ş., Batisöke Söke Çimento San. ve Tic.A.Ş., Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş. ve Denizli Çimento San.T.A.Ş. teşebbüslerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılmaları gerektiği,

görüşüne ulaşılmıştır.

6. SONUÇ

Açıklanan nedenlerle:

1) Akçansa A.Ş., Batıçim A.Ş., Batisöke A.Ş., Çimentaş A.Ş. ve Denizli Çimento A.Ş.'nin eylemleri ile 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin (a), (b) ve (c) bentlerini ihlal ettiklerine, Kurul Üyeleri Mustafa PARLAK ve Kubilay ATASAYAR'ın rekabetin ihlali ile ilgili belgeler ve delillerin, anlaşmanın varlığını ispata yeterli olmayıp uyumlu eylemin karinesi olduğu şeklindeki değişik gerekçeleri ile, OYBİRLİĞİ ile;

2) Anılan eylemlere katılan söz konusu teşebbüslerin hüküm altına alınacak para cezalarının belirlenmesinde, 1996 yılı cirolarının esas alınmasına OYBİRLİĞİ ile ;

3) 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinde para cezasının saptanmasında öngörülen yıllık gayri safi gelirin net satışlar olduğuna OYBİRLİĞİ ile;

4) 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrası gereğince soruşturma kapsamındaki her bir teşebbüs için ayrı ayrı takdir edilen;

a) Akçansa Çimento San. ve Tic.A.Ş.'nin 251,631,855,000.- TL.

b) Batıçim Batı Anadolu Çimento San.A.Ş.'nin 278,234,520,000.- TL.

c) Batisöke Söke Çimento San. ve Tic.A.Ş.'nin 72,196,470,565.- TL.

d) Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.'nin 200,949,949,290.- TL.

e) Denizli Çimento San.T.A.Ş.'nin 71,159,004,329.- TL.

idari para cezası ile cezalandırılmalarına OYÇOKLUĞU ile;

5) 4054 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca, yukarıda 1'inci bent hükmünde belirtilen ihlal eylemlerine son verilmesi ve ihlalden önceki rekabet ortamının sağlanması gereğinin, soruşturma kapsamındaki teşebbüslere bildirilmesine OYÇOKLUĞU ile;

6) Kararın Danıştay yolu açık olmak üzere şikayetçiye ve soruşturma kapsamındaki teşebbüslere tebliğine OYBİRLİĞİ ile

karar verilmiştir.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 19 Ekim 2000 - Sayı: 24205

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Devlet Bakanlığından:

Konut Edindirme Yardımı Hesaplarının

Tasfiyesi Hakkında Tebliğ

(Tebliğ No: 2000/1)

Amaç

Madde 1- Bu Tebliğ'in amacı, 3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı ve Yapılması Hakkında Kanun'u yürürlükten kaldıran ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığına dönüştürülmesi kararlaştırılan Emlak konut Anonim Şirketi'nin konut edindirme yardımı hesabı karşılığına tekabül eden hisse senetlerinin, konut edindirme yardımı hak sahiplerine payları oranında verileceğini hükme bağlayan 588 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hesaplarının Tasfiyesine Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye dayanılarak çıkarılan ve 18/05/2000 tarihli ve 24053 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 02/05/2000 tarihli ve 2000/575 sayılı Kararname'nin eki 588 Sayılı Konut Edindirme Yardımı Hesaplarının Tasfiyesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına İlişkin Karar'ın 6 ncı maddesi hükümlerinin uygulanması ile ilgili tedbirleri almak ve gerekli açıklamaları yapmaktır.

Kapsam

Madde 2- Bu Tebliğ, mülga 11/11/1986 tarihli ve 3320 sayılı Kanun uyarınca konut edindirme yardımı hesaplarını tahakkuk ettirmek ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'ne devretmekle görevli kurum ve kuruluşlarca hak sahibi listelerinin düzenlenmesinde ve gönderilmesinde uyulacak esasları kapsamaktadır.

Dayanak

Madde 3- Bu Tebliğ, 02/05/2000 tarihli ve 2000/575 sayılı Kararname'nin eki 588 sayılı Konut Edindirme Yardımı He-

saplarının Tasfiyesine Dair Kanun Hükmünde Kararname-nin Uygulanmasına İlişkin Karar'ın 7 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Hak Sahipleri, Görevli Kurum ve Kuruluşlar

Madde 4- Mülga 3320 sayılı Kanun Kapsamında yer alan;

- Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu'na göre almakta olan devlet memurları ve diğer kamu görevlileri ile kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan kuruluşlarda çalışanlar,
- 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na göre emekli, adi malullük ve vazife malullüğü aylığı alanlar,
- 10 ve 10'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde bir hizmet akdine istinaden sürekli olarak çalışan işçiler,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile aynı Kanun'un geçici 20 nci maddesine tabi ve 991 sayılı Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü İşçileri Emekli Sandığı ile Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının Sosyal Sigortalar Kurumuna Devri Hakkında Kanun'a göre yaşlılık veya malullük aylığı bağlanmış bulunanlar adına yapılan yardımların miktarlarına ve süresine ait bilgiler 17.01.1987 tarihli ve 19344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki 3320 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'nin 9, 12, 17, 20, 24 ve 35 inci maddeleri gereği yar-dımı yatıranlarca tutulmaktadır.

Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'ne Gönderilecek Bilgiler

Madde 5- 15.02.1990 tarihli ve 20434 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki 3320 sayılı Kanun'un Uygulanmasına Dair 90/1 Seri No.lu Tebliğ, mülga 3320 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesi ve bu maddenin 1996 mali yılı için uygulanmasını durduran 4130 sayılı 1996 mali Yılı Genel ve Katma Bütçeleri Kanunlaşın-caya Kadar Devlet Harcamalarının Yapılmasına ve Devlet Gelirlerinin Tahsiline Yetki Verilmesine Dair Kanun ile tamamen yürürlükten kaldırılan 01.08.1996 tarihli ve 4160 sayılı Kanun dikkate alınarak,

- Genel Bütçeli idareler, katma bütçeli idareler, fonlar ve döner sermayeli kuruluşlar ile genel bütçenin sosyal transferler bölümünden yardım alan sosyal güvenlik kuruluşları (emeklilerine ait bilgiler) yasal kayıtları esas alınmak suretiyle ek:1'de yer alan çizelgeyi, bilgisayar ortamında (A4) ebadında kağıda soyadına göre alfabetik sıralı düzenleyerek,
- Yukarıda sayılanlar dışında kalan kurum ve kuruluşlar ise yasal kayıtları esas alınmak suretiyle ek:2'de yer alan çizelgeyi, bilgisayar ortamında

(A4) ebadında kağıda soyadına göre alfabetik sıralı düzenleyerek ve meblağlara ilişkin banka de-kontları ile birlikte Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü (Konut Edindirme Yardımı Müdürlüğü) Çankırı Caddesi No:30 06030 Ulus/ANKARA adresine, söz konusu bilgileri ihtiva eden disket ekinde gönderilecektir. (Söz konusu disket için kullanılacak format, anılan adresten temin edilecektir. <http://www.emlakbank.com.tr>)

Gönderilecek çizelgelerde, kurum veya kuruluşun ad ve unvanı kısaltma yapılmaksızın yazılacak ve mülga 3320 sayılı Kanun uyarınca konut edindirme yardımından yararlandırılmış (adlarına daha önce Konut Edindirme Yardımı Kullanım Talep Formu Düzenlenmiş) kişilere yer verilme-yecektir.

Bu Tebliğ'in yayımından önce Banka'ya gönderilmiş çizel-geler, Tebliğ hükümlerine uygun hale getirilecektir.

Sorumluluk

Madde 6- Çizelgelerin gönderilmemesi veya eksik ya da yanıltıcı bilgi verilmesi halinde; anılan Kararname'nin eki Karar'ın 6 ncı maddesi hükmü gereğince sorumlular hak-kında her türlü hukuki ve cezai işlemlerin yapılması yoluna gidilecektir.

Diğer Hususlar

Madde 7- Hak sahiplerine verilecek onaylı belge, başvuru-ya ve hisse senedi teslimine ilişkin esaslar, bilahare yayım-lanacak tebliğ ile düzenlenecektir.

Yürürlük

Madde 8- Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 9- Bu Tebliğ hükümlerini, Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi'nin ilgili olduğu Bakan yürütür.

(*) Ek 1, 2 sayılı Çizelge'ler için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Maliye Bakanlığından:

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

(Sıra No: 287)

Bilindiği üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 120 nci maddesinde 4444 sayılı Kanunla yapılan de-ğişiklikle hesap dönemi takvim yılı olan mükelleflerin 01.01.2000 tarihinden itibaren geçici vergilerini 6 aylık dö-nemler halinde hesaplayacakları hükmüne bağlanmıştır.

Bu nedenle, 2000 yılının birinci altı aylık geçici vergi dö-ne-minde uygulanacak yeniden değerlendirme oranı % 29,2 (yüz-de yirmi dokuz virgöl iki) olarak tespit edilmiş ve 286 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde açıklanmış-tır.

Diğer taraftan, 31.03.2000 tarih ve 2000/329 sayılı Bakan-lar Kurulu Kararı ile geçici vergi dönemleri 01.07.2000 tari-hinden 31.12.2000 tarihine kadar uygulanmak üzere üçer aya indirilmiştir.

Bu defa, 2000 yılının dokuz aylık geçici vergi dönemi için uygulanacak yeniden değerlendirme oranı % 33,2 (yüzde otuz üç virgöl iki) olarak tespit edilmiştir.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 25 Ekim 2000 - Sayı: 24211

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından :

Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - Bu Yönetmelik, Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulunun çalışma usul ve esaslarına ilişkin hususların belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 24/08/2000 tarihli ve 618 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatının Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Bakan : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanını,

Başkanlık : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını,

Başkan : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanını,

Kurul : Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Üyelerin Seçimi, Görevleri ve Çalışma Esasları

Kuruluş,

Madde 4 - Kurul, Bakanın başkanlığında, İçişleri, Maliye, Sağlık Bakanları ile Hazine ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlıklarının bağlı bulunduğu Devlet Bakanları tarafından görevlendirilecek en az genel müdür seviyesinde bi-

rer temsilci ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdüründen oluşur.

Temsilcilerin Görevlendirilmesi

Madde 5 - Kurulun her toplantısı için Bakanlığın talebi üzerine İçişleri, Maliye, Sağlık Bakanları ile Hazine ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlıklarının bağlı bulundukları Devlet Bakanları tarafından en az genel müdür seviyesinde birer temsilci görevlendirilir.

Kurulun Görevleri

Madde 6 - Kurul, sosyal güvenlik politikalarının belirlenmesi ve bunların gerçekleştirilmesi için alınması gerekli tedbirleri kararlaştırır.

Toplantı Hazırlığı

Madde 7 - Kurulun, toplantı tarihinden önceki dönem hakkında Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlükleri tarafından hazırlanacak faaliyet raporları ile diğer temsilcilerinin görüşleri, toplantıya katılacak Bakanlık ve birimlere toplantı tarihinden en az bir ay önce gönderilir. Bu raporlarda söz konusu kuruluşların sosyal güvenlik politikalarına ilişkin görüş, proje, program ve teklifleri de yer alır. Bu raporlar, değerlendirilmek suretiyle gündem hazırlanır.

Toplantı ve Karar

Madde 8 - Kurul her yıl Ocak ve Temmuz aylarında Bakanlıkça belirlenecek gün ve gündeme göre toplanır. Toplantı tarihi Başkanlıkça en az on beş gün önce duyurulur.

Sekreteryaya Hizmetleri

Madde 9 - Kurulun sekreteryaya işleri, Kurumun Personel, Halkla İlişkiler ve İdari İşler Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 10 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11 - Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.